הארץ

1.20 ש"ח יום ו' י"ד בתשרי תשמ"ז, 17 באוקטובר
VOL. 68/20509 OCTOBER 17 1986

של מי החמצן הזה, לעזאזל?

התנהגות מנהלי מספר בנקים, הנוטלים לעצמם משכורות עתק, תוך שמירת מעטה סודיות כבד, היא מעשה שערוריה. שערוריה, משום שכספי הבנקים אינם רכושם הפרטי.

שערוריה כפולה ומכופלת, משום שציבור משלמי המסים ערב לחוב של 4 מיליארד דולר, אותו אין הבנקים מסוגלים לפרוע. משכורות העתק של מנהלי הבנקים, מגדילות חוב זה ומוסיפות שמן על המדורה. הן פוגעות במוסר הציבורי ובניהול התקין של משק המדינה.

אנו תובעים מן הממשלה ומבנק ישראל, להתערב בענין ולשים מיד קץ לתועבה זו.

שינוי מפלגת המרכז

"פתח" הפעיל נשק נגד מטוסים במהלך התקפת חיל אוויר על יעד חפור שלו

מטוס חיל האוויר הופל בשמי צידון; טייס חולץ ואחר נעדר

מאת דן סגיר, כתב "הארץ"

דובר צה"ל הודיע אמש, שבמהלך תקיפת מטוסי חיל האוויר על יעדים של פת"ח דרומית לצידון בלבנון אתמול אחר הצהריים, נפל אחד ממטוסיו ושני אנשי צוותו צנחו. אחד מהם חולץ בפעולה מהירה של מסוקי קרב של חיל האוויר. איש הצוות השני נעדר ונעשים כל המאמצים להחזרתו בהקדם. הודעה נמסרה למשפחתו.

תקיפת חיל האוויר היתה על מתפורות של ארגון הפת"ח, המצוידות בארטילריה ונשק נגד מטוסים. המטוס נפל בשעה ארבע וחצי אחר הצהריים ואחד הטייסים חולץ בסביבות השעה שש לפנות ערב. כל העת פיטרלו באזור מטוסי חיל האוויר וספינות חיל הים.

(ע"צ) מקורות בטחוניים מסרו כי ההתקפה כוונה נגד מחנה הפליטים מיה מיה.

עדי ראייה מסרו על ענני עשן שחור, שעלו מן המטרות שהותקפו בשעה 3.45 לפי השעון המקומי. ביצעו את ההתקפה ארבעה מטוסים שלוו על ידי ארבעה אחרים.

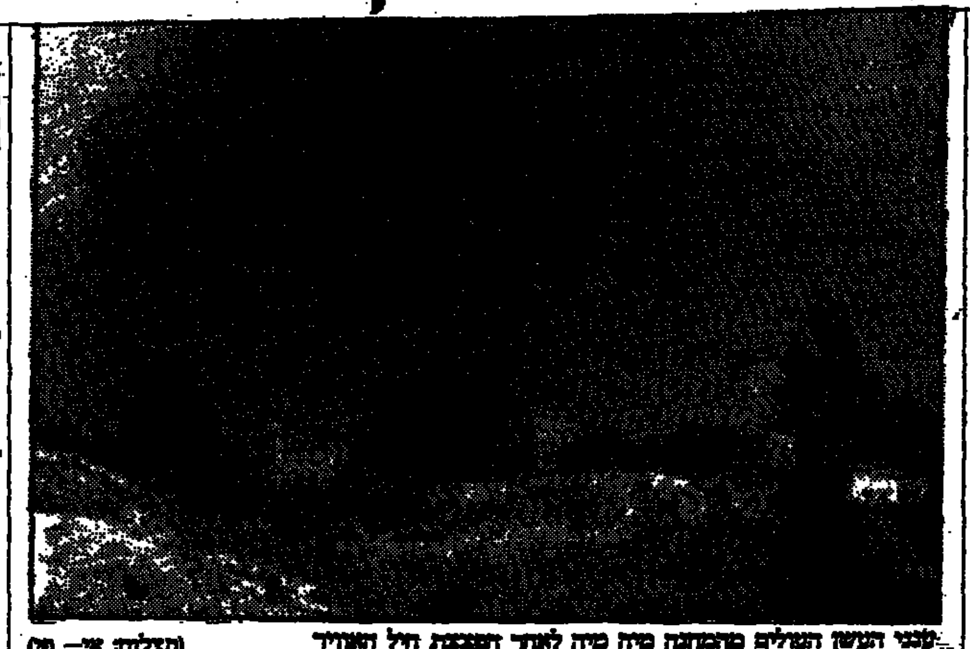

ענני העשן העולים מהמחנה מיה מיה לאחר הפצצת חיל האוויר (תצלום: אי — פי)

ביירות (ע"צ). חיל האוויר הישראלי תקף אתמול מטרות באזור מחנה הפליטים במיה מיה, מזרחית לצידון — אמרו מקורות בטחוניים.

עדי ראייה מסרו על ענני עשן שחור, שעלו מן המטרות שהותקפו בשעה 3.45 לפי השעון המקומי. ביצעו את ההתקפה ארבעה מטוסים שלוו על ידי ארבעה אחרים.

באזור מיה מיה יש מחנה פליטים ובו 2,500 תושבים וכן מרכזים של ארגונים פלשתינאים.

סופר "הארץ" לענייניס ערביים מוסר: תחנות השידור המקורות בביירות מסרו בשעה מאוחרת אמש כי 50 מטוסים ישראליים נטלו חלק במשך יום אתמול בהתקפה על מטרות אש"ף באיזור צידון וכי 5 אנשים נהרגו ו־14 נפצעו.

קריאות פנה אמש למשקיפי אש"ף באו"ם ותבע להגיש תלונה למועצת הבטחון על "התוקפנות הישראלית" נגד הפלשתינים בדרום לבנון.

גורמי ביטחון: הזנחה בהבטחת האירוע

מונה קצין בודק לנסיבות הפיגוע בטירוני "גבעתי"

מאת עודד זראי, עקיבא אלדר, דן סגיר, לילי גלילי ואורי נור, כתבי "הארץ"

בעקבות השלכת הרימונים על טירוני חטיבת "גבעתי" ובני משפחותיהם ברחבת שער האשפות בירושלים, מינה צה"ל קצין בודק לבדיקת נסיבות הפיגוע.

34 פצועים מן הפיגוע בכותל נותרו עדיין בבתי החולים בירושלים. מצבו של אחד המאושפזים מוסיף להיות קשה, האחרים מוגדרים "כפצועים קל". אחרים מן הנפגעים

(סוף בעמוד 2 טור 4)

ועדת הכספים: מחקר גלוברזון לוקה בחסר

הבנקים יתבקשו להמציא תוך חודש פרטי השכר של בכירים

לאור הודעת נגיד בנק ישראל שהוא מנוע מלחשוף הפרטים

מאת עדנה אירונה, כתבת "הארץ" לענייני כלכלה

ועדת הכספים של הכנסת החליטה אתמול בתום ישיבה של חמש שעות לתבוע מהנהלות הבנקים להמציא תוך חודש את פרטי השכר וההטבות של הבכירים במוסדותיהם. לאחר שיידונו בחומר יחליטו חברי הוועדה כיצד לטפל בנושא. ההחלטה נתקבלה, לאחר שהובהר לחברי הוועדה כי נתוני המחקר של פרופסור אריה גלוברזון בנושא לוקים בחסר ואין בהם די כדי לשקף את רמת השכר במערכת הבנקאית, ולאור הודעתו של נגיד בנק ישראל, כי הוא מנוע מלחשוף את נתוני השכר של המערכת הבנקאית, בשל חובת הסודיות.

הנתונים שהציג פרופ' אריה גלוברזון עוררו סימני שאלה אצל חברי הוועדה מכל הסיעות. על פי ממצאיו, 64 עד 75 אחוז מהבכירים משתכרים בין 3000 ל־3500 דולר לחודש, 15 עד 20 אחוז משתכרים בין 5000 ל־7000 דולר לחודש, כשההטבות מסתכמות בין 1800 ל־2000 דולרים לחודש. 10 עד 15 אחוז משתכרים יותר מ־7000 דולרים, כשההטבות במקרים אלו עולות על השכר עצמו. פרופסור גלוברזון ציין כי אין לו נתונים על פרטי ההטבות והשיעורין. כל אשר ידוע לו הוא שיש 70 סעיפי הטבות במערכת. הודעה זו עוררה רוגז אצל חברי הוועדה. חברי הכנסת, אריאל וינשטיין וחיים רמון, טענו כי "זה לא די"

(סוף בעמוד 2 טור 4)

מאמץ לשדל את יפת להחזיר חלק מפיצוייו מרצונו

בל"ל יפטר בקרוב חלק מבכיריו ויצמצם בשכר

מתגבשת מגמה להביא לסיום תפקידיו של יפת בבנק ★ אלי הורוביץ: שכרם הממוצע של 70 מבכירי הבנק מגיע ל־6000 עד 8000 שקל ברוטו

מאת אריה לביא, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בנק לאומי יפטר בקרוב חלק מבכיריו. במקביל לכך יצמצם בנק לאומי את שכרם של נושאי המשרות הבכירות. על כך הוחלט בעקבות דיון של חמש שעות, שקיימה אתמול מועצת המנהלים של הבנק.

בדיון הועלה גם נושא הפיצויים, ששולמו ליושב ראש לשעבר של הבנק, ארנסט יפת. הוצגו דעות מצד פטיות של הבנק קבעו שאין אפשרות לחייב את יפת להחזיר חלק מהפיצויים ששולמו לו, בסך של כחמישה מיליון דולר. עם זאת לא מן הנמנע כי ייעשה מאמץ לשדל את יפת להחזיר מרצונו חלק מהפיצויים. נגיד בנק לאומי, אריה זולצ'ק, כבר הודיע כי יפעל בתחום זה. במקביל מתגבשת מגמה במועצת המנהלים של הבנק להביא לסיום עבודתו של יפת בבנק. יפת ממשיך לעמוד בראש הפעילות הבינלאומית של הבנק. במהלך הישיבה הובעו דעות, לפיהן יש להביא לסיום ההתקשרות עם ארנסט יפת.

בשלב זה לא ברור הגל מאיזה דרג יקוצצו בשכרם של הבכירים. הנהלת הבנק תיכנס כבר בימים הקרובים למשא ומתן עם העובדים הבכירים בניסיון להפחית את שכרם בשיעור המוערך ב־20 עד 30 אחוז.

יושב ראש מועצת המנהלים של בנק לאומי, אלי הורוביץ, מסר אתמול, שממספר שנערך בבנק עולה כי שכרם הממוצע של 70 בכירי הבנק מגיע ל־6000 עד 8000 שקל ברוטו ו־25000 נטו. הורוביץ מסר בשיחה בטלוויזיה ששכרו של אחד מחברי הנהלת הבנק, שהביע נכונות לחשוף את שכרו (ואב שר היועץ המשפטי הראשי של הבנק א. ל.) הוא 6000 דולר ברוטו ו־2500 דולר נטו, כולל כל ההטבות.

היושב ראש לשעבר של בנק לאומי, ארנסט יפת, אמר אתמול בשיחה עם סופר "הארץ", שלהערכתו התלונות של ועד עובדי הבנק להתפרץ ללשכתו היא חלק מהמאבק, שמנהלים העובדים לשיפור שכרם. הדרישה להחזיר הפיצויים שקיבל מהווה, לדעתו, רק עילה למאבק העובדים. עם זאת לא היה מוכן לומר, שאילמלא נושא השכר לא היתה מתעוררת הדרישה שיחזיר את הפיצויים שקיבל.

לסכום הפיצויים שקיבל זכאי יפת להתייחס. אך ציין כי הוא עובד בבנק לאומי 48 שנים.

100 שנה להולדת דוד בן־גוריון

תוספת מיוחדת בעמודים 13—23.

חדשות הארץ

שיחות היום

עם: אלוף (מיל.) רחבעם זאבי, לשעבר יועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור
על: לקחי הפיגוע בירושלים (עמ' 2)

★ ועד עובדי בל"ל השתלט על לשכת יפת (עמ' 5)

★ וולה סוינקה מניגריה — חתן פרס נובל לספרות (עמ' 5)

★ הבנקים החלו להעלות הריבית למפקידים ב־3.5% בממוצע (עמ' 7)

★ ראש מועצת מצפה רמון רוצה לשכנע את שר האוצר להרחיב הטבות המס (עמ' 9)

★ המשטרה נתקלת בקשיים בחקירת גיתית איזראלוב (עמ' 10)

שרות הארץ

מזג האוויר

(ע). מעונן חלקית. בשבת: ירידה קלה בטמפרטורות ועליה בלחות. ירושלים 27—14, הגולן 28—15, נהריה 28—21, צפת 27—17, טבריה 31—17, נצרת 29—18, עפולה 30—18, השומרון 29—16, תל אביב 27—16, לוד 29—18, יריחו 34—17, עזה 27—19, באר שבע 34—21, אילת 30—15.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.4813	+0.0003
מטבעים	1.7686	+0.0003
שחור	1.5000	— —

שער הסל

יציג	1.4969	+0.0017

בגליון זה 28 עמודים בצירוף 40 עמודי מוסף העיתון מופיע ב־3 חלקים

עריכת העמוד: [illegible]

SIERRA
סיירה - מכונית המחר - המצליחה של היום.
★ המכונית שקבעה שיאים בפרסים בינלאומיים (16 פרסי יוקרה).
★ מכונית שקבעה פריצת דרך בעיצוב דור חדש של מכוניות.
★ אמינות מכנית, בטיחות ונוחות ללא תחרות.
★ תיבת הילוכים אוטומטית חדישה מהמתקדמות בעולם.
★ נהיגה שהיא חויה בלתי נשכחת.
אספקה מהירה.

ORION
אוריון - מגע של יוקרה.
★ עיצוב קלאסי, נוחות מפוארת. מכונית משפחתית עם ביצועים ספורטיביים.
★ חסכון מרשים בהוצאות תפעול וצריכת דלק.
★ השילוב המושלם בין מנוע חדשני 1600 סמ"ק ותיבת הילוכים אוטומטית, מהיעילות ביותר הקיימות.
★ תמורה גבוהה ביותר להשקעתך.
אספקה מהירה.

ESCORT
אסקורט - המכונית הנמכרת ביותר בעולם.
★ 5 מיליון אסקורטים יוצרו מאז 1981.
★ אמינות מכנית וחסכון בהוצאות הפעלה.
★ מכונית שמשרתת כל מטרה.
★ נוחות מירבית למשפחה.
★ יעילות מרבית לעבודה.
★ הנאה בנהיגה.
ההרגשה נמשכת.

FIESTA
פיאסטה - המכונית הנמכרת ביותר מסוגה בישראל.
★ אמינות מכנית וביצועים של מכונית גדולה.
★ מכונית המחזירה תמורה גבוהה ביותר במכירה בשוק המשומשות.
★ הוצאות אחזקה נמוכות ביותר.
★ מכונית חסכונית מאד בצריכת דלק.
אספקה מהירה.

4 מכוניות
סמל הצלחה אחד
עכשיו בדגמי '87

Ford

ההצלחה יכולה להיות שלך עוד היום.
תנאי אשראי: הלוואה בנקאית עד 60%, לתקופה של עד 36 חודש.

הרצוג עומד להטיל הבוקר על שמיר את הרכבת הממשלה

הפשרה: מודעי יצורף לממשלה כשר בלי תיק ובתום שלושה חודשים יוכל שמיר להטיל עליו תיק בהסכמת פרס

מאת אילן שחורי, עקיבא אלדר והרצוג אלון, כתבי "הארץ"

נשיא המדינה, חיים הרצוג, עומד להטיל הבוקר על יצחק שמיר את הרכבת הממשלה.

עוד לפני כן יתקיים שמיר, פרס, נסים ושאל על הבנסה להסכם הקר־אליצורי, שנוסח אתמול בעקבות התערבותו של נשיא המדינה וסלל את הדרך לפתרון המשבר ולהקמתה של הממשלה, בראשותו של שמיר.

עפ"י החוק רשאי שמיר לשקול במשך שלושה ימים את פניית הנשיא, אולם ברור ששמיר ישיב מיד בחיוב ותוך זמן קצר לאחר מכן (אולי באותו מעמד עצמו) יודיע לנשיא וליו"ר הכנסת, כי הרכיב ממשלה חדשה, שתוצג ביום שני הבא לפני הכנסת.

לסופר "הארץ" נודע, כי נשיא המדינה מילא תפקיד מכריע בתיווך המשבר בין המערך והליכוד. הרצוג, אשר זימן שלשום בערב לשיחה ב"ארבע עיניים" את פרס, ביקש אתמול בבוקר גם משמיר לבוא ללשכתו.

בשיחותיו עם פרס ושמיר הצליח בהם הרצוג להתגבר על חילוקי הדעות ואף נטל חלק פעיל במציאת נוסחת הפשרה.

הרצוג עזר גם בניסוח

אישים מהמערך ומהליכוד, שנטלו חלק בשיחות הבלתי־פורמליות עם הנשיא, ציינו, כי הוא אף נטל חלק פעיל במלאכת הניסוחים של ההסכם שאושר.

בשעות הערב המוקדמות אתמול, לאחר שהושגה ההסכמה בין פרס לשמיר, ביקרה משלחת מפלגת העבודה אצל נשיא המדינה והמליצה לפניו להטיל את הרכבת הממשלה על יצחק שמיר.

שרי הליכוד אישרו אמש בשעה מאוחרת את נוסח הסכם הפשרה.

(סוף בעמוד 2 טור 3)

שבוע לפני הרוטציה:

שמיר העניק דרג שגריר ל־6 בכירים במשרד החוץ

מנע מפרס להעניק דרגה דומה לפקידים נוספים

מאת עקיבא אלדר, מסופר המדיני של "הארץ"

השבוע, ימים אחדים לפני מועד הרוטציה (המקורי), העניק שר החוץ היוצא, יצחק שמיר, דרג שגריר — הדרגה האישית הבכירה ביותר במשרד החוץ — לששה פקידים בכירים ומנע משר החוץ הנכנס, שמעון פרס, אפשרות להעניק דרגה דומה לפקידים נוספים, שבן מינוי השישה הביא לפיצוי מיכסת דרגות השגריר בתקן משרד החוץ.

השישה שזכו ל"מתנת הפרידה" של שמיר הם: המנכ"ל להסברה, דב שמורק, המשנה הכללי, יצחק מינרבי, השגריר בברסל, עובדיה סופר, השגריר למוסדות האו"ם, פנחס אליאב, השגריר הנכנס באוסטרליה, צבי קידר, והקונסול הכללי בניו יורק, משה ידי.

המינויים של הרגע האחרון התקבלו בתמיהה בקרב הפקידות הבכירה במשרד. הודגש כי מרביתם של הששה נחשבים ל"אנשי שלומו" של שמיר, בעוד פקידים אחרים, ותיקים ובכירים יותר מבחמה מהם, אשר לא גילו נטיות דומות, לא זכו לקידום דומה.

מלשכתו של שמיר נמסר בתגובה, כי כל הששה עומדים בקריטריונים לקבלת דרג שגריר ושר שמיר התחבט זמן ממושך בנושא זה שהחל לפני כבר לפני כמה חדשים.

חברה אמריקאית התחזתה לספקית ציוד לתעשיה האווירית בישראל

לאחר גיוס סכום ראשוני של 1.2 מיליון דולר בהנפקת מניות, הודיעו החתמים האמריקאיים על ביטול ההנפקה והחזרת כספי המשקיעים, על רקע הצהרות חסרות בסיס בתשקיף החברה

מאת יונתן שרמן, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

דרמה, שבמרכזה חברה אמריקאית, שהתחזתה לספקית ציוד לתעשיה האווירית בארץ, מעוררת היום בימים אלו בוול־סטריט בניו יורק. המדובר בחברה בשם "בלוה דונרה", אשר גייסה בתחילת ספטמבר סכום ראשוני של 1.2 מיליון דולר בהנפקת מניות באמצעות חברת החתמים "המילטון ורנט", אך שלושה שבועות לאחר שמניות החברה החלו להיסחר מעבר לדלפק בניו יורק, הודיעו החתמים על ביטול ההנפקה והחזרת כספי המשקיעים בחברה. ההנפקה כולה היתה אמורה להיות בסכום גדול יותר וביצועה אמור היה להשתרע על פני מספר שלבים, שבמהלכם תגייס החברה סכום הגבוה פי כמה מ־1.2 מיליון דולר.

העילה לצעד זה, שיש לו רק מספר קטן מאד של תקדימים הוא, שהחתמים האמריקאים גילו, שבתשקיף החברה לא היה נכון והכלל בתוכו הצהרות חסרות בסיס. בין השאר, טענה החברה, כי היא ספקית בלעדית של התעשיה האווירית בישראל בנושא של חלקים למטוסים הנשלטים מרחוק.

ה"וול סטריט ג'ורנל", שפרסם פרטים על מקרה זה לראשונה לפני שבוע, מציין כי מדובר בחברה אמריקאית, אשר אמורה לספק חלקים לתעשיה האווירית באמצעות מפעל בירושלים.

מן התעשיה האווירית נמסר בתגובה, כי הם מעולם לא שמעו על חברה זו ועל כן היא גם אינה משמשת כספקית עבורם. דברים דומים נמסרו ל"הארץ" גם מחברת "מולט", שהינה חברה משותפת לתעשיה האווירית ו"תדיראן" ועוסקת בייצור ובשיווק מטוסים זעירים ללא טייס.

גם דובר משרד הביטחון ציין בהקשר זה, כי לא ידוע לו על פעילות של חברה בשם "בלוה דונרה" בארץ.

ממשרדם של החתמים האמריקאים נמסר בתגובה לדברים אלו בשיחה טלפונית מניו־יורק, כי העדר הראיות לקיומה של החברה מבריק את החלטתה של החברה לבטל את ההנפקה ולהחזיר את הכספים שנתקבלו מבעלי המניות לאנשים מהם התקבלו כספים אלה.

החזרת הכספים למשקיעים התאפשרה כיוון שהסכום בן 1.2 מיליון דולר שגויס על ידי החתמים עדיין לא הועבר לידי חברת "בלוה דונרה". החתמים האמריקאים ציינו, כי המשקיעים בחברה זו יקבלו את כספם לפי ערך הקניה של המניות. כלומר, לפי המחיר המקורי של 5 דולר למניה ולא מחיר השוק האחרון של 8 דולר למניה.

"המילטון ורנט" הודיעה עוד, כי ההחלטה על ביטול ההנפקה התקבלה לאחר שבדיקת הנתונים של חברת "בלוה" הצביעה על מימצאים בלתי מדוייקים. יצוין, כי על פי החוק האמריקאי, בפרק הזמן הראשון שלאחר ההנפקה על החתמים לעשות את כל המאמצים לוודא את נכונות האינפורמציה שבתשקיף וזאת לאחר שבועות מספר רשאים בעלי המניות להגיש תביעות משפטיות נגד החברה, בגין אי מסירת אינפורמציה נכונה.

חברת "המילטון ורנט" כבר הודיעה, כי בכוונתה לתבוע את חברת "בלוה" על הפרטים הלא נכונים, שנמסרו בתשקיף ההנפקה של החברה.

תקנות הפנסיה הגרמנית שוללות את זכויות הישראלים מעבר לקו הירוק

נדחתה השתתפותו של תושב שכונת רמות בטענה שחלקה המזרחי של ירושלים אינו שייך למדינת ישראל

מאת עקיבא אלדר, מסופר המדיני של "הארץ"

תקנות תכנית הפנסיה הגרמנית לישראלים שוללות את הכיבוש הגאטי שוללות את הזכויות מתושבי השכונות החדשות בירושלים שמעבר לקו הירוק. תושב שכונת רמות, ד"ר מקס הדר, יוצא הולנד, פנה אל המוסד הישראלי של הארגון למימוש האופציה של תכנית הפנסיה הגרמנית לאוקראינים ולאחר שהתברר כי הוא עומד בכל הקריטריונים להשתתפות בתכנית, נאמר לו כי על פי התקנות בגרמניה, אין חלקה המזרחי של ירושלים שייך למדינת ישראל ועל כן אין הוא זכאי להשתתף בתכנית.

ליאורה קוסטין, מעובדות המוסד המייצגת את תכנית הפנסיה, אישרה כי אבן ד"ר הדר נענה בשלילה, כיוון שהוא מתגורר מעבר לקו הירוק וכי תקנות התכנית חלות רק על תושבי ישראל שבתחום הקו הירוק.

פפושדו מנסה לחכור בחוף אילת שטח חלופי לשטח מלונו בטאבה

בנימוק שיהיה זכאי לפיצויים אם ישראל לא תזכה בבוררות

מאת זהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ" לענייני תיירות

אלי פפושדו ("פפה"), מבעלי מלון אביה סונסטה בטאבה, מבקש לחכור שטח קרקע חלופי לשטח מלונו בטאבה בחוף הצפוני של אילת. פפושדו פנה אתמול במכתב למשרד התיירות, כדי שיתליץ בפני מינהל מקרקעי ישראל למסור לידיו את השטח ולאפשר לו להקים עליו פרוייקט תיירותי. המלצת משרד התיירות הכרחית כדי למסור את השטח ללא מכרז פומבי. אחד מנימוקי הבקשה לסמירת הקרקע לידיו מבוססת על האפשרות, כי יהיה זכאי לפיצויים במקרה שישראל לא תזכה בבוררות על טאבה ויהיה צורך למסור את השטח, עליו ניצב היום בית מלונו. המדובר בשטח קרקע הנמצא בחוף האגמי של אילת, מזרחית לכפר הנופש "מפרץ השמש" והמשתרע עד לגבול עם ירדן. זהו אחד השטחים הבודדים כיום השוכן לחוף הים באילת, לגביו יש היתרים להקים פרוייקטים תיירותיים. בשטח קרקע זה מגלים התעניינות יזמים ומשקיעים נוספים. בין השאר, מדובר באיש העסקים דיוויד טייב, הנמנה על בעלי מלון "הילטון" בתל־אביב וחברת "ישראל הוטל אינטרנשיונל", מתוך כוונה להקים במקום בית מלון, אשר ינוהל על ידי חברת "הילטון אינטרנשיונל". אלי פפושדו סירב להגיב. כל אשר אמר: "אינני פוליטיקאי ולא אני ויתרתי על טאבה". מנכ"ל משרד התיירות מסר אתמול בתגובה, כי אין המשרד הממשלתי נוהג להגיב על "מכתבים סודיים".

שוק ההון

הצלחה חלקית להנפקות בנק ישראל

מאת יהודה שרוני, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שלוש ההנפקות של בנק ישראל, בהיקף כולל של 85 מיליון שקל, הסתיימו בהצלחה חלקית בלבד, כשר הבנק המרכזי הצליח לגייס 73 מיליון שקל בלבד. במוסדי המוניטות. בנק ישראל המשיך אתמול להעלות את רמת התשואה לפידיון על המלוות קצרי הטווח.

הבנקים, העלו את ריבית הזכות על פקדונות שקליים, בשיעור של כ־4 אחוזים בממוצע שנתית. ההתעוררות בשוק המניות בבורסה הנעושה אתמול, ואיתה גם עליות השערים.

להנפקה של חברת פריקלאס נרשם אתמול ביקוש הגבוה פי שלוש מהיקף ההנפקה הראשונה, שעמד על 5 מיליון דולר.

הכסף הארץ חדשות
מתפרסם היום בעמודים
חלק ג' — 3־10

صورة عن الأصل

ראיתי שמעתי

פסימיזם בכוכב יאיר

נראה כי ד"ר מיכאל איתן, העומד בראש ההתנחלות ה־חדשה "כוכב יאיר", על שם מייסד הלח"י אברהם ("יאיר") שטרן, הוא פסימיסט מושבע. שכן לפני זמן מה הוא, חבר סיעת הליכוד, שיגר הזמנות לטכס ייסודו של היישוב ב־21 באוקטובר. למרות שידע כי ביום זה אמור כבר יצחק שמיר להיות ראש הממשלה מזה שבוע ימים, נאמר בהן — פעמיים — כי "את הטכס יכבד בנוכחותו ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר".

ד.ב.

אחימאיר כמעט התפטר

מצוקת המשאבים בטלוויזיה נותנת את אותותיה גם ביומני האקטואליה: בישיבת הבוקר אתמול, זעם עורך "מבט" יעקב אחי־מאיר על שהמאבקים בין העובדים והנהלה גרמו למצב שבו אי־אפשר היה לסקר כראוי את הפיגוע בכותל. בעת ההתרחשות, לא היה בבניין הטלוויזיה צוות כתבות (העובד על־פי הספר), לא היתה ניידת שידור, ואף הכתב, העובד "על־פי החוק", לא היה בנמצא. משהתמונה האירה, אמר אחי־מאיר למנהל הטלוויזיה דברים

יבין: "בצורה כזאת אני לא יכול לערוך את "מבט". יבין הבטיח, הגיב בו במקום: "מי שלא יכול לעבוד בתנאים האלה שיסיק מסקנות".

יעקב אחימאיר

מאוחר יותר התפייסו ה־שניים, אך אחימאיר לא ערך את מהדורת החדשות אתמול. משסירב עורך המשנה רפיק חלבי לקחת על עצמו את המשימה במצב שנוצר, התנדב מנהל החדשות יאיר שטרן לערוך את המהדורה.

בטלוויזיה מעריכים כי מ־חלקת החדשות לא תוכל להמשיך לתפקד לאורך ימים במגבלת השעות הנוספות. כי פתרון ביניים, הכולל לבקש היתרי עבודה מיוחדים עבור כתבים חיוניים, כוכה, והולידם עם העובדים במסגרת מאבקי השכר "לעבוד לפי החוק", המתיר 12 שעות נוספות ב־שבוע בלבד.

לילי גלילי

הרולסרויס מחכה לפרס

כשיגיע שמעון פרס בחג הסוכות לאילת לבלות בה את חופשתו, תחכה לו בנמל ה־תעופה של העיר מכונית רולס־רויס מהודרת. לרולסרויס יהיה (לזמן קצר לפחות) צמוד גם נהג מכובד: ראש העיר אילת רפי הוכמן. עיריית אילת הוליכה לשכור את המכונית וראש העיר התנדב להיות "הנהג הצמוד", כדי לחלוק כבוד לפרס.

פרס עצמו מתכונן את הד־פעתו ואין לו בעניין זה דאגות. לא כך ראש העיר הוכמן. רק לפני ימים אחדים הוא קיבל מראש הממשלה היוצא הודעה טלפונית על כוונתו לרדת לאילת בסוכות. מיד פנה לבתי מלון לשריין עבורו חדרים מתאימים. אך לשווא. התברר כי אילת, הנופש משגשג והחד־רים, "מתפוצצת" ממש מ־תיירים, ואין אפילו חדר אחד לרפואה.

לדברי הוכמן אין סכנה שמר פרס יאלץ לבלות את לילותיו תחת כיפת השמים וליד הרולס־רויס: "אם יבקשו יפה, ברגע האחרון, יימצאו עשרות אנשים שהזמינו חדרים אשר יהיו מו־כנים לוותר על הזמנותיהם למען ראש הממשלה היוצא ושר החוץ הנכנס".

אבירם צור

מה, ישראל היא מדינה?

ג'ק למון גרם בימים ה־אחרונים דפיקות לב לא מעטות בכמה עיתונים שהוגדרו "עמ־דים פתוחים" לראיונות מקיפים עם השחקן הנודע. הראיונות הובטחו אך ברגע האחרון התברר שהוא מסרב בעדינות, אך בתוקף, להתראיין. בטענה שהראיונות מעייפים אותו מאד וגוזלים את האנרגיה הדרושה לו להופעות. ומלבד זאת, "איני יכול להתראיין בכל עיר ש־אליה אני מגיע".

ע.ר.

מפתח העיר עכו לפנטומימאי אלי לוי

אמן הפנטומימה אלי לוי, המצליח מאד בעולם, על־פי קטעי העיתונות המלווים אותו, עוד לא נתן לנו לטעום מאמנותו, אך יש מי שמוכנים לתת לו קרדיט מראש. כך תקיים העיר עכו קבלת פנים חגיגית לכבודו, כשיגיע להו־פיע בפסטיבאל הפתוח ביום ראשון. ראש העיר אלי דהן יקבל אותו בלשכתו ויעניק לו את מפתח העיר. לאחר מכן יצפה דהן בהופעתו.

לוי בן ה־35 חי באמסטרדם ומשמש מורה אורח באקדמיות גבוהות לתיאטרון, לאופרה ו־למחול באירופה.

חברות פרסום אחרות בארץ מגלות עניין בפנטומימאי, ש־צבר ביקורות רבות [illegible] לחברות בארה"ב ובאירופה, ו־מציעות לו חוזים מפתים.

ע. שושן

בעריכת עדית רוזנבלום

הרצוג עומד הבוקר

(סוף מעמוד 1)

למרות הסתייגות מספר שרים ובראשם סגן ראש הממשלה, דוד לוי, מאחד הסעיפים.

עיקרה של נוסחת הפשרה קובעת, כי השר מודעי יצורף לממשלה כשר בלי תיק, ומקץ שלושה חודשים יוכל שמיר להפקיד בידיו אחריות על משרד, בהסכמתו של פרס.

בנושא מינוי השגריר בארצות הברית סוכם, כי פרס כשר החוץ יציע לראש הממשלה שמיר רשימת מועמדים לתפקיד וזה תוך שלושה חודשים יבחר באחד מהם.

ידי"ב — מועמדו של רבין

אמש הוזכר מחדש שמו של אהרון ידי"ב לתפקיד השגריר. השר יצחק רבין העלה לראשונה את שמו של ידי"ב בפגישת "שיגור" ביום שלישי.

הסכם הפשרה קובע עוד, כי הטלת תחומי אחריות חדשים על שרי הממשלה ייעשה תוך תיאום והסכמה בין פרס לשמיר, וכן סוכם כי הליכוד יתמוך בהוראת שעה עליה תחליט הממשלה או בתיקון לחוק, כדי לאשר את מינויו של יוסי ביילין לתפקיד תת שר במשרד החוץ.

לאחר שגובשה ההסכמה והועלתה במיסמך, נפגשו ב־4 אחר הצהריים פרס ושמיר.

השניים אישרו את נוסח ההסכם שיצורף כנספח להסכם הקו־אליציוני, ופרס זימן אליו את היועץ המשפטי לממשלה, כדי לקבוע את הדרך בה ימונה ביילין, שאינו חבר כנסת לתפקיד משנה לשר החוץ.

לאחר הישיבה נועדו נסים ושחל וניסחו את ההסכם מבחינה משפטית. על פי הסיכום, עמדו פרס ושמיר להיפגש בשעות הערב פעם נוספת, כדי לחתום על ההסכם, אולם זמן קצר לפני הפגישה התקשר שמיר לפרס וביקש לקיים לפני מועד החתימה, התייעצות עם שרי הלי־כוד. היה זה לאחר שהשר דוד לוי העלה הסתייגויות על הדרך בה ניהל שמיר את המו"מ עם מפלגת העבודה. לוי ערער בעיקר על הסעיף המחייב את הסכמת פרס להטלת תפקידים נוספים על אחד משרי הממשלה.

כתוצאה מכך החליט שמיר לזמן את שרי הליכוד להתייעצות, כדי שאישור נוסחת הפשרה יתקבל על ידי כל השרים ולא יהיה התלוי בלעדית שלו.

סופר "הארץ" מציין כי למרות ההשגות של השר דוד לוי, התקבלה נוסחת הפשרה בשביעות רצון בקרב שרי הליכוד. גורמים בכירים בליכוד הביעו תרעומת גדולה על התנהגות ראשי מפלגת העבודה בעשרת הימים האחרונים, בנסיונות לבצל את ביצוע הרוטציה לסחטנות.

עוד נמסר אתמול כי לפני כינוס מליאת הכנסת ביום שני, יכנס מזכ"ל מפלגת העבודה את לשכת המפלגה וסיעתה בכנסת, כדי לאשר את בחירתה של ח"כ שושנה ארבלי אלמוזלינו לתפקיד שרת הבריאות במקומו של מוטה גור שסירב להיכלל בממשלה בראשותו של שמיר.

עם סיום משבר הרוטציה אמר אמש ראש הממשלה, שמעון פרס, כי יפעל מתוך שיתוף פעולה מלא עם המיועד לראשות הממשלה, יצחק שמיר. אך עם זאת הוסיף "איני נביא". כאשר נשאל לגורלה של הממשלה לאחר הרוטציה.

"חבל על הימים שהלכו לאיבוד"

פרס ציין, כי ניתן היה לבצע את הרוטציה כבר ביום שלישי, אלמלא נדרשו שינויים בהרכב הממשלה. הוא הביע צער על הימים "שהלכו לאיבוד", אך הדגיש, כי הוא שלם עם עצמו והוסיף "אין זה פשוט לבצע רוטציה". את הדרישה לקבוע מי יהיה השגריר בארה"ב הסביר פרס בכך שבעבר נתקל בקשיים אין־סופיים בכל פעם שביקש למנות פקיד בכיר זה או אחר. "נתקלנו בקיר אטום," אמר פרס.

הליכוד נענה ליותר מעשר תביעות המערך

ח"כ ברעם: ויתורים מינימליים

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ"
לענייני מפלגות

ראשי הליכוד נענו ליותר מעשר תביעות המערך. התביעות גובשו למיסמך ועליו חתמו ערב יום הכיפורים שמעון פרס ויצחק שמיר. על פרוטוקול ההסכמה חתום יוסי ביילין.

מדובר במתן עדיפות לפרס כמ"מ ראש הממשלה בהצעות לסדר היום בממשלה, הקמת ועדת שרים לענייני ירושלים בראשות פרס, הקמת ועדת שרים לענייני הנגב בראשות פרס, הקמת מסגרת התייעצות בנושאים כלכליים בהשתתפות פרס, שמיר, ניסים ויעקובי, נכונות לשינוי ההסכם הקו־אליציוני בנושא מינוי דיר־קטורים בחברות הממשלתיות, הרכב חדש של מליאת רשות השידור והועד המנהל, שיתוף מלא בהרכבת סדר היום של הממשלה לאחר תום 25 החודשי כהונתו של שמיר, והסכמת הליכוד שלא לפגוע בשלב זה בשורה של אנשי המערך הממלאים תפקידים בלשכת ראש הממשלה, ולהחליפם רק לאחר הודעה לפרס, מינויו של מוטי הוד ליו"ר התעשיה האווירית, הקמה מחודשת של ועדת השרים לענייני מינויים, ובמסגרת זאת — הבנה לגבי מינוי נספחים כלכליים וכו"ל.

שלושה מישורים

הדיונים בין הליכוד למערך התקיימו בשלושה מישורים: מו"מ בין חבר הכנסת דן מרי־דור למזכיר הממשלה יוסי ביי־לין, שיחות בין השרים משה שחל ומשה ניסים, ולבסוף ההכרעות וגיבוש סופי של המיסמך המשותף בידי פרס ושמיר.

במפלגת העבודה טענו, בעיצומו של המשבר, כי הסכמות אלו של הליכוד הם בעניינים שוליים בלבד, ואילו בנושאים המרכזיים השיב הלי־כוד תשובות שליליות.

"ויתורים מינימליים"

מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם אמר אמש ל"הארץ" כי בראשית הדיונים דרשה מפלגת העבודה, למשל, את תפקיד יו"ר ועדת השרים לענייני כלכלה, אך בסופו של דבר נאלצה להסתפק בהקמתה של ועדה משותפת. לדברי ברעם, כל הויתורים של הלי־כוד בשבועות האחרונים היו מינימליים.

נודע כי בין היתר הליכוד פסל דרישות המערך לביטול נציג המפד"ל בממשלה בהכרעה על נושאים שהמערך יזדהו. סופר "הארץ" מציין כי ברעם הוא שעיכב את פרס במוצאי יום הכיפורים לחזור בו מהסכמתו לחתימתו של מודעי לממשלה עקב הסיכום שהיה עם הליכוד. באותו ערב סיכמו השניים להציע לליכוד תביעה אולטימטיווית לתת תפקיד שגריר ליוסי ביילין בארצות הברית.

שיחת היום / גדעון אלון

עם: אלוף (מיל) רחבעם זאבי, לשעבר יועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור

על: לקחי הפיגוע בירושלים

יש פירצה במערכת שלנו

קצין בכיר בצה"ל אמר אתמול שהפיגוע ההמוני ש־אירע סמוך לכותל הוא תולדה של מחדל. האם גם אתה סבור שהיו ליקויים בסדרי האבטחה?

אינני מכיר את כל הפרטים, אבל אני מכיר היטב את אזור שער האשפות, כפר השילוח וסי־לואן. אינני סבור שיש הצדקה שאנו "מחזיקים" בשטח כוח נפ־געים רבים כל כך, כי אפשר לאבטח כלי רכב. גם כשהם נמצאים מול הסימטאות האפלות של הכפר סילואן. גם אינני מקבל את התבטאות האומללה של אותו קצין שאמר שהמחב־לים באו מתוך החושך. מה הוא רוצה שהם יבואו מהאויר? האם אנחנו לא באנו מהחושך? האם לא שרנו שירים לחושך? אל־תרמן לא כתב שיר שבשבח החושך בהשפעת הפלמ"ח וההגנה?

האם הפיגוע בירושלים וקודם לכן התקיפות בעזה תוך שימוש ברימונים אינם מעידים על התרופפות במערכת הבטחון?

אינני מקבל את ההגדרה הכוללנית הזו. אני סבור שמחד יש נסיונות עקביים של המחב־לים לפגוע בנו ומאידך יש אצלנו, לא רק במערכת הביט־חונית, אלא בכל המערכת הלאו־מית, אדישות להתבטאויות של פי־געים, אשר מוצאות את ביטויה בהרבה מאד מישורים.

אולי תהיה יותר ספציפי. למה אתה מתכוון?

אנחנו תמיד מתעוררים אחרי שמתרחש פיגוע כואב. אז כולם צועקים ועושים שריר, והשרים אומרים שנתפוס אותם ונקצוץ יד תקיפה, אבל אלה דיבורים שמהר מאד מתבססים בנושאים אחרים של מסכת חיינו. זוהי מדיניות מוטעית של קברניטי המדינה שלא משכילים להבין שהטרור איננו תופעה חולפת והוא לא ייפתר גם ע"י חתימת חמישה הסכמי שלום. עם הטרור חייבים ללמוד לחיות ולהחזיקו על אש קטנה ככל האפשר.

יש לך עצה איך עושים זאת באופן מעשי?

ע"י נקיטת פעולות אבטחה מזה, ואי נקיטת צעדים אומללים מזה. החל בשחרור 1150 מחב־לים, וכלה בכך שמחבלים מצלי־חים להחדיר אמצעי לחימה לתוך השטח שלנו. העובדה שהמחב־לים שפעלו אתמול בירושלים הצליחו להשליך 3 רימונים מעידה שיש אמצעי לחימה בשטח ויש פירצה במערכת שלנו.

אתה מוצא קשר ישיר בין שחרור 1150 המחבלים לבין הפיגוע אתמול?

בוודאי. מחבל היוצא לפעולת טרור ויודע שגם אם ייתפס, הוא יישב כמה חודשים או שנים עד שיוחלף במיבצע מיקוח ואז הוא יהיה גיבור שישאו אותו על כפיים, מעודד אחרים להתגייס לפעולות טרור. אינני יודע מי ביצע את הפעולה ליד הכותל, אבל מי לידינו יתקע שהם לא נמנים עם 600 המחבלים ש־שוחררו בעיסקת החילופים ונשארו בשטחים?

לדעתך זו היתה פעולה מתוכננת?

פעולה כזו מחייבת תכנון, פעילות של יותר מאיש אחד, אמצעי לחימה ותעוזה. לדעתי, כל ארבעת המרכיבים הללו היו בפעולה הזו. בכלל חשוב שני־תייחס אל האויב כאל חכם ואמיץ לפחות כמונו. מי שמזלזל באויב, בסוף משלם על כך.

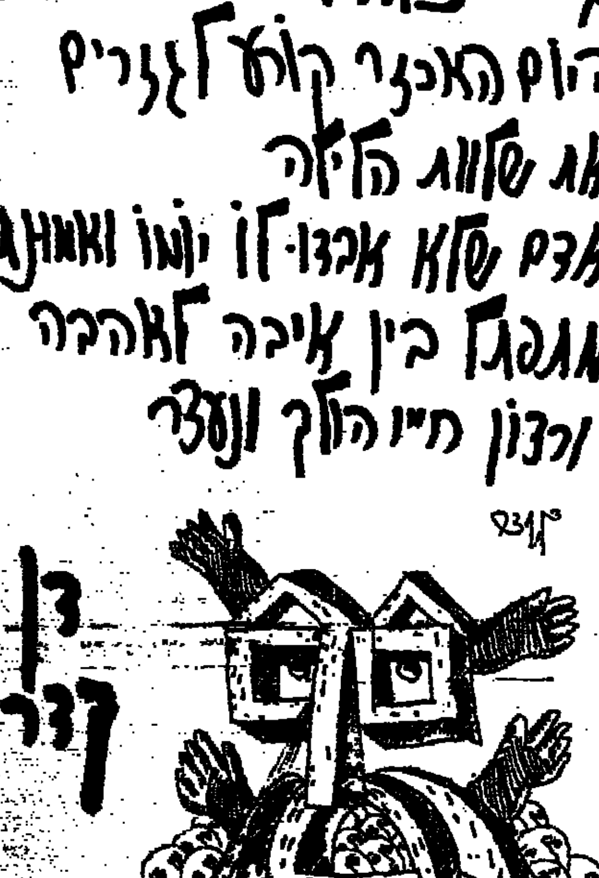

מונה קצין בודק

(סוף מעמוד 1)

נוהגו במהלך הלילה להוצאת רסיסי הרימונים מגופם ולא נשקפת להם סכנה.

עשרים ערבים ממזרח ירושלים עדיין נתונים במעצר החוקרים בידי זרועות הביטחון, מתוך יותר מש־לושים שנעצרו מיד אחרי הפיגוע.

גורמי ביטחון שונים מודים, שבפרשה זו נתגלתה הזנחה חמורה בהבטחת האירוע וזו, ככל הנראה, הסיבה לבדיקה. גורמים רשמיים מסרבים לפרט בנושא, אולם ככל הנראה יבדוק השאלות אם קויימו הנוהלים להבטחת אירוע מסוג זה ואם ההבטחה היתה מספקת. תיבדק גם שאלת התיאום בין כוחות צה"ל וכוחות המשטרה והתנהגות החיילים והמפקדים בעת האירוע וכן בדיקת נוהלי פינויים של הנפגעים.

אבו ג'יהאד הועלה בדרגה

מפקדת אש"ף פרסמה אמש בבגדד הודעה, לפיה צורף סגנו של ערפאת, ח'ליל אל־וזיר (אבו ג'יהאד) להנהגה המבצעת העליונה של אש"ף והוא יעמוד מעתה בראש המחלקה הצבאית של הארגון. המינוי בא בעקבות הפעולה בירוש־לים אור לאתמול. לאחר המינוי הנ־זכר אבו־ג'יהאד אמש מבגדד, כי "צפויות פעולות גדולות נגד האויב הציוני בקרוב."

ביקורת נוקבת הושמעה אתמול מפי קצינים בכירים במשטרה ובצה"ל, ומפי מומחים ללוחמה בטרור על סדרי האבטחה שנבקעו שלשום בערב, לאחר השבעת חיילי "גבעתי" בכותל המערבי.

מפקד מרחב ירושלים במשטרה, תנ"ץ יוסף יהודאי, אמר כי נעשו טעויות בכל הנוגע לאבטחת החיי־לים. הוויכוח לשמש לקח לעתיד. הוא ציין את העובדה, שמאחרי סיום הטקס ברחבת הכותל, "התקפלו" גם אלה שהיו אמורים לשמור על החיי־לים. כך נוצרה נקודת תורפה, שאותה ניצלו הטרוריסטים. "עצם העובדה שהאירוע קרה, מעידה על כך שנעשו טעויות", אמר תנ"ץ יהודאי.

ביקורת חריפה על האבטחה במ־קום השמיע גם רפאל איתן, מי שהיה יועץ ראש הממשלה לענייני טרור. בראיון שהעניק אמש ל"קול ישראל" אמר איתן, כי הפיגוע שהתרחש שלשום בערב הוא "אירוע שיש להתבייש בו". איתן אמר כי התבייש למשמע דבריו של אחד מקציני החטיבה, שניסה להסביר כי הטרוריסטים הגיחו מהחשיכה. "קיימת התרופפות במערכות שלנו, בכל זרועות הביטחון", אמר איתן, והסביר כי תעוזת מבצעי הפיגועים גוברת ככל שהם מרגישים שיש התרופפות במערכת הביטחון הישראלית.

בתגובה להאשמות שהוטחו כלפי המשטרה, שהבטחת הפיגוע היה באחריותה, אמר לכתב "כל העיר" ממלא מקום המפקח הכללי של המשטרה, ניצב רחמים קומפורטי, שהבטחת האירועים של צה"ל המתקיימים בכותל הם באחריות הצבא, וכי תפקיד המשטרה הוא לעסוק בסדר ובכוונת התנועה בלבד.

[illegible] אחד מבצעי הפיגוע [illegible] שליד שער האשפות בירושלים [illegible].

הערכת המשטרה היא כי זורקי הרימונים, המונים שניים או שלושה, נמלטו בריצה אחרי שיידו את הרי־מונים מבדרך אל תוך קבוצת האנשים [illegible] ברחבת הצייה.

החוקרים בודקים סברה, לפיה זורקי הרימונים נמלטו אל תוך הכפר סילואן הבלוע בחושך.

חבר הכנסת, אוריאל לין, מהמפלגה הליברלית אמר, שליכוד עייף מההגדרות הבטחוניות ההצהרתיות של שרי הממשלה, כללים של שר הביטחון בעקבות כל פיגוע חבלני. לדבריו, אי אפשר להתעלם מתחושה שיש כאן כישלון [illegible] של ביטחון הפנים.

בבוקר יום אתמול, ביקרו אצל הפצועים בביה"ח הדסה הנשיא, חיים הרצוג, ראש הממשלה, שמעון פרס, וממלא מקומו, יצחק שמיר. השלושה שוחחו עם הפצועים ובני משפח־תיהם, התעניינו במצב הפציעה ועודדו את המפרפטים.

הנשיא, יכולה בקיאות מצדיקה בשמי הנבחרים, כי בנו נפגע מרסיס רימון כשלהבת יום הכיפורים.

ראש הממשלה היוצא, שמעון פרס, אמר אתמול כי הוא "בטוח שהמפרצים ייתפסו, וכי המסקנות המתבקשות, אם יש כאלה, יוסקו". הוא הוסיף, שאש"ף לא הפסיק את מאמציו לפגוע באזרחינו, וזה אינו מפתיע אותי.

בסיוני זומן למשרד החוץ

שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, זומן אתמול למשרד החוץ בעקבות הודעת משרד אש"ף בקהיר, כי הארגון אחראי לפיגוע בשער האשפות בירושלים. השגריר בסיוני אמר בעקבות השיחה עם קידר, כי משרד החוץ המצרי קרא לנציג אש"ף במצרים והודיע לו שהעובדה שהוא מייצג את אש"ף בקהיר אינה מעניקה לו רשות להשתמש באמצעי התקשורת המצריים. בסיוני הבהיר כי מצרים שוללת שימוש באמצעי אלימות.

סמנכ"ל למזרח התיכון, צבי קידר, הביע באוזניו את מורת רוחה של ישראל על הודעת. הוא הביע את דאגת ישראל מהקשרים המצרי־לות אש"ף בקהיר.

ראש נציגות אש"ף בקהיר אר־סייב עבד אלרחים הצהיר אתמול, כי "פעולת הכנופיה בירושלים באה במסגרת החלטת אש"ף להסלים את הפעילות בפלשתין הכבושה." לדבריו זרקו אנשי חוליית אש"ף על שם כמאל עדואן ארבעה רימונים על ריכוז החיילים בשער המוגרבים.

הוא ציטט את הודעת הארגון שפורסמה בקאהיר, לפיה חוליה אחרת עסקה קודם לכן [illegible] לאיתור המקום ולבחירת המטרה והביצוע הוטל על ידי מפקדת אש"ף על חוליה שנית, שהצליחה לשוב למקומה בשלום.

החזית הדמוקרטית בראשות נאיף חוואתמה פרסמה אתמול מדמשק הודעה בה נטלה על עצמה את האחריות להטלת הרימונים בירושלים. בהודעה נאמר, כי אש"ף ניצל את הפעולה כדי ליטול על עצמו את האחריות בהודעתו מקאהיר. מאוחר יותר נטל על עצמו בהודעה ממטה ארגון ג'יש בשם "החזית האיסלאמית לשחרור פלס־טין" את האחריות לפעולה, במקביל פרסם גם ארגונו של אבו־נידאל הודעה על אחריותו להתקפה בירושלים.

משטרת ירושלים עצרה 6 פעילי "כך"

בסילואן עצרה אתמול משטרת י־רושלים אחר הצהריים שישה פעילי "כך" שהגיעו לכפר סילואן שבקרבת ירושלים. כוונת המשטרה במקום צוין על ידי ה־6 לעצב ומשר סירום, נלקחו לתחנת המשטרה בעוונות הרסים.

יואב טוקר, סופר "הארץ" בצרפת, מוסר: הממשל הצרפתי גינה אתמול בחריפות את "מעשה הטרור המחריד" בשערי העיר העתיקה. אך נמנע מלהגיב על הצהרות של אש"ף ושל ארגונים אחרים שמיהרו לקבל אחריות להתקפה.

הבנקים יתבקשו

(סוף מעמוד 1)

ד"ח ולא מחקר, הנתונים אומל־לים ויש בהם הטעייה."

יו"ר הדירקטוריון של בנק לאומי, אלי הורביץ, העביר לפני הישיבה מכתב אישי ליו"ר הוועדה, ח"כ אברהם שפירא, בו הוא קובע כי השכר הממוצע של הבכיר בבנק לאומי הוא 6816 ש"ח ברוטו בחודש שהם נטו 2537 ש"ח. השכר כולל דמי נופש משכורת י"ג, רכב צמוד ורבית מסובסדת על הלוואות. הורביץ ציין עוד כי שכר זה משולם לעובדים שלושה חו־דשים מראש. לחברי הוועדה הוסבר כי מדובר ב־70 עובדים בכירים וכי אין בנתון זה להצביע על שכרם של מנכ"לים בכירים בבנק.

מנכ"ל איגוד הבנקים, ד"ר אשר הלפרין, הודה גם הוא להעביר לוועדה נתונים על השכר במערכת. בין שאר הנ־תונים שהעביר לוועדה הוא קובע כי 60 עד 70 סמנכ"לים בכירים משתכרים ברוטו 3900 עד 4100 דולרים לחודש. 15 עד 20 משנים למנכ"לים ומנכ"לים בבנקים קטנים משתכרים בין 4500 עד 5000 דולרים לחודש ברוטו. רמות שכר אלו, לדבריו, אינן חורגות מרמות השכר במיגזר העסקי. לגבי משכורות של 10 עד 15 מנכ"לים ויו"ר דירקטוריונים אין לאיגוד הבנקים מידע, כציין הלפרין.

בתגובה לביקורת, שהושמעה בפניו על ידי חברי הוועדה על מתינות הסמכות מרדכי סיטולר בנושא השכר במערכת הבנקאית, אמר פרופ' מיכאל ברונו כי נגיד הבנק המרכזי אינו צריך — לא על פי חוק ולא על פי הבנתו — להתערב בשכרו של עובד ספציפי בבנק זה או אחר. מדובר בהשפעה שיכולה להיות לשכר בכירים על מערכת השכר של הבנק כולו ובכך להשפיע על יציבותו ורווחיותו, וזו הסיבה שהניעה אותו לפעול בנושא. לדבריו, נושא השכר במערכת הבנקאית מטריד אותו והוא פועל בנושא זה מהיום הראשון לכניסתו לתפקיד. ברונו אמר כי המערכת הבנקאית חולה בתוך תהליך הבראה והתייצבות לטווח ארוך. דבר שמחייב בין השאר פיטורים וסגירת סניפים. בראש המערכת כיום עומדים מנהלים חדשים ולכן יש להקפיד שלא תהיה הגזמה בהתבטאויות, כדי לא להרחיק מנהלים טובים מהמערכת.

פרופ' ברונו ציין כי אין לו התנגדות ששכר הבכירים במערכת יפורסם, ולשם כך דרוש שינוי בחקיקה. יושב ראש הוועדה, ח"כ שפירא, שכאמור נוספת לא נכנע ללחצי חברי הכנסת רמון, ארידור ותיכון להזמין את הבנקאים לוועדה, אמר כי הוא מתכוון לפעול כי תהיה חובה לכל חברה ציבורית הנסחרת בבורסה מכל הסקטורים במשק לפרסם את שכר בכיריה.

ברונו וארידור מחסלים חשבון

מאת עקיבה אריזה
סופרת "הארץ"
לענייני כלכלה

נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, הגיב אתמול בחריפות על מה שכינה "נטייתו של ח"כ יורם ארידור לעשות עמו חשבונות", תוך ניצול הופעתו בישיבת ועדת הכספים, שדנה בנושא משכורות הבכירים בבנקים.

ח"כ ארידור ביקש במהלך הישיבה רשות לבקש הבהרה מהנגיד על כי בהופעתו [illegible] בטלוויזיה אמר פרופ' ברונו כי לא ננקטה פעולה נגד פוליטיקאים ויחד עתה, שהיו קשורים בויסות, [illegible] בייסקי לא יכלה להמליץ לפעול נגד מי שלא נשאו באחריות בעת פרסום המסקנות. ארידור טען כי ועדת בייסקי המליצה לא לנקוט בצעדים נגד הפו־ליטיקאים בתוך שיקול דעת ולא משום שאינם נושאים יותר באחריות. לכן לדבריו, לא ייתכן הנגיד בעובדות שהציג [illegible]. הנגיד הגיב שח"כ ארידור שב ומטיח נגדו בפומבי האשמות הגובלות בעלילה. כאילו [illegible] הכלכלית [illegible] על משנתו.

ברונו הוסיף "הצהרתי לא אחת לח"כ ארידור כי עיקרי התוכנית הכלכלית הופיעו במאמר שפרסמתי בתחילת שנת 1981 וגם בפרסומים לאחר מכן, לפני פרסום תוכנית הדולריזציה כולה. לטענתו בנושא זה אין שמץ יותר מזאת, הדמיון בין התוכנית הכלכלית ובין הדולריזציה הוא רק גולת הכותרת של ח"כ ארידור, אמר ברונו.

פרייג': זה נמשך כך עשרים שנה

מאת יואב טוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). ראש עיריית בית־לחם, אליאס פרייג', שלל אמש את ההערכות לפיהן היתה התקפה בירושלים בבחינת תגובתו של אש"ף על התפתחויות האחרונות בגדה ההידברות הישראלית־ירדנית בהקשר זה. "זו איננה תגובה חדשה" — אמר פרייג' בשיחה עם סופר "הארץ"; "זה נמשך כך כבר עשרים שנה: מחזור בלתי נפסק של אלימות ואלימות־שכנגד".

פרייג' עושה מזה יומיים בשי־חות בפאריס כאורח רשמי של הממשלה הצרפתית; הוא נועד אתמול עם שר החוץ של צרפת, ז'אן־ברנאר ריימון, והיום הוא עתיד להתקבל לשיחה על־ידי ראש הממשלה ז'אק שיראק.

לדברי פרייג', נושאות שיחו־תיו בפאריס "אופי כללי ביותר" והמרכז עומדת בקשותיו מממ־שלת צרפת לסיוע כלכלי [illegible] כי במהלך שהותו בצרפת לא קיים כל מגעים עם אישים "ערביים, ישראליים או אחרים: רק צרפתיים".

אבן נפגש עם בוש

מאת שלית "הארץ" בארה"ב

ח"כ אבא אבן נפגש אתמול לשיחה בת 40 דקות עם סגן הנשיא ג'ורג' בוש ועם חברי קונגרס.

אבן הסביר לבוש את הסדרי הרו־טציה והבהיר כי הממשלה הבאה תהיה כבולה באותם הסדרים קו־אליציוניים כמו קודמתה, וכי שר החוץ שמעון פרס ימשיך המאמצי השלום באותה תנופה כפי שעשה עד כה. אבן שיבח את ארה"ב על "איתנות עמידתה" בשאלת יהודי ברית המועצות בעת פיסגת איסלנד.

היום יפגש אבן עם שר החוץ ג'ורג' שולץ.

יממה לאחר הפיגוע בחיילי גבעתי הושבעו חיילי השריון

מאת דן סגיר

יממה לאחר הפיגוע בטירוני חטיבת "גבעתי" לאחר טכס השבעתם ליד הכותל, קיים השריון את טכס השבעת הטיר־ונים שלו לרגלי גבעת משטרת לטרון.

בטכס נכחו מאות מהורי הטירונים, חיילים וקצינים מחיל השריון וכן מפקד חילות השדה, האלוף אורי שגיא.

בירך את הטירונים והוריהם תת אלוף יוסי בן־חנן, קצין שר־יון ראשי. הוא אמר "אירוע מרגש זה בנוכחות מאסיבית וה־מונית של בני המשפחות הינם תשובה מוחצת לאשר אירע ביום הקודם והם עדות ניצחת שאנו נוסיף ונאבק ובוודאי גם ננצח".

הסדר בין ערפאת לבין טוניסיה

מאת יואב טוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). יאסר ערפאת הגיע להסדר עם שלטונות טוניסיה, לפיו ישמור אש"ף על "מטה התכנון" שלו בתוניס, אך מוקדי הפעילות הצבאית והמודיע־נית של הארגון יועתקו למדינות אחרות — כך מתברר מדיווחים דיפ־לומטיים ועיתונאיים שהתקבלו בפאריס.

על פי הדיווחים בדבר ההסדרים החדשים, יועתק מטהו של אבו־איאד (האחראי על הזרוע הבטחונית של אש"ף) לצנעא, בירת צפון־תימן; מטה המודיעין, בראשותו של עבדול חול, יועתק לחארטום, בירת סודאן; מטה מפקד הכוחות של אש"ף, אבו ג'יהאד (שגורש למעשה מבירת עמן לפני חודשים אחדים), ישתקע גם הוא בקרוב בבגדאד או בחארטום.

על פי הסיכום עם השלטונות הטוניסאיים יישארו בטוניס רק כ־200 אנשי אש"ף, שפעילותם תוגבל לצד המדיני, המינהלי והתחזוקתי של המטה.

זכו בפיס

בהגרלת הכיפים מטעם מפעל הפיס מס. 42/86 שהתקיימה ביום 16/10/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך —.180,000.00 ש"ח זכה המספר 478408

הפרס המצטבר בסך 100,000.00 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000.00 ש"חים (כולל צבירה).

בסך -.12,000.00 ש"ח זכה המספר: 540942

בסך -.6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 704684 199035

בסך -.300.00 ש"ח זכו המספרים: 040694; 058535; 101932; 159386; 169430; 182103; 196964; 220737; 345902; 395117; 430643; 465613; 466500; 489146; 506474; 562529; 564577; 568714; 608012; 620808; 623340; 649338; 661449; 676650; 698098; 712105; 747141; 762606; 769946; 799788; 857307; 867038.

בסך -.150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 7304; 8218.

בסך -.25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 012; 289.

בסך -.16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 216; 426; 518.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 6 זכו בסך של -.2.50 ש"ח.

בסך -.5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 046; 137; 200; 216; 295; 306; 326; 341; 342; 388; 462; 468; 487; 492; 500; 524; 549; 623; 676; 771; 811; 824; 946; 958; 976; 979.

בסך -.2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 07; 12; 15; 20; 25; 27; 28; 30; 38; 41; 42; 46; 53; 54; 56; 58; 61; 62; 71; 78; 80; 86; 91; 95; 99.

רק הרשימה הרשמית של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

המעלות של אל על

	מסוף מינימום	מסוף מכסי'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	12	16	מעונן	7	13
אתונה	13	17	מעונן	11	21
בוקרשט	9	14	גשום	--	--
בריסל	13	15	מעונן	5	16*
וינה	6	16	בהיר	8	15
ז'נבה	12	18	ב"ח	11	19
לונדון	7	14	מ"ח	7	13
ליסבון	17	20	בהיר	14	22
מדריד	10	17	מעונן	11	19
ניו יורק	9	16	מ"ח	16	21
פאריס	13	15	מעונן	13	20
פרנקפורט	7	12	מעונן	7	22
ציריך	7	14	מ"ח	10	19
קהיר	18	29	בהיר	17	28
קופנהאגן	12	15	מעונן	10	14
רומא	13	21	בהיר	11	26
שטוקהולם	9	18	מ"ח	7	11

אל על ELAL

קובא וכל משפחת אגרא
וקיבוץ אילון
מברכים את
רעיה ובנימין זלצבוך
לנישואי ביתם
תהילה סלע עם אברהם טמיר

אמא שלנו אשתי וסבתנו היקרה

רחל גליקמן

איננה

ההלויה תצא היום, יום שישי י"ד בתשרי תשמ"ז 17.10.86 בשעה 11.00 לפני הצהריים מביתה רח' מונטיפיורי 43 חולון, לבית העלמין בחולון.

האבלים:
בעלה — אברהם גליקמן
בתה וחתנה — נילי ועמוס קוצר
בנה וכלתה — יעקב ושולי לוינבוים
אחותה — רבקה גולדשטיין
נכדיה — אלון, הדר, דפנה, יהונתן ותומר
וכל בני המשפחה

ארועי סוכות תשמ"ז

מפ"ם על המפה

נגבה להתיישבות בשטחן השלום
יום ה' 23.10.86 בשעה 18:00 בשדות הכותנה של קיבוץ נגבה.
משתתפים: שלמה גרוניך, דני ליטני, אריק סיני, [illegible] אלעזר גרנות, חיים ג'ורס, אברהם אזן (בורן), יעקב חזן, [illegible], אורה פוטר.

סכנין לדו קיום ושלום
מוצ"ש 25.10.86 משעה 10:00 עד שעה 18:00 ליד בית הספר התיכון.
משתתפים: אריאל זילבר, הברירה הטבעית, מירי אלוני, [illegible] אומנים אחרים מוחמד [illegible], אמירה סרטני, אורי פינקרפלד, אריק רז, מוחמד ג'נאיים, סולמן גנוסו, חסיין פארס, דב פלג, מחמוד יונס.

אופקים לשוויון חברתי וקידום עיירות פיתוח
יום ד' 22.10.86 בשעה 17:00 בגן ליד מועצת הפועלים.
משתתפים: שימי תבורי, אלעזר גרנות, בנימין יסעור (בנג'ילה), סעדיה אלוש, אפרים דיילוני, אברהם אזרעזר, עמיר פרץ.

קרית שמונה, לשוויון חברתי וקידום עיירות פיתוח
יום ג' 21.10.86 בשעה 19:00 ברחבת העיריה.
משתתפים: שימי תבורי, חנן ארז, מיכאל יעקובי, שלום יוסף, פרוספר עזרן, שלמה כוחבוס, שאול עמור, זלמן גסטר, אברהם ברושי, מישל אלמליח, רעיה רוטיג, שמעון בן דוד, שמואל כהן, אמירה סרטני
במקרה של גשם האירוע יעבור לאולם שניר.

תודתנו ל"שלה" הגברה והארה בכל האירועים במי־כב.

במקרה של גשם האירוע ייערך למועד מאוחר יותר.

מפ"ם

ממן MAMAN

לידיעת הציבור

השרותים הניתנים **ליצוא וליבוא** במסוף המטענים בנתב"ג פועלים כרגיל בשבוע חג הסוכות בין התאריכים 17–24 אוקטובר 86'.

הנהלת ממן

ממן - מסופי מטען וניטול

רימון גז מדמיע ששמט חייל גרם מהומה בקסבה של חברון

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

מהומה רבתי פרצה אתמול אחר הצהריים באיזור הקסבה של חברון, לאחר שרימון גז מדמיע, שנשמט בשוגג מעמדת תצפית של צה"ל, התפוצץ בלב הקסבה. לא היו כל נפגעים.

עדי ראייה מסרו כי עם התפוצצות הרימון, סגרו בעלי החנויות את בתי העסק שלהם, תוך בהלה. כוחות גדולים של צה"ל ומשמר הגבול הגיעו למרכז הקסבה, לאחר שנתקבל דיווח על התפוצצות ואנדרלמוסיה במרכז השוק.

מבדיקה שנערכה במקום התברר כי חייל ששמר באחת מעמדות התצפית בקסבה שמט בשוגג רימון גז מדמיע שנשא על גופו. הרימון התפוצץ על רצפת השוק, וגרם למהומה.

מקורות ערביים בחברון מסרו כי לאירוע קדם עימות בין מתנחלים לבין ערבים, אך מתוך דיווחו של דובר צה"ל, נראה כי ידיעות אלה אינן מדוייקות.

עצרת המרכזית לציון 100 שנה להולדת ב"ג — ביום ב' בבירה

מאת לילי גלילי
סופרת "הארץ"

ביום שני הקרוב תערך בתיאטרון ירושלים העצרת הממלכתית המרכזית לציון 100 שנים להולדת דוד בן גוריון, במעמד נשיא המדינה חיים הרצוג.

במהלכה תושמע יצירה מיוחדת, שחוברה לזכרו של בן גוריון בשם "המגילה הזאת". היצירה חוברה ע"י דובי זלצר וחיים חפר, והיא תבוצע ע"י התזמורת הסימפונית חיפה, מקהלת "רינת" והזמר יהורם גאון.

עצרת זו תפתח באופן רשמי את אירועי שנת המאה וישתתפו בה ראש הממשלה, מ"מ ראש הממשלה, יו"ר הכנסת, שרים, חברי כנסת, ראשי ההסתדרות הציונית העולמית, נציגי הסגל הדיפלומטי בישראל, המטכ"ל, בני משפחת בן־גוריון ועוד.

העצרת תועבר בשידור ישיר בטלוויזיה וברשת ב' של קול ישראל.

לא נמצא שקולק עשה שימוש שלא בתום לב ב"קרן טדי"

חריש החליט לסגור תיק החקירה

מאת גדעון אלון
סופר "הארץ"

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, החליט אתמול לסגור את תיקו של ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, בעניין "קרן טדי". כפי שפורסם בראשונה ב"הארץ" לפני שבועות אחדים, החליט חריש לקבל את המלצתו של ראש אגף החקירות במשטרה ולא לנקוט שום צעדים משפטיים נגד קולק.

בתיק "קרן טדי" יוחסו לקולק עבירות לכאורה של מתן שוחד. במהלך החקירה הובהר כי בשנים האחרונות קיים קולק קרן מכספים, שנתרמו ברובם ע"י תורמים מחו"ל וניתנו לקולק על מנת שייעשה בהם שימוש לפי שיקול דעתו.

אחרי עיון מדוקדק בכל חומר החקירה המשטרתי הגיע היועץ המשפטי לממשלה למסקנה, כי קיומה של קרן זו ודרכי פעולתה צופנים סכנה, שבנסיבות מסויימות עלולה היתה הקרן להיות מנוצלת שלא עפ"י סדרי מינהל תקין.

חריש לא מצא כי קולק, בקיומו את הקרן ובפעולו בתוכה, עבר עבירות פליליות או עשה שימוש שלא בתום לב בכספים. עם זאת החליט חריש לפעול להקמת צוות לבדיקת השאלה של קיום קרנות מסוג זה ובדיקת כללים ועקרונות מסודרים לפעולתם.

בתגובה אמר אמש קולק, כי הוא חש הרגשת הקלה על כך שסוף סוף הסתיים הטיפול בנושא שהכאיב לו. קולק הדגיש, כי "קשה לבטא את הקשיים האישיים הכרוכים בחקירה המתמשכת במשך חודשים רבים, ללא כל הצדקה, כשהיא מלווה בפרסומים ובהדלפות זדוניות". קולק ציין, כי הוא היה זקוק למלוא אמונתו בשלטון החוק כדי לעבור בעינוי זה מתוך ידיעה, שכל מעשיו היו למען העיר בכוונה טובה, בתום לב ובנקיון כפיים.

ראש עיריית ירושלים הוסיף: "כל חיי עמלתי למען המדינה, העיר והציבור. העמקתי לא על העלבון הצורב, אלא על הנזק, שהיה עלול להיגרם לירושלים, כתוצאה מהרוח המרושעת שבה שורבבו עיריית ירושלים וקרן ירושלים ללא כל הצדקה". קולק הודה לחריש על כך, שלמרות עיסוקיו הרבים השלים את הטיפול בעניין זה במהירות. שכן במדינה, שבה זו היגינת אכיפת החוק צריך לנקוט במיוחד בתהליך קצר ומצמצם כדי למנוע עינוי דין.

רכבו של שופט בחאן־יונס הוצת פעמיים תוך שבוע

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

משטרת נפת עזה בודקת אם האלמונים שהציתו פעמיים בתוך שבוע את רכבו של שופט השלום בחאן־יונס אמין עיד ואף בוצע על רקע לאומני או פלילי. דובר משטרת נפת עזה פקד עבדים בר־דלי, מסר כי בפרשה הזו יש עצור אחד. יצוין כי רכבו של השופט מסוג סובארו הוצת פעמיים בשבוע שעבר והרכב נגרמו נזקים.

ראש משלחת המכון ההונגרי לקואופרציה המבקר בארץ: ישראל משמשת לנו דוגמה

רוצה לחזק הקשר עם הקואופרציה בישראל

(ע). "אנו רוצים לחזק את הקשרים עם תנועת הקואופרציה בישראל, כי ישראל משמשת לנו דוגמה" — אמר אתמול ראש משלחת המכון ההונגרי לקואופרציה, פרופ' שנדור סארנטצאי, בהר פישו ביחד עם שני חברי המשלחת האחרים, המזכיר המדעי ד"ר טאמאש האלם והמזכיר הכללי גיזלה טלה, ב"מכון לבוא" בתל־אביב.

המשלחת ההונגרית הוזמנה לארץ על ידי ראש "מכון לבוא". יהם משל, בעת ביקורו בהונגריה. המשלחת תשהה בארץ שבוע ימים ותבקר במוסדות קואופרציה שונים ברחבי הארץ. כיוון שהונגריה מעוניינת לראות את הישגי הקואופרציה בישראל.

את היתר מייצרים קואופרטיבים בבעלות המדינה והחקלאים פרטיים. הקואופרטיב למלאכה ולתעשיה הוא אחד החשובים בין הקואופרטיבים השונים. המשק ההונגרי הוא פלורליסטי. בהונגריה הוחלט שלא צריך להלאים את הקואופרציה ויש לתת לכל קואופרטיב לנהל את עצמו.

האורח סיפר על קיום ועדה של 16 מומחים בתחומים שונים, בראשותו של מזכ"ל המפלגה יאנוש קאדר. האורח הוא חבר הוועדה. בתוקף תפקידו כיו"ר המכון לחקר הקואופרציה. לוועדה זו מביאים בעיות והיא מחליטה על תוכנות.

עדות ראיה / אריה לביא

ועד עובדי בל"ל השתלט על לשכת יפת:

"לנו נהגת לומר שהמצב קשה ולעצמך לקחת מיליון דולר"

ועד עובדי בל"ל בהתפרצות ללשכתו של יפת: תחזיר את הכסף (צילום: כפיר מאיר)

ארנסט יפת, היו"ר לשעבר של בנק לאומי ניסה אתמול להיות אדיש, כלפי דרישת חברי ועד העובדים של הבנק, שדרשו ממנו להחזיר 5 מיליון דולר, שקיבל כפיצויים עם התפטרותו מראשות הבנק בעקבות המלצות ועדת בייסקי. למרות שקרא ב"הארץ" על הפלישה הצפויה בשעות הבוקר ללשכתו החדשה בבית גיבור בתל אביב, הוא הגיע למשרדו כרגיל.

קצת לאחר השעה 9 בבוקר, בעת שאירח לשיחה איש עסקים התפרצו לחדרו יותר מ־20 איש, רובם חברי ועד העובדים הארצי של בנק לאומי, כשהם מלווים בצלמי עיתונות ואיש יחסי ציבור השתלטו על הלשכה.

יפת לא העריך כי הם ייכנסו לחדרו. לכל היותר חשב שהם ימתינו במסדרון, כפי שהיה בעבר במאבקים עם הוועד ויבקשו ממנו לקבל את נציגם. אלא שהוועד הנוכחי של בל"ל מיליטנטי יותר. חבריו הגיעו עם כרזות הדורשות מיפת להחזיר את הכסף. הם טיפסו על הספה שבפינת החדר ותלו את הכרזה הגדולה מול עיניו. כרזה אחרת תלו מעל לתמונותיהן של אבא מיכו וציונה תגר, המקשטות קיר אחד.

איש ביטחון של הבנק נכנס לחדר ועמד במרחק סנטימטרים ספורים מיפת, מחשש שהרוחות הלוהטות יביאו לפגיעה פיזית במי שהיה יו"ר הבנק וכיום מנהל את הפעילות הבינלאומית שלו.

קופסאות הסיגרים והסיגריות בלשכה של יפת התרוקנו תוך דקות. חברי הוועד השיגו ביו"ר לשעבר שהיה של האשמות על בזבוז כספי הבנק, כשאותם מהם מעשנים את הסיגרים היקרים, שבה אוהבים על יפת.

יו"ר הוועד, לואי רוס, הטיח ביפת האשמה כבדה. הוא אמר: אתה קיבלת פיצויי השווה לשלושה אחוזים מסך השכר השנתי של כל עובדי בל"ל. יפת ניסה לומר, שבפורום כזה הוא לא מנהל ויכוחים. אך חברי הוועד הגבירו את הלחץ: "גם בפורומים אחרים התחמקת מלדון בשכרך". יפת שתק ולא הגיב. "לנו נהגת לומר שהמצב קשה", המשיך רוס, "אך לעצמך לקחת משכורות של מיליון דולר בשנה."

אורחו של יפת המתין זמן מה, אך התמלק והשאיר את יפת עם אורחיו הבלתי קרואים. אחת מחברות הוועד התיישבה על הרצפה. "המתעניינים באמנות" מבין חברי הוועד סקרו את הקישוטים והתמונות ריבוד ביניהם, התבדחו על חשבונו של יפת, שישב רוב הזמן ללא ניע, וניסה, לא כל כך בהצלחה, להרייך באדישות.

יותר משעתיים לאחר שהגיעו למשרד הוליכו חברי הוועד כי הגיע הזמן ללכת. רוס פנה ליפת ואמר: "אני מקווה, שהמסר שלנו היה ברור. אנחנו נחזור, אם לא תחזיר את הפיצויים שקיבלת."

אחד מחברי הוועד, ביריכו תוצאה, הוציא מכיסו מטבע בן שקל והניח אותו על שולחנו של יפת. "שיהיה לך איך לשים את הטלפון", והתלק. יפת הנהן ושתק. הוא לא ידע מה לעשות עם המטבע, הכן גם השוטר, שהוזמן למקום המקצועות הוא המשטרה שבמחוז.

החדר התרוקן. יפת היקה קם, מבטאו ניגש לעציץ שנפל ובדק אם לא ניזוק, מרים חוטים שהותירו, מנסה לעשות סדר. "תמיד אמרתי שיש דמיון בין עובדי בל"ל למדינה, כך נראית כיום המדינה," הוא אומר.

הודעה לצמחונים ושוחרי הבריאות

* מהחורף הקרוב באפשרותינו לספק תוצרת חקלאית אורגנית ל־250 משפחות נוספות.

המוצרים נשלחים ממרכז האריזה בצופית – ישירות לבתים בכל הארץ.

משפחות אשר עדיין אינם בקשר עם "אסיף" מוזמנים להתקשר לטל. 03־447344 או 052־28024 או לת"ד 23108 ת"א.
חיפה: אגודת הצמחונים 04־665972.

בברכת שנת שפע ובריאות

"אסיף"

הספקת פירות וירקות אורגניים לפי כללי הארגון לחקלאות אורגנית העולמי IFOAM ועמותת החקלאים הביולוגיים בישראל.
ללא חומרי הדברה, ללא דשנים כימיים, ללא הורמונים.

* אנו זקוקים לעוד מספר רכזי איזורים ומצ־טוניים בעלי רכב מתאים לחלוקה בכל הארץ. להתקשר 052־28024.

חנא סניורה: כשליבור ישלוט יזמין שר החוץ שלו את ערפאת

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

מפלגת ה"לייבור" הבריטית תהיה מוכנה לערוך מפגש בין שר החוץ מטעמה לבין ראש אש"ף יאסר ערפאת, אם וכאשר תזכה בבחירות בבריטניה — כך אומר עורך העיתון המזרח־ירושלמי "אל־פג'ר", ומי שהיה המועמד למשלחת המשותפת של ירדן ואש"ף, חנא סניורה, עם שובו מביקור בבריטניה.

לדברי סניורה, אמר לו את הדברים דניס הילי, המועמד למשרת שר החוץ בממשלת הצללים של ה"לייבור". במהלך ביקורו בבריטניה נועד סניורה גם עם שר המדינה לענייני חוץ של בריטניה, תימותי רנטון. סניורה הוזמן ליטול חלק בוועידת מפלגת הלייבור בבריטניה, ביחד עם עמיתו, שהיה אף הוא מועמד למשלחת המשותפת, עו"ד פאיז אבו־רחמה מעזה. שלטונות הביטחון לא התירו לאבו־רחמה לצאת לבריטניה.

בג"צ מבקר החלטת שר הפנים לרישום הסימון "מתגייר"

(ע). שופטי בית הדין הגבוה לצדק לא הסתירו את דעתם הביקורתית על החלטת שר הפנים לרשום מתגיירים מכל זרם ביהדות בצירוף הסימון "מתגייר".

את דעתם הביעו שופטי בג"צ — הנשיא מאיר שמגר, המשנה לנשיא מרים בן־פורת והשופט מנחם אילון — במהלך דיון משפטי בעתירתה של שושנה מזון מילר נגד שר הפנים. העותרת, עולה חדשה מארה"ב, טענה כי משרד הפנים מסרב לרשמה כיהודיה על סמך תעודת גיור רפורמית שניתנה לה בארה"ב.

ב"כ המדינה עו"ד רנאטו יארק טען, כי רישום הסימון "מתגייר" נועד למנוע מצב שרשות מדינה אחת תכשיל רשות אחרת. "חשש שפקיד הרישום יעשה שימוש בסמכותו להפגנת שיטת לבה של רשות אחרת של המדינה, כשהוא מטיל ספק ברישום. ההפנייה היא למעשה לרושם נישואין וגירושין".

נשיא בית המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, הגיב על דברים אלה ואמר: "רישום כזה יתן גושפנקה לרישום סוגי יהודים. מחר ירשמו יהודים אשכנזים או יהודים ספרדים. זו תוצאה של הקולה על הרשות מבחינה מנהלית". המשיך הנשיא שמגר ואמר: "חל שינוי בשנים האחרונות בפסיקה ובחקיקה, ומטרת החקיקה הדרושה היא אחדות העם היהודי. אם יהיו סוגי יהודים שונים — יהודי "סוג" ... אין מקום ליצור פיצול".

משפ' עזרן רוצה לערוך בעזה טקס אזכרה ביום ה־30

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

משפחתו של חיים עזרן שנרצח לפני שלושה שבועות בעזה, מבקשת לערוך בעיר טקס אזכרה ביום השלושים לרצח.

השביתה שהוכרזה בעזה היתה חלקית ועברה בשקט יחסי

סוחרים נדרשו בתקיפות לפתוח חנויותיהם ★ ברחובי רצועת עזה היו מספר מקרים של הפרות סדר

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

השביתה הכללית, שהוכרזה אתמול בעזה, עברה אתמול בשקט יחסי. המושל הכריח את הסוחרים לפתוח את חנויותיהם. אלה שסירבו מצאו דלתות פרוצות, או מולחמות.

השביתה היתה חלקית ובשעות הצהרים חזרו החיים כבר למסלולם.

מארגני השביתה מחו נגד הריבוי שכוחות צה"ל משליכים ברצועה וביחוד שעוברים התושבים — כפי שהגדירו זאת אתמול — גורמים בעזה.

החל משעות הבוקר של יום אתמול נערכו כוחות הביטחון לקראת השביתה. במשך שעות הבוקר המוקדמות היו רוב החנויות פתוחות, אך בשעה 9 החלו להיסגר חנויות מלל ברחוב הראשי עומר אל־מוכתר.

נעקרו מנעולים

שוטרים, חיילים ואנשי משמר הגבול עקרו מנעולים של דלתות באמצעות כבלים שנקשרו לג'יפים. במקרים אחרים הפעלו לחצים על הסוחרים.

בשעות הצהרים חזרו החיים למסלולם ברצועה. יצויין כי האוניברסיטאות ומשמרת הבוקר של בתי הספר השבתו אף הם.

אתמול הונף דגל פלשתין וצוירו סיסמאות ברחובה בגנות השלטון.

גורמים במתנחלים אמרו אתמול ל"הארץ", "שביתות "מסחרי בעזה" עזה איננה זכורה מזה שנים רבות.

המינהל האזרחי פעל למניעת השביתה. אנשי המנהל קיימו אתמול שיחות הסברה ושיכנוע בקרב הסוחרים וראש העיר בעזה לשמור על חיים תקינים".

יצויין כי מאז רצח ישראל קטורזה מסיירים ברצועה יחידות מוגברות של צה"ל, עורכים סיורים, חיפושים על גופם של התושבים במכוניותיהם ובבתיהם, דבר המפחיד את תושבי העיר. ראש עיריית עזה פנה אתמול לשלטונות בבקשה להפסיק לאלתר את הסיורים של היחידות המוגברות ברצועה ולתת לחיים בעזה לחזור לשיגרה.

כיף בסוכות במאירלנד

סנפלינג
ממרומי מגדל שלום

ביום א' 19.10 בשעה 15.00
גלישה (סנפלינג) משפחתית ממרומי מצפה מגדל שלום למאירלנד.

ילד הטלפתיה
אורן הקטן
בסה"כ בן 7

יום יום ב־12 בצהריים

מופע טלפתיה יחידי בארץ ובעולם
עם ילד בסה"כ בן 7
ילד הטלפתיה
אורן הקטן

הוא "קורא" מחשבות
הוא "מגלה" חפצים
הוא "רואה" בעיניים מכוסות
הוא מפתיע ומדהים

חדש!

מוס בול־בלעדי במאירלנד
במרכז משחקי הטלויזיה
המגוון והמודרני ביותר במדינה!
בואו לשחק וגם לזכות בפרסים
במשחק האמריקאי המלהיב -
תותח יורה כדורים

מתקני שעשועים מלהיבים לילדים

★ מיני גלגל ענק
★ מלתעות התנין
★ מבוך השפן
★ בריכת הכדורים הצבעוניים ועוד ועוד...

בואו לרכב על סוסי פוני אמיתיים

מאירלנד כולל מוזיאון הישראלי ומצפה שלום פתוחים בחופשת סוכות מיום א' מ־9 בבוקר ועד 5 בערב ברציפות

ראשי תנועת ביחד באשקלון מנסים להשפיע על משפחות הנרצחים לחתום למען החזרת אבן השיש לככר השלום

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

"אני חושש מאד שהמגיעות באבן השיש על שמו של מלך מארוקו, מוחמד החמישי, בכיכר השלום באשקלון יעכבו את העלאת עצמות כ"ג מנספי אניית המעפילים אגוז. אני הודעתי לפני שלושה ימים ממארוקו ואין ספק, כי המלך חסן כועס על פגיעה בכבודו של אביו," — כך אמר אתמול סם בן־שטרית, יו"ר תנועת ביחד, המקורבת לאישים במארוקו בשיחה ל"הארץ".

בתוך כך, נודע למוסר "הארץ" כי בימים האחרונים נעשים מאמצים כבדים על ידי ראשי התנועה לשכנע את חברי מועצת עיריית אשקלון וכן את משפחות הנרצחים, משפחות עזרן ומשפחת קיסרו, לחתום על טפסים, לפיהם הם אינם מתנגדים להחזרת אבן השיש לכיכר באשקלון, שהורצאה משם לפני שבועיים.

נודע כי בשבוע שעבר הגיעה משלחת בראשותו של סם בן־שטרית ושתי משפחות שיקירהן נטבע באניה אגוז, כדי להיפגש עם משפחת קיסרו ועם משפחת עזרן. חברי המשלחת ניסו לשכנע את המשפחות לחתום על מסמך ובו יאמר כי הם אינם מתנגדים לכך שאבן השיש תוחזר למקומה.

לדבריו של בן־שטרית, משפחת קיסרו חתמה על המסמך, אך משפחת עזרן דחתה זאת על הסף. כמו כן הופיע סם בן־שטרית לפני חברי מועצת עיריית אשקלון ובנאום שנשא ניסה להשפיע על חברי המועצה לקבל החלטה בדבר החזרת האבן למקומה ופתיחת הכיכר.

בן־שטרית אמר ל"הארץ", כי ממשלת ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה להסביר מדוע אינה מסוגלת להחזיר אבן, שיש לכיכר בעיר בישראל. הוא מסר עוד, כי העתונות המקומית במארוקו לא כתבה מאומה על המהומות באשקלון, אך לעומת זאת עתונות החוץ כתבה וצילמה תמונות ותמונות אלה הגיעו אל שולחן המלך.

נודע, כי עיריית אשקלון אינה מתכוונת להחזיר את האבן למקומה בשנה הקרובה.

הגיעה קבוצה מאורגנת של 13 תיירים ממצרים

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ"
לענייני תיירות

קבוצה מאורגנת של 13 תיירים ממצרים, הגיעה אתמול לישראל באמצעות החברה הטופוגרפית. זה ביקור ראשון מזה כשנה של קבוצה מאורגנת של תיירים מצרים, המתקיים באמצעות החברה בישראל.

נודע, כי בהתאם לבקשת חברי הקבוצה לא נכללה ירושלים בתוכנית הסיור בישראל. קבוצת התיירים ממצרים תשהה בארץ שבעה ימים. היא תסייר באזור הצפון ותבקר בין השאר בטבריה, עכו. בדרכם חזרה מהצפון יבקרו בקיסריה בנתניה ובהרצליה. הקבוצה תצא לסיורה מתל־אביב. הקבוצה מונה שני זוגות ותיירים בודדים גברים ונשים. במצרים היא אורגנה באמצעות סוכנות הנסיעות והתיירות "ספגה טורס".

אשרה למצרים תוך יום — לבעלי עסקים

מאת זהר בלומנקרנץ

בעלי עסקים יוכלו מעתה להוציא אשרת כניסה למצרים בשגרירות מצרים בתל־אביב, בתוך יום אחד ומבלי שיהיה יותר צורך להטיס לשם כך את טפסי הבקשה והדרכונים לאילת (שם מוציאים אשרות בהליך מקוצר).

אתמול נודע, כי סיכום בנושא זה התקבל בפגישה בין הקונסול המצרי החדש עומאר קסאדי לנציגי מגזר סוכני הנסיעות והתיירות.

על פי הנוהל החדש, יהיה על המבקש לצרף מכתב ממעסיקו או מהחברה בו יפורטו נימוקי הבקשה, שימולאו אחר כך על טופס מיוחד. דמי האשרה במקרה כזה יהיו 30.30 ש"ח לכניסה אחת ו־53.30 ש"ח לשתי כניסות.

דרכון אשר יוחזר לטיפול נוסף, בשל חוסר מקום להטבעת החותמת או בגלל מסמכים חסרים יחוייב בתשלום אגרה מחדש.

מפקד הצי השישי תת־אדמירל מורנביל:

חשיבות הצי השישי במזה"ת לקראת שנת 2000 גדולה מתמיד

מאת נורית בהנא

מפקד הצי השישי, תת־אדמירל קנית' א. מורנביל, אמר בראיון בלעדי ל"הארץ", כי חשיבות הצי השישי במזרח התיכון לקראת שנת האלפיים, גדולה מתמיד. אין כל כוונה להוציאו מן הים התיכון.

לדבריו, הצי השישי הינו "הגורם המייצב החשוב ביותר באיזור", וכי בידו מתרכזת עוצמה רבה לפעול כאשר יקרא למשימות. אין בנוכחות הצי השישי בים התיכון בשום פנים הפגנת נוכחות בלבד, אלא מכשיר רב עצמה לפעילות כשיידרש לכך.

מפקד הצי השישי אמר עוד, כי אין כוונה להעמיק את הנוכחות הצבאית בישראל על ידי הקמת בסיסי קבע או שירותי מפקדה.

מה נשמע בדרום אפריקה?

הטיול היוצא לדרום אפריקה ב־10־27 כבר מלא, ובינואר 1987 עומד לצאת טיול חדש, שימשך 4 שבועות ויכלול את שמורות הטבע, נופיה, עריה, ואנשיה של יבשת מופלאה זו.
המעוניינים ביעד קסום זה, מוזמנים לערב הכרות והסברה שיתקיים ב־10־19 הכולל:
● סרט על דרום אפריקה.
● הכרות עם מדריך הקבוצה.
● כיבוד קל.
הערב נערך בחסות S.A.A - נתיבי אויר של דרא"פ, ו-SATOUR - לשכת התיירות של דרא"פ.
להבטחת מקומך, נא להתקשר לאופיר טורס, רחוב בן־יהודה 32 ת"א. הכניסה חופשית. טל' 209777.

אופיר טורס
SAA
Springbok-Atlas Safaris

אבוקה

קרן השקעות באמנות

הודעה בדבר פרסום תשקיף

ניתנת בזאת הודעה בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח – 1968, בדבר פרסום תשקיף לפיו מוצעות לציבור מספר בלתי מוגבל של יחידות בנות 0.1 שקל חדש רשומות על שם במחיר יסודי ללא תוספת שיעור הוספה החל מיום 20.10.86 שעה 08.30 ועד ליום 20.11.86 שעה 09.45 ובתוספת שיעור הוספה של עד 1.5% החל מיום 21.11.86 שעה 08.30 ועד ליום 30.9.87 שעה 09.45.

מנהל הקרן- יהודסט (ניהול קרנות 1980) בע"מ

נאמן הקרן - בנק דיסקונט לישראל בע"מ

בקשות לרכישת יחידות של הקרן ביחד עם התמורה המשוערת בגין מספר היחידות המבוקשות נתן להגיש למנהל באמצעות בנקאי הקרן – בנק דיסקונט לישראל בע"מ, רח' יהודה הלוי 38, תל־אביב במישרין או על ידי בנקים אחרים חברי הבורסה וסוכני ניירות ערך החברים בבורסה לני"ע בת"א.
ניתן להשיג עותק התשקיף בכל סניפי הבנקים וסוכני ני"ע החברים בבורסה לני"ע. עותק מהתשקיף ומהההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות.
אין לראות בהודעה זו הזמנה לרכוש את היחידות המוצעות.

מנהל הקרן: יהודסט (ניהול קרנות 1980) בע"מ

הנאמן: בנק דיסקונט לישראל בע"מ.

20.10.86

هكذا من الأصل

שערי המניות 16.10.86

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור שח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש שח ע"נ
אגוד ש	16200		62	-380	-1.8	-73
הספנות 0.1	1102		1522	+10	+0.9	+1852
הספנות א 0.5	772		8789	+14	+1.9	+4906
הספנות אפ 2	798		1424			-649
כללי לא בהסדר	21510		2	+10	+0.1	+1
בנק צפאוי 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
בנק צפאוי 5.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
בנק צ'אפר אופ	—		—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	3530		2386	+3	+0.1	+517
פ.י.ב.י 0.5	4188		3527			+677

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אידיבי רג 100.0	79550		419	+400	+0.5	+933
אידיבי ב 100.0	79400		23	+700	+0.9	+53
אידיבי בכ א	409000					-1
אגוד 0.1	58650		59	-600	-1	-55
דיסקונט ב	101600		47	+1000	+1	+93
דיסקונט א	101000		44	-480	-0.5	-59
דיסקונט שה ב	11900		101	+405	+3.5	+231
המזרחי ש	32640		365	+180	+0.6	+943
המזרחי ם	32660	שנ				
המזרחי שה 9	14700			+100	+0.7	+110
הפועלים מבכ	113600		2.8	+3600	+3.3	+2.8
הפועלים ש	53800		434	-200	-0.4	-788
הפועלים ם	53700		169	-380	-0.6	-177
כללי א 1.0	136600		2	-1381	-1	-3
כללי שה 5	102000		15	-2000	-1.9	-15
כללי שה 7	6600		155	+70	+1.1	+120
בכל 0.1	34035		2193	-140	-0.4	-2569
בכל שה 11	12950		96	-50	-0.4	-155
מימון וסחר 1.0	45670	שנ				
מימון וסחר 5.0	23630	שנ				

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אדנים 0.1	16500		15	+300	+1.9	+27
לאומישכל ש	5120		157			-9
לאומישכל ם	5800		20			
כרמל ש	4844		99	-6	-0.2	-99
כרמל שה 1	3234		75			
בנין ב' 5.0	7650		92.7			
פת משכ ש	2190		856	-10	-0.5	-737
משכן ב ש	2145		95	-50	-2.3	-68
עצמאות 0.1	7970		100			+6
טפחות מבכ ש	13706					
טפחות רג ש	13567		61	+67	+0.5	+69
טפחות שה 1	7990			-100	-1.2	-3
טפחות שה 2	4197		29	+2	+0.1	+16
יעסור 1.0	1955		179	-30	-1.5	-188
יעסור 5.0	937		350	-35	-3.6	-615
מירב 1.0	5130		38	-20	-0.4	-6

מוסדות מימון

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
שלמון אש	522		23587	-19	-3.5	-19519
החקלאות מבכ א	80000	לנ				-2
החקלאות מבכ ג	150500	לנ				
לאומי תעש' א ש	7350		210	+50	+0.7	+74
פתוח תעש' מבכ	75749	לנ				
פת תעש' בכ ג	345124	לנ				
פת תעש' בכ גג	211000	לנ				
פת תעש' בכ גגג	206000	לנ				
פת תעש' בכ ד	226443	לנ				
פת תעש' בכ דד	70173	לנ				
מרכז קבלנים 5.0	575	בה	2517	-10	-1.7	-2151
תיירות בכ	166000	לנ				
כלל ליסינג 0.1	16400		89	+200	+1.2	+15
כלל ליסינג 0.5	11001		45			-17
כלל ליסינג אגוח	11180		52	-120	-1.1	-64

ביטוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
איתן	239		6735	-1	-0.4	-8466
אררט 0.1	1022		589			-291
אררט א 0.5	540		1670			-504
בטוח משנה 0.1	526		287	-19	-3.5	-748
בטוח משנה 0.5	182		4494	-2	-1.1	-3414
הדר 1.0	366		2405	-4	-1.1	-1726
הדר 5.0	201		2986	+4	+2	+1036
הסנה ש	275		33651	+5	+1.9	+47582
הפניקס 0.1	777		785	+27	+3.6	+2801
הפניקס 0.5	542		2849	+7	+1.3	+2661
המשמר-הראל 1.0	7200		27	-93	-1.3	-84
המשמר-הראל 5.0	3380		115	-80	-2.3	-52
מנורה 1.0	2160		109	+10	+0.5	+28
מנורה 5.0	870		158			+142
סהר 3 1.0	5650		192			+43
סקוריטס 0.1	2600		170	+20	+0.8	+30
צור ש	315		3312			
ציון החזקות 1.0	9500	שנ				
ציון החזקות 5.0	2150		96	-50	-2.3	-32

מסחר

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אוגד באגא 1 ש	8200		285			
אוגד באגא 5 ש	2473	קב		+117	+5	+14132
מאיר עזרא 1.0	8550	בה		-450	-5	-1467
מאיר עזרא אפ 1	7340	תב	140	-800	-9.8	-166
כלל סחר	1620		3978			-1053
קריסטל 1.0	19550		212	+568	+3	+182
רפק 0.1	31000					
רפק 0.5	9200	בה	20	+200	+2.2	+77
שופרסל א 2.0	5930		727			-114
שופרסל ב 10.0	4550		1111	+20	+0.4	+137

שירותים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
דלק ג ש	3430		2315	+50	+1.5	+2642
הראל 1.0	2925		25	+5	+0.2	+6
הראל 5.0	1620		98	-60	-3.6	-98
סכנות הספקה 0.1	14940	תב	108	-1660	-10	-132
סכנות הספקה 0.5	4990		514			+354
קרור 0.1	2248	תב	1637	-245	-9.8	-2648
קרור 1.0	341		9051	-9	-2.6	-10144
חברת החשמל 0.1	—		—	הפסקת	מסחר	—
מוט' עזרה 0.1	5070		200	-31	-0.6	-215
מוט' עזרה 0.5	2340		1642	-60	-2.5	-2512
קונטרסים 0.1	3043	בה	1848	+397	+15	+6892
קונטרסים 0.5	1971	קפ		+94	+5	+19666

מלונות ושירותי תיירות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
קסל 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
קסל אפ 1	—		—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 1.0	8470		87.5			
גלי זהר 5.0	4392		93.5	-188	-4.1	-88.5
מלונות דן 1.0	1730		250	-21	-1.2	-260
מלונות דן 5.0	1210	בה	177	-25	-1.9	-183
חוף האלמוג 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
כנס מר 1 ש	2790		230	-100	-3.5	-210.6
מלונות הירדן	2850		48			
מלונות יהלום 1	—		—	הפסקת	מסחר	—

מחשבים ושירותי מחשבים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
איכות מחשבים	2484		4387			-2361
דטה מיכון 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
ת.ל.ן 1.0	21600		268	+60	+0.3	+14
יעצא 1.0	4240		177			-26
כלל מחשבים 1.0	10710		124			-65
מ.ל.ל 1.0	18500		91	-600	-3.1	-80
מ.ל.ל 5.0	6300	בה	514	+208	+3.5	+483
משוב מחשבים 1.0	1180	תב	5745	+175	+18.9	+10300
ניקוב מחשבים 1	14260		108	+20	+0.1	+18
ניקוב מחש' 5	9850		249	+162	+1.8	+377
תים מחשבים 1.0	1700		799			+114
תים מחש' אופ	16550	שנ				

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אזורים בינוי רש	—		—	הפסקת	מסחר	—
אזורים בינוי בש	—		—	הפסקת	מסחר	—
אורן 1.0	905		809	-1	-0.1	-314
אורן 5.0	376	בה	6265	+11	+3	+11136
אזורים 1.0	779		8023	+2	+0.3	+270
אזורים אופ	490		10032	+19	+4	+9904
אזורים אגח	183		122025			
				+2	+2	+261284
אילון 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
אל-רוב 1.0	2385		4599	-36	-1.5	-3062
אבנים 1.0	3816		260	+37	+1	+28
אפריקה 0.1	37530		65	+30	+0.1	+10
אפריקה 1.0	29300		115			-26
ארים	2401		603	+79	+3.4	+1300
ארלון 0.1	2900		591	+60	+2.1	+503
ארלון 0.5	1415		1515	-60	-4.1	-1392
בן-יקר גת 1.0	3150		151			-259
בתנביץ 1.0	3900		670			-172
בתנביץ 5.0	2351		703	-50	-2.1	-544
דנקור 1.0	4860	תב	935	+280	+6.1	+1390
דוקר 1.0	385		1018	+4	+1.1	+1218
דוקר 5.0	295		1555	-5	-1.7	-3727
דוקר אפ 1	150	תב	10848	+27.5	+22.5	+27452
דוקר 0.1	7804	בה	283	+420	+5.7	+167
דוקר 0.5	5230	בה	640	+400	+8.3	+1088
המסלול 1.0	1191	קב		+57	+5	+934
המסלול 5.0	785		1312			-827
תלב 0.1	—		—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5	—		—	הפסקת	מסחר	—
מבנים ובנין	2750		1666	+50	+1.9	+1176
נבים 0.1	4110		104	-20	-0.5	-184
נבים 0.5	2925		195			-129
הכשרת הישוב ש	55000		226			-64
ישפרו 0.1	—		—	הפסקת	מסחר	—
ישראלום 1.0	1750		696			-275
ישרס 10.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
כנן ניכות 1.0	7880		74			-52
כלל נדל 1	392		14517	+2	+0.5	+2946
לנדיר 1.0	4418	בה	70	-232	-5	-115
לנדיר 5.0	1710		720	+50	+3	+570
מ.ת.מ 1.0	528	תב	9575	-52	-9	-33428
מגורי בניה 1.0	792		6464	-10	-1.3	-8154
מישגאל 5.0	354		7056	-11	-3	-14177
מגדב 5.0	1020		2764			-20
מרלו 1.0	572		287	+12	+2.1	+963
ליברמן 1.0	401		250	+11	+2.8	+350
ליברמן 5.0	125	תב	38485	+10	+8.7	+86679
ליפשיץ 1.0	1479		641			+1
ליפשיץ 5.0	800		1576			-1183
נאות אביב 0.5	6170	בה	525	+220	+3.7	+1056
נכסי אזורים	797		8816	+32	+4.2	+11316
סהר החזקות 1.0	12700		23	-300	-2.5	-58
סהר החזקות 5.0	8500		34	+200	+2.4	+20
סקף 1.0	6550		75	+90	+1.4	+77
סקף 5.0	4058		100	+60	+1.5	+33
עפר וסלע מר 1 ש	802		1159			-303
עוד 5.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
קיסריה 0.1	2755		723	+60	+2.2	+1752
קיסריה 0.5	1235		1112			-375
רוגובין 1.0	1978	קב		+94	+5	+32069
רוגובין 5.0	1353		5327	+123	+10	+5120
רסקו מבכ'	—		—	הפסקת	מסחר	—
רסקו רג	—		—	הפסקת	מסחר	—

חקלאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
מטעי הדר 0.1	3045		424			-542
מטעי הדר 0.5	1915		275	-15	-0.8	-560
מהדרין 0.1	7700		175			-167
נכסי הדרים 1.0	1380		2350	-10	-0.8	-2639
פרי אור 0.5	3640		347			-297
שביר 5.0	12960		247	-200	-1.5	-273

דחפון
שרות הודעות בלבדי של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

מזון וטבק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אבואס	1570		122	+5	+0.4	+74
גולדפרוסט 1.0	3200	בה	107	-200	-5.9	-341
גולדפרוסט 5.0	1750		313	-70	-3.9	-279
גולדפרוסט אפ 1	1450					
דובק מב ש	3300		789	+30	+0.9	+541
דובק מב ם	3275		650	+35	+1.1	+128
זגלכל 1.0	945		2962	-23	-2.4	-3463
זגלכל 5.0	596		2065	-12	-2	-3352
פרי-גה 1.0	1791	תב	2714	-199	-10	-3795
פרי-גה 5.0	2000		464			-163
טמפו בירה 1.0	16100		55	+500	+3.2	+60
טמפו בירה 5.0	10000		70	-502	-4.8	-50
יכין 1.0	1510		338			+172
יכין א 5.0	870		408	-10	-1.1	-82
מן 1.0	12868		195	+447	+3.6	+72
מן 5.0	6710	בה	585	+610	+10	+719
סנפרוסט 1.0	9600		100	-100	-1	-114
עלית	19350		686	-200	-1	-621
עסיס ב 0.5	34970		67	-1000	-2.8	-15
אגבל שקל 1	3000		209	+50	+1.7	+134
שמן מבכ א	4988		884			+49

טכסטיל והלבשה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
ארגד מר 1 ש	475		5151	-25	-5	-9395
אופים 1.0	1380		852			
אופנת ברוך 1.0	600		1137	+13	+2.2	+488
אופנת ברוך 5.0	437	תב	2227	+33	+8.2	+3026
אופק 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
אופק אפ 1	—		—	הפסקת	מסחר	—
ארגמן רג ש	13030		58			-9
דלתא-גליל 1.0	2750		548			-248
דלתא-גליל א 3.0	1850		669	-41	-2.2	-658
מטויות מאוזר 1	1764		85	-36	-2	-25.2
מטויות מאוזר 5	920					
ויטלנד 1.0	1457		370	+12	+0.8	+101
ויטלנד 5.0	910		220			-55
ורדינון 1.0	5900		243	+70	+1.2	+420
זיקית 1.0	1510	תב	552	+108	+7.7	+2549
זיקית 5.0	945		1911			-1537
לודזיה 0.1	2773		100	-27	-1	-37.9
לודזיה 0.4	1199		2750			
ליגת 1.0	749		5920	+34	+4.8	+6276
מים גליק	—		—	הפסקת	מסחר	—
מקס 0.1	3625		407			+468
מקס 0.5	2000		924			-347
עים 1.0	13200	תב	177	+1200	+10	+1328
עים 5.0	6352	קב		+302	+5	+2865
עמק פריגה 1 ש'	3915		3371	+25	+0.6	+847
פולגת א 0.1	3650		465			+225
פולגת ב 0.4	2555		2861			-1532
פולינן א 0.5	8400		88			
פרנור	—		—	הפסקת	מסחר	—
גיבור סברינה	14450		8	-750	-4.9	-170
תעש רוגוזין 1.0	3527		240	+107	+3.1	+584

מתכת ומוצריה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אקסמן 5.0	2800		143	-90	-3.1	-274
אורדן 0.1	7500		202	-1		-72
אורדן 0.5	6250		10	-50	-0.8	-50

תעשיות שונות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אלומית 1.0	5800		50			-30
אלומית 5.0	3655		50	+15	+0.4	+70
כבלים ש	15500		17	+425	+2.8	+6
התבוף 1.0	7200		100	+300	+4.4	+130
התבוף 5.0	3690		42	-10	-0.3	-142
התבוף אופ	3170		50	-30	-0.9	-100
דיקה 1.0	5500		92.4	-280	-4.8	-92.4
דיקה 5.0	2680		107.4	+107	+4.2	+296.6
קוסמאת מה 1.0	2341		2548	+41	+1.8	+2397
קוסמאת מה 5.0	2220	תב	707	+150	+7.3	+2316
מתכת מרום 1.0	1950		358			+77
כבלי ציון 1.0	2150		1310			+416
כבלי ציון 5.0	1040		368			-88
כבלי ציון אפ	562		634	+6	+1.1	+216
מדגן 1.0	707	תב	200	+60	+9.3	+1656
מדגן אפ א	454		130	-4	-0.9	-28
קרמני 1.0	988		718	-20	-2	-596
קרמני 5.0	560		1005	+20	+3.7	+1339
נושקן 0.1	33300		44	+800	+2.5	+32
נושקן 0.5	14700		99	-619	-4	-288
סקי סלה 1.0	11700		72	-220	-1.9	-185
קנג 1.0	1110		289	-40	-3.5	-482
קנג 5.0	665		570	+15	+2.3	+1670
קליל 1.0	6300		486	+300	+5	+713
קליל 5.0	3080		618	+100	+3.5	+465
שלוות 5.0	4352		972	+140	+3.3	+1041
תעשיות לכיש 1.0	1036	תב	57	-114	-9.9	-197
תעשיות לכיש 5.0	559		508			-628

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אלביט 3.0	368000		14			-3
אלקו 0.1	7270	שנ				
אלקו ש 0.25	2888		217	+88	+3.1	+558
אלקו ם 0.25	2951		68	-34	-1.1	-68
אלקטרה 0.1	20000		106	+800	+4.2	+171
אלקטרה א 0.5	11600	תב	3231	+1000	+9.4	+5248
אלרון 3.0	264000		16			
אורית 1.0	26400		77	-600	-2.2	-62
כלל תעש אלק	1929		2551	+65	+3.7	+2728
סמקונדוקס 1.0	1905		1486	+66	+3.6	+1646
סמקונדוקס 5.0	1260		1227			-120
פיבטונר 1.0	521		1661			-1665
פיבטונר 5.0	290		5009			+1770
ניקלון 1.0	2051		132	+31	+1.5	+591
ניקלון 5.0	960		455	+10	+1.1	+195
קנבטנן אילד 1.	4900	תב	198	-300	-5.8	-222
קנבטנן אילד 5.	3400		.60	-80	-2.3	-60
ת.א.ת 1.0	3300		111	+55	+1.7	+296
ת.א.ת 5.0	1220		1321	-20	-1.6	-2263
ת.א.ת אפ 1	10500			+200	+1.9	+4
תדאה	6000		75	-90	-1.5	-67

מוצרי בניה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
א.ב. תעשיות 1.	859		1740			-1415
א.ב. אפ	431		7896	+15	+3.6	+14560
א.ב. אגח	99.5		32329	+1	+1	+55732
אלקול 5.0	15500	תב	186	+1000	+6.9	+263
אקרשטיין 1.0	835		3795	-25	-2.9	-2669
אקרשטיין 5.0	621		2842			+275
בטון תריך 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
בטון תריך 5.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
בר-כון 1.0	1090		526			-232
בר-כון 5.0	415		5143	+19	+4.8	+3935
פרומאסבטס 1.0	7000		.8			.8
פרומאסבטס 5.0	2490		174	+40	+1.6	+55
מ.ל.ב. 1.0	889	בה	139	+9	+1	+36
מ.ל.ב. 5.0	542	שנ				
מחזל המק בתעש	4900		189			-43
מוזאיקה ולמפן 1	13500	לנ				-1
מוזאיקה ולמפן 5	12100		2.2	-200	-1.6	-2.2

כימיה, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אגן 5.0	18500		89	-100	-0.5	-103
אליאנס ב	2505		277			-141
גל תעשיות 1.0	10850		20	+350	+3.3	+18
גל תעשיות 5.0	6410		80			-48
דקסטר 1.0	3510	תב	548	-390	-10	-564
דישנים 0.1	5250		28			-19
דישנים 0.5	1215	תב	8970	+60	+5.2	+5731
חיפה כמי' 10.0	497	מב		-26	-5	-227199
כבע ש	6800		2145			-215
ליטסקי 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
ים המלח	4500		4674			-1995
פטרוכימיים 10.0	560		5666			
מקסימה 1.0	6200		52			-82
מקסימה 5.0	3139		116			-123
סקה כימיקל 1.0	4569	בה	2090	+415	+10	+4539
סנו 1.0	19445	תב	365	+1000	+5.4	+241
סנו 5.0	12000	תב	803	+780	+7	+1237
קים כימיקל 1.0	6752		70	+30	+0.5	+55
ת.ג.ל. 1.0	5250		282	+138	+2.7	+217
ת.ג.ל. 5.0	4654		44			-69
תיא 5.0	8300		60	-350	-4.1	-79
פרוטארום 10.0	13400		55			+22
תור א 5.0	6286		208	-64	-1	-596

עץ, נייר ודפוס

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
דפרון 1.0	6088	בה	50	-62	-1	-6
דפרון 5.0	4050					
תמבן 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
יאה 1.0	6135		246			+54
לבירי אשקלון 1	550		3356	+9	+1.7	+1947
לבי'אשקלון אפו	932	תב	730	-60	-6.1	-1990
מלט ב 0.5	34300	בה	11	-1700	-4.7	-39
ממעלי נייר 10.0	237000		50			-72
סקנדיה 1.0	3212		138			-44
רים 0.1	4750		307			+5
רים 0.4	2850		196			-156
תעל ב 0.2	15410		133	+10	+0.1	+39
אורין 1.0	4600		15	-30	-0.7	-8
אורין 5.0	2295		8	-5	-0.2	-158
חמישה יוד	10950		70	-50	-0.5	-90
הגבעלק 1.0	1369		35	-30	-2.1	-135
הגבעלק 5.0	936		712			-462

השקעות בתעשיה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
מרכזית ב 0.1	8360		300	+300	+3.7	+421
כוד בכ' ש	5282000					
כלל תעש' 1.0	1415		23926	+12	+0.9	+11256
מאגרי טכנולוגיה	479		3991	+8	+1.7	+4314

חברות השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
אמיקס ש	5580	בה	495	+100	+1.9	+453
אידיבי פתוח 2.0	4340		1892			-463
אינקבה 0.1	1748	תב	1109	+158	+9.9	+1313
אינקבה 0.5	1280		1735			-771
אלגד ש	10530		83	+24	+0.2	+2
אלגד ם	11430		25			
אלון ש	3550		1695			-2516
אלון ם	3601		165	+1		+48
אמישר בכ'	—		—	הפסקת	מסחר	—
אמיק 1.0	249		4877			-1895
אמיק 5.0	175		3562	+2	+1.2	+3562
בוהלת 1.0	1480		149	+50	+3.7	+149
חברה לישראל 1.0	8181		188			-154
חברה לישראל 5.0	5420		390			-38
הלמסן 0.1	115100		1.2	-900	-0.8	-1.2
וולמסן ש 1.0	27470		106	+806	+3	+122
אוצא 0.5	20890		267			-128
מפעלים השק ש	6080	תב	885	+300	+5.5	+3310
כלל השק	—		—	הפסקת	מסחר	—
דיסקונט השק ש	2465		5725			-9282
מזרחי השק ש	15800		54	-200	-1.3	-20
כור השקעות 124	10400					
חירון 1.0	2350		344			+95
חירון 5.0	1120		2218			+1090
ישום החזקות	288		26289	+8	+2.9	+18731
יצוא ש	11070		174			-110
ירדן א 0.1	3390		310	-10	-0.3	-308
כלל 10.0	910		8214			-4140
כלל 50.0	758		3479	+2	+0.3	+1614
לנדיס 0.1	5500		71			-185
לנדיס 0.1	1575	תב	453	-175	-10	-532
מגור 0.1	736		3825	-14	-1.9	-5811
מגור א 0.5	438		2750			-2457
עוז השק ב 0.1	—		—	הפסקת	מסחר	—
עוז השק ג 0.5	—		—	הפסקת	מסחר	—
פז השק ש	6302		156			-161
פמה א 0.1	9899	תב	76	+680	+6.5	+164
פמה 0.5	6100		496			
פרין ב 2.5	3942		1054			+118
גליל טכנולוגיות	465		11105	+22	+5	+20507

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הקנ/ביקוש
דלק חיפושים 1.0	3000		298	+49	+1.7	+488
דלק חיפושים 5.0	1700		1009	+60	+3.7	+1196
דלק חיפ' אפ 2	950		2546			-647
פז חיפושי נפט	15400		33	+150	+1	+190
מראויל 1.0	609		3885	+29	+5	+4214
מראויל 5.0	499		1911			-2395
יבגאל 5.0	2956	תב	1365	+269	+10	+2042
מ.ב.ג. 1.0	3725		197			-121
מ.ב.ג. 5.0	1520		400	+10	+0.7	+347
פראויל ב 0.5	4740		130	+10	+0.2	+255
צפאמריקנט 1.0	286		1148	+6	+2.1	+788
צפאמריקנט 5.0	195		3585			-2583
נפטא ש	1495000			-5000	-0.3	-2

נסחרות במט"ח

שם המניה	השער אתמול
בזית ם	229

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

התחדשה המגמה החיובית

שבוע המסחר המקוצר בבורסה הסתיים אתמול בחידוש מגמת עליות השערים במניות. המניות הבנקאיות נטו לעלות, אם כי היו יוצאות דופן כמו מניות עלית. מחזור המסחר במניות ירד אתמול במקצת לעומת הימים האחרונים והסתכם ב-5.5 מיליוני דולרים. השבוע בבורסה אופיין בדרך כלל בנטייה לעליות שערים, אך סימני שאלה רבים, ובהם שאלת הדיסטיה, העלאת ריבית הפריים ומדד המחירים לצרכן, איימו לפגוע בשוק. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב-0.83 אחוז.

מדד		שינוי יומי ב-%
מדד מניות כללי	118.68	-0.04
כללי ללא בנקים	153.98	+0.21
מדד אג"ח כללי	112.05	+0.18
אג"ח צמוד מדד	113.96	+0.16
אג"ח צמוד מט"ח	93.44	+0.05

מגמה מעורבת בבנקאיות

במניות הבנקים שבהסדר היתה מגמת המסחר אתמול מעורבת עם נטייה לעליות שערים. המסחר בבנקאיות הושפע השבוע בעיקר מהודעת ריבית הפריים. עקב כך עברה רמת התשואה לפדיון בחלק מהבנקאיות את רמת 16 האחוזים. מחזור המסחר המשיך להיות נמוך והסתכם ב-1.1 מיליון דולרים.

	תשואה שנתית דולרית ב-%
כליל 0.1	16.27
הפועלים ש	16.02
אי.די.בי. רג	15.91
דיסקונט א	16.07
המזרחי ש	15.95

פעילות יוצאת דופן

המסחר בבורסה אתמול, כמו בשבוע האחרון, אופיין בפעילות ערה בכמה ניירות ערך, שלוותה בעליות שערים תלולות. פעילות יוצאת דופן הורגשה בין השאר במניות הבאות: גליל טכנולוגיה 5 אחוזים +, משוב 18.9 אחוזים +, דירער 5 8.3 אחוזים, נקה 10 אחוזים + ועים קונים בלבד. חלק מהפעילות במניות אלה נעשית על בסיס ספקולטיבי, אך בחלק מהמניות מוסברות עליות השערים בהתפתחויות כלכליות, או בדיווחים כספיים חיוביים.

הבורסה בועטת על מנהלי פרגור

דירקטוריון הבורסה קיבל אתמול דיווח על העברת השליטה בחברת פרגור לידי ארנון וילבנשטיין. הדירקטוריון התייחס בחומרה לעובדה כי העברת השליטה נעשתה ללא תיאום מוקדם עם ועדת ההנפקות הרכש של הבורסה. בעקבות כך יופסק המסחר במניות פרגור עד לבירור נוסף.

הצלחה להנפקת פריקלאס

הנפקת חברת פריקלאס הוכתרה בהצלחה, כשנוכחה אתמול להזמנות יותר פי שלושה. מתוך ההנפקה שהיקפה 5 מיליוני דולרים התקבלו הזמנות ב-15 מיליוני דולרים. יתרות ההנפקה נמכרו לפי מחיר 800, לעומת מחיר מינימום של 645 שנקבע במכרז. ביקושים גדולים להנפקה הוזרמו באמצעות בנק דיסקונט, לאומי פיא ובנק הפועלים. במניות חיפה כימיקלים הופיע גם אתמול היצע גדול, שלא נקלט גם בירידה של 15 אחוז. עקב כך נרשם בפעם השנייה מוכרים בלבד למניות החברה.

הצלחה חלקית להנפקת בנק ישראל

בנק ישראל הצליח לגייס אתמול במחירי המינימום 73 מיליוני שקלים, לעומת כמות מבוקשת ראשונית של 85 מיליוני שקלים. איגרות השגיא נמכרו במלואן, ובנק ישראל גייס באמצעותן 40 מיליוני שקלים. לעומת זאת נמכרו הנפקות הגליל בחלקן בלבד. מחזור המסחר בשוק איגרות החוב היה אתמול מצומצם במיוחד, והסתכם ב-2.1 מיליוני דולרים. בנק ישראל העלה אתמול את רמת התשואה לפדיון בסדרה האחרונה של המלוות קצרי המועד ל-1.5 אחוז. היקף הפעילות במק"מ היה 1.8 מיליון דולרים.

הנפקה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
1056	12	99.44	1.43
1115	19	99.12	1.43
1126	26	98.80	1.42
1136	33	98.48	1.42
1216	47	97.27	1.47
1236	61	97.11	1.47
117	84	96.06	1.50

הודעות בורסה

● ליטסקי הרוויחה במחצית הראשונה של 86 144 אלף שקל לעומת הפסד של 375 אלף שקל במחצית השנה הקודמת.

● חוף האלמוג הפסידה בשנה שהסתיימה בדצמבר 85 2.7 מיליון שקל לעומת הפסד של 1.8 מיליון שקל בשנה הקודמת.

קבלת מודעות
בימים 8.00 עד 21.00 (רצוף)
אשראי עד 60 יום
03-727630
03-739297
לבעלי כרטיסי אשראי

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	4065.50	4008.66	2.69	0.07
אבוקה	35684.35	35511.56	-4.29	-0.01
אגוד	200.54	196.65	0.09	0.05
אודר	1339.43	1312.72	0.49	0.04
אורם	1819.08	1783.61	10.78	0.61
אופיר	1615.91	1584.03	2.29	0.14
אור	383.28	375.33	-0.33	-0.09
אורין	146.06	143.11	0.23	0.16
אורלי	216.18	214.75	0.23	0.11
ארון	630.77	618.39	0.83	0.13
אייל	3198.01	3137.80	-7.23	-0.23
איילת	3932.16	3849.21	14.55	0.38
אירים	4115.15	4025.65	-3.68	-0.09
איתן	591.96	579.75	0.70	0.12
אלון	504.15	493.61	0.48	0.10
אלמוג	596.66	585.01	0.91	0.16
ארז	482.07	472.84	1.90	0.40
אש	121.40	120.87	0.58	0.57
אשל	166.53	163.31	0.49	0.30
אתרוג	193.14	191.23	-0.18	-0.09
בדולח	1815.86	1780.28	9.88	0.56
ברוש	406.27	398.36	0.58	0.15
ברק	399.35	391.34	0.31	0.08
ברקת	745.15	730.54	-1.11	-0.15
גביש	1168.49	1145.51	2.24	0.20
גבע	875.77	862.77	4.46	0.52
גורן	602.53	590.67	0.20	0.03
גיא	7813.37	7697.48	-18.45	-0.24
גיל	2453.47	2406.39	-2.35	-0.10
גלית	511.09	504.82	-0.06	-0.01
דובדבן	303.41	300.48	0.51	0.17
דוכיפת	553.91	543.03	0.95	0.18
דולב	190.16	186.06	-0.15	-0.08
דגון	1241.65	1217.56	4.32	0.36
דוגן	217.52	213.39	0.09	0.04
דליה	428.84	421.51	0.73	0.17
דרור	326.48	320.73	0.88	0.15
דקל	303.50	297.60	0.44	0.15
הדס	297.80	296.48	1.63	0.55
הוד	422.27	414.75	0.78	0.19
זהבית	2505.12	2453.10	2.52	0.10
זוהר	16557.14	16312.34	2.55	0.02
זיו	15484.45	15256.05	6.20	0.04
זמיר	718.71	704.76	3.39	0.48
חוחית	128.39	125.56	0.10	0.08
חלילן	113.27	112.78	0.15	0.13
חלמיש	566.68	555.45	0.60	0.11
חן	113.57	113.12	-0.03	-0.03
טופז	1179.47	1152.10	0.07	0.01
טל	4379.48	4329.17	4.39	0.10
יובל	679.57	666.32	0.11	0.02
יהלום	1683.52	1650.52	6.45	0.39
יסודות	32903.16	32603.52	-54.99	-0.17
יערה	576.88	564.28	1.18	0.21
כוכב	850.92	834.49	2.97	0.36
כחל	115.06	112.80	-0.13	-0.12
כלנית	474.22	466.12	1.02	0.22
כספית	611.80	605.49	-0.85	-0.14
כרמל	117.18	115.78	-0.02	-0.02
כתר	930.54	920.24	-0.27	-0.03
לוטם	3636.24	3565.72	-4.47	-0.13
לטאשקים	100511.64	98798.30	123.78	0.13
לטיר	12250.43	12022.33	17.23	0.14
לפם	1495.49	1465.29	1.38	0.09
לשם	837.09	820.31	0.44	0.05
מגור	1000.20	980.41	-6.64	-0.67
מכמח	2893.10	2865.70	-3.10	-0.11
מגר	192.12	189.30	-0.05	-0.03
מגדן	2675.90	2650.40	4.00	0.15
מגל	638.47	626.12	0.41	0.07
מור	1285.70	1267.40	3.90	0.31
מורן	707.29	700.52	1.59	0.23
מנה	24268.26	23695.62	22.32	0.09
מיטר	744.92	730.24	-0.38	-0.05
מעוף	3180.60	3118.30	7.40	0.24
מעיין	651.39	638.65	0.05	0.01
מקשח	866.61	849.61	0.47	0.06
מרגלית	1018.26	998.25	3.32	0.33
מרום	977.98	958.89	-0.81	-0.05
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-0.06
נופר	691.80	678.52	3.14	0.46
נטע	393.85	389.21	-0.14	-0.04
גילי	4397.13	4332.10	-3.87	-0.09
סביון	470.30	461.73	1.23	0.27
סגולה	118.88	116.50	0.12	0.10
סלע	853.24	836.19	1.82	0.22
סנונית	592.04	580.41	1.08	0.19
סער	638.70	626.49	1.01	0.16
ספיר	493.10	490.64	-0.83	-0.17
עזיק	690.37	677.26	1.63	0.24
עידית	1795.42	1759.98	4.58	0.26
עירן	5939.91	5853.01	3.74	0.06
ענבר	1111.06	1086.62	0.04	0.00
ענת	2116.88	2095.27	-15.89	-0.75
עמרוני	563.03	550.66	0.90	0.16
ערמון	135.32	132.69	0.43	0.33
פיא	1249.84	1225.09	2.42	0.20
פנר	501.41	491.34	-0.82	-0.17
צמרת	530.50	520.07	1.12	0.22
צוק	102.33	101.94	0.12	0.12
צביר	870.02	851.35	0.39	0.05
צפירה	6445.47	6351.42	16.99	0.27
צפורת	1505.38	1475.81	-0.99	-0.07
קלע	1738.30	1729.62	1.97	0.11
רותית	16292.66	16141.28	-138.84	-0.85
רימון	104.36	104.17	0.04	0.04
רקפת	560.76	551.64	0.60	0.11
רשף	649.46	635.14	-0.18	-0.03
שביט	668.51	655.48	0.24	0.04
שחם	824.09	804.23	0.21	0.03
שירה	329.73	327.66	0.73	0.22
שמיר	311.75	305.61	0.29	0.09
שנהב	636.60	627.63	2.15	0.34
שקד	603.35	588.74	4.09	0.70
שקמה	161.98	158.78	0.37	0.36
תאנה	190.12	188.29	0.90	0.27
תבור	759.31	749.38	-1.48	-0.20
תומר	400.53	398.54	-0.39	-0.10
תחיה	88.23	86.30	-0.03	-0.03
תירוש	427.39	422.85	0.77	0.18
תמר	189.18	185.57	0.71	0.38
תמרה	175.46	174.17	0.89	0.51
[illegible]	[illegible]	[illegible]	-0.11	-0.01
תשרי	309.21	303.57	-0.17	-0.04

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי באחוזים
3681	33593	-903
3602	31261	+233
3603	29672	+841
3604	26224	-186
3605	24375	+136
3606	23458	+34
3607	21910	+47
3608	20906	+9
3609	19587	-41
3610	17607	+12
3611	17008	-63
3612	16585	+8
3613	15745	+165
3614	15117	+159
3615	13961	+149
3616	12783	+138
3617	11810	-23
3618	11432	-81
3619	10519	-78
3620	9999	-41
3621	9499	-41
3622	8566	-38
3623	8010	+45
3624	7542	+42
3625	6943	+62
3626	6423	+57
3627	5957	+53
3628	5440	+10
3629	5097	+34
3630	4916	+9
3631	4553	+74
3632	4288	+71
3633	4051	+67
3634	3623	+55
3635	3427	+52
3636	3302	+51
3637	3019	-44
3638	2811	-42
3639	2573	-39
3640	2106	+1
3641	1825	+10
3642	1667	— —
3643	1447	+1
3644	1328	+34
3645	1198	+31
3701	929.8	+25.1
3702	707.8	+0.3
3703	621.6	-4.9
3704	532.1	-4.2
3751	291.2	— —
3752	111.2	-1.9
3753	107.5	-1.8
3754	99.3	-0.1
3755	95.5	-0.1
3756	92.1	-0.1
3757	90.3	-0.1
3826	100.3	+0.1
3827	98.3	— —
3828	94.8	— —
3829	93	+0.1
3901	104	-2.4
3902	98.9	-2.3
3903	100.5	-0.1
3904	101.1	-0.3

שגיא 4.25%

סדרה	שער	שינוי
4101	125.2	+1.1
4103	118.3	+1.1
4104	113.3	— —
4301	113.3	— —
4302	107.7	— —
4201	105.2	— —
4204	97.6	— —
4205	95.7	— —
4206	93.8	— —
4207	93.4	— —
4303	110.7	-0.3
4304	108.4	-0.5
3116	231650	+895
3117	242000	+2400
3118	233500	+1200

פיתוח 7%, 6%, 4% (80% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3201	200700	+600
3202	202000	— —
3203	198000	— —
3204	192200	+700
3205	190650	— —
3206	187750	— —
3210	183300	— —
3211	179000	-1868
3212	176650	+1750
3213	170500	— —
3214	165500	— —
3501	168300	+300
3502	162500	— —
3503	149500	-2404
3504	149000	— —
3505	142600	— —
3521	138800	— —
3522	132300	+600
3523	124500	+600
3524	124500	+508
3525	122000	+600
3526	122000	+600
3527	119700	+700
3528	116400	+400
3529	116300	+538
3530	114857	+491
3531	114590	+491
3532	111245	+672
3533	111114	+674
3534	104796	+633
3535	105016	+1034
3539	103297	+494
3536	104903	+1013
3537	104790	+1012
3538	98654	+953
3540	102798	+585
3541	99330	+488
3542	99215	+485
3543	94382	+459
3544	94468	+482
3546	92159	+470
3547	91960	+466
3548	91861	+464
3550	87074	+441
3551	86747	+456
3545	91475	+20
3549	86414	+2
3552	79318	-15
3554	79168	-31
3555	79168	-31
3553	79184	+590
3571	68627	+525
3556	75641	+429
3558	75545	+429
3559	72876	+413
3560	68983	+395
3561	68796	+389
3557	76120	+75
3572	69232	+44
3573	68468	+55
3574	65135	+50
3577	65079	+42
3578	58276	+36
3575	63289	+439
3576	63118	+438
3579	58272	+406
3580	54017	-334
3581	49128	-72
3582	47287	-303
3583	43949	-296
3584	42074	+165
3585	39901	+154
3586	34141	+138
3588	34097	+136
3587	35856	+36
3591	32672	+18
3592	32634	+17
3590	32383	+17
3589	32045	-129
3594	31316	-180
3593	33477	-181
3595	30944	-152

3% מלווה פיתוח (הצמדה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	135400	+330
2002	132700	+300
2003	128300	+600
2004	128000	+299
2005	120650	+890
2006	120680	+800
2007	118500	— —
2008	117900	+700
2009	119000	— —
2010	118000	— —
2011	115500	+700
2012	114600	+800
2013	116400	+1200
2014	112800	+600
2015	111700	+700
2016	113600	+600
2017	111094	+821
2019	110798	+828
2020	107553	+803
2018	111836	+80
2021	108218	+50
2022	102827	+57
2023	101664	+808
2024	95822	+1389
2027	95403	+954
2031	88309	+915
2025	95571	+769
2026	98559	+280
2028	95514	+301
2030	90824	+278
2029	90820	+459
2033	85609	+420
2035	76752	+383
2032	88624	+358
2034	83716	+335
2036	76838	+301
2037	73892	+67
2052	61180	+27
2038	72880	+175
2040	70158	+160
2051	66356	+144
2039	69879	+33
2041	46184	+42
2058	61358	+256
2064	37470	+44
2066	53202	+35
2068	40415	+271
2060	46090	+22
2084	34712	+32
2067	82470	+296
2059	47696	+272
2061	34249	+16
2062	32705	+20
2063	30614	+16

רשף

סדרה	שער	שינוי
7001	225.3	-1.6
7002	218.3	-1.9
7003	209.4	+1.2
7004	192.7	-1.1
7005	179.3	+0.2
7006	168.9	+0.5
7007	157.1	-0.2
7008	149.1	-0.3
7009	150.6	+0.1
7010	136.8	+0.5
7011	155	— —
7012	128.3	+0.1
7013	121.3	+0.1
7014	105.4	— —
7015	87.4	+0.2
7016	86.6	+0.3
7017	88.6	+0.2
7018	88.4	+0.2
7019	88.8	+0.2
7020	88.6	+0.2
7021	87.8	+0.3
7201	85.4	+0.1

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	11884	+14
6102	6848	+6
6103	6098	+5
6104	5680	+1
6105	5383	+2
6106	5206	+4
6107	5011	+4
6108	3535	+1
6109	3357	+1
6110	3297	+1
6111	2743	-12
6112	2659	-12
6113	1773	+2
6151	712.5	+0.2
6152	682.2	+0.2
6153	590.6	— —
6154	585.9	-0.5
6155	377.9	+0.1
6186	306.7	+1.2
6157	226.5	+0.1
6158	214.3	+0.1
6159	186.9	+3.5
6160	171.2	+0.1
6161	165.5	+0.1
6162	140.7	-1.1
6163	138.5	— —
6164	133.3	+0.1
6165	125.1	— —
6166	117.5	+0.1
6167	114.9	+0.1
6168	110.1	+0.1
6169	107.9	+0.4
6170	101.7	+0.3
6171	71.4	-0.2
6172	71.1	-0.2
6801	79.5	+0.2

ארמון

סדרה	שער	שינוי
2501	155.2	+0.1
2502	150.5	+0.1
2503	145.7	+0.2
2504	144.9	+0.1
2505	139.5	+0.1
2506	134.6	+0.2
2507	129.8	+0.1
2508	96.8	+3

100% כבו"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אופ	820	-1
אלביט	202.3	— —
אלתא	1020	+17
אלסינט	39.4	— —
כאריסקו	725	+3
תדר 84	97.5	— —
תדר 85	400	— —
הב הים	188.9	+1.9
ריש הים	165.3	+0.5
כור	145.4	— —
כלל	426	— —
מבצ ד	221.1	— —
מבצ ם	320	— —
מבצ י	399	— —
דן	99.1	— —
סול בנג	159.9	— —
תיקים	183	-0.5

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
ב.ל.ת	117.9	+2.1
ים הים	119.6	— —
כור	115.8	+0.3
כלל	146.4	— —
כנ ים	120.7	-0.5
משא 86	114.4	+0.4
משא 85	110.5	— —
משא 85	103	-0.4

שערי מטבע חוץ

16.10.86

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.45	1.52	1.4713	1.4897	1.45	1.52	1.4718	1.4902	1.45	1.52	1.4738	1.4923	1.4813	0.0003
1 לישט"ש	2.08	2.18	2.1194	2.1459	2.08	2.18	2.1168	2.1432	2.08	2.18	2.1185	2.1452	2.1306	0.0039
1 מארק גרמני	0.73	0.77	0.7457	0.7550	0.73	0.77	0.7471	0.7564	0.73	0.77	0.7481	0.7575	0.7506	0.0022
1 פרנק צרפתי	0.22	0.24	0.2277	0.2306	0.22	0.23	0.2277	0.2306	0.22	0.23	0.2279	0.2307	0.2292	0.0007
1 גולדן הולנדי	0.65	0.68	0.6599	0.6682	0.65	0.68	0.6599	0.6681	0.65	0.68	0.6616	0.6699	0.6641	0.0019
1 פרנק שוויצרי	0.90	0.94	0.9107	0.9221	0.90	0.94	0.9129	0.9243	0.89	0.94	0.9137	0.9251	0.9172	0.0020
1 כתר שוודי	0.21	0.22	0.2164	0.2191	0.21	0.22	0.2166	0.2193	0.21	0.22	0.2166	0.2194	0.2177	0.0004
1 כתר נורבגי	0.20	0.21	0.2027	0.2052	0.20	0.21	0.2026	0.2051	0.19	0.21	0.2028	0.2053	0.2039	0.0003
1 כתר דני	0.20	0.21	0.1980	0.2005	0.19	0.20	0.1980	0.2004	0.19	0.20	0.1982	0.2007	0.1992	0.0008
1 מרק פיני	0.30	0.31	0.3048	0.3086	0.29	0.31	0.3049	0.3087	0.30	0.31	0.3052	0.3090	0.3068	0.0005
1 דולר קנדי	1.04	1.09	1.0585	1.0717	1.04	1.09	1.0597	1.0729	1.04	1.09	1.0601	1.0734	1.0660	-0.0014
1 דולר אוסטרלי	0.89	0.98	0.9416	0.9534	0.91	0.98	0.9398	0.9515	0.91	0.98	0.9410	0.9528	0.9478	-0.0040
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.6547	0.6629	0.39	0.66	0.6550	0.6631	0.45	0.61	0.6543	0.6626	0.6586	0.0001
10 פרנק בלגיים	—	—	0.3588	0.3633	—	—	0.3598	0.3633	—	—	0.3598	0.3643	0.3611	0.0010
10 שילינג אוסטריים	1.05	1.10	1.0600	1.0733	1.04	1.09	1.0604	1.0736	1.04	1.09	1.0633	1.0767	1.0649	0.0040
1000 לירות איטלקיות	1.06	1.12	1.0779	1.0914	1.06	1.12	1.0792	1.0926	1.05	1.13	1.0803	1.0940	1.0840	0.0020
100 יינים יפאניים	0.94	0.99	0.9554	0.9673	0.94	0.98	0.9567	0.9686	0.94	0.98	0.9576	0.9696	0.9619	0.0008

שערי מטבע בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 16.10.1986 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

1.4375/1.4385	$ ארצות הברית	ל-1 שטרלינג
1.9708/1.9710	מרקים גרמניים	ל-1$ ארה"ב
2.2275/2.2285	פלורינים הולנדיים	"
1.6130/1.6140	פרנקים שוויצריים	"
40.96/41.00	פרנקים בלגיים	"
6.4630/6.4660	פרנקים צרפתיים	"
1564.00/1565.00	לירות איטלקיות	"
153.90/154.00	ינים יפאניים	"
1.2109/1.2114	$ ארצות הברית	ליש"ט.

שער הזהב 426.00 $ ארה"ב אונקיה לזמן פיקסינג

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	$/ל"ש	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.4310/1.4321	1.6092/1.6106	1.9673/1.9688
3 ח'	1.4186/1.4199	1.6046/1.6060	1.9629/1.9642
6 ח'	1.4007/1.4022	1.5970/1.5990	1.9572/1.9590

הנתונים נמסרו על-ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

וולה סויינקה מניגריה — חתן פרס נובל לספרות

הסופר היהודי יוסף ברודסקי היה אחד מבין 3 המועמדים לזכיה בפרס

חתן פרס נובל סויינקה בשיחה עם עתונאים סמוך להודעה על בחירתו (תצלום רדיו אי.פי)

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה
ובמדינות הבלטיות

חתן פרס נובל לספרות השנה הוא הסופר הניגרי וולה סויינקה.

זו פעם ראשונה מוענק הפרס לסופר יליד אפריקה.

בדיוק בשעה 13.00 נפתחו דלתות אולם הטקסים של הבורסה בשטוקהולם, ומזכיר האקדמיה הוקף עשרות כתבים, צלמים ושדרים כאשר קרא מן הכתב את החלטת האקדמיה.

כצפוי גילו אכזבה מרה נשים שקיוו, כי הפרס יוענק השנה לסופרת הדרום אפריקאית, נאדימה גורדימר. אכזבה דומה היתה בין הטוענים, כי לפרס היה ראוי סופר בשפה ערבית או שפה סינית, שתי שפות שלא זכו עד היום בפרס נובל לספרות.

ביקורת כלפי מורשת המשטר הקולוניאלי

כתיבתו של סויינקה היא בדרך כלל ביקורתית מאד כלפי מורשת המשטר הקולוניאלי באפריקה. יחד עם זאת הוא לא נמנע מכתיבת ביקורת קשה על שליטיה של אפריקה, בעיקר על רודנים צבאיים. הסופר הניגרי סבור, שסופר חייב למלא תפקיד חברתי.

יצירתו החשובה ביותר של סויינקה היא מחזה שכתב ב־1971 בשם "מטורפים ומומחים". מחזה זה מסמן את המעבר מהתרכזותו הקודמת בבעיות סוציאליות, הוא עבר לתאר טיפוסים אנושיים ולבעיה שאינה נותנת לו מנוח, בעיית הרע בעולם.

מחזה זה היה היצירה הראשונה שכתב לאחר מלחמת האזרחים בניגריה.

כמה ממחזותיו של סויינקה הועלו על הבמה בלונדון. בניגריה הוא הופיע לראשונה במחזה שהחמן אצלו לרגל חגיגות העצמאות ב־1960.

"ריקוד היערות"

מחזהו "ריקוד היערות" מתאר מצב המתרחש בקרב חגיגה גדולה, כאשר אנשי השבט החוגג מתקשרים עם רוחות אבותיהם, שאינם ראויים כלל להשתתף בחגיגה. "ריקוד היערות" עורר סערה בניגריה בגלל הרמזים הפוליטיים שבו, ולא בוצע אף פעם מאז שהועלה לראשונה.

סויינקה כתב עד כה 20 מחזות, מהם יצאו לאור 14. גילוי הלב שלו סיבך אותו לא פעם בצרות עם שלטונות ניגריה, ורבים ממחזותיו נאסרו להצגה.

ב־1965 הוא נאסר לחודשים באשמת גניבת שתי קלטות מתחנת הרדיו באיבאדאן עם נאום של ראש הממשלה המקומי המודיע על ניצחונו בבחירות. הקלטות האלה בקלטות אחרות בהן הוא קורא לראש הממשלה זהה להתפטר.

אקינוואנדה אולובולה סויינקה נולד בכפר אבאוקוטה במערב ניגריה ב־13 ביולי 1934 להורים משבט יורובאה. אביו היה מפקח של בתי ספר ואמו סוחרת. לאחר שעבר ללמוד באנגליה קיבל ציון לשבח בלשון האנגלית והספרות באוניברסיטת לידס ב־1958.

ב־1960 הוא חזר לניגריה החל להרצות באוניברסיטאות של איבאדאן, איפה ולאגוס. בתחילת 1986 הוא התפטר מתפקידו כראש הפאקולטה לספרות משווה באוניברסיטת איפה. איפה היא המרכז הרוחני של שבט יורובה.

סויינקה נשוי ויש לו מספר ילדים.

סירב לחשוף המועמדים האחרים

מזכיר האקדמיה השוודית שטורה אלן אמר: "אנו מכבדים סופר עם שורשים במסורת האפריקאית". הוא תיאר את סויינקה כ"אדם מכשר ביותר". הוא אמר כי בפני הוועדה היו שישה מועמדים אחרים, אולם סירב למסור שמותיהם.

כמה דקות לפני פרסום שמו של סויינקה כחתן פרס נובל לספרות לשנת 1986 טען כתב הרדיו השוודי כי בין שלושת המועמדים העיקריים לזכיה בפרס בשנה זו היה הסופר היהודי יוסף ברודסקי, שהגורל בפי כתב הרדיו שוודיה "כאחד מגדולי המשוררים החיים כיום בעולם".

נשיא באנגלדש מגן על הבחירות בהן זכה לניצחון

חוסיין מוחמד ארשאד: "אין אני חייב לזייף בחירות כדי לנצח בהן"

דאקה (ע"ר וע"צ). נשיא בנגלדש, חוסיין מוחמד ארשאד, טען לניצחון בבחירות לנשיאות בבנגלדש שהתקיימו ביום רביעי, והכחיש את הטענות בדבר זיוף נרחב בבחירות אלה, אותן החרימו שתי מפלגות האופוזיציה הגדולות.

"אין אני חייב לזייף בחירות כדי לנצח בהן", אמר ארשאד במסיבת עתונאים, בה נשאל פעמים רבות על טענות שהשמיעו אנשי אופוזיציה ועדי ראייה בדבר מעשי רמיה בקלפיות ביום הבחירות אתמול.

נשיא בנגלדש גם חזר על הבטחתו לבטל את המשטר הצבאי הקיים כבר ארבע שנים ברגע שיאושר הפרלמנט החדש תחוקה מתאימה. הוא הביע תקווה שהדבר ייעשה בתחילת נובמבר.

עד כה נספרו 70 אחוז של הקולות. הבער ארשאד הצביעו יותר מ־16 מיליון לעומת קרוב ל־3 מיליון לכל 11 המועמדים היריבים שניגשו לבחירות. כל היריבים הללו הם דמויות שאינן ידועות בציבור.

ארשאד אמר כי שיעור ההצבעה היה בין 50 ל־55 אחוז מכלל 48 מיליון בעלי זכות הבחירה, אולם דיפלומטים ועדי ראייה מסרו, כי שיעור ההצבעה היה כנראה יותר נמוך.

הוצאת אשרות על מבקרים מבריטניה

ממשלת בנגלדש הודיעה אתמול, כי מבקרים מבריטניה יצטרכו לקבל אשרות כניסה למדינה זו.

בהודעה נאמר, כי הצעד הוא תגמול על תקנות החדשות בבריטניה, המחייבות אזרחים מבנגלדש להציג אשרות כניסה לבריטניה.

בריטניה הוציאה הוראות המחייבות אזרחים מבאנגלדש, הודו ופקיסטן לבקש אשרות כניסה לפני שהם מבקרים בבריטניה. הוראה זו נכנסה לתוקף שלשום.

דובר ממשלת דאקה אמר, כי ממשלת בנגלדש מגנה את הצעדים שנקטה בריטניה ומקווה שהיא תשקול מחדש את תקנות האשרות שלה.

מוסקווה מרוחות על מיטוי אלפי חיילים מכוחות המשלוח שלה באפגניסטאן. בעוד צילומים כאלה מוצגים ברחבי העולם נשמעים מארה"ב קולות במשל המערערים על אמינות ההודעות הסובייטיות והמבנים אותן כבצעדים תעמולתיים. (צילום: אי.פי)

יועץ־רייגן: ההסכם עם בריה"מ על הנשק הגרעיני קרוב מאי פעם

פקינג (ע"ר וע"צ) ארה"ב קרובה כיום להסכם בדבר הפיקוח על הנשק הגרעיני עם בריה"מ יותר מאי־פעם — אמר אתמול בפקינג יועצו של הנשיא רייגן, אדוארד ראוני, במסיבת עיתונאים.

לדבריו, היתה התקדמות גדולה במגעים על הפיקוח על הנשק הגרעיני, על אף כשלון ועידת הפיסגה ברייקיאוויק בסוף השבוע שעבר.

ראוני, יועץ הנשיא רייגן לענייני הפיקוח על הנשק, אמר עוד, כי "אנו קרובים יותר מאי פעם להסכמים שיעשו את העולם מקום בטוח יותר".

ראוני אמר כי הוא נתקבל בחמימות על ידי סגן שר החוץ הסיני, קיאן קיצ'ן, ומסר לו דיווח על הפסגה.

מן השגרירות הסובייטית נמסר, שסגן שר החוץ הסובייטי, איגור רוגצ'וב, המבקר בפקינג כעת אף הוא לקיאן דוח על ועידת הפיסגה.

ראוני אמר, כי הסובייטים פרסו יותר מ־500 ראשי נפץ גרעיניים באסיה.

ממשלת סין, אף היא מעצמה גרעינית, הודיעה, כי היא מקדמת בברכה את המשך הדו־שיח בין שתי מעצמות־העל לצורך הגבלת המרוצה הגרעינית.

ירידה חדה במהומות בדרום אפריקה פרטוריה: בשל אי סיקור בטלוויזיה

יוהנסבורג (ע"ר וע"צ). האיסור שהוטל על צוותי טלוויזיה זרים לסקר מהומות פוליטיות בדרום אפריקה הוא הסיבה העיקרית לירידה החדשה למעשי האלימות בעיירות השחורים בעת האחרונה — טען אתמול משרד המידע של ממשלת פרטוריה.

המנהל הכללי של המשרד, ליאון מלט, אמר, כי צוותי הטלוויזיה הזרים הם שהיו האחראים ל"סיקור מעוות" ולירידת מספר ידידיה של דרום אפריקה מעבר לים.

בהופיעו בוועידה לענייני ביטחון בדרבן אמר מלט, כי התקריות האלימות ירדו ביותר מ־60 אחוז מאז שהנשיא בוטה הכריז על מצב חירום ב־12 ביוני.

אחת הסיבות העיקריות לכך היא שצוותי הטלוויזיה הזרה לא קיבלו רשות כניסה ל"אירועים של הפרת סדר", הוא אמר.

הוא דחה ביקורת על משרד המידע שהוא עומד בראשו ואמר כי המשרד אינו מסתיר את האמת מפני העולם. אנו סבורים שהציבור "צריך לדעת על המתרחש ואין אנו מסתירים אינפורמציה", הוא אמר.

בונן־קריאל

מגדל אשדר

סטנדרט

אשדר בונה מגדל דירות מיוחד במינו ובו דירות פאר בנות 2–5 חדרים. מטבח משוכלל, מתקן דירתי מפוצל, דלת בטחון, מחסן לכל דירה, בידוד מירבי חיגת כפול בחלונות, אנטנת לווינים, אולם כניסה מהודר ומצופה שיש, מעליות שקטות ומהירות האיכות המפורסמת של אשדר.

גבוה

16 קומות מעל העיר, במעבר באוויר. גוש דן פרוש לרגליך. הקומה הראשונה היא בצפיית הים, וכל קומה רביעית. בקומה האחרונה – פנטהאוז מפואר. גבוה גבוה, הרחק מהרעש והצפיפות.

בצפון העיר

באזור יוקרתי ומבוקש, רחוב זלוציסטי, ליד צומת ארלוזורוב דרך חיפה. קרוב לכל מקום, למרכזי הקניות והבילוי של תל־אביב. צריך פעם לצאת מהעיר? גם זה פשוט.

לישון בשקט

בקומה ראשונה אתה כבר בגובה קומה רביעית ודלת בטחון לדירה כבר אמרנו. שוער צמוד בכל שעות היממה באולם הכניסה. אינטרקום ומערכת בקרה משוכללת לחניונים שער אוטומטי הנפתח רק לדיירים.

והארכיטקט חינם!

הדירות המרווחות בנויות בשיטת ה־OPEN-SPACE: אתה מתכנן הפנים של דירתך. ואם אתה רוצה עזרה בעיצוב – ארכיטקט פנים של אשדר עומד לרשותך ללא תשלום.

אשדר

מגדל אשדר – גבוה גבוה, אבל לא מגדל באויר. בונה אותו חברת "אשדר" – מיסודה של קבוצת אשטרום – חברת הבניה הפרטית הגדולה בישראל. נוסף לסטנדרט הגבוה אמון יוצקים במגדל אשדר נסיון, אמינות וביטחון.

סטנדרט גבוה בצפון העיר

פרסים והרשמה:
משרד אשדר, רחוב בן יהודה
190 א' ת"א. טל. 03-245375.

אשדר
חברה לבניה בע"מ
מיסודה של קבוצת אשטרום

ג'יימס מקגיל בוכנאן — הזוכה בפרס נובל לכלכלה

שטוקהולם (אי־פי). האמריקאי ג'יימס מקגיל בוכנאן הוא הזוכה בפרס נובל לכלכלה לשנת 1986 על פיתוח תיאוריה לפיה המדיניות הכלכלית הציבורית נקבעת על פי האינטרסים של פוליטיקאים וממשלות — נמסר אתמול בשטוקהולם.

פרס נובל בכלכלה אינו נמנה עם חמשת הפרסים שהוענקו בראשונה בשנת 1901. על כינונו החליט הבנק הלאומי השוודי רק בשנת 1968, וערכו, כערכם של יתר הפרסים, שווה ערך ל־290 אלף דולר.

הראשונים שזכו בפרס נובל לכלכלה בשנת 1969 הם הנורווגי רגנר פריש וההולנדי יאן טינברגן על פיתוח תחום האקונומטריקה.

הכלכלן האמריקאי פול סמואלסון זכה בפרס בשנת 1970 על ישום של דרך ניתוח מדעית חדשה לתיאוריות כלכליות; עמיתו סיימון קוזנטס זכה בפרס שנה לאחר מכן על הצגת מושג התוצר הלאומי הגולמי. הכלכלן האמריקאי מילטון פרידמן זכה בפרס בשנת 1976 על פיתוח תיאוריות מוניטריות.

פרופ' דוד גולדפרב ממתנגדי השלטון בבריה"מ — לארה"ב

וואשינגטון (ע"ר). הפרופסור דוד גולדפרב, ממתנגדי השלטון בברית המועצות שעמד מול לחצי הק.ג.ב., הורשה אתמול לצאת לארצות הברית. על כך נמסר אמש מטעם משרד החוץ האמריקאי בוואשינגטון.

דובר הסטייט דיפרטמנט, פיס מארטינס, אמר שפרופסור גולדפרב עושה עתה את דרכו לארצות הברית במטוס פרטי יחד עם איש העסקים האמריקאי ארמנד האמר.

הרעייה סיסיליה יצאה עמו אל פרופסור גולדפרב. נתלוותה בטיסה רעייתו סיסיליה. בנו אלכסנדר, העובד בניו יורק כמיקרוביאולוג, לאחר שהורשה לעזוב את ברית המועצות במועד מוקדם יותר, ציין כי קודם לכן בוטל היתר היציאה של אביו, לאחר שסירב לשתף פעולה עם הק.ג.ב. ולטפול אשמה על ניקולאס דאניליף. עוד אמר מארטינס כי האשינגטון עקבה במשך שנים מקרוב אחרי מצבו של גולדפרב.

אשתו של גולדפרב אמרה לסופר רויטר במוסקבה כי אביה הקשיש, הלוקה בסכרת ובמחלת לב, קיבל ביום רביעי הודעה שהותר לו לצאת לניו יורק לטיפול רפואי.

אין בינתיים פיתרון למכסות התפוקה בדיוני קרטל אופ"ק

ז'נווה, (ע"צ וע"ר). שרי הנפט של קרטל אופק כבר דנים 11 ימים בחלוקת מכסות התפוקה ואתמול נמסר כי הושגה התקדמות. ועידה ביותר לקראת הסכם בעניין זה.

מקורות בוועידה אמרו כי שרי הנפט עדיין מנסים להגיע להסכם על הכמויות הרשות עליהן יש לבסס את חלוקת המכסות מכלל המכסה הכוללת של הקרטל.

סעודיה, היצואנית הגדולה ביותר בקרטל, וכווית, בתמיכתה דורשות מכסות בכמויות יותר תוך הצגת דרישה נוספת להפסקת המתח המסכר בקשר למכסות. המכסות הזמניות שנקבעו בוועידה הקודמת של הקרטל הביאו להעלייה חדה במחירי הנפט, אולם הסכם זה פג תוקפו בסוף אוקטובר.

כל שרי הנפט באופק רוצים בהסדר הדש כדי למנוע תחרות והדרדרות נוספת של מחירי הנפט העלולים לרדת אל מתחת ל־10 דולר לחבית לעומת 14 כיום.

אולם אין הסכם בין השרים על חלוקת המכסות והם נאבקים ביניהם על כל חבית נפט במסגרת מכסה כללית שגם היא טרם נקבעה.

ועידת אופק הנוכחית, שהחלה ב־6 באוקטובר, היא הארוכה ביותר כבר עתה בתולדות הקרטל.

קדאפי: רייגן בובה ישראלית

מאת צבי בראל שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון. (מיוחד ל"הארץ") "מה על ארה"ב לעשות כדי שתסכים לשבת עם מנהיגיה ולפתור את הבעיה בדרכי שלום?" שאל מראיינה של רשת הטלוויזיה איביסי את שליט לוב מועמר קדאפי. על כך השיב קדאפי: "לא עם הנשיא רייגן, אבל כן עם כל נשיא אמריקאי אחר. את האיש הזה אינני מכבד, ואינני מכיר בו כנשיא. הוא בובה ישראלית או סוכן".

"רייגן מייצג אינטרס ישראלי ולא אמריקאי, תקף קדאפי והוסיף: "ישראל היא ישותת שהוקמה בתרכו של עולם ערבי, מדוע היא (ישראל) נוגעת לכם? זה נושא הנוגע לערבים ולישראל. אינו רוצים את המעורבות האמריקאית או הסובייטית. תשאירו אותנו לבד עם הישראלים. הניחו לנו לחסל אחד את השני או להכיר אחד בשני בסופו של דבר, הרי אחרי הכל אנו קרובים יותר אחד לשני".

קדאפי אישר כי אימן "לוחמי חופש" מתנועת סוואפו ובאנו"ק וימשיך לסייע להם כל עוד הם נלחמים למען החופש.

שליח מוסקווה: נוכל לפתח בעצמנו נשק־חלל

בריסל (ע"ר וע"צ). השליח הסובייטי, ולאדימיר סמיונוב, הזהיר, כי השלטונות הסובייטים מוכנים לפתח פרוייקט זול יותר וטוב יותר של הצבת מערכת נשק בחלל, אם ארה"ב לא תסכים לעיסקה כוללת על הצבת נשק בחלל.

סמיונוב אמר את הדברים לשר החוץ הבלגי ליאו טינדמאנס.

מהומות באוניברסיטת חרטום

חרטום (ע"מ). חבר המנהלים של המכון ללימודי חוץ שליד אוניברסיטת חרטום הודיע, כי המכון נסגר החל מיום שלישי, והבחינות בו נדחו לתאריך בלתי ידוע.

ההחלטה נתקבלה בעקבות מהומות של הסטודנטים אשר הפגנו כנראה ע"י ארגון הסטודנטים במחאה על קיום הבחירות, שהחלו בשבת שעברה במכון, המשמש בעיקר כמרכז לימוד לסטודנטים שסיימו את ביה"ס התיכון, אך לא הצליחו להתקבל לאוניברסיטה. סידרה של שביתות רעב והפגנות שקטות אורגנה ע"י סטודנטים שדרשו שינוי בהערכת התעודה הניתנת ע"י המכון.

[illegible] الأصل

ספורט
בעריכת יחיאל ארזי

מארחות האולימפיאדה ב־1992 ייקבעו היום בהצבעה בלוזאן

ניסיון שכנוע אחרון של ראשי ממשלות הולנד, ספרד וצרפת לתמוך בעריכת משחקי הקיץ באמסטרדאם, ברצלונה ופאריס

לוזאן (אי־פי). המעמדות הב־כירות לאירוח משחקי הקיץ האו־לימפיים של 1992 הגיעו לכאן אתמול את ראשי הממשלות של ארצותיהן, במאמץ אחרון לשכנע את המצביעים, 24 שעות לפני שתי־פול היום ההכרעה הסופית במושב הוועד האולימפי הבין לאומי.

ראש ממשלת הולנד רוד לוברס העלה על גם את הישגי אמסטרדאם; ראש ממשלת ספרד פליפה גונזאלס "עשה נפשות" לברצלונה, ואילו ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק דיבר בשיבוה של פאריס, שהוא אגב גם ראש העיריה שלה. גם בירמינגהאם (אנגליה), בלגראד (יוגוסלוויה) ובריזביין (אוסטרליה), שלדעת הכל יפגרו במירוץ הדרמטי, הגישו מועמדותן לאירוח האולימפיאדה בעוד שש שנים.

הוועד האולימפי הבין לאומי יצביע בנפרד גם על מועמדותן של שבע ערים אחרות לאירוח משחקי החורף של 1992. המתחרות הן אלברטוויל (צרפת), אנקורייג' (אלסקה), ברכטסגאדן (מערב גרמניה), קורטינה ד'אמפצו (איטליה), פאלון (שוודיה), לילהאמר (נורווגיה) וסופיה (בולגריה).

נציג קולומביה בוועד האולימפי הבין לאומי, חוליו גרליידקסמלין בן ה־84, לקה אור ליום חמישי בהתקף לב ואושפז בבית חולים מקומי כשמצבו אנוש. בהיעדרו יהיה מספר בעלי זכות ההצבעה 85, ולשם השגת רוב יידרשו 43 קולות.

ההצבעה החשאית אמורה להתחיל הבוקר ב־8.30 והוועד האולימפי מסר, כי בתום מניין הקולות יפורסמו ב־1.30 בצהריים שמות שתי הערים הזוכות בלבד. אפילו המצביעים לא יקבלו שום מידע על התוצאות הרשמיות ועל מספר הקולות שקיבלה כל עיר. ההודעה הרשמית, בטכס שמהלכו יועבר בשידור טלוויזיה ישיר, תימסר מפי נשיא הוועד האולימפי הבין לאומי, חואן אנטוניו סאמאראנץ'.

בלוזאן שוררת מתיחות גוברת לקראת ההצבעה. קבוצה של 50 מפגינים הולנדים הגיעה כאן אתמול התנגדות קולנית לעריכת האולימפיאדה באמסטרדאם, אבל משטרת לוזאן שהעמידה במצב הכן לא התערבה.

מוקד המחזור ה־4 — מחר בבלומפילד

מכבי תל־אביב ונתניה יוסיפו להוביל, שמשון ינצח את בית"ר ירושלים

התחזית שלי

מאת משה הר־געש

גם מוקד המחזור הרביעי בליגה הלאומית בכדורגל יהיה השבת באיצטדיון בלומפילד ביפו. במשחק המרכזי יארח המוליך החדש מכבי תל־אביב את הפועל באר־שבע (16.00) ולפני כן יתמודדו שמשון תל־אביב ובית"ר ירושלים. האלוף הפועל תל־אביב ישחק ביבנה עם מכבי המקומי. מכבי חיפה יארחו את העולה החדש בית"ר תל־אביב. הצגה כפולה תהיה גם בפתח תקוה. השעה הראשית למשחקים 15.00.

מכבי תל־אביב — הפועל כפר־סבא

מכבי תל־אביב חוזר הביתה לאיצטדיון בלומפילד כמוליך באה, לראשונה בעונה זו. ספק אם הפועל כפר־סבא מסוגל להשבית, אפילו במעט, את השמחה הגואה של מארחיו.

★ התחזית שלי: ניצחון למכבי ת"א.

מכבי נתניה — הפועל באר־שבע

"שבוע קשה עבר על כוחותינו בבאר־שבע", בעקבות פיטורי המאמן גיגו ברביב. מחליפו דוד בר־נור מצפה ודאי לשינוי מהיר. מסופקני, אם המגרש בנתניה תהיה הדירה המתאימה לקוליך עידן חדש.

★ התחזית שלי: ניצחון לנתניה.

מכבי חיפה — בית"ר תל־אביב

סגן האלוף חוזר למגרשו הביתי בחיפה לאחר ניצחון חוץ רב חשיבות מבוינה מוראלית, 1–0 על שמשון תל־אביב. החיפאים ינסו להתקדם כברת דרך נוספת במעלה הטבלה, על חשבון האורחים שנחלו לפני שבוע הפסד ראשון.

★ התחזית שלי: ניצחון לחיפה.

בני־יהודה — בית"ר נתניה

לאחר תקופה ממושכת, יופיע בית"ר נתניה ללא המאמן יהושע פייגנבוים. שחקני בני־יהודה ודאי יכבדו לאורחים תוק ישדנושן, כי חילוף מאמנים אינו בהכרח תרופת פלא.

★ התחזית שלי: ניצחון לבני־יהודה.

טבלת הליגה הלאומית

1. מכבי ת"א	3	2–8	7
2. מכבי נתניה	3	1–8	7
3. הפועל פ"ת	3	2–5	6
4. בית"ר ת"א	3	4–5	6
5. מכבי חיפה	3	2–8	6
6. בני־יהודה	3	4–5	5
7. בית"ר י־ם	3	3–4	5
8. מכבי פ"ת	3	3–6	4
9. כפר־סבא	3	3–5	4
10. מכבי יבנה	3	2–2	4
11. מכבי יפו	3	6–4	4
12. הפועל ת"א	3	3–2	2
13. שמשון ת"א	3	2–1	2
14. הפועל לוד	3	4–2	1
15. באר־שבע	3	5–1	1
16. ב. נתניה	3	9–1	0

מכבי יבנה — הפועל תל־אביב

מכבי יבנה כבר הוכיח לא אחת כי אינו קוטל קנים, במיוחד במשחקי בית. אני מהמר על האלוף, למרות שלא הרשים עד כה אפילו במשחק אחד.

★ התחזית שלי: ניצחון להפועל ת"א.

בית"ר ירושלים — שמשון תל־אביב

שתי הקבוצות המופיעות בצוותא באיצטדיון בלומפילד יתמודדו במיפגש משמעותי. הסיכויים פתוחים, ואני מהמר על השמשונים.

★ התחזית שלי: ניצחון לשמשון.

הפועל פתח־תקוה — מכבי יפו

הפועל פתח־תקוה לא יוותר בקלות על המקום השלישי, אליו טיפס במחזור האחרון. שחקני יפו יאלצו ככל הנראה לשלם את המחיר.

★ התחזית שלי: ניצחון להפועל פ"ת.

מכבי פתח־תקוה — הפועל לוד

הניצחון הגבוה 5–1 על בית"ר נתניה הוכיח, כי היה מוקדם להספיד את מכבי פתח־תקוה. מהר עלול להבחין בכך גם הפועל לוד.

★ התחזית שלי: ניצחון למכבי פ"ת.

המטרה של יהוד: ניצחון על חדרה וחילוף בפיסגה

ליגה ארצית

מאת סופר "ספורט הארץ"

הפועל חדרה והפועל טבריה, היחידים שצברו שלושה ניצחונות רצופים, עלולים לאבד נקודות במחזור הרביעי מאחר ושניהם ישחקו בחוץ. הפועל חדרה יתארח אצל הפועל יהוד, המדורג שלישי, במשחק המרכזי של המחזור. הפועל טבריה יתארח אצל בית"ר רמלה. המיקום הנמוך של הרמלאים בטבלה אינו מבטיח מאומה לאורחים מטבריה.

טבלת הליגה הארצית

1. הפועל חדרה	3	3–10	9
2. הפ. טבריה	3	4–10	9
3. הפועל יהוד	3	2–6	7
4. מכבי שעריים	3	1–5	7
5. הפועל חיפה	3	4–7	7
6. הפועל חולון	3	6–8	7
7. הפועל עכו	3	3–5	5
8. בית־שאן	3	2–2	3
9. הפ. דימונה	3	2–0	2
10. הפועל ר"ג	3	4–1	2
11. בית"ר רמלה	3	7–8	2
12. בית"ר נהריה	3	2–0	1
13. הפ. מרמורק	3	5–2	1
14. הפועל י־ם	3	8–3	1
15. הכח ר"ג	3	5–1	0
16. רמת־עמידר	3	9–2	0

מכבי שעריים, המדורג רביעי, יתמודד ברדבי המקומי עם הפועל מרמורק. הפער בטבלה משקף בחולם את היתרון התיאורטי של שחקני שעריים. קבוצת צמרת אחרת, הפועל חיפה, מועמדת לניצחון נוסף למרות שתתמודד במגרשו של מכבי רמת־עמידר. להפועל חולון מצפה בחוץ יריב עיקש, העולה החדש הפועל רימונה. עולה אחר, בית"ר נהריה, יארח את הפועל ירושלים.

הכח רמת־גן עשוי לזכות בנקודה ראשונה במישחקו הביתי עם הפועל עכו. בבית־שאן צפויה חלוקת נקודות בין הפועל המקומי להפועל רמת־גן.

קריקסטיין גבר על מוסטר בבאזל

באזל (אי־פי). אהרן קריקסטיין מארה"ב, שנבצר בגמר טורניר רמת־השרון, עלה כאן לסיבוב השני של הטורניר המקומי באולמות בניצחון 6–2, 6–1, 7–5 על תומאס מוסטר מאוסטריה.

ניצחון שישי לוילרבאן

פאריס (שרות "ספורט הארץ"). וילרבאן, יריבתה של הפועל חולון בעוד שבועיים בגביע למחזיקות גביע, זכתה בניצחונה השישי העונה בליגה הצרפתית, 80–68 במשחק חוץ בנאנסי.

וילרבאן שיחקה ללא חיילי הזן הפצוע. הירבו לקלוע לזכותה כל 26, לאמי 16.

ליגה לאומית מחזור 4

מכבי תל אביב — מכבי חיפה 80–76 (44–46)

● המצטיין: קווין מגי

● לתל־אביב קלעו: מגי 25, ג'מצ'י 18, ג'נסון 13, ברקוביץ' 12, קורנליוס 4, ארואסטי 3, ליפין 3, לאופר 2.

● לחיפה קלעו: שפע 19, א.רוזנברג 14, גורדון 10, שלכטר 10, קלארק 9, שטייר־האואר 8, פלאנאגאן 6.

● שפטו: ראובן וירובניק ויצחק רשת, 3000 צופים בהיכל הספורט ברוממה.

מכבי רמת־גן — הפועל חיפה 91–80 (52–34)

● המצטיין: לארי גיבסון

● לרמת־גן קלעו: גורן 29, גיבסון 27, בינו 15, תומאס 10, נאחי 6, שידלצקי 4.

● לחיפה קלעו: יוסטון 33, דלול 30, וולס 8, גורס 4, שרטב 3, קסקי 2.

● שפטו: צבי שגב ודני בורשטיין, 500 צופים בכפר המכביה.

הפועל תל־אביב — בית"ר תל־אביב 86–73 (42–34).

● המצטיין: לאוני מרסר.

● להפועל קלעו: לארגי 25, מרסר 17, פרישמן 16, וויליס 15, רובינסון 10, קאליש 5, דיקמן 2.

● לבית"ר קלעו: דייויס 27, ג'נגס 21, חזוז 13, הבאורד 7, מוסקוביץ' 4, שטיין 1.

● שפטו: רמי פישר ושלום חלצר, 1100 צופים באולם אוסישקין.

הפועל חולון — הפועל ירושלים 93–75 (41–36)

● המצטיין: קני באניסטר

● לחולון קלעו: באניסטר 26, יעקבי 16, טרי 13, באומר 12, אלימלך 9, בוגין 9, מאור 8.

● לירושלים קלעו: הרד 21, קנו 12, ע. בראורי 12, מילר 12, ישראלי 6, בראון 6, ניב 4.

● שפטו: ערן עמית ושמשון גוטליב, 800 צופים בחולון.

אליצור נתניה — הפועל גבת 107–94 (58–40)

● המצטיין: קארל נורסון

● לאליצור קלעו: נורסון 33, גינגס 22, סימס 21, פייר 14, ג'ונסטון 11, מאלוביק 6.

● לגבת קלעו: פורת 22, האורי 22, אלון שמר 15, יגאל 12, מאר 12, אורן שמר 11.

● שפטו: הרמן ורגימן, 800 צופים בנתניה.

הפועל גליל עליון — הפועל רמת־גן 108–94 (56–36)

● המצטיין: ארין הזן

● לגליל קלעו: הזן 24, ליף 19, ברי 16, דיסון 13, וייס 10, ברקוביץ 7, מזרחי 6, מטלון 6, וגול 4, סמית 3.

● לרמת־גן קלעו: בראורי 26, באומר 25, ג'ונס 18, פיידברג 12, חולון 6, שפט 4, כהן 3.

● שפטו: ברוך וליבנר תמרוד בריין, 1300 צופים בכפר גלעדי.

מלך הסלים

● דייויס (בית"ר ת"א) 133
● גורן (מכבי ר"ג) 111
● הרד (הפועל י־ם) 100
● הזן (גליל עליון) 97
● ג'ונס (בית"ר ת"א) 92
● מגי (מכבי ת"א) 91
● לארגי (הפועל ת"א) 91

במחזור הבא

● ביום א', 26.10: הפועל חיפה — הפועל חולון.

● ביום ב', 27.10: מכבי תל־אביב — הפועל תל־אביב, הפועל ירושלים — אליצור נתניה, בית"ר תל־אביב — מכבי רמת־גן, הפועל רמת־גן — מכבי חיפה, הפועל גבת — הפועל גליל עליון.

ליגה אנגלית

מישחקי בית לשלוש המובילות

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). איצטדיון "קארו רואד" בנוריץ' יארח מחר את המישחק המרכזי במחזור הי"א בליגה האנגלית, כאשר המובילה תשחק נגד ווסטהאם יונייטד המדורגת במקום הרביעי, שלוש נקודות אחריה.

נוטינגהאם, שהובילה עד לשבת האחרונה, ממתינה למעידה של נוריץ' כדי לחזור לפיסגה. לשם כך עליה לנצח תחילה במגרשה את קווינס־פארק ריינג'רס. טוטנהאם, המדורגת שלישית, מארחת את שפילד ונסדיי.

יתר המישחקים: צ'רלטון — לסטר, צ'לסי — מנצ'סטר סיטי, ליוורפול — אוכספורד, מנצ'סטר יונייטד — לוטון, ניוקאסל — ארסנל, סאות'המפטון — אוורטון, ווטפורד — אסטון וילה. קובנטרי תארח את וימבלדון ביום א'.

הסיוט השנתי של האלוף בחיפה

שמונה דקות לסיום פיגר מכבי תל־אביב ברוממה 52–60 נגד הירוקים ורק במאמץ גדול ניצח 80–76 ★ גם הפועל חיפה נוצח, 80–91 ע"י מכבי רמת־גן ★ ניצחונות בית להפועל תל־אביב, הפועל חולון, הפועל גליל עליון ואליצור נתניה

בדורסל

מאת סופר "ספורט הארץ"

גם אמש לא הצליח מכבי תל־אביב לעבור את הסיוט השנתי שלו מול מכבי חיפה ללא הרבה דקות של חרדה. שמונה דקות לסיום המישחק ברוממה פיגרו התל־אביבים 52–60 אבל ניצחו בסופו של דבר 80–76 וכך נותרו בראש הטבלה עם 4 ניצחונות מ־4 מישחקים.

הפועל תל־אביב פיגר במחצית המישחק באוסישקין בהפרש של שמונה נקודות מול בית"ר תל־אביב אבל בסיום ניצח 86–73.

הפועל חולון ואליצור נתניה, שיתמודדו ביום א' בחולון במישחק שהופסק בשבוע שעבר בגלל גיפוץ לוח הסל, גברו על העולות החדשות. חולון ניצחה את הפועל ירושלים 93–75 ואליצור את הפועל גבת 107–94.

לחיפה היה זה ערב מאכזב מאחר והפועל נוצח בכפר המכביה 91–80 ע"י מכבי רמת־גן. הנציג השני של רמת־גן, הפועל, נחל הפסד רביעי 94–108 בכפר גלעדי נגד הפועל גליל עליון.

ביום א' יחלו גם המישחקים בסיבוב הראשון בגביע המדינה. המחזור החמישי בליגה יתקיים רק בעוד עשרה ימים.

האלוף ניצח בסיום דרמטי

מכבי תל־אביב נזקק אמש למאמץ מוגבר, כדי לנצח בדקות הסיום את כדורסלני מכבי חיפה לאחר קרב שקול ורב־תהפוכות. בו בלט במיוחד הכוכב התל־אביבי קווין מגי. האלוף ניצח בסיום 80–76, לאחר שבמחצית הוליכו החיפאים 46–44.

חמש דקות לסיום עדיין היה מאבק עיקש, שקול ומרתק. התוצאה הורתה על 70–70. היו אלה דווקא שחקני תל־אביב, שבאותן דקות צימצמו יתרון חיפאי שכבר הגיע לשמונה נקודות (60–52) בדקה ה־28. אבל אז כאילו הפסיקו החיפאים לשחק, איבדו כדורים כמיירונים, החטיאו ללא הרף ותל־אביב עלתה ליתרון 79–70 כשנותרה דקה לסיום. אבל שני סלים של 3 נקודות של גורדון ושפע שוב עוררו תקוות בלב החיפאים, כשנותרו 18 שניות לסיום. אולם נקודה נוספת של מיקי ברקוביץ', שניצל קליעת עונשין אחת מתוך שתיים, הבטיחה ניצחון 80–76 לתל־אביב.

מכבי תל־אביב של אמש לא הבריק, מלבד דקות טובות בודדות של ברקוביץ', ג'מצ'י וג'ונסון, שמכלל גם מהרבה רגעי חולשה. היחיד שקטף את הריבאונדים, וידע להפוך כדורים חוזרים אלה לסלים מן העבר השני, היה מגי. בחיפה איכזבו שני שחקני החיזוק קלארק ופלאנאגאן, בעוד שלמכבי הקבוצה. שחקני הוותק שפע, גורדון וא. רוזנברג היו דקות טובות לצד חולשות רבות. היחיד שגילה יציבות הבריק בדקות לא מעטות היה הוותיק סטיב שלכטר, וכך בלט תומר שטיינהאואר הצעיר.

אין ספק ש־3,000 הצופים נהנו ממאבק חריף ומהפכני. כך, למשל, הוליכה חיפה 8–2 ותל־אביב הפכה פיגור זה ליתרון 20–10. בדקה ה־15 השיגו החיפאים שוויון 32–32 וכאמור הוליכו גם בהפסקה 46–44. במשך ידעו המכבים מתל אביב לנצל את ניסיונם העדיף ברגעי לחץ, כדי להגיע את היתרון הדרוש ולשמור עליו גם בשניות הסיום.

אברהם ציצין

קופל טילפן מוקדם מדי

במחצית המישחק צילצל הטלפון באולם אוסישקין. מעברו השני של הקו, אי־שם באילת, היה אבנר קופל, יו"ר בית"ר תל־אביב. חבריו סיפרו לו, בהנאה, על המחצית המצויינת של קבוצתם, בסיומה הוליכו 42–34. במחצית זו הציגו הבית"רים שמירה אישית טובה על שחקני הפועל תל אביב (הבאורד על לארגי) והוליכו 36–23, בדקה ה־16. רון דייויס התעלם מן השמירה המעורבת של הפועל (עמוס פרישמן עליו), קלע 21 נקודות והיה השחקן המצטיין במגרש.

את חציו השני של הסיפור ישמחו, בוודאי, אנשי הפועל לספר לקופל כאשר יחזור ארצה. במחצית הזו היה המצאה טוב בהרבה מירכני העידוני ה"זוטר". כמו בכל מישחק של הקבוצה, גם הפעם הוליכו לאון מרסר ומייק לארגי את חבריהם לניצחון. מרסר, במישחק הגנה מצוין (6 חסימות ו־11 כדורים חוזרים בהגנה) והקליעות השובות מתחת לסל בית"ר ולארגי בקליעות מדוייקות ממרחק (17 במחצית זו) ובמסירות יעילות למרסר. אולם, אמש היו להפועל שני מצטיינים נוספים: עמוס פרישמן וג'ון ווילים. פרישמן עזר ללארגי לקלוע מול ההגנה האזורית של בית"ר והעלה את קבוצתו ליתרון ראשון, 61–62 בדקה ה־31, בסל של 3 נקודות. אחר כך הוסיף לצלוף וצבר בסיום 4 סלי 3 נקודות. ווילים היה יעיל מאוד מתחת לסלים והיפה על חולשתו של חן והבינסון.

בבית"ר איכזבו הרבה, שלמה סליגה, שלא ידע להפעיל את דייויס ב־12 הדקות הראשונות של המחצית השניה, עד שהוחלף על ידי אביגדור מוסקוביץ' ופנחס חוזו, שהירבו להחטיא.

הפועל, שעלה כאמור ליתרון ראשון 9 דקות לפני הסיום, המשיך בתנופתו ולארגי ופרישמן העלו את היתרון ל־74–67 בדקה ה־35. אחר כך איבדו שחקני בית"ר את האמונה ביכולתם לנצח והבעו 73–86.

שיפוטם של חלצר ופישר היה חלש וקישש, לעתים, את בית"ר.

ביא צופר

היה כדאי להביא את באניסטר

הסיבה העיקרית, שהביאה את מנהלי הפועל חולון להביא את קני באניסטר מטריידזוק ניקס, היתה לחזק את נקודת התורפה – הריבאונד. באניסטר לא היה אמש הריבאונדר המצטיין, אבל מישחקו המגוון היה הגורם העיקרי לניצחון קבוצתו 93–75 (41–36) על הפועל ירושלים.

באניסטר קלע 26 נקודות בדקות המכריעות והמישחק הנבנה המשלה שלו איפשר לחולון למחוק פיגור 16–31 בדקה ה־11, להוביל במחצית בפער של חמש נקודות ולנצח בסיום ללא בעיות.

הירושלמים פתחו בצורה יוצאת מן הכלל, הובילו 12–26 ו־31–16 כאשר לאמר הרד, גל קנו ועוזי בראר קולעים בדייקנות רבה. במצב זה נטל מאמן חולון מולי קסרין פסק זמן, הורה לשחקניו לעבור לשמירה אישית. הציב את אבי מאור כשומרו של הרד. בתוך חמש דקות קלעו החולונים 14 נקודות ללא מענה ובמחצית כבר היה להם יתרון.

אחרי ההפסקה כבר לא היה מי שיעצור את החולונים, כאשר ג'יימס טרי (8 ריבאונדים) ועופר יעקבי מציגים יכולת טובה.

מנחם כהן

פער של 14 טעות אופטית

תוצאת הסיום עלולה להטעות, כיוון שהפועל גליל עליון הוליך ללא בעיות בכל שלבי מישחק הביתי מול הפועל רמת גן. כבר בדקה ה־7 היה יתרונו של הגליל משמעותי, 21–8. יאיר בן עטר, שפתח במקומו של שמואל זיסמן, ניווט היטב את המישחק וארז חן ובראור ליף צלפו ממרחק ובהתקפות מתפרצות. בדקה ה־12 היה היתרון 19–32 ובמחצית 36–56.

במחצית השניה זנחו שתי הקבוצות את מישחק ההגנה שלהן וצברו נקודות רבות. בדקה ה־24 הגיע הגליל ליתרון השיא שלו, 42–71, לאחר סל של 3 נקודות שקלע שמואל זיסמן, ואחר כך שילב המאמן אריה מליניאק את שחקניו הצעירים במישחק. פיליפ בארנר, המועמד להחלפה, ואורי בך ארי ניצלו את עובדה זו, החלו לקלוע ועזרו לצמצם את ההפרש בסיום ל־14 נקודות בלבד, 94–108. למרות שלא היה זה מישחק קשה, לא הצליח טרי הייס, שחקן הציר של הפועל גליל עליון, לשכנע ביכולתו. הוא היה בינוני מאד והסתפק ב־10 נקודות.

יצחק ברתנא

מכבי ר"ג מציג: לארי גיבסון

סהלו של מכבי רמת־גן, במישחק בו ניצח אמש את הפועל חיפה 91–80 (52–34), נבע לא מעט מהעובדה שהחיפאים היו גרועים מאד – אף כי אין בזה כדי לגרוע מניצחונו הבא.

נשקם החזק ביותר של הרמתגנים היא רוח הלחימה המאפיינת את מישחקם, בנוסף לשחקן זיהות מעלה ברמתו של ג'ים תומאס. אמנם הוא אינו איזיה תומאס מהאן־בי־איי, אך הוא בהחלט כוכב בשורות קבוצתו. כ־13 דקות צעדו המכבים בראש בפער מבטיח של 22 נקודות, 20–42, מקליעות מצויינות של גורן (שלושה סלים של 3 נקודות) ותומאס, אלא שתומאס סבל מפציעה בברכה, אמיר בינו יצא לנוח (לאחר שכבר נזקפו לחובתו שלוש עבירות אישיות) וכאן החל המשבר בשורות רמת־גן שאיבדה את התנופה.

החיפאים, שעד לדקה ה־15 (22–42) צברו לזכותם שני שחקנים את כל הנקודות, יוסטון 17 ודלול 5, הגבירו לפתע הקצב וניצלו את יציאתו של תומאס בגלל פציעה. מראשית המחצית השניה נכנס דלול ל"אמוק" ובשלושה סלים רצופים (מכלל ארבעה במישחק כולו) של 3 נקודות העמיד את התוצאה על 50–56 לטובת קבוצתו. באותן דקות שיחקו החיפאים בטרף רב ונראו כמועמדים שקטים מהקרשים, אך כוחם הספיק רק כדי להתייצב שוב בזירת המישחק, ולא ליותר מזה. כי מולם ניצב כחומה בצורה שחקן־החיזוק הזר השני של מכבי, לארי גיבסון. הכדורסלן האלמוני ביותר מבין הזרים בליגה הוכיח לכולם, כי גם הוא מבוא ה"דורגרים" והסיע 16 הנקודות שלו במחצית השניה, וסלים של גורן ובינו, גולצו המכבים מהפסד שלא היו ראויים לו תכו בסיום בתשואות אוהדיהם המעטים.

יעקב זינגר

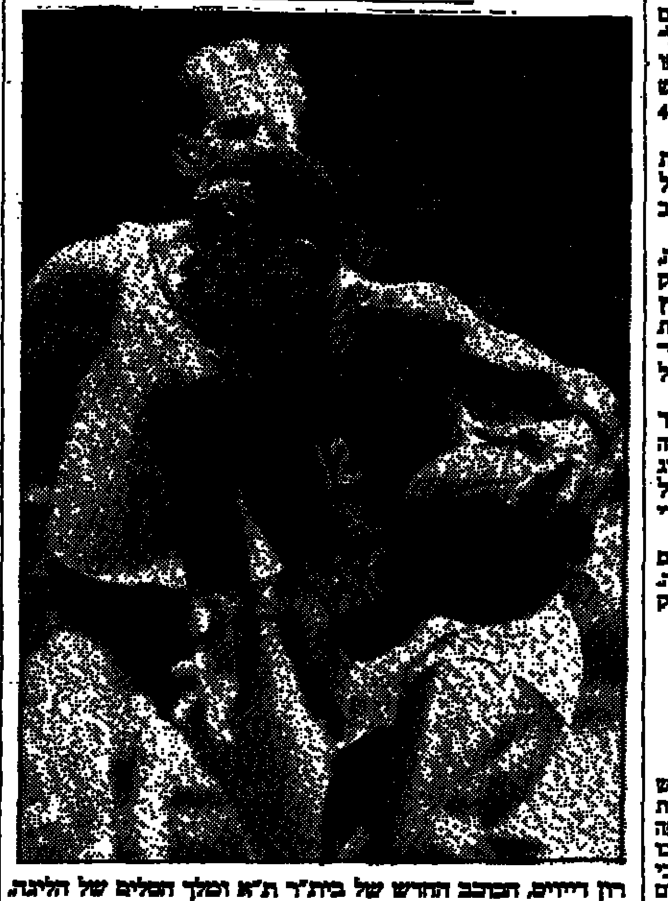
רון דייויס, הכוכב החדש של בית"ר ת"א ומלך הסלים של הליגה, מבגדר על פני מייק לארגי אמש באוסישקין (צילום: עוזי קרן).

אשליה קצרה לגבת בנתניה

כדורסלני גבת עמדו אמש בפני אפשרות להפתיע את סגן האלוף, אליצור נתניה, בביתו, כאשר ארבע דקות ו־20 שניות לסיום צימצמו את הפער ל־12 נקודות בלבד (94–82). קודם לכן כבר הגדילו הנתנייתים ביתרון מבטיח של 25 נקודות בדקה ה־29 (80–55). אולם בדקות הסיום כבר לא עמד להם כוחם של האורחים, ולאחר יציאתם בחמש עבירות של ריצ'רד מאר ובועז יגאל הבטיחה אליצור את ניצחונה.

המחצית הראשונה התנהלה כשליטה מוחלטת של הנתנייתים, שביכולת מצויינת של נורסון (21 נקודות בחלק הראשון), סימס וגינגס, הצליחו לקלוע שוב ושוב בהתקפות מתפרצות בין שחקני גבת. הורים מאר ודני האורי היו חלשים מאד במחצית הראשונה, ולמעשה הצליחו לקלוע יחדיו ב־20 הדקות הראשונות רק 10 נקודות. מאר נשמר בקפדנות על ידי הנר הנתנייתי ג'ים ג'ונסטון, בעוד שהאורי שיחק הרחק מן הסל, ולא קיבל די כדורים בתחום הקליעה.

בחלקו השני של המישחק השתפרה גבת והיצלה ידידות מתוח באליצור כדי להשיג סלים קלים. תוך מישחק אגוכי וחסר אחריות של סימס וגינגס, שהעדיפו להכנס לסל בצורה וירטואוזית במקום למסור לחבריהם. בגבת גילו בדקות אלה האחים אורן ואלון שמר יכולת טובה, ותוך הצגת מישחק, והיו הבליתו להפעיל היטב את השחקנים הגבוהים, בעזו יגאל העביר מסירות טובות מתחת לסל, אולם בעצמו שיחק הרחק מן הסל, ולא היה שותף למאבקי הכוח בהתקפה.

לשורות אליצור שב לפירקי זמן קצרים הרכז דני ברכה, שהיה זה מישחק הליגה הראשון שלו מאז נפצע בגבו לפני כחודש וחצי.

חנן מאיר

מישחקי השבת — עם שירים ושערים

מאת סופר "ספורט הארץ"

תכנית הרדיו הפופולרית "שירים ושערים" תשודר בשבת במתכונתה הרגילה, ואילו הטלוויזיה תקרין במוצאי שבת את התכנית "מישחק השבת" לאחר הפוגה ממושכת. סיכום על כך הושג בפגישה שהיתה אתמול בין ראשי רשות השידור, ראשי ההתאחדות לכדורגל ואריה זיק, יושב ראש מועצת הקימורים. את הפגישה יזם ח"כ פנחס גולדשטיין, יושב ראש ועדת הספורט של הכנסת.

בפגישה סוכם כי תוקם ועדה שתבדוק את המחלוקת הכספית בין רשות השידור וההתאחדות לכדורגל, והיא תגיש את מסקנותיה תוך 14 יום. המחלוקת הכספית מנעה בתחילת העונה את שידור שתי התכניות.

ליגה גרמנית

בלאווייס מקבה לבאיירן כבולין

פרנקפורט (שרות "ספורט הארץ"). שלוש מארבע הראשונות ישחקו בחוץ במחזור הי"ז בבונדסליגה. המובילה (16 נק') באיירן מינכן תשחק בברלין נגד בלאווייס. האמבורג (14 נק') תשחק בגלזנקירכן נגד שאלקה ווורדר ברמן (13 נק') תתארח בהמבורג. לוורקוזן (13 נק') מארחת הערב את פרנקפורט.

יתר המישחקים: דורטמונד — נירנברג, מאנהיים — בוכום, דיסלדורף — קלן, שטוטגרט — קייזרסלאוטרן, אורדינגן — מנשנגלדבאך.

טבלת הליגה בכדורסל

	מש'	נצ'	הפ'	יחס סלים	נק'
1. מכבי תל אביב	4	4	0	298–421	8
2. גליל עליון	4	3	1	368–339	7
3. הפועל תל־אביב	4	3	1	298–308	7
4. אליצור נתניה	3	3	0	259–309	6
5. בית"ר תל־אביב	4	2	2	350–340	6
6. מכבי רמת־גן	4	2	2	364–347	6
7. הפועל חולון	3	2	1	226–259	5
8. מכבי חיפה	4	1	3	373–358	5
9. הפועל חיפה	4	1	3	336–318	5
10. הפועל ירושלים	4	1	3	370–345	5
11. הפועל גבת	4	1	3	369–334	5
12. הפועל רמת־גן	4	0	4	430–307	4

ממשלת ישראל
מביעה את צערה העמוק על מות
דב פורת
שנרצח בידי מחבלים בירושלים
ומשתתפת באבל המשפחה השכולה

ליעקב ניצן
איתך באבלך על מות
האב
יונה מרדכי
וצוות העובדים
חברת חפציבה

ליעקב מיכאלי
איתך באבלך במות
אביך ז"ל
מחבריך
באינטל אלקטרוניקה

למשפחת להבי
אתכם באבלכם הכבד
בהלקח מכם במרום עת
שמואל להבי ז"ל
סיבן — מפעלי כותנה
גרנות ארגון אזורי

המכון לפריון העבודה והייצור
משתתף באבלה של
הגב' לאה מוזל (כוכבי)
במות בעלה צבי ז"ל
המנהל הכללי
וצוות העובדים

הנהלת משרד הבריאות
וחבר העובדים
אבלים על פטירתו של חברם לעבודה
מר צבי כוכבי ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה

קואופרטיב דן
משתתף בצער החבר
אלימלך לנגבאום והמשפחה
על מות האב ז"ל

קואופרטיב דן
משתתף בצער חבריו
מיכאל ורפאל קרקו והמשפחות
על מות האב — הניבלאי
יוסף קרקו ז"ל

לאיציק שחף ולמשפחה
אתכם באבלכם על מות
ברכיק ז"ל
משפחות:
גריבי, צפריר, ראביד ורווה

למשפחת רקנאטי
איתכם באבלכם על מותה של
מטי רקנאטי ז"ל
מועצת המנהלים
והנהלת "דלק"

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
ישראל אילן
ההלויה תתקיים היום יום שישי י"ד תשרי תשמ"ז 17.10.86 בשעה 11.15 לפני־הצהרים
בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים
אוטובוס יצא בשעה 10.15 בבוקר מבית המנוח רח' שרת 3 תל־אביב.
אבלים:
אשתו: מרים
אחותו: אווה ברגר
וכל בני המשפחה

הבנקים החלו להעלות את הריבית למפקידים בממוצע ב־3.5 אחוזים

סקר: הריבית האפקטיווית במשיכות־יתר בספטמבר — 3.56% לחודש

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לעניני כלכלה

הבנקים כבר החלו להעלות את שיעורי הריבית המשולמים למפקידים, בעקבות החלטת בנק ישראל לפעול להעלאת שיעורי הריבית במשק. בנק הפועלים העלה את שיעורי הריבית כבר מאתמול. בל"ל והבנק הבינלאומי מעלים את הריבית היום.

נראה שהבנקים יעלו את שיעורי הריבית על יתרות דביטוריות כבר בימים הקרובים. את שיעורי הריבית למפקידים העלו בינתיים בשיעורים הנעים מארבעה אחוזים. בממוצע, העלו הבנקים את שיעורי הריבית המשולמים על פי הטבלאות בב־3.5 אחוזים. ריבית הג'מבו הגיעה כעת לכ־18 אחוז, לעומת כ־15–16 אחוז לפני החלטת בנק ישראל בדבר העלאת הריבית.

מסקר שערכה המכללה הפיננסית בראשותו של אשר קניפל עולה, כי בחודש ספטמבר הגיעה הריבית האפקטיווית במשיכות יתר ל־3.56 אחוזים לחודש, שהיא ריבית ריאלית של 1.6 אחוז.

עוד עולה מהסקר, כי ההלוואות במטבע חוץ היו זולות יותר. הריבית הגיעה ל־2.46 אחוזים ובמטבעים די־אליים היא הגיעה ל־0.55 אחוז לחודש.

ב־12 החודשים האחרונים, שהס־תיימו בסוף ספטמבר, הגיעה עלות האשראי החופשי במשיכות יתר ל־82.3 אחוז, כאשר הריבית הרי־אלית הגיעה ל־52.8 אחוז. תחזית מחלקת המחקר של המכללה הפיננ־סית מגלה, כי הריבית תגיע באוק־טובר לממוצע של 3.5 אחוזים, כאשר הריבית הריאלית תגיע לאחוז אחד. בהנחה שמדד אוקטובר יעלה בב־2.5 אחוזים.

מז, מנכ"ל בנק המזרחי: לא ניענה לדרישות העובדים שנקטו עיצומים

מאת אריה לביא

עובדי בנק המזרחי החליטו להמשיך בעיצומים בהם פתחו אתמול במסגרת המאבק אותו הם מנהלים נגד ההנהלה, עקב סירובה של זו לשלם להם תוספת שכר. היום ייפתחו סניפי הבנק ב־10 בבוקר, בדומה לאתמול.

הנהלת הבנק ידעה על כוונת העובדים לנקוט בעיצומים אך הע־תוי המדויק נשמר בסוד. שלשום בלילה התכנסו חברי הוועד לישיבה בבניין ההנהלה המרכזית של הבנק בה הוחלט על פתיחת העיצומים. בתוך סמוך התכנסו גם חברי הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל משה מז. שתי הישיבות הסתיימו במועד סמוך ומז נפגש עם חברי הוועד, אך אלה נמנעו מלמסור לו על ההחלטה לפתוח למחרת בבוקר בעיצומים.

מנכ"ל הבנק אמר אתמול ל"הארץ", כי אין בדעת ההנהלה להיענות לדרישות העובדים. הוא ציין כי העיצומים ננקטו בלא היתר ההסתדרות ובלא הודעה מראש. מז סירב לציין מהם הגורמים להחלטה שלא להיענות לתביעות העובדים, אך נראה שהרקע לכך הוא בניסיון שהוא עושה לצמצם את הוצאות השכר בבנק בניסיון לשפר את הריווחיות. נראה שאם העיצומים יי־משכו, יפנה בנק המזרחי לבית הדין לעבודה.

עובדי בנק המזרחי קובלים על כך שלא קיבלו את תוספת השכר בת חמשת האחוזים, אותה קיבלו יתר עובדי הבנקים כבר באפריל. במקביל הם דורשים פיצוי של 90 שקל לחודש, עקב הפסקת סידו־רי הארוחות שהיו בבנק. יצויין כי סכום דומה שולם גם לעובדי הבנקים האחרים.

באחד מסניפי הבנק היתה אתמול תקרית בין מנהל הסניף לאחד העובדים על רקע העיצומים. חברי הוועד טענו שהמנהל תקף את העובד והם הגישו תלונה למשטרה נגדו.

שר האוצר וצמרת המשרד מתכנסים הבוקר לדון בהצעת התקציב ל־87'

צופים עלייה של שלושה אחוזים ברמת החיים ועלייה בפעילות הכלכלית

מאת צבי זרחיה

שר האוצר משה נסים מכנס הבוקר את צמרת האוצר לדיון בהצעת תקציב המדינה לשנת 1987. בדיון יסקרו ראשי אגף התקציבים את ההערכות שבוצעו עד כה בת־קציב המדינה ואחר כך ינחה השר את ראשי משרדו כיצד להמשיך בגיבוש הצעת התקציב לשנה הבאה, מתוך כוונה להביאו לאישור הכנסת עד לראשית חודש ינואר 1987.

באוצר צופים כי האינפלציה השנ־תית ב־1987 תהיה 12 אחוזים, שפירושה אינפלציה של אחוז אחד לחודש. הגירעון בתקציב המדינה, יוכפל לעומת רמת הגירעון השנה ואת אם לא יקוצץ תקציב המדינה כפי שהחליטה הממשלה. באוצר מעריכים גם כי רמת החיים תעלה בשנה הבאה בשלושה אחוזים ובמ־קביל תעלה גם רמת הפעילות הכלכלית במשק.

הצעת התקציב מתבססת על הקיצוץ בסך 420 מיליון ש"ח, שע־ליו החליטה הממשלה לפני כחוד־שיים. כמו כן מעריכים באוצר כי יידרש קיצוץ נוסף עקב תוספות בתקציב הצפויות בשנה הבאה כמו גידול בהוצאות השכר ועקב הד־רישות הממשלה להקצות בשנה הבאה 25 מיליון דולר לקשת חולים ועוד.

חופשה שנתית

משרדי לשכת הפרסום הממשלתית יהיו סגורים, לרגל יציאת העובדים לחופשה שנתית מרוכזת.
מיום 17.10.86 ערב חג הסוכות ועד 24.10.86 (הושענא רבה) ועד בכלל.

קפה נמס ברמן ישווק החל בדצמבר ויתחרה עם עלית

מאת לאה פורת
כתבת "הארץ"

למלחמת הקפה בארץ יצטרף בקרוב גורם נוסף: קפה נמס ברמן, שישווק בארץ ויתחיל, על פי התו־כנית, ב־15 בדצמבר.

מוצר הקפה נמס מתוצרת בר־אזיל, שטעמו לדברי המשווקים דומה לטעמו של קפה נמס עלית (כנראה כדי לקלוע לטעמו של הקהל הישראלי שהתרגל כבר לטעם של קפה עלית). עם זאת, מחירו של הקפה החדש יהיה קצת יותר גבוה מזה של עלית, וזאת משום שלטענת המשווקים, הקפה שלהם קצת יותר טוב.

הקפה יימכר באריזות זכוכית בנות 200 גרם ו־100 גרם. באריזות היותר גדולות ישווק הקפה באבקה, ובאריזות היותר קטנות — קפה בגבישים. בשלב ראשון מתכוננים לייבא לארץ 25 טונות קפה נמס.

חברת ברמן הוקמה לפני שלוש שנים, היא מייצרת ומשווקת קפה שחור (טורקי), תה, שוקו וקקאו. כל המוצרים האלה משווקים באמצעות "מטע". בראשות החברה עומדים משקיעים־יזמים ומנהל אותה שמואל שילה. במוכנות בתיה ובדעתם להקים מפעל לקפה לייצור עצמי של קפה נמס — באזור פיתוח.

לקראת ההחדרה של הקפה הנמס החדש לשוק המקומי, תתחיל החברה במסע פרסום גדול, בסדר גודל של מאות אלפי דולרים. דברים אלה מסר איש הפרסום בני זיון שירה, שמשרד הפרסום בו הוא שותף — שירה, מאיר ושקולניק, נבחר לנהל את מסע הפרסום.

הקבלנים: המשך ירידת הבנייה בתוך מערכת הביטחון יעמיק המשבר בענף

תובעים שצה"ל יפסיק לבצע עבודות תשתית בעצמו

מאת אריה לביא

מגמת הירידה בתקציבי הבינוי והתשתית של מערכת הביטחון תי־משך גם בשנת 1987, בהמשך למגמת הירידה, שהחלה ב־1973 — העריך ד"ר נחום גוראל, ראש אגף בינוי ונכסים במשרד הביטחון בפ־גישה עם ראשי המוסד לענף הבנייה.

בפגישה צוין, שהירידה בתקציבי הבינוי בשנים האחרונות הינה בסדר גודל של מאות מיליוני דולר. לדעת ראשי המוסד לענף הבנייה, יגרום הדבר להעמקת המשבר הקשה השורר בענף הבנייה והתשתית ויביא בעקבותיו לפיטורים נוספים של אלפי פועלי בניין ותשתית.

תכנית העבודה של משרד הביט־חון לששת החודשים הקרובים כוללת רק עבודות קטנות בהיקף של עשרות אלפי דולר לפרויקט, כאשר בהתאם לתכנית, לקבלנים, לא יתחילו בשנה זו בבנייה של מאות חדשים לצה"ל.

בפגישה עם מנהלי אגף הבינוי והנכסים של משרד הביטחון תבעו הקבלנים את הפסקת הביצוע העצ־מי של עבודות תשתית על ידי יחי־דות הבינוי של צה"ל ודרשו פרסום מכרזים לכל עבודות הבניה והתש־תית בקרב הקבלנים. הקבלנים אומרים, שצה"ל מעסיק עשרות מהנדסים וסרטטים כבדים בצורה ... עבודות קבלניות עבור הצבא.

מבקר המדינה הורה ליו"ר הרשות לני"ע לעכב תשקיף של פריקלאס

בגלל "גילוי לא נאות" ★ התשקיף אושר לאחר הבהרות וההנפקה עברה בהצלחה

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בהחלטה חסרת תקדים הורה מבקר המדינה, יצחק טוניק, לאליעזר שילוני, יושב ראש הרשות לניירות ערך, לעכב את אישור תשקיף ההנפקה של חברת פריקלאס, בטענה של "גילוי לא נאות" בתשקיף ההנפקה. טענתם של אנשי מבקר המדינה, מבוססת על נתוני ביקורת שעשתה אותה ערכו בחברת פריקלאס.

פריקלאס היא חברה תעשייתית ממשלתית, העוסקת בייצור מוצרי כימיקלים, והיא ביקשה לגייס 5 מי־ליון דולר באמצעות הנפקת מניות.

אנשי המבקר טענו, כי מנהלי פריקלאס לא נתנו בתשקיף גילוי לשלוש עובדות מהותיות:

● הפסקת הייצור במפעל החברה בתקופת החגים, בגלל הוצאתם של העובדים לחופשה.
● הירידה במכירות החברה בחו"ל אינה תופעה זמנית, אלא תופעה קבועה הקשורה לשינויים מבניים בשווקי חו"ל.
● הערכת הנהלת פריקלאס שני־תנה בחודש יולי, בדבר כניסתו האפשרית לשוק של יצרן ממכסיקו, שינפק תוצרת בעלת איכות זהה למוצרי החברה, ושיתחרה במחירי החברה.

בעקבות פניית המבקר, זימנו נציגי פריקלאס לישיבת חירום בר־שות לניירות ערך. בעקבות הפגישה פורסמה הודעה לעיתונות לפי סעיף 25 לחוק ניירות ערך. ובה נאמר, כי הידיעות על אפשרות כניסתו של מתחרה ממכסיקו, היו בלתי ברורות. החברה נערכת לשינויים מיבניים בשווקים, על ידי שיפור איכות תוצרתה.

נוסף לכך, הפקידו מנהלי פריקלס מכתב התחייבות ברשות לניירות ערך, לפיו הם עומדים מאחורי כל מה שכתוב בתשקיף ההנפקה. בעקבות כך הוחלט, שלא לעכב את אישור התשקיף, והחברה גייסה כבר אתמול את חמשת מי־ליוני הדולרים.

יו"ר הרשות לניירות ערך, אליעזר שילוני, מסר בתגובה, כי החליט שלא למנוע את אישור תשקיף ההנפקה, כיוון שהנתונים שפריקלאס לא גילתה, לא היו מהו־תיים, וחלקם ממילא כבר לא היו בתוקף, בעת שפורסם התשקיף.

שילוני הוסיף כי עיכוב התשקיף היה עלול לגרום לביטול ההנפקה, ולא יעלה על הדעת, שחברה ממשלתית תיפגע בגלל עיכוב סבר.

ההיפרכל בקניון בר"ג יהיה פתוח שתי יממות רצופות בשבוע

מאת לאה פורת
כתבת "הארץ"

החל מ־29 באוקטובר יהיה ההיפרכל בקניון שברמת־גן, פתוח כל יום רביעי וחמישי במשך 24 שעות רצופות. מהנהלת השופרסל, בעלת ההיפרכל, נמסר כי ייעשו סי־דורים מיוחדים לקבלת סחורה טריה בשעות אחר הצהריים. כן נמסר כי הקפיטריה הפועלת במ־קום תופעל אף היא בימים האמורים במשך 24 שעות.

ההיפרכל בקניון שהיה הראשון שהפעל עד חצות, הוא עתה גם הראשון שיישאר פתוח כל הלילה. אם החידוש יצליח יחילו אותו גם בסניפים אחרים של השופרסל.

ערך את העמוד: אוריאל ריינגולד

מסתמנת פשרה בין שותפי חברת ליאו גולדברג

מאת צבי הראל סופר "הארץ"

פשרה מסתמנת בסיכסוך בין השותפים בחברת המכבסות ליאו גולדברג בע"מ. על פי ההצעה שמתגבשת, צד אחד ירכוש את חלקו של הצד השני, כך מסר אתמול לסופר "הארץ" גורם המעורה בענייני החברה.

באחרונה הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לפירוק החברה על־ידי שלמית ורפאל מרגלית, שהם בעלי 50 אחוזים ממניות החברה. המחצית השניה היא בידי דינה סהר, אחותה של מרגלית רפאל. ושאול גולדברג, בעלה של שלמית, מנהל מזה 35 שנה את עסקי החברה ואילו דינה סהר לא עסקה מעולם בניהול בפועל.

בשנת 1986 החליטה גברת סהר להכנס לניהול בפועל של החברה והתוצאה מכך נוצרו איבות בין בעלי המניות ובסופו של דבר הגישו הצדדים בקשה לפירוק. בחודש שעבר קבע סגן נשיא בית המשפט המחוזי בתל־אביב ד"ר אליהו וינוגרד מועד לדיון בבקשת הפירוק שנקבע ל־31.12.86, אם עד אז לא יגיעו הצדדים לפשרה.

הוגברו הביקורות ע"י שלטונות המס בקרב נהגי מוניות

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שלטונות מס ההכנסה הגבירו בחודש שעבר את הביקורות בקרב נהגי מוניות ובקרב יצרנים וסו־חרים. בחודש ספטמבר בלבד נערכו 11,117 ביקורות על ידי של־טונות מס ההכנסה ומתוכם נתפסו 857 בישומים בהעלמת הכנסות.

54 נהגי מוניות נתפסו בהעלמות מס מתוך 510 ביקורות שנעשו בתל אביב רמלה ונתניה. בביקורות שנערכו במוסכים ומזהי דרכים, נתפסו 77 בישומים שהעלימו הכנסות מתוך 773 בדיקות.

בודקי המס גילו כי סוכן למוצרי חשמל בפתח תקוה הצמיד ... למוסרות, ולחוצים שלא רשם בספרי החשבונות את פדיון היום שקים לביקורות בסך של 21,555 ש"ח.

באסיפה דרמטית הוחלפה ההנהלה של חברת חמן

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

עוד מאבק שליטה בחברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה תם אתמול. ההנהלה הקודמת של חברת חמן, העוסקת בייצור מוצרי נייר, הוחלפה, בתום אסיפה כללית דרמטית. לבעלי השליטה החדשים, היו אחוזים ספורים מעבר למה שהיה לבעלי השליטה הקודמים.

גד וילברשטיין, המנהל הקודם של החברה, יוחלף בימים הקרובים ובמקומו ימונה ככל הנראה מנהל אחר. בדירקטוריון החדש של חמן יכהנו מרדכי אייזנברג, פסח בלקין, יעקב קלמר ועוד.

ההחלטה על החלפת ההנהלה התקבלה עקב ביקורת על ההנהלה הקודמת שניהלה את החברה באופן לא יעיל וגרמה להפסדים כבדים. מאבק השליטה על החברה הביא בשנה האחרונה לעליית שעריה של מאות אחוזים, בשערי מניותיה בבורסה.

במסגרת מאבק השליטה, קיבלו בעלי המניות בחמן מכתבים בהם התבקשו להצביע בעד ההנהלה הקודמת. השיא היה אתמול, כאשר החברה העבירה לבורסה את הדו"חות הכספיים למחצית השנה שהס־תיימה בספטמבר 86, אשר הצביעו על רווח של 135 אלף שקל, לעומת הפסד של 122 אלף שקל במחצית השנה הקודמת.

המלצה לחייב מנהלים בחברות ציבוריות לפרסם משכורותיהם אם בידיהם 5% ממניות החברה

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

דירקטוריון הבורסה החליט להמליץ בפני הרשות לניירות ערך לחייב מנהלים בחברות ציבוריות המחזיקים למעלה מחמישה אחוזים מהון המניות, לפרסם בביאורים לדו־חות הכספיים את משכורותיהם ואת התשלומים הנלוים ששולמו להם, במהלך כל השנה.

יצויין כי גם אם תתקבל המלצת הבורסה, ההחלטה לא תהיה בתוקף לגבי שכר מנהלי הבנקים. עמדת דירקטוריון הבורסה גובשה, בע־קבות דו"ח שהכינה ועדת משנה של הבורסה בעניין חברת חיפושי הנפט סייסמיקה.

ועדת המשנה הצביעה על דמי הניהול שמשך אברהם "בומה" שביט, אחד ממנהלי החברה. דמי ני־הול אלו הופסקו ערב ההנפקה לציבור בעקבות דרישת הבורסה, אך חודשו לאחר ההנפקה באופן רטרואקטיווי.

מגדלי הכותנה תובעים 35 מ' דולר לכסות הפסדי שנת 1985

מאת נחמיה שטרסלר

ענף הכותנה דורש מהאוצר 35 מיליון דולר כדי לכסות את הפסדיו לשנת 1985, אמר יוסף דלומי, מנכ"ל המועצה לייצור ושיווק כו־תנה בסיור עיתונאים שנערך אתמול.

לדבריו הפסדי הענף מגיעים ל־25 מיליון דולר עקב ירידת המחירים בעולם, ו־10 מיליון דולר כתוצאה מהקפאת שער הדולר לעומת הגידול בעלויות המקומיות, ואי אפשר להמשיך ולהפסיד, אם רוצים בקיום הענף.

הענף סובל ממשבר זה שנתיים, עקב ירידת מחירים חריפה בעולם כתוצאה מהכפלת הייצור של סין והגידול בתפוקה של שאר המדינות, שגרמו לעודף היצע גדול. ענף הכו־תנה בארץ נאלץ להפחית את השטח המעובד ב־28% ב־1985, והתוכנית הפחתה נוספת גם השנה.

דלומי טוען שאפילו מדינה כמו ארה"ב מסבסדת היום את חקלאיה באופן מסיבי, וכך עושה גם השוק המשותף לגבי יוון ופורטוגל. בשנה שעברה קיבל הענף מענק של 17 מיליון דולר עקב הפסדיו ב־1984.

תנו לנחלים לזרום!

הבניאס, החצבני והדן בסכנה. ארץ פלגי מים על סף כליה.

בואו להצביע ברגליכם נגד איום זה!

החברה להגנת הטבע מקיימת כנס להצלת ארץ פלגי המים

בחוה"מ סוכות, יום ג' 21 אוקטובר 1986.

בכנס טיולים מודרכים:

במכוניות פרטיות:
א. אל שמורת נחל הבניאס
ב. אל נחל החצבני
ג. ארץ פלגי מים - סביב, סביב.

באוטובוסים:
א. מקלעת נמרוד אל מקורות הירדן
ב. בעקבות לוחמי ששת הימים בכריעה אל רמת הגולן
ג. אל ארץ פלגי מים.

מחנות נודדים:
לנוער ולמבוגרים, מהחרמון אל מקורות הירדן
19-21 באוקטובר
לינה בשקי שינה.

סיורים ללא תשלום:
א. מסלול חוצה פלגי הדן (מסלול ארוך)
ב. שמורת נחל הדן (מסלול קצר)
יציאה מבית אוסישקין בכניסה לקיבוץ דן
בין השעות 10.00-12.00

עצרת אהדה לשמור ארץ פלגי המים, תתקיים בחניון מעיין, בשעה 15:30 אמן אורח, אריק סיני.

תחנות מידע יופעלו בין השעות 09:00-14:00 במוקדים הבאים:
א. צומת גיבור - קרית שמונה
ב. חניון מעיין ליד קיבוץ מעיין ברוך
ג. בית אוסישקין - בכניסה לקיבוץ דן.

לפרטים והרשמה טלפונית: 03-382501, 04-664135, 02-222357, 057-32156

החברה להגנת הטבע

קול התפוסה

בנק אגוד union bank

הודעה ללקוחות

החל מיום ב', ה־20 באוקטובר 1986, תועלה הריבית הבסיסית בחשבונות הדיביטוריים במוסדנו בשיעור שנתי של 4%.

להלן השיעורים החדשים של הריבית הריבעונית והשוואתם למונחים של ריבית שנתית וריבית שנתית אפקטיבית.

שיעור הריבית הריבעונית	שיעור הריבית השנתית	שיעור הריבית השנתית האפקטיבית
6.25%	25%	27.86%
6.75%	27%	30.32%
7.25%	29%	32.81%
7.75%	31%	35.33%
8.25%	33%	37.90%
8.75%	35%	40.49%

מעוונים במחשב
DIGITAL VAX 750
נא לציין הרכב המערכת, מועד אספקה וכל אינפורמציה חשובה אחרת
נא לפנות לת.ד. 7095, חיפה 31070
עבור מספר 100

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי הגליל המרכזי

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה הגליל המרכזי שברחוב להחוזי־העצמאות 10 עכו מופקד שינוי תכנית מתאר הנקרא תכנית מספר 4757 שינוי לתכנית מתאר מספר 3404 שינוי יעוד וחלוקת מגרשים בכפר גדידה ביחד עם תשריט המצורף אליה. אלה הם השטחים הכלולים בתכנית: גוש 18542 חלקות 20/1 עד 20/5, 20/7, 20/10, חלקי חלקות — 26 — 15 — 10 — 9.

עיקרי מטרת שינוי התכנית: קביעת חלוקת שטחים לפי יעודים, רשת כבישים ודרכים, שטחי ציבור ופירוט חלוקת מגרשים. כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן מהנדס הועדה המקומית שבתחום התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו רשאי תוך חודשים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

עמוס קלעג'י
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה מחוז הצפון

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי הגליל המרכזי

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה הגליל המרכזי שברחוב להחוזי־העצמאות 10 עכו מופקד שינוי תכנית מתאר הנקרא תכנית מספר 5340 שינוי לתכנית מתאר מספר 3404 שינוי יעוד לאזור ציבורי וציבורי פתוח כפר גדידה ביחד עם תשריט המצורף אליה. אלה הם השטחים הכלולים בתכנית: גוש 18547 חלק מחלקה 37.

עיקרי מטרת שינוי התכנית: יעוד השטח לציבורי וציבורי פתוח. כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן מהנדס הועדה המקומית שבתחום התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

עמוס קלעג'י
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה מחוז הצפון

לימודים בארה"ב

נפלה טעות

ת"א - יוהנסבורג עם חניית ביניים אחת ובציריך

הקו החדש של S.A.A.

חדשות טובות מהמובילה הלאומית של דרום אפריקה
★ מה־27.10.86 הטיסה ליוהנסבורג עם חניית ביניים אחת בלבד בציריך
★ בכל יום שני ב־15:50
★ 9 תשלומים שיקליים (בריבית נמוכה)
★ ל־S.A.A. קשרים מצויינים עם כל שותפי הקרקע והתיור בדרום אפריקה

לפרטים נוספים פנה לסוכן הנסיעות שלך
או ל־S.A.A. 03-657759; 658388
או לנציגנו בירושלים 02-248807

סע עם S.A.A. ותרגיש בהבדל
SAA SOUTH AFRICAN AIRWAYS

הכי משתלם לגרד חישגד.

25,000 ש"ח ביד (ומיד)

יותר זכיות - 13 זוכים בפרס הענק; יותר סיכויים - כמעט שלוש לאחת;
ויותר פרסים חוזרים אליך - 54% מהפדיון, והכל הכל על המקום.
לגרד בכל נקודות המכירה של מפעל הפיס.

יחידת הפרסום

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 42 ש"ח
המחיר למילה 5.25 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

הלוח הארצי

הארץ חדשות

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן דרום הלוח הבטוח

C.A.T.V. אולפני טלויזיה
לצילומי תשדיר שירות
דרושה
אימא עד גיל 30
עם תינוק עד גיל חודשיים
טלפון: 03-296002 יום ו' עד 14.00
יום א' עד 12.00

לחברת תיכנון
דרוש
מהנדס מים צעיר
לעבודות פיקוח ותיכנון בירושלים
להתקשר 02-667454
02-632008

לאוניברסיטת חיפה
דרוש
טבח מנוסה
ימי עבודה א'־ה'
★ משמרת בוקר בלבד
תנאים סוציאלים מלאים
לפנות למר גולדשמיט 04-257743
בין השעות 08.00־13.00

לפקר מפעלי גילוון
בקרית מלאכי
דרושים
★ **חשמלאי מוסמך**
ניסיון 3 שנים לפחות
★ **מסגר** ניסיון 3 שנים לפחות
להתקשר בשעות העבודה
לטלפון 055-81051 בערב 051-37031
ולבקש את שמעון חליווה

דרושים
מחלקי עיתונים
באזורים:
★ קרית־אתא
★ עכו ★ עתלית
לחלוקת עיתונים בשעות הבוקר המוקדמות לבתי המנויים.
מתאים גם לסטודנט או לפנסיונר, הדרכה תינתן.
★ לקרית־אתא ועכו דרוש רכב קל.
נא לצלצל מיום ראשון 04-661168
בשעות העבודה

FIAT
סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
יבואני פיאט בישראל
דרושים
למוסך המרכזי ברמת החייל
בוחני רכב
בעלי תעודת הסמכה לרישוי רכב
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות עם המסמכים שברשותם למחלקת כוח־אדם רח' יצחק שדה 30 ת"א
טל: 03-330971
סודיות מובטחת

חוגרים
לרים תעשיות בע"מ
דרושה
מזכירה למנהל כספים
עבודה במשרה מלאה
נסיון בטיפול בנושאי כספים, בנקים, הדפסה
לקביעת ראיון נא להתקשר
טל' 02-521111, לבקש את ליליאנה

כל־בו שלום
למחלקת הרהיטים בת"א
דרושים
★ **מנהל מחלקה**
הכישורים הדרושים:
עדיף בעל ניסיון, בעל כושר ארגוני
ניסיון בניהול צוות עובדים
טיפול בלקוחות ויחסי אנוש טובים
★ **עוזר מחסנאי**
★ **מוכרת מקצועית**
מועמדים מתבקשים לפנות למחלקת המנגנון אחד העם 9 תל־אביב
בין השעות 9.00־11.00

למוסד ציבורי בירושלים
דרוש/ה
פקיד/ת הכנסות
תיאור התפקיד:
הכנת דוחות כספיים לתרומות מחו"ל. בקרה על כספים המגיעים מחו"ל. פיקוח על רישום הכנסות בהנהלת חשבונות והזנת נתונים כספיים למחשב.
דרישות המשרה:
רקע ונסיון בהנה"ח ועבודה עם מחשב.
ידע בשפה אנגלית והשכלה תיכונית.
עדיפות לאקדמאי/ת.
הדרגה ויתר תנאי ההעסקה ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד.
המעונינים יפנו בהקדם לטלפון 02-666131
פנימי 27 לקביעת ראיון

יותר טוב מנפאואר

לסניף באר־שבע
רמב"ם 31, א'-ה', 08:00 — 14:00
טל: 057-79523
דרושים
★ **מנהלי חשבונות**
בעלי ניסיון, סוג 2, 3
רצוי רקע בחישובי שכר
★ **מעבדות תמלילים**
עברית/אנגלית
★ **קלדניות**
עם רקע בהנהח"ש
★ **מסגרי תעשיה**
בעלי ניסיון בתעשיה הכימית
★ **מכונאי תעשיה**
בעלי ניסיון

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

אורט ישראל
דרושים

תל־אביב
המכללה הטכנולוגית אורט
ע"ש סינגאלובסקי
דרך הטייסים 28, ת"א
★ **מהנדס אלקטרוניקה**
לתפקיד ניהולי
(נא לפנות טלפונית למנהל המחלקה למקצועות החשמל והאלקטרוניקה - טל. 396171)

חולון
לתיכון טכני אורט
רח' פרופסור שור 2
★ **מורה לבקרת תהליכים**
(להתקשר - טל' 951874)
★ **מורה לספרות ולשון**
(להתקשר - טל' 805282)

רמת־גן
לקרית חינוך אורט
עירית רמת גן
רח' אריה בן אליעזר
★ **מורה לאלקטרוניקה**
(מעבדה)
לעבודה בימי שישי בלבד, אפשרי גם סטודנט.
(להתקשר - טל' 775171, 771995)
★ **מורה למקצועות המזכירות**
(להתקשר - הגב' כהן טל' 03-444880)
★ **מדריך למכניקה**
אפשרי גם פנסיונר
(להתקשר - מר איגלשיפר טל' 03-747205)

כפר־סבא
לתיכון טכני אורט
ע"ש שפירא
כביש ראשי ליד המשטרה
טל' 052-33130
★ **מורה לחשמל**
★ **מורה למקצועות שיווק וצרכנות**
בוגר מינהל עסקים

לוד
לתיכון מקצועי אורט
קרית בתי הספר העל יסודיים
טל' 08-224441
★ **מהנדס/הנדסאי מחשבים**
להוראה (משרה חלקית)
★ **מורה למזכירות/ הנהלת חשבונות**

אשקלון
לתיכון טכני אורט
רח' אורט 11, אפרידר
טל' 055-21255/6
★ **מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה**
להוראה

• • •

מועמדים מתבקשים לפנות לפי הטלפונים הרשומים למעלה

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים
הסעת רופאים במקרים דחופים מ"ס בקו"ע עד לשעות ב"ה בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 8.00־20.00
בימי ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433580, 03-433500
"שקמ" — שירות רפואי לקט
שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ולתינוקות בשעות 19—24
טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
ש"ן — עזרה ראשונה נפשית:
24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958
מרכז סיוע לקורבנות אונס
24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-382611
מרכז סיוע למכורי להימורים "מעגלים"
א' רח 11.00־13.00
ב' רח' 16.00־18.00
רח' מאזה 13 תל־אביב
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'-ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות חגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
חיפה:
רח' הגפן 26, קומה ב', טל' 04-523566
שעות הקבלה כל יום 20.00—23.00
ש"ן — שירות רפואי נייד ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום — 660585, 02-669531
מוקד לילה, שבת וחג — 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד
תל אביב, מוקד יום — 218820, 218896
מוקד לילה — 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד

תורנות בתי חולים
תל אביב:
רוקח — (ילדים,פנימית)
איכילוב — (כירורגית)
ירושלים
שערי צדק — (ילדים,פנימית)
הדסה ע"כ — (נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב
שדה דב האחזר 3 תכנית ל' 428510
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקוה 378408
ירושלים
מרקחת רוממה הכ"ג 28 523191
חיפה
נוה שאנן התיכון 37 235530
חולון
קופ"ח עין יהב 2 884854
בת ים
מור חבינה רייך 20 585360
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
נתניה
קופ"ח כללית בורוכוב 31 91123
הקריות
מרקחה ליוזמן 1 קרית ים 753890
חדרה
הנשיא הנשיא 24251

דלת פתוחה
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברה, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה.
ימים ב' ג' ד' — 17.00—20.00
בוגרשוב 66 ת"א, טל. 9—281228
חיפה: ימים א', ד' — 16.00־19.00
רח' הספדים 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים
הסעת רופאים במקרים דחופים מ"ס בקו"ע עד לשעות ב"ה בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 8.00־20.00
בימי ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433500, 03-433500
ש"ן — עזרה ראשונה נפשית:
24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
תורנות רופא וטרינרי
ד"ר ברנשטיין רח' פרופס 63 פ"ת 9226984
מרכז סיוע לקורבנות אונס — 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-82611
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה:
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00־24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
חיפה, רח' הגפן 26, קומה ב', טל' 04-523566. שעות הקבלה: כל יום 20.00־23.00
ש"ן — שירות רפואי נייד (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום — 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג — 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד

תורנות בתי־חולים
תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)
ירושלים
ביקור חולים — (ילדים, נשים)
הדסה ע"כ — (פנימית, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקוה 378403
שדה דב האחזר 3 תכנית ל' 428510
מצ"ס, שדה דב האחזר 3 תכנית ל' 428510
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקוה 378403
ירושלים
הר הזיתים הר הזיתים 287460
מרכ"ס מרקחת רוממה הכ"ג 28 523191
חיפה
הנשיא שד' הנשיא 33 533312
חולון
המרכז בכר ויצמן 845256
בת ים
עצמאות בלפור 75 865583
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
נתניה
גבע גבע 14 22695
הקריות
מבטון הגדוד העברי 4 קרית מוצקין 711490
חדרה
הנשיא הנשיא 24251

מרכזי מידע — אגד
02-528231-2 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור ע"י: **הסנה** חברה ישראלית לביטוח בע"מ

זמן הדלקת הנרות

	כ"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.29	5.40
תל אביב	4.47	5.42
חיפה	4.38	5.40
באר־שבע	4.46	5.42

לגן ילדים, ברמת־השרון
דרושה
עוזרת לגננת
שעות העבודה:
08.15־12.45
טל: 03-492719

דרוש
מפעיל מחשב
עדיפות לבעלי נסיון
ב־DATA-POINT
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2144
תל־אביב עבור "מפעיל"

אדם
מכון אדם לאיבחון ויעוץ במשאבי אנוש
עבור אחת מלקוחותנו
חברת בניה ארצית גדולה
דרושים/ות
1. **מהנדס בניין**
★ נסיון של 5 שנים ומעלה
★ עבודה באתרי בניה
★ אזור עבודה: באר שבע - אשקלון
משרה מס' 106
2. **מנהל חשבונות עצמאי**
★ נסיון בעבודה - כ־2 שנים
★ סוג מקצועי - 3
★ מקום עבודה - עכו
משרה 107
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה למכון אדם ברח' פינסקר 12 63421 ת"א
— סודיות מובטחת —

עובדים אחראיים — בחברה אמינה
דנאל
התחברה לשירותי כח אדם בע"מ
לסניף ת"א דרושים/ות
★ **מסגרים/רתכים**
בעלי ניסיון לתקופה ממושכת
★ **רתכים/רתכי שריון**
לתקופה ממושכת בתנאים מצוינים
★ **צבעים תעשייתיים/ריסוס**
ניסיון בתעשייה לתקופה ממושכת
★ **בוגרי ב"ס מקצועי**
לעבודה בתעשייה לתקופה ממושכת
★ **נגרים תעשייתיים**
יכולת קריאת שרטוט - יתרון
★ **מבקרים מכאניים ויזואליים**
לעבודה בתחום האלקטרוניקה
★ **חשמלאים**
עוזרים ומוסמכים לתעשייה
★ **פקידי רישוי**
בעלי תעודות לסיווג
★ **דפס אופסט**
לעבודה באוה.בי. דיק שמינית גליון
★ **מכונאים + כימאים**
ידע באנגליה לציפויים
למתאימים שכר הולם כולל ארוחות וכל התנאים הסוציאלים המלאים "ויחס אישי".
ת"א גורדון 88 245541, 03-222266
245531 240878
12 שנות עבודה ונסיון לרשותך

טכנאי/ הנדסאי בנין
עם נסיון בביצוע
לפנות לרח' גאולה 11/א
בכתב יד בפרוט קורות חיים

דרושה
בחורה אחראית
לעבודה במשתלת צמחי־בית לגנאו ע"י כפר־סבא
(אפשרות למשרה חלקית)
טלפון 052-20538

קופת חולים מאוחדת
דרושים
רוקח/ת
עוזר/ת
רוקחת
בחצי משרה
055-55153
055-55196

לחברת שיווק בירושלים
דרוש
רכז קידום מכירות
עד גיל 28
לעבודה שמה קשה להקמת מערך כ"א
רקע בהדרכה
טלפון 05-814904

לחברה מסחרית
דרושים
אנשי מכירות מעולים
לאזור ראשל"צ, רחובות
הופעה, כושר שכנוע, רכב
למתאימים: שכר בסיס, עמלות ואחזקת רכב
לפרטים טלפון: 651131 לאמיר

מתפרת לירון
(לשעבר סריגי טל)
דרושות
תופרות מעולות
לאוברלוק, זיגזג, מכפלת, אפרט
ויתר עבודות עזר למתפרה
תנאים טובים למתאימות
אזור תעשייה, מגדיאל, שכונת גיל־עמל
לקביעת ראיון:
טלפון מפעל - 052-449401
טלפון ביום - 03-903937
טלפון בערב - 03-9246579

דרוש
למשרד נסיעות בירושלים
מנהל למשרד
הכישורים הדרושים:
● נסיון בניהול משרד נסיעות של 5 שנים לפחות ● ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין ● תעודת מומחה לנסיעות ● כושר ניהול מו"מ ויחסי אנוש טובים ● שפות נוספות - יתרון.
רק העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב לת.ד. 29334 תל־אביב 61294 עבור "מומחה למשרד נסיעות".

דנאל
חברה ושרותי כח אדם
למחלקה הטכנית בירושלים
מהנדס חמרים ותהליכים
למפעל עתיר ידע, 3 שנות נסיון
רצוי ידע בכתיבת הוראות ומפרטים טכנים תעופתיים
חרט כרסם מנוסה
למפעל עתיר ידע בירושלים למשרה קבועה. 5 ימי עבודה. תנאים טובים למועמד המתאים.
פחח תעשייתי
בעל נסיון בעבודות פח. ידע בקריאת שרטוט מכני. ידע בפריסות ונסיון בהפעלת מכונות חירור וכיפוף (עבודה באזור חיפה).
טכנאי מכונות
לתפעול ותחזוקה במפעל עתיר ידע עבודה ב"חדר נקי".
לקבלת פרטים נוספים לפנות לדינה או לאה — בן יהודה 7.
02-242801

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב
אנטומולוג/ית
בעל/ת תואר שני לפחות באנטומולוגיה ★ נסיון בתחום חומרי הדברה ★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריה ★ רצויה ידיעת שפות נוספות ★ רקע בשיווק בחו"ל — יתרון ★ ארגון מעקב וניתוח של ניסויי שדה ומעבדה ★ השתתפות בצוות אינטרדיסציפלינרי.
לקידום מוצרי החברה

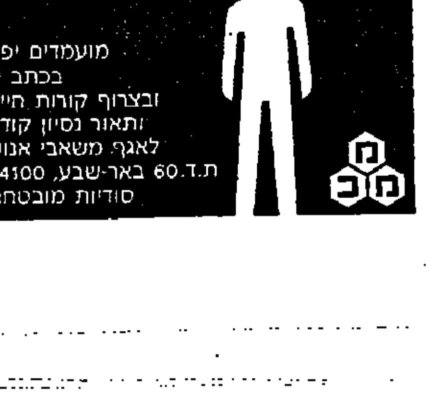

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד 60 באר־שבע, 84100
סודיות מובטחת

עצור!
אנחנו מחפשים אותך!
ל"רשת זהב", החברה המובילה בארץ בשרותי דואר אלקטרוני ומאגרי מידע דרושים באיזור חיפה -
נציגי סיוע בשיווק

אם הינך בעל ניסיון מוכח של שנתיים לפחות בתחום המיקרו מחשבים, התקנת מערכות והדרכה,
אם הנך בעל רשיון נהיגה ורכב פרטי
ואם הנך בעל יוזמה והתמדה. נכונות לעבודה קשה ויחסי אנוש מעולים...
כתוב אל: "רשת זהב" - אבא הלל 23 ר"ג 52522 עבור מיוה
למועמדים המתאימים תנאים מצוינים
מודעה זו מכוונת לנשים וגברים.
— סודיות מובטחת —
ר/ש/ת/ז/ה/ב

למוסד פיננסי גדול
דרושים
אקדמאים
במדעי החברה
עד גיל 35, לתפקידים בכירים במערכת הסניפים בירושלים.
העבודה במשרה מלאה ובשעות עבודה מפוצלות.
המעונינים יפנו קורות חיים בכתב יד לת"ד 27 תל־אביב "מנגנון"

בכיר בבל"ל הורשע בפתיחת חשבונות בנק על ידי מנהל

בעיסקת טיעון עם התביעה נמחקו רוב סעיפי האישום

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

דוד שחר, תושב עומר, לשעבר מנהל סניף בנק לאומי בבאר שבע, והיום מבכון בתפקיד בכיר בחטיבה הבנקאית בבל"ל, הורשע אתמול בבית משפט השלום בבאר שבע בהפרת הוראות חוק ניירות ערך.

בכתב האישום נאמר כי הנאשם שימש כמנהל סניף בנק לאומי בבאר שבע (הסניף נחשב הגדול) והחזיק על שמו חשבון פיקדון בניירות ערך בבנק. הוא פתח באמצעות מתן יפוי כוח לרוחמים חשבון פיקדון ניירות ערך על שמו בבנק הבינלאומי הראשון בסניף באר שבע, וביצע בו פעולות בניירות ערך עד ספטמבר 1985.

בכתב האישום נטען, כי במעשיו אלה, נתן הוראות לקנייה ומכירה של ניירות ערך באמצעות יותר מחבר בורסה אחד, וכי בשנת 1983 הורה למיופה הכוח שלו לבצע פעו-לות קנייה ומכירה של ניירות ערך בחשבון במהלך המסחר בבורסה והיום הביצוע בפועל.

סעיף האישום, בו מואשם שחר הוא הפרת הוראות חוק ניירות ערך.

השופט צבי סגל כתב בהחלטתו להרשיע את הנאשם: "בנסיבות הנ"ל מדובר על כתב אישום, שעקב עיסקת טיעון בין התביעה לנאשם נמחקו האישומים העיקריים וכל שנותר בו זה פתיחת חשבונות בנקים על ידי מנהל, בניגוד לחוק ניירות ערך". השופט ציין כי הנאשם ביקש שיוטל עליו עונש מבחן לתועלת הציבור במקום להרשיעו בדין, אך לדעת השופט אין זה הולם עבירות מסוג זה, ולכן הרשיעו. גזר הדין יינתן בימים הקרובים.

דוד שחר אמר אתמול ל"הארץ", כי הוא מבכון היום בתפקיד בכיר בבנק לאומי ו"זאת היתה מעידה לא מכוונת".

"עיוור שבא לקבל פטור ממס יצא מהמשרד ונהג במכוניתו"

סיפר נציב מס הכנסה המצדד בביטול הפטורים למיניהם

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

נציב מס ההכנסה יאיר רבינוביץ אומר כי ריבוי הפטורים ממס, מהווה דרך להתחמקות ממס של בעלי הפטורים למיניהם. "כל פטור שנראה על פניו תמים, מביא בסופו של דבר להתחמקות מתשלום מס. יוצא איפוא, ששלטונות המס מרוחים בתוך מדרות עם כל הנסיבות לבטל פטורים, במקום לטפל בשומות המס" אומר רבינוביץ.

הוא הביע תמיכה בהצעת מינהל הכנסות המדינה, לבטל את כל הפטורים ממס ובהרחבת בסיס המס. הדיונים באוצר בנושא הפעלת רפורמה במערכת המסוי ימשכו בימים הקרובים.

רבינוביץ הוסיף כי לאחרונה, מתקלים פקידי השומה בתופעה גוברת והולכת של רישום עסקים על שמם של נכים ועיוורים, כדי לזכות בפטור ממסים המוענק לציבור זה, עד לתיקרת הכנסה של 65 אלף ש"ח לשנה. "באחד המקרים, התגלה עיוור שבא לבקש פטור ממס, אך לאחר מכן נראה נכנס למכוניתו ונוהג בה. לפיכך, החלט לשנות את ההגדרה של עיוור לצורכי הפטור שלו הוא זכאי ממס הכנסה".

תושבים ב"משולש" מתלוננים: המשטרה לא פועלת נגד ירי פראי ב"פנטאזיות"

תגובת המשטרה: פועלים כנדרש, אך יש סדרי עדיפות

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

בכפרים הערביים במשולש, ובי-חוד בכפר טירה הגדול, יש לעתים קרובות, בעיקר בסופי שבוע, השר תוללויות של ירות ללא הבחנה מכלי נשק שונים ובהיקף ניכר במהלך שמחות וחתונות. מהירות האלה, שתושבים בכפרים מתארים אותן "כמו מלחמה ממש" ...

(המשך הטקסט אינו קריא במלואו.)

בהילולת הירות גם אנשים מחוץ לכפרים, ביניהם עבריינים המצוי-דים בתחמושת רבה, הם מפגינים את יכולתם בירי לכל עבר. לדברי יהם גם אנשי כוחות הביטחון המש-מנים לתגיגות, משתתפים בהילולת הירי המסוכנת.

השבוע, ביום שני אחרי הצהרים, נפצעה בזרועה ילדה בת 9 מהכפר טירה, שהיתה בדרך לבית הספר. קליע של תת-מקלע "עוזי" שנורה ממרחק חדר לזרועה. לדברי תושבים, היתה באותו זמן במרחק מה תהלוכת חתונה בכפר. המשטרה חוקרת בפרשה, אך עד אתמול לא נעצרו חשודים בירי.

מלשכת דובר המשטרה נמסר בתגובה: "הירויות בשמחות הן תופעה מגונה לחוק. בכל פעם שקיים בוח מובא לידיעתנו, אנחנו פועלים כנדרש ובמקובל. למיטב ידיעתנו לא מדובר בירויות בכל חתונה. במשטרה יש הנחייה לטפל בכל אירוע של ירויות בחתונות, אבל יש לה גם משימות אחרות והיא פועלת לפי סדרי עדיפויות".

מאות הורים ותלמידים תרמו דם לנתוח תלמידה חולת סרטן

(ע). מאות הורים לתלמידי בית הספר הממלכתי א' בהדר השרון ותלמידים רבים של הד"ר כן מוסינזון במושבה, בענו לקריאה לתרום דם לתלמידה חולת סרטן. הקריאה ל־400 מנות דם לצורך ניתוח השתלה של מח-עצמות, שנועד להילקח מאחותה הצעירה.

הנערה החולה, קרן מאירוביץ בת 16, לומדת בכיתה י"ב בתיכון מוסינזון. היא מאושפזת בבית-החולים הדסה בירושלים. אחותה, מרים מאירוביץ בת 11, תלמידת כתה ה' בבית-הספר הממלכתי א', עומדת להצטרף אליה בימים הקרובים לצורך הניתוח.

נוכח הקושי הכרוך בגיוס כמות כה אדירה של דם, החליטו מנהל ביה"ס הממלכתי א', הדר אגמון, וצוות המורים, להירתם לעזרת המשפחה, המתגוררת בהוד-השרון. ניידת מיוחדת של בנק הדם הוצבה בחצר בית הספר התיכון ומאות מתושבי האזור באו לתרום דם.

ההורים הביעו את התרגשותם מההתרבה של התושבים וציינו כי הפעולה נעשתה ללא ידיעתם.

תובע משטרתי התמוטט בבית המשפט

מאת נורית אמיתי
סופרת "הארץ" בפתח תקוה

תובע משטרתי התמוטט אתמול במהלך דיון בבית משפט השלום בפתח תקוה ואושפז ביחידה לטיפול נמרץ במרכז הרפואי בילינסון.

אתמול בסביבות השעה 11, בשעת שפקפק אבי מבצור מתחנת משטרת פתח תקוה, טען במשפטי תעבורה שהתנהלו אצל השופטת אלה גרינברג, הוא נפל וכבל הנראה לקה בליבו. מבצור (36), משמש תובע במשטרה זה בעשר שנים. הבריו לעבודה ומכרים בבית המשפט סיפרו, כי עומס העבודה המוטל עליו הוא זה שגרם בסופו של דבר להתמוטטות.

במחלקת התביעות במשטרת פתח תקוה פועלים כיום שני תובעים בלבד, במקום ארבעה שהיו בעבר. אחת התובעות יצאה לקראת השנה לחופשת לידה. אתמול אמור היה מבצור לטפל בתיק אחד בלבד, אך לפתע קיבל לידיו תיקים נוספים בלא שהספיק להתכונן לדיון בהם.

ערך את העמוד: אוריאל רייכמן

חולצה שהצילה חיי נער במחנה השמדה נמסרה למשמרת במוזיאון

(ע). חולצה העשויה מבכנת מעיל, שנגנבה על ידי נער בן מקומו במחנה ההשמדה "מלק", בנקמה על אבוריותו — נמסרה בימים אלה למשמרת למוזיאון לוחמי הגיטאות.

יחיאל כספי, תושב אזור הקריות ליד חיפה, הופיע במוז-יאון בית לוחמי הגיטאות והביא עמו את החולצה הסודרת, אותה לבש במחנות בתקופת השואה.

שני הפריטים הצילו אותו בימי השלג והקרה במחנות והיו יקרים לו מאוד. הוא שמר עליהם מכל משמר במשך 42 שנה, אך עתה החליט למסור אותם למוזיאון כמושא שאוצר מתוך ייזוקו.

הוא סיפר, כי הקאפו שהיה אחראי על הסבלידיה היה אכזר יותר מאנשי הס.ס, ובאחד הי-מים הכרזין באסיר, שזה עתה הגיע למחנה, לבוש מעיל יפה עם בטנה עשויה פלנל. הוא ציווה עליו להוריד את המעיל, תלש מתוכו את הבטנה ומסר אותה לאסיר אחר שיתפור לו ממנה חולצה.

ראש מועצת מצפה רמון רוצה לשכנע שר האוצר להרחיב את הטבות המס שיוענקו לעיירה

נציב מס הכנסה: אם יינתן פטור כללי, כל הפירמות יתחמקו ממס

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ראש מועצת מצפה רמון שמואל כהן, מבקש להפגש בדחיפות עם שר האוצר כדי לנסות ולשכנעו להרחיב את ההטבות במס שיוענקו לעיירה, לנוכח התנגדות האוצר להעניק לתושבי מצפה רמון פטור ממס בשיעור של 25 אחוזים ללא הגבלה.

כהן אמר ל"הארץ" כי הגבלת הפטור ממס על הכנסה שמופקת במצפה רמון, כפי שמוצע על ידי האוצר עד תקרה של 2,500 ש"ח לחודש, לא תוכל לרעתו למשוך בעלי מקצוע שהכנסתם גבוהה לבוא למצפה רמון.

אשר לטענות האוצר בדבר מניעי לציה של חברות שיעתיקו חלק ממשרדיהם לעיירה ויוכלו ל"גלגל" הוצאות והכנסות כדי להנות מזיכויי מס גבוהים, אמר כהן כי אינו חושב שדבר זה הינו מציאותי וכי ניתן להתגבר על מכשלה זו.

הממונה על הכנסות המדינה ישראל ברון, דחה את תביעות אנשי מצפה רמון. ברון אמר כי בנוסף לזי-כוי של 25 אחוזים ממס לתושבי מצפה רמון עד לתקרה של 2,500 ש"ח לחודש, הוחלט כי מרכזי השקעות יגבירו את הקריטריונים לצורך הענקת סיוע המוענק למיפעלים מאושרים למפעלים קטנים במצפה רמון שיעסיקו פרס עובדים ומעלה.

נציב מס ההכנסה יאיר רבינוביץ אמר אתמול כי אם לא תהיה הגבלה של סכום הזיכוי ממס, כל פירמה תוכל בקלות יחסית להשתמט מתשלום מס. רבינוביץ ציין כי מסמר ראש השבון התקשר אליו וציין כי ההצעה להעניק הקלות מס למצפה רמון לא הגבלת סכום היא אבסורדית.

הדתיים במועצת פ"ת הצביעו בעד התקציב

מאת נורית אמיתי
סופרת "הארץ" בפתח תקוה

ראש עיריית פתח תקוה המשמש כיושב ראש מרכז השלטון המקומי דב תבורי קרא לממשלה להעביר לאלתר את כל התקציבים המגיעים לרשויות המקומיות הזאת על פי הכתוב בחוק. תבורי השמיע את קריאתו בישיבת מועצת העירייה, שאישרה את תקציב העירייה לשנה זו.

שלא כצפוי, הצביעו חברי החזית הדתית במועצה בעד התקציב לאחר שראש העירייה הבטיח להם כי יב-דוק את טענותיהם על הפליה בכל הנוגע לתקציבים עבור החינוך הדתי. חבר העירייה, דן בן כנען הכחיש את הטענה כי לבניינים הדתיים לא הובטח מאומה. הוא כינה את הצבעת הדתיים "תרגיל פוליטי" שהיכה בתדהמה את חברי הליכוד במועצת העירייה.

מדעני המים: לקצץ עוד מאה מיליון ממ"ק

מאת אלי אלעד
סופר "הארץ"

מדעני המים תובעים משר החקלאות אריה נחמקין להורות על קיצוץ נוסף בצריכת המים לשנה הנוכחית בהיקף של 100 מיליון ממ"ק. זאת בנוסף ל־200 מיליון ממ"ק מים שקוצצו בשנה החולפת. בכך מורשים מדעני המים הבכירים במערכת ההשכלה הגבוהה את המאבק המקצועי-ציבורי שפתחו באביב האחרון.

במבוק לשר החקלאות מוענים המדענים כי הקיצוץ נוסף נועד להחזיר למדינה את המצב ההדרדר לגבי למי התהום ולשיקום אקוויפר החוף, העומד בפני סכנת דידרור.

ועד ציבורי למניעת זיהום: על בתי הזיקוק להקפיד על התקנות גם אם ייוקר הדלק

מאת אלי אלעד
סופר "הארץ" לאיכות הסביבה

הוועד הציבורי למלחמה בזיהום אוויר באיזור מפרץ חיפה שיגר מכתב חריף לשר האנרגיה משה שחל בתגובה לתשובת השר לעצומה שיזם הוועד בעניין זיהום האוויר על ידי בתי הזיקוק. "ברור שהנו האישי המיוחד לפיקוח על פליטות הזיהום שהוצא נגד בתי הזיקוק בחיפה מכביד על פעולת המפעל. עצם קיום ישוב עם אלפים בסביבת בתי הזיקוק מכביד על בתי הזיקוק. אולם אם אין בתי הזיקוק מתכוונים לעקוד למקום אחר שבו אין תושבים המכבידים עליהם — יואילו למלא את המוטל עליהם לשם שמירת בריאותם ושלומם של התושבים גם אם הדבר מייקר את הדלק במדינת ישראל" טוענים חברי הוועד.

בחודש ספטמבר נרשמה בחיפה שורה של הריגות מהתקן הישראלי לזיהום אוויר. במיוחד נרשמו חריגות חמורות בכמות של גופרית דו חמצנית חמר שהוא מזהם האוויר המסוכן ביותר.

שמור את כרטיסי הנסיעה הבינעירונית ב"אגד" והשתתף ב:

מבצע "נוסעים באגד"

איך זוכים!
נוסעים ב"אגד" ואוספים 10 כרטיסי נסיעה בערך של 1 ש"ח לפחות כל כרטיס:
★ כרטיס הלוך ושוב שווה שני כרטיסים.
★ כרטיסיה שערך הנסיעה הבודדת בה 1 ש"ח לפחות שווה 10 כרטיסים.
★ חיילים אוספים 10 כרטיסי חייל בערך 82 אג' כל כרטיס.
משלימים את הסיסמא "נוסעים ב_____" זה הכל!
את הכרטיסים שולחים במעטפה סגורה בציון שם מלא, כתובת מלאה ומספר טלפון (חיילים - ד.צ.) אל: ת.ד. 18232 תל-אביב 61181.
ההגרלות תערכנה אחת לחודש בתאריכים 30.10.86, 30.11.86, 30.12.86 בבית אגד בתל-אביב בהשתתפות דובר "אגד", נציג ועדת הפיקוח של "אגד", ונציג משרד הפרסום טל ושות'.
אתה יכול להיות בין הזוכים!

היום - נוסעים ב"אגד"! מעולם עוד לא היה בארץ מבצע כזה של תחבורה ציבורית!
לראשונה בישראל נוסעים באוטובוס וזוכים באלפי פרסים נהדרים: טיסות לאירופה, עשרות טיולי-נופש זוגיים לאילת,
150 כרטיסי נסיעה לקהיר, 1500 כריות מתנפחות למנוחה ושינה בזמן הנסיעה ואלפי חולצות "נוסעים באגד"
המון פרסים! המון סיכויים לזכות! אז כמובן - נוסעים ב"אגד", וזוכים בפרסים.

12 כרטיסי טיסה לאירופה

75 טיולי נופש זוגיים לאילת

150 כרטיסי נסיעה לקהיר

1500 כריות מתנפחות
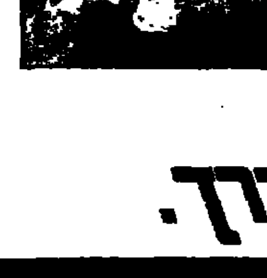

3000 חולצות "נוסעים באגד"
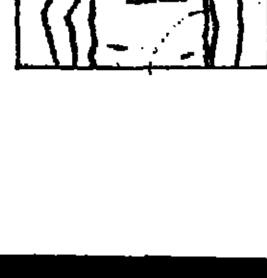

אגד משתלם לך בכל דרך.

פרסום טל ושות'

בתקנון המבצע ניתן לעיין ב"בית אגד". ההשתתפות במבצע אסורה על כל חברי ועובדי "אגד" ובני משפחותיהם.

לצילה ואהרון בנימין
מזל טוב
להולדת הבת
אתי
סניף הארץ חיפה

למתקי של מרי (ושל כל הבנות)
להרבה חוויות בחיים
אוהבים תמיד:
מרילה
דודי ונחמן
לשרלבה
טולה
והפרה...
ב"ש מהקונדים

הודעה ללקוחות
בהמשך לפרסום מודעה אתמול בנושא העלאת שיעורי הריבית החל מה־20.10.86, יש לתקן כדלקמן:
א. שיעור הריבית הבסיסית — צ"ל ריבית אפקטיבית שנתית של 20.7% (ולא 20.4%).
ב. שיעור הריבית לבעלי "זכות יתר" — צ"ל ריבית אפקטיבית שנתית של 35.3% (ולא 34.8%).
עמכם הסליחה
בנק לאומי

בית פתוח במשכן הנשיא
ביום שני י"ז בתשרי התשמ"ז, ב' דחול המועד סוכות (20.10.86) יהיה משכן נשיאי ישראל פתוח לקהל המבקרים.
שעות הביקור משעה 10.00 לפנה"צ עד לשעה 13.00 אחה"צ.
בכניסה יתבקש הקהל להציג תעודת זהות או רשיון.
המבקרים מתבקשים לא להביא עמם תיקים, חבילות או כלי נשק.
תניית רכב במגרשי החניה של תיאטרון ירושלים (רחוב שופן).
שערי המשכן ייסגרו בשעה 13.00 אחה"צ בדיוק.

מלון "מצפה הימים"
דיאטות יופי והרזיה
התאריך הקרוב 26.10.86 — 30.10.86
חבילות פינוק בחודש נובמבר במחירים מפתיעים (בסופי שבוע בלבד)
בפיקוח רפואי צמוד
קוסמטיקה אמבטיות צמחים, מסג', רפלקסולוגיה, ג'קוזי, סאונה, פדיקור, מניקור התעמלות, חדר כושר
פרטים: טלפון: 4–37013–069
מלון "מצפה הימים" בכביש ראשפינה צפת

مطابق للأصل

مكتبة الأصل

המשטרה נתקלת בקשיים בחקירת גיתית איזראלוב המכחישה כי רצחה את בעלה

החוקרים אינם מאמינים לגירסתה, אך היא מספקת הסברים משלה לרוב האירועים

מאת ראובן שפירא
כתב "הארץ"

גיתית איזראלוב, החשודה ברצח בעלה יוסף על ידי הטבעתו עם מכוניתו באגם פארק הירקון, ממשיכה להכחיש כל קשר לרצח. צוות החקירה המיוחד של משטרת מרחב דן חוקר אותה בצורה אינטנסיבית במשך שעות רבות. למרות שהיא חוזרת על גירסתה לפיה היא מכחישה כל קשר לפרשה, ישנן שאלות עליהן החוקרים לא מקבלים תשובה.

בתשובה לשאלות החוקרים מדוע הגיעה בחשאי לישראל ביום שלפני מות בעלה ובזהות בדויה ואף עזבה באותה דרך את הארץ בבוקר שלמחרת מותו, השיבה גיתית איזראלוב כי היא חששה שתעצר בנמל התעופה בן גוריון מיד עם הגיעה בזהותה האמיתית. זאת עקב צו מעצר שאולי יוצא נגדה בעקבות תלונה במשטרה שהגיש בעלה, לאחר שלטענתו גנבה מביתו חפצים.

בחקירתה טענה עוד גיתית כי הגיעה לארץ בעקבות בקשות של בעלה יוסף, שלדבריה היה חייב לה כספים בסכום של 8,000 דולר. לטענתה הפציר בה יוסף איזראלוב לחזור לארץ "ולהסדיר את כל העניינים" ביניהם.

חוקרי המשטרה אינם מאמינים לגירסתה של גיתית איזראלוב ומשוכנעים שהיא לא נפרדה מבעלה ליד קולנוע פאר, אלא נסעה איתו במכוניתו לאגם בפארק הירקון שם סיממה אותו והטביעה אותו עם מכוניתו. על אף זאת יצאו החוקרים אור ליום רביעי עם גיתית איזראלוב לאזור צפון תל אביב ושיחזרו איתה את הטיול שעשתה לפי דבריה עם בעלה בלילה הגורלי. בין השאר ביקרו החוקרים והחשודה בכמה פאבים. השיחזור התחיל והסתיים במגרש החנייה ליד קולנוע פאר.

אף שבידי החוקרים ראיות שלדעתם קושרות את גיתית איזראלוב לרצח בעלה, נראה שהשלמת החקירה בפרשה נתקלת בקשיים לנוכח עמדתה העיקשת של החשודה, המכחישה כל קשר לרצח בעלה. היא מאשרת אמנם את מרבית העובדות המיוחסות לה, לרבות הפגישה עם הבעל בליל המוות ועזיבתה החפוזה את הארץ אחרי הפגישה, אך מספקת הסברים משלה לכל ההתרחשויות.

באמצע השבוע הבא אמור להתקיים דיון נוסף בבקשת המשטרה להאריך את מעצרה של גיתית איזראלוב. פרקליטה עו"ד מאיר זיו שוקל לפנות עוד לפני כן לבית המשפט בבקשה שיורה למשטרה להתיר לפרקליט לערוך ולהעביר לידיו רישומים בכתב בקשר למהלך ולתוכן חקירתה, כדי שתוכל להתייעץ איתו ביעילות בפגישות ביניהם.

שניים מרוצחי החייל דוד מנוס הפתיעו והודו באשמה, והורשעו

מאת כתבי "הארץ" בשטחים

שני הגברים הנאשמים ברצח החייל דוד מנוס הורשעו אתמול בבית המשפט הצבאי בשכם, לאחר שעורך הדין שלהם ויתר על ניהול משפט-זוטא, והודיע כי השניים מודים באשמה. התפתחות זו באה בסיומו של מהלך מפתיע במשפט: עורך הדין של אחד משני הנאשמים הודיע כי לא ימשיך להגן על לקוחו, ועמיתו הודיע כי הוחלט לייצג את השניים, ומסר, כאמור, כי שניהם מודים באשמה.

גזר דינם של שני המורשעים, תופיק איבראהים עבדאללה, ומוסטפא כרעוש, יינתן ביום חמישי הבא. בתיהם של השניים פוצצו בסוף חודש מאי השנה.

במקביל מתנהל משפטן של לאמיה מעתוק, רעייתו של תופיק עבדאללה, ושל הדה סעיד, הנאשמות במעורבות ברצח. כל הנאשמים הם תושבי הכפר דיר. בלוט שבשומרון.

החייל דוד מנוס נרצח בחנק במערה בכפר דיר-בלוט ב"ת בנובמבר 1984. חברי החוליה שכדו מכוניתו, הציעו למנוס "טרמפ", תפסו אותו באיומי אקדח, והובילו אותו למוות במערה.

נלכד צעיר שגנב מכונית עמוסת סיגריות

מאת נורית אמיתי

במרדף משטרתי נלכד אתמול צעיר שגנב רכב מסחרי עמוס סיגריות, אשר ערכו עשרות אלפים שקלים חדשים.

אתמול בשעה תשע בבוקר הגיעה הודעה למוקד המשטרה בתל אביב, כי רכב מסחרי עמוס סיגריות נגנב. האירוע שודר לניידות הסיור במרחב דן ואחת מהן הבחינה ברכב הגנוב. התנהל מרדף אחרי הרכב ובסופו נלכד צעיר בן 19, שהובא לחקירה בתחנת רמת השרון.

... עם רקדני רייקה, להקת המחול ההונגרית, לאחר שהופיעו (בתמונה) לפני ... (צילום: ישראל סאן)

שופט ביהמ"ש העליון המליץ לשתי משפחות לערוך "סולחה"

מאת איתן רבין מכתב "הארץ"

שופט בית משפט העליון דב לוין המליץ לקיים "מיפגש סולחה" בין משפחות תושב אשדוד המואשם בנסיון לרצח לבין משפחת המתלונן ובהתאם לכך אולי לשנות את נוסח כתב האישום.

השופט לוין נתן את ההמלצה לאחר שדחה ערר על ההחלטה של בית המשפט המחוזי בבאר שבע לעצור את שמעון ויגנר המואשם בנסיון לרצח אבי חתנו.

באמצעות עורך הדין צבי לידסקי טען ויגנר כי האירוע קרה ביום שבו שבה בתו מחו"ל לאחר שבעלה נטש אותה ואת בנה. ויגנר ביקר במסעדה של אבי חתנו לאחר ששתה כמות מופרזת של אלכוהול ואיים על המתלונן ומשפחתו. סופו של האירוע היה בכך שהנאשם ירה ירייה שהחטיאה רק במעט את המתלונן. לידסקי טען שהאפשרות שויגנר יורשע בנסיון לרצח קלושה ביותר.

השופט דב לוין קבע בהחלטתו: "בנסיבות המיוחדות של המקרה כאשר מדובר בסכסוך רגשי ואישי הוא מצער. יאה לא ליטול סיכונים ולא לשחרר את החשוד. רצוי להמתין לתקופת צינון והרגעת הרוחות."

אך יחד עם זאת המליץ השופט לבדוק אפשרות של סולחה. בעקבות המלצת שופט בית המשפט העליון נעשו מאמצים ופניות למפקד תחנת המשטרה באשדוד בבקשה לקיים מיפגש סולחה בין שתי המשפחות.

חשש שרכבת לאילת תפגע בערכי נוף ותזהם אוויר

מיסמך של משרד התיירות קובע שהמשרד לא יתנגד לפרויקט אם יינקטו אמצעים מתאימים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

"קיימת סכנה שהרכבת תגרום להרעה באיכות הסביבה של אילת, ובכך תיפגע בתיירות. לרכבת אין יתרונות מובהקים על אמצעי התחבורה היבשתיים המשרתים כיום את תנועת התיירות לאילת," נאמר במסמך של המחלקה לתכנון פיסי במשרד התיירות שהוגש לוועדה הציבורית לבחינת הכדאיות הכלכלית של פרויקט הרכבת לאילת.

המסמך מונה חמש אפשרויות לנזקים הצפויים לתיירות באילת מפרויקט הרכבת, בכללם פגיעה בערכי נוף וטבע ובאתרי משיכה לאורך תוואי מסילת הברזל וסביבתה, הרידה להנף אזור התיירות של אילת והציבה בין האזור והעיר מיפגעי אבק פחם ורעשים.

לעומת זאת קבע הדו"ח, כי לרכבת עשויה להיות השפעה חיובית בשיא עונת תיירות הפנים כאשר אמצעי התחבורה הקיימים אינם עונים תמיד על הביקוש.

לסיכום קובע המסמך הפנימי, כי "משרד התיירות לא יתנגד לפרויקט הרכבת אם לא ייפגעו אתרי תיירות וערכי נוף לאורך תוואי הרכבת, אם יינקטו אמצעים למניעת מפגעים סביבתיים שונים במקומם ברכבת, ולא ייפגע פוטנציאל הקרקעות מיועדות לתיירות.

"רכבת אווירית" לאילת מופעלת לקראת סוכות

מאת זוהר בלומנקרנץ
כתב "הארץ"
לענייני תעופה

חברת "ארקיע" החלה אתמול, לקראת חג הסוכות, בהפעלתה של "רכבת אווירית" ממרכז הארץ לאילת במתכונת של לוח הטיסות המוגבר שהופעל ערב חג ראש השנה. אתמול עמדה החברה להפעיל 42 טיסות הלוך ושוב לאילת ולהטיס בהן 1600 נוסעים. היום, ערב החג, תפעיל החברה שלוש טיסות ביוזמות במטוס מסוג "בואינג" 707, בנוסף לעשר טיסות במטוס מסוג "דאש". חברת התעופה "כנף" תפעיל אף היא את מטוסיה בתפוסה מלאה.

שתי חברות התעופה מסרו, כי יטיסו ערב החג ללא תשלום מאילת למרכז הארץ חיילים בודדים. בחברת "כנף" המדובר בסך הכל בכ-60 עד 80 מקומות טיסה לחיילים במטוסי החברה. בחברת "ארקיע" מדובר במקומות פנויים ללא הגבלה, על בסיס של מקומות פנויים. על פי האומדן מדובר בכ-250 מקומות לאנשי צבא.

"הרכבת האווירית" של ארקיע תופעל במשך ארבעה ימים רצופים, כאשר גם בשעות אחר הצהריים בשבת יופעלו עשר טיסות מיוחדות, אשר ישיעו 600 נוסעים. בסך הכל תטיס חברת "ארקיע" לאילת בארבעת הימים הקרובים 6500 נוסעים ב-136 טיסות.

לעומת זאת בסקר טלפוני מיוחד, שערך משרד התיירות לקראת חג הסוכות עלה, כי התפוסה הממוצעת בבתי המלון בירושלים ערב החג תגיע לכדי 68 אחוז.

ייתכן שעובדי האירוח יגרמו בסוכות שיבושים בבתי המלון

נציג המלונאים סבור שהעובדים לא ינקטו עיצומים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

עיצומים ושיבושי עבודה צפויים בבתי מלון שונים ברחבי הארץ בחג ובמהלך מועד סוכות, לאחר שאתמול נקלע למבוי סתום המשא ומתן המחודש בין התאחדות המלונות להסתדרות עובדי האירוח. ששון אפרתי, המזכיר הארצי של עובדי האירוח, הודיע, כי הוא יאפשר חופש פעולה לכל ועד באחד מבתי המלון בארץ לנקוט עיצומים כראות עיניו.

נודע כי הרקע למשבר המחודש הוא הסכמת המלונאים לשלם לעובדיהם רק 400 שקלים חדשים ללא תשלום תוספת הכנסה, בעוד שהעובדים וההסתדרות דרשו תשלום משכורת מספטמבר בגובה 450 ש"ח בתוספת 25 ש"ח השלמת הכנסה. כמו כן דרשו העובדים שכר של 460 ש"ח לחודש דצמבר ולקראת חודש מארס 1987 משכורת התחלתית של 500 ש"ח. נציגי המלונאים היו מוכנים לשלם משכורת של 475 ש"ח לקראת מארס בשנה הבאה, שתכלול גם את תוספת היוקר.

סמנכ"ל התאחדות המלונות, יעקב אבינתן, שעמד בראש צוות המשא ומתן מטעם המלונאים דחה אמש את האשמות נציג ההסתדרות עובדי האירוח כי המלונאים נושאים באחריות לכשלון השיחות. לדבריו, תנאי התשלום שהוצעו לנציגי העובדים הם המירביים בהתחשב במצבם הכלכלי של בתי המלון. אבינתן ציין כי המלונאים לא ינקטו בצעדים למניעת העיצומים, כיוון שלהערכתו הם לא יממשו את איומיהם.

צעדת לב אל לב תיערך בפארק אפק

(ס). שבוע בריאות הלב, המאורגן על ידי אגודת לב אל לב במלאת שנה להיווסדה, נפתח אתמול בברכת יושב ראש הכנסת שלמה הלל. אתמול גם נערכה התרמה ארצית למען האגודה, בהשתתפות 50 אלף בני נוער בכל רחבי הארץ.

שבוע בריאות הלב יגיע ב-23 לאוקטובר בצעדה עממית לבריאות הלב שתתקיים בפארק אפק-אנטיפטרוס. יוסי מילוא, מנהל אגודת לב אל לב, אמר כי הצעדה מיועדת לאנשים בריאים ולא רק לכאלה שלקו במחלות לב. בפארק עצמו תיערכנה פעולות הדרכה והסברה בכל הקשור למחלות לב ומניעתן.

צה"ל ישלח לצעדה מספר קבוצות צועדים ויערוך אף הוא פעולות הסברה במקום. באותו יום יקרינו גם שידורי גלי צה"ל לרגל הצעידה על בריאות הלב, במסגרת יום בריאות הלב בצה"ל, לראשונה בתולדותיו.

ערך את העמוד: אדריאל רייכנלד

בחסות המשטרה פונו דייגי יפו ממזחים שהוקצו ליאכטות

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

כוחות גדולים של משטרה ומשמר הגבול איבטחו אתמול את פינוי דייגי יפו מהמזחים המיועדים ליאכטות. הדייגים פונו למזחים שהוקצו להם מראש בדרום הנמל.

פרקליטם של הדייגים, עו"ד נסים שבר, שהוזעק למקום, ניסה לשכנע את מנהל הנמל להימנע מפינוי הדייגים. אולם אנשי מינהלת הנמל הודיעו כי הם נחושים בהחלטתם לבצע את הפינוי ואז החליטו הדייגים ששהו במקום לא להתנגד לפינוי, בין היתר משום שסגנ"צ ירון בקרוב בעיניהם.

נודע כי כוח של משמר הגבול ישאר ליד המזחים כדי לשמור על הסדר בנמל.

הודעה

משרדי חברת מגדל יהיו סגורים לרגל חופשת חג הסוכות 19-24 לאוקטובר

במקרים דחופים אנא פנה לסוכן שלך או למשרד הראשי בת"א

03-647647

★★★

חברת מגדל מאחלת לציבור לקוחותיה וסוכניה חג סוכות שמח.

מגדל
חברה לביטוח בע"מ

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES

It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41011 Little Lake Rd., Suite 201, Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

חגיגות היין בזכרון-יעקב

בואו לחגוג את גמר הבציר

בחוה"מ סוכות בימים שני–רביעי, 20–22.10.86
משעה 12.00 בצהריים ועד חצות הלילה.

תוכנית עשירה

כניסה חופשית הציבור מוזמן

בוא לראות את פינות הישיבה של לילך בביתן 29 בתערוכת רהיטי ישראל.

הרעיונות היפים והקוים הרכים של דגמי 87.
ראינו אותם בתערוכת הרהיטים העולמית שהתקיימה במילנו בספטמבר השנה. ראינו, למדנו ואת התוצאות נציג בפניך בתערוכת רהיטי ישראל... ובמחירי כחול-לבן.

אימצנו את הטוב והמשובח:
מהאיטלקים - עיצוב רך ונעים
מהשבדים - את עור הנפה המעולה תוצרת "אלמור"
מהצרפתים - את נוצות הפוך הרכות
מהפינים - עץ שלדה מאסיבי.

כל חומרי הגלם המשובחים ושיטות הייצור המתקדמות של לילך. שיטת חיבור הכריות בהכסנים לניקוי ואחזקה נוחים יותר. בנים עבורך ריהוט מושלם.

חשוב שתדע! ענף הרהיטים מוצף היום בעזרת יורדים ותחליפי עור זולים. ההבדל מתגלה לצערך לאחר מספר חודשים. אתה מבין עכשיו מבין פער המחירים בין ריהוט זול לבין ריהוט עם איכות אמיתית.

אם אתה לא פשרן, בוא לראות ולגעת ברעיונות הטריים שהבאנו ממילנו.

רהיטי לילך, בתערוכת רהיטי ישראל, ביתן 29.

שב טוב שב לילך

רהיטי לילך - רח' ז'בוטינסקי 28, רמת-גן, (מול עסיס)
מכירה לסוחרים - רחוב אבולעפיה 9, תל-אביב.

בית חלומותיך בכנרת

דוקא עכשיו כדאי ואפשר

רכוש בית כפרי בבעלות מלאה בנוה-נוף – מיגדל למרגלות הארבל ביציאה הצפונית מטבריה.

* בעלות פרטית * גינה צמודה * חוף פרטי, בריכה, דשאים * האקלים הטוב ביותר באגן הכינרת * שרותי אחזקה וניהול לשרותך.

ראשוני הרוכשים כבר מבלים בחג בדירותיהם!

נוה נוף - חלום חייך רשום בטאבו

באו לבקר באתר בחגים טל: 2–721191 (03)

מה מתבשל?

קראו החודש ב- מזון ומטבח
כתב העת לענייני מזון, ארוח ותזונה.

עכשיו! ניתן להשיג את "מזון ומטבח" גם בקיוסקים ובחנויות העתונים.
המחיר: 1.85 ש"ח בלבד.

קראו החודש: * כל מה שאפשר לעשות עם פלפל - מתכונים וצילומי צבע * מבשלים צבאיים של 5 כוכבים * איך לאחסן נכון בשר בקירור * כתבת צבע: "סור גבינה" מאמנליה * מזון בריאות - "בוס" כללי: תחקיר * מדור על היין: הסתבל בבקבוק * חידושים בתערוכת KITEX 86 * סינון באמצעות ממברנות * הכל על השום * FAST FOOD - יש עתיד * McDONALD'S * חידושים וחדשות.

הפצה ע"י: "גד" – חברה להפצה.
מזון ומטבח מקבוצת דפי זהב, טל. למנויים: 03-7532345

מטבחים
חדרי שינה, סלונים, מזנונים, פ. אוכל
תכנון אדריכלי ועיצוב פנים

דיור 2000
מול הדיור כל החדש
מפרץ חיפה, צומת ק. אתא
טל 03-720720

החלה המכירה של דירות וקוטג'ים שלב ב'

▪ שני בנייני איכות נוספים!!!
▪ קוטג'ים צמודי קרקע.
▪ מבצע מכירות עד חג שמחת תורה.
▪ תשלומים שיקליים לא צמודים – ללא ריבית (לתקופת המבצע בלבד)

קוטג'ים 6 חדרים צמודי קרקע. (אכלוס מאי 1987) יעוץ וטיפול אדריכלי בתכנון פנים יינתן ע"י אדריכל פנים מנוסה.

הדירות המוצעות – 6,5,4,3 חדרים בתכנון חדשני ובסטנדרט גבוה במיוחד.

▪ חניה מקורה ומוארת עם שער חשמלי, המופעל בשלט רחוק.
▪ כניסה ישירה מהחניון במעלית. (בכל ירושלים רק ב"מקוס בצמרות" חניה מסוג זה).
▪ צלחת לקליטת שידורי טלויזיה מלוויינים.
▪ הסקה פרטית.
▪ מחסן
▪ חדרי מגורים גדולים במיוחד עם חלונות צרפתיים

מכירות – "מקוס בצמרות", מרכז כלל קומה 9, טל. 02-244623, 232687, 244842 ובאתר הבניה טל. 02-664506.

חדר מגורים של אחת המשפחות המתגוררות ב"מקוס בצמרות".

שנה טובה

מקוס בצמרות שכונת היוקרה של ירושלים

להיות מנהיג אינו מקצוע

מאת שמעון פרס

קשה להיות מנהיגו של העם היהודי המפוצל, קשה העורף, האינדיווידואליסטי מאוד. בן־גוריון — הריאליסט, הלוחם והאידיאליסט כאחד — הצליח בכך וכתב פרק חסר תקדים בהיסטוריה היהודית

"...עץ התפוח אינו יכול ללמוד מעץ השזיף כיצד לגדל תפוחים. האריה אינו יכול ללמוד מסוס כיצד לגדל מריאריות". כך כתב המשורר הידאדי קיפלינג באחד משיריו היפים ביותר.

להיות מנהיג אינו מקצוע, ואי אפשר ללמוד אותו באוניברסיטה. תקופה הטובעת הכרעות, שהן לפעמים חד־פעמיות, ואומר האיש הצריך להתמודד אתן — הן בגדר מיזוג ההפכי לעתים הגלוה היס־טורית גדולה, ולפעמים כשלון לאומי צורב.

התקופה שבה הנהיג דוד בן־גוריון את עמו, ותכונות האופי של בן־גוריון — הן מיזוג שאין לו תקדים בהיסטוריה של העם היהודי, ואולי גם בהיסטוריה האנושית. אף פעם לא קרה לעם היהודי, בארבעת אלפים שנות קיומו, מה שקרה לו במאה העשרים: הגדולה שבשואות, הגדולה שבהתאוששויות. אין עם שאירע לו אשר אירע לעם היהודי: לאחר אלפיים שנות גלות, הוא התאסף מחדש בארצו — על שפתו, על שבטיו, על תורתו, על חזונו.

קשה להיות מנהיגו של העם היהודי. עם מפוצל, קשה־עורף, אינדיווידואליסטי מאוד, שהאמונה השכינית והפולמוס הגיעו אצלו לדרגה גבוהה מאוד. אך לא רק הפסיכולוגיה של העם תובענית מאוד. גם מצבו הגיאוגרפי היה ללא נשוא, וכפי שאמר ישעיהו ברלין: זהו עם העשיר בהיסטוריה יותר מאשר בגיאוגרפיה.

אין תימה, שבן־גוריון נקלע לים של סתירות. תנועת ההגירה הגדולה של יהודי מזרח־אירופה, שבה חי רוב העם היהודי, שהחלה ב־1882 ונמשכה עד ראשית מלחמת העולם הראשונה, היתה תנועה מאכזבת מאוד מבחינה הציונית. מתוך שלושה מיליוני יהודים שעזבו את רוסיה ופולין, רק כחמישים אלף הגיעו לישראל, ולא כולם נשארו בה.

הארץ שהגיעו אליה היתה אמנם ארץ קודש, אבל שוממה לחלוטין, ואף דוחה בתנאיה: ברובה צמאה למים, מכוסה ביצות מפיצות קדחת ומשוללת אוצרות־טבע.

העולם שצריך היה לסייע לעם היהודי היה מסוכסך: במלחמת העולם הראשונה, ירדה האימפריה העות'מאנית מעל בימת ההיסטוריה, והאימפריות הבריטית והצרפתית נאבקו על השליטה באוריינט. במלחמת העולם השנייה ירדה האימפריה הבריטית מגדולתה, אך עדיין נאחזה בשיניה במנדט הארץ־ישראלי. שלישי השואה שהפליגו לעבר חופי ישראל — נקלעו בקיר האטום של הצי הבריטי.

אם העם היהודי היה עם בלי ארץ, הרי בארץ עצמה היה עם אחר. עם זה הזניח את הארץ, אך חי בה. שיבת ציון לוותה ללא הרף בהתנגשויות אלימות עם מעל הערבים שישבו בישראל ועם מדינות ערב שלצידם.

מה היה, אפוא, בידי בן־גוריון, פרט לעם שכוד הגולה, ארץ עניה ומדולדלת, עולם אדיש ואויב מע־שיו?

ד. בן־גוריון היה ריאליסט. אך איזה שימוש הוא היה יכול לעשות בריאליזם שלו, שום דבר לא נראה ריאליסטי, פרט לאמונה, לתפילה, לעקשנות אדירה. מכל המנהיגים שהעולם ידע, איש לא עשה שימוש אסטרטגי יותר מאמונה שבלב, יותר ממה שעשה דוד בן־גוריון.

תקופה של חג וחידה

עבדתי עמו 18 שנים, רבות מהן יום ולילה. בשבילי זו היתה תקופה של חג, ותקופה של חידה. עד היום איני בטוח, שירדתי לסוף דעתו עד תום. הוא היה מורכב כל כך — ובאותו כל כך — עד שכל ההגדרות המלומדות נשרו ממנו כעלי שלכת מאילן אדיר.

על סתירה אחת שבאופיו עמדתי מיד. הסתירה שבין כשרונותיו לבין אופיו. היו לו כשרונות של אינטלקטואל אמיתי: סקרנות אינטנסיבית שלא כבתה אף לרגע, וכושר סבר מבולי, כושר לימוד וספיגה בלתי רגילים; יכולת ביטוי בכתב ובעל פה; ידיעת שפות; הכשרון להשתקע באופן מופשט; אהבה אמיתית להיס־טוריה ולפילוסופיה. אך הוא היה חסר תכונה אינטלקטואלית אחת: הנטייה להסס, הנטיה להיות ניטרלי, או לפתח אובייקטיביות, המבלבלת להכות עם מסקנות מחייבות. הוא לא היה מסוגל לדעת דבר מבלי שיצור לעצמו דעה על הדבר. הרחיקות האינטלקטואלית סתרה את אופיו.

שכן היה לו אופי של לוחם. הוא ידע שיש דברים מפחידים, אבל הוא לא מסוגל להיות פחדן. הוא ידע שיש דברים קבועים, אבל הוא סירב להאמין שהם לא ניתנים לשינוי. הוא היה שש אלי קרב אידיאולוגי, ולא נבהל מקרב פיסי. הוא כיבד את גורם הזמן: רק מי שיודע, מפתיע, תורץ. הוא הידע להסתכל על השעון ההיסטורי, ולכוון את מחוגיו. את כללי המשחק צריך לכבד, רק במקרה שלא ניתן לשנותם. והוא האמין ששינוי חשוב יותר משיגרה.

לא ידע פחד

היה לו אומץ־לב להציב סימן שאלה על כל דבר מקובל בהיס־טוריה, במציאות, בפילוסופיה. "כל המומחים — הוא אמר — הם מומחים למה שהיה. אין מומחה למה שיהיה". הוא לא נבהל. אם כן, [illegible] הסופרים שלנו, ש"י עגנון, ונתן פרס טובל, לנסוע עמי לשדה בוקר, לקיבוץ שבו חי בן־גוריון, לציון יום הולדתו. בדרך אמר לי עגנון: "חשבתי שיהודים מסתדרים מגיים. ד. בן־גוריון כנראה לא שמע מהם". ולאחר הפסקת מה, הוא הוסיף: "הוא גם לא שמע מיהודים".

הוא שאל הכל מחדש. הוא קבע לעצמו דעה משלו. ומשקבע לעצמו דעה — שום איש לא יכול היה להזיזו ממנה.

המימד המוסרי

את הראשונה הוא שבין האינטלקט המהיר לאופי הברזל שלו — ליוויתי תמיד בהערצה מתרשת. אולם אישיותו היתה מסכת עניין דרמאטי גרידא ללא המימד המוסרי שבאופיו. הוא לא היה מנהיג לשמו, אלא מנהיגו של העם היהודי. והוא האמין בכל להט אישיותו, שהתרומה הגדולה ביותר של העם היהודי לעולם, היתה הערכת השיקול המוסרי על פני כל יתר השיקולים הקיימים בחיי אדם ועם. יותר מאסתטיקה, יותר מעושר פיסי, יותר מגדול כמותי. הוא האמין, שהשיקול המו־סרי הוא הדרגה העליונה של תכונת האדם שנברא בצלם אלוהים, וכרגיל עמו, הוא ראה את כל ההגדרות המקובלות לגבי העם היהודי ואמונ־תו. היהדות אינה דת, הוא טען, אלא אמונה. כלומר, היא אינה מסגרת, אלא תוכן. תוכן לאומי ותוכן אוניוורסלי כאחד. התוכן הלאומי מחייב קשר לארץ, לשפה, להיס־טוריה. התוכן האוניוורסלי מחייב יחס לאל אחד, לאהבת האדם, לשוויון האנושי, לצדק ולאמת. אין הפרדה בין השניים: הם נולדו בציון, הם נושאו בעברית, הם נבנתו בקדו־בות, הם גברו על אלילים, הם יצרו את מוסר האדם, הם הניחו את היסוד לקיום צוויליזציה. יסוד השוויון, האחוה, האמת והצדק. הדי־הדי האמונה היהודית זהו הם — מבחינה אתנית ואוניוורסלית כאחד.

"מנהיג צריך לדעת להוליך"

היכרתיו בעודי נער. הוא כבר אגדה. שהותי עמו בראשונה כאשר הוא אסף אותי במכוניתו בדרך מתל־אביב לחיפה, מהלך של שע־תיים ברכב באותו זמן. הוא היה חסכן בדיבור, ולא היה איש של small talk. רוב הדרך עבר עלי באכזבה: הוא שתק. אך לקראת סוף הדרך, כשקרבנו לחיפה, הוא פנה אלי לפתע ואמר: "אתה יודע, טרוצקי לא היה מנהיג אמיתי. לנין [illegible]" וגם רציתי לפתח שיחה, ושאלתיו "מדוע?" הוא, כאילו התכוון לשאר לה, השיב מיד: "מה זה, לא מלחמה ולא שלום זו המצאה יהודית. מנהיג צריך לדעת להוליך. או מלחמה, וליטול את כל הסיכון הכרוך בה, או שלום, ולשלם את המחיר המתחייב ממנו. אף על פי שמבחינה אינטלקטואלית לנין היה נחות מטרוצקי, לנין היה המנהיג של העם הרוסי מפני שהוא הוליך".

מאז ראיתיו מספר פעמים מקבל הכרעות נוראות: גם כאלה הנובעות ממלחמה, וגם כאלה העוזרות להביא שלום. הוא קיבל אותן בקרב עם שבתמולה חשב שהאיש יוצא הדופן הזה, מסוגל לעשות שגיאות נוראות. אך במשך הזמן התברר שהכרעותיו, נגעות בכל שהיה, היו ההכרעות הנבונות ביותר שצריך היה לקבלן, ועל כן יוחסה לו תכונת אדם הרואה את הנולד.

מאז העם היה יותר תלוי בו, משהוא היה תלוי בעמו. עמוק בלב הוא היה מודע לתלות זו. אבל מעולם הוא לא פרש אותה לכבוד מדומה. לא ארמונות, לא מדים, לא יונות, לא אותות הצטיינות ריבוד ללבב. נהפוך הוא, את עשרים השנים האחרונות לחייו הוא בילה בצריף במדבר. הוא לבש לעתים מזומנות בגדי חאקי, כמו חייל צה"ל שאותו הקים. את מזונו היה מכלה בזהירות, בלי לשים לב לתפריט; הוא התנגד שהמדינה או הצבא יחלקו אותות הצטיינות.

שליחים עם ההיסטוריה

את הפולמוס הגדול שלו הוא ניהל עם ההיסטוריה. "אין דרך אמיתית לשפוט אדם — הוא אמר — אלא רק על לפי הרקורד שלו". הרקורד של הישגים והרקורד של ערכים.

אין עוד חולק היום במדינה, שלולא אישיותו של ד. בן גוריון, מדינת ישראל לא היתה מה שהיא, וספק אם היתה קמה בכלל. על כן הרקורד שלו מיוחד במינו. הוא אסף את פיזוריו המפוזרים של העם היהודי — וגיבש מהם עם מודע. הוא עמד בראש מערכה אדירה להפרחת השממה, ואכן הכובעה הארץ הרבה לעץ ולירק. הוא התעקש שיש להחיות את השפה העברית, וישראל היא המקום היחיד שבו עם חזר לשפתו העתיקה: העיתונים היומיים כותבים באותה הלשון שבה נכתב התנ"ך. הוא עמד בראש מלחמה עוד בטרם תהיה לנו מדינה, ועל אף יתרון הכוחות המצויים לרעת ישראל, הוא יצא מנצח במבצע.

הוא שינה את דמותו של האיש היהודי — מדמות של רב, של סוחר, של נודד, לדמות של חלוץ, של איכר, של לוחם.

להכתיר מלכות ממשית

הוא החזיר את התנ"ך לעמו. הוא החזיר את עמו לתנ"ך. ובתוך כל הקשר המסתורי הזה של סבכות, של מחשבות, [illegible] לאחר שעמד בראש עמו כ־45 שנים, 15 שנים כמזכיר ההסתדרות, 15 שנים כיו"ר הנהלת הסוכנות, 15 שנים בראש ממשלה, הוא יצא בימיו למלחמות וחרמה נגד מה שנראה לו כשיבוש האמת (בפרשת לבון), וטען בלהט־נעורים [illegible] הפרדת הרשויות, תוך התירה בלתי נלאית לשוויון של כל האזרחים, שר או קצין, אדם בעל דרגה או איש פשוט.

כמעט בודד לחלוטין, בלב המד־בר, לחם האריה הזקן את מלחמתו האחרונה, הפעם לא כמדינאי, אלא כנביא. הפעם לא הלכו אחריו. אך הוא הלך לבד; בקומה זקופה, כאשר כל צידתו הוא להם מוסר.

שביעות־רצון — מהי?

השם הוא נפרד מאתנו כאדם שבע רצון? ספק. ספק אם רצה בכלל להיות שבע־רצון. פעם ליוויתיו לבית־ספר בדימונה שבנגב, וילדה בת עשר שאלה אותו: "אדון בן־גור־יון, מה היה היום בחייך, שהשביע את רצונך באמת?" הוא התלבט עליה, הדוד רגע ואמר: "שביעות־רצון — מה זה אסור להיות שבע־רצון. אם אתה שבע־רצון, אתה מתחיל להתפנק, להתנבל, אתה מפסיק ליצור, ללחום, להאמין".

לא. הוא הלך לעולמו ללא שביעות־רצון. הנגב, שבו נקבר, נשאר עדיין ריק ברובו. העם הי־הודי, עדיין אינו מבין מריבואת מזו. השלום לא הושג. רוב העם היהודי חי בגלות. וגם בישראל יש סימנים של שביעות־רצון.

זכרו של ד. בן־גוריון חי בתוכנו, אפוא, בשני מימדים: כמנהיג שעשה את הבלתי־אפשרי, וכמנהיג התובע להוריש ולעשות את אשר נראה כבלתי־אפשרי. הוא חי בתוכנו, במחזור הדם שלנו, כנורמה חוזרת, כאתגר־פרטים.

בן־גוריון ושמעון פרס: עבדתי עמו 18 שנים

בן־גוריון וגולדה מאיר, שני ראשי ממשלה

פרס ובן־גוריון ביום הולדתו ה־86

נושא דגל המהפכה העברית

מאת ש. גרוס

הרצל ראה את הציונות כ"מפעל של תובלה". ב"ג פתח אופקים רחבים יותר, של התנערות מכל סממני הגלותיות. חזונו כלל גם מהפך סוציאלי־כלכלי. הוא ביצר את הממלכתיות, אם גם לא בכל התחומים, וידע היכן לסגת ועל מה לעמוד ביחסים עם העולם. נפילתו, שתחילתה בפרשת לבון, היתה בלתי נמנעת, למנהיג מורם מעם שהשליט את רצונו על עמיתיו אשר לא היססו לגמול לו

יהודי צעיר שהחליט לפני שמו־נים שנה לעלות לארץ־ישראל, צריך היה להיות מחונן בשתי תכונות אופי: אמונה עמוקה בצדקת הרעיון הציוני ותכונות אישיות [illegible], וכוח רצון כביר להגשים את החלום שמבשרי הרעיון הציוני הילכו בפני קוראיהם. דוד בן־גוריון גילם את שתי התכונות הללו כבר בשנת 1906; הוא נשאר נאמן לאמונתו וגילה כוח התמדה בדרך ההגשמה עד שהגיע לגיל זיקנה.

בן־גוריון בז ל"קונטרסים". לא כליכך לכתוב בהם — כי מי התייחס בציניות גדולה יותר ממנו למשנת הסופרים הלאומיים־ציוניים — אלא להתנהגותם של היהודים שקראו אותם תוך הסכמה וכינו עצמם "ציונים" אבל נותרו לשבת במקום מושבם. לדידו של בן־גוריון העלם. ציונות צריכה היתה להתפרש כרצון לעלות ארצה — כלומר, הוצאת הכוונה אל הפועל.

"שלילת הגלות" היתה סיסמה ציונית בארצות מזרח־אירופה. אבל הציונים, ברובם הגדול, התקשו לפ־רוש אותה הלכה למעשה. "מינשר קופנהאגן" שפירסמה באוקטובר 1918 לשכת ההסתדרות הציונית העולמית שישבה בבירת דנמרק הניטראלית, תבע לקבוע את ארץ־ישראל כבית לאומי לעם היהודי "בתוך גבולות שיקבעו על־פי מסורת היסטורית וצרכים פוליטיים וכלכליים", אך עם זאת גם שוויון מעשי ומלא של היהודים בכל הארצות ואוטונומיה לאומית לאוכ־לוסיה היהודית בארצות שבהן יושבים יהודים בהמוניהם. ההנהגה הציונית קראה לכל הארגונים הציוניים לייצג תביעות אלה בפני הממשלות. המנשר פורסם שנה אחרי הצהרת בלפור, והוא מעיד עד כמה הסיסמה של שלילת הגלות היתה רחוקה לא רק מלהנחות את חיי הציונים כפרטים, אלא אף את ההנהגה הרשמית של התנועה.

דו־ערכיות זו המשיכה לאפיין את התנועה במיוחד בתקופת "אר־צות הצעירה" בין שתי מלחמות העולם. מרבית מנהיגי הציונות בפו־לין, בליטא, בלאטביה, ברומניה ובעוד מקומות התמסרו ל"לאנדספו־ליטיק", כגון עיסוקים בענייני הציונות בגפא. וציוני ארצות־הברית מעולם לא ראו באמריקה גלות.

על זאת ניהל בן־גוריון ויכוחים מרים עם מנהיגי הציונות ה־אמריקאית עוד בראשית שנות הארבעים. הוא ראה זכות קיום לציונות רק כתנועה — לפי עגת אותם ימים — "פלשתינו־צנטרית". כך חשב, ממילא תדאג הגולה לעצמה; על הציונים מוטל להתרכז בכל מאמצי הגאונה שיכול לקדם את בניין הארץ.

בעייתיות זו דבק בכל מאודו ודחה כל ניסיון להסיח את דעתו ממנו. כך נהג גם בימי השואה. יש הגורסים כי עמד מנגד והשאיר את הטיפול בנושא כאב זה לאחרים, משום שהעריך באופן מפוכח כי לנוכח חוסר הסימטריה בין עוצמתה של מכונת ההשמדה לבין כוחו הדל של העם היהודי, ממילא אין סיכוי להצלה של ממש. אבל ייתכן גם שראה בחיזיון המתייחד של השמדת־עם שנתגלה לעיני הדור בשנות הארבעים משום אימות תחזיתם של הוגי דעות ציוניים, וכבל שמתמציאות של מסע ההשמדה הרבה מכל מה שחיזיון אכזרי ביותר יכול היה לצייר לפני שנת 1939 — חיסול גולה, גם בבוזהה המקיפה והאיומה ביותר, יכול היה מן הסתם להשתבץ בהשקפת־העולם הציונית שלו.

הרצל ראה בעיני רוחו את הגשמת הרעיון הציוני — כך אמרו רבים לפני שישים שנה, לא בלי להמעיט מרמתו — כ"מפעל של תובלה". אם יושג ה"צ'ארטר", תתחיל התנועה, ועם ישראל יזכה במדינה משלו ויהיה ככל העמים. מפנה זה בתולדות העם גם יקל על יהודים שירצו להוסיף ולשבת בחוץ־לארץ.

מחשבתו של בן־גוריון פנתה לאופקים אחרים, רחבים הרבה יותר. התנועה הציונית נועדה לחולל מהפכה כפי שלא אירעה מעולם. העם היהודי שיתרכז בארצו ובמד־ינתו, ישנה עורף לגלות ויתנער מכל הסממנים שאיפיינו את קיומו כל עוד ישב כמיעוט בתוך אומות העולם.

העם החוזר למולדתו ההיסטורית, נועד לשוב למקורות הרוחניים שה־יוו אותו בעידן העתיק. יש משמ־עות רבה לכך שהוא שקד על חקר המקרא וזנח את התלמוד והפוסקים. לא ב"חוברת ש"ס" השתתף, אלא בחוג תנ"ך. שנים על גבי שנים, ימי הביניים כאילו לא היו לדידו. המהפכה העברית היתה אמורה לא רק להעתיק את העם למקום הרש־ישן, אלא גם למחוק על התקופה הארוכה שראשיתה בחורבן והמשכה בפיזור וניוון.

המהפכה העברית שמה לה למט־רה גם שינוי יסודי בתחום הכלכלי והסוציאלי. סוציאליזם היה לדידו של בן־גוריון יותר מאשר התקומ־מות נגד שלטון הגביר בעיירה מזרח־אירופית. העם צריך היה לשוב ולהתפרנס מעבודת כפיים, ורק בכפי שיעצב את חייו על־פי דפו־סים של שיתופיות. הוא רחק יותר ויותר מהדוגמה המארקסיסטית. ואם דגל בכך שמעמד הפועלים צריך לפתח "משק פועלים", ולא רק בכפר אלא גם בעיר — היה קרוב יותר לפרדיננד לאסאל מאשר למארקס.

דרכה של הסתדרות העובדים הכללית היתה בעיניו הדרך היהו־דית־ציונית להגשמת הרעיון הסוצי־אליסטי; והוא טרח — אם כי לשווא — לשכנע קומוניסטים כי דרכו הארץ־ישראלית ראויה להיות מו־פת כדרך לגיטימית אל הסוצי־אליזם, לא פחות מדרך הבו־לשוויקים ברוסיה שהפכו לנו עורף ושמצבה הלך יותר ויותר במשך השנים.

בימי עלייתו ארצה היה בן־גוריון חניך הציונות "המעשית". הוא משנת 1937 היה לציוני "מדיני". הוא היה נכון לקבל את דו"ח ועדת פיל. תוכנית בילטמור (1942) סימנה את תחילת המאבק למען מדינה יהו־דית, ומבקריו בשמאל־הצעיר לא טעו כאשר ניחשו שיהיה מוכן לשלם בעבורה את מחיר חלוקת הארץ.

המהפכה העברית היתה צריכה להתגלם, במישור הפוליטי, בדמותה של מדינה יהודית ריבונית. ימי המאבק נגד הספר הלבן של 1939 היו שלב מכין לכינון המדינה. בן־גוריון מיקד את כל מאמצי בראגה להקמתה ולביסוסה, מחוץ ומפנים. הוא תבע מקצועיות ו־ממלכתיות מכבר עם אשר הגיע עד אז לאן שהגיע במידה רבה הודות להתלהבות של אוטו־דידאקטים וחו־בבים, והכמיהה העזה לפעולה לאו־מית מלוכדת נתקלה תדיר באנר־כוטיות של מפלגות, שרבו בעוות לא פחות למען השלטת דעותיהן על הכלל.

התחום הראשון שבו צריכה היתה התחייה למקצועיות ולממלכתיות לגבור על מגמות מנוגדות, היה תחום הביטחון.

ההתכוננות למלחמה בערבים שב־בן־גוריון ראה אותה באופק, חייבה אותו להשתית את הצבא היהודי הסדיר על ארגון ה"הגנה". למעשה, הפך את ה"הגנה" לצבא הגנה לישראל. בשורת מהלכים שגבלו בלהטי קוסם הוא מינה את מפקדי ה"הגנה" לקציני צה"ל, ועם זאת ביטל את כהונתו של ישראל גלילי כראש המטה הארצי של הארגון.

בן־גוריון אהד רבים ממפקדי ה"הגנה", אבל עם זאת חשש שלא היתה להם הכשרה מקצועית מס־פקת. לכן האריך במטה הכללי התריע לשלב בעמדות פיקוד אנשי "הגנה" ששירתו במלחמת העולם השנייה בשורות הצבא הבריטי, והזמין קצינים מצבאות זרים לייעץ ואף לפקד.

צה"ל, לדעתו, חייב היה להיות צבא סדיר, אחיד וממלכתי. רק לאור עקרונות אלה אפשר היה לכפות על אצ"ל ולח"י להתפרק. הטבעת הא־נייה "אלטלנה" נועדה להמחיש לכל אזרחי ישראל עד כמה היה נחוש למנוע הפרת המונופול של המדינה, קרי הממשלה, על הנשק ונושאי הנשק.

כפי שנהג בשני ארגוני הפורשים, לא יכול היה שלא לנהוג גם בפלמ"ח. על אף המחאה של מפ"ם פירק את מטה הפלמ"ח — ולאחר מכן את הפלמ"ח כולו. ושוב לא דנו בוועד הפועל של ההסתדרות על "דמות הצבא".

בן־גוריון רצה שצה"ל יהיה כפוף לשלטון האזרחי, כפי שיאה במשטר דמוקרטי. וגם לתכלית זו הכרח היה לבטל את כל הארגונים הלוחמים העצמאיים ולכונן את צה"ל כצבא ממלכתי.

בשם הממלכתיות כפה בן־גוריון על כל המפלגות את ביטול הזרמים בחינוך היסודי. במפ"ם ראו בכך, בעיקר, את הזוסי שבחיסולו של הזרם הפועלי, מה גם שבתי־הספר של "המזרחי" יכלו להוסיף ולהת־קיים באיצטלה של החינוך הממ־לכתי־דתי. אבל ב"ג לא נסוג מעמדתו.

המדינה התפתחה, למעשה, על־פי דפוסי משטר דמוקרטי־פרלמנטרי. פנחס רוזן יכול היה לעצב את הרשות השיפוטית על־פי הדגם הבריטי, כערובה שלא תסכול בתלות כלשהי ברשות המבצעת. בן־גוריון החשיב את שר המשפטים לא רק מבחינה אישית אלא גם כאיש מקצוע. בן־גוריון ראה כמובן מאליו שעליו לתת דין וחשבון לכנסת; הופעותיו התדירות על דוכן הנו־אמים ריתקו את תשומת הלב של אזרחי המדינה למתרחש בתוך כותלי בית הנבחרים.

בשלושה מעשים במיוחד הוכיח בן־גוריון את כוח ההכרעה שלו. הוא יזם העלאת המוני יהודים מארצות הגולה המוסלמית; החליט על מבצע קדש; ופסק כי צורכי ההגנה מחייבים את ישראל להיכנס לתחום המחקר והפיתוח הגרעיני.

למבצע קדש (מלחמת סיני, 1956) נכנס רק אחרי לבטים חמורים, ולא לפני שהשיג הבטחה צרפתית לדאוג לשמירת שמי ישראל בפיטרול מתאים. אך באותו שהשיג את ההבטחה, חזר לקראת המסורה. הוא אמנם הקרים ודיבר עם כמה מהשרים ועם ראש האופוזיציה, אבל מליאת הממשלה כונסה רק כאשר מערך צה"ל כולו כבר היה מגוים.

אם אפשר לראות במבצע קדש רק אפיזודה, העלאת המוני היהודים מארצות האיסלם שינתה את פניה ומהותה של המדינה — ממדינה בת שש מאות אלף תושבים יהודיים למדינה בת מיליונים. אף אחת מהחלטותיו של בן־גוריון לא טבעה חותם כה עמוק על דמות המדינה כמו זו אשר צירפה המוני יהודים שהתנועה הציונית המאורגנת כמעט שלא נגעה בהם, ליישוב הקודם הממלכתי, שהיה בעיקרו יישוב של אשכנזים.

מכל מיפעלותיו של בן־גוריון, אף אחת לא זכתה לפופולאריות כמו זו שביקשה לקבוע כי "לא חשוב מה יאמרו הגויים, אלא מה יעשו היהו־דים". כדי מעם הסיף שאין להתבטל בפני תקיפים. אולם הוא גם השכיל לרסן את הדינאמיקה הלאו־מית, שפעל רבות לפיתוחה ולהר־בנה, כאשר סבר שאין למתוח את החבל יותר על המידה. הוא החזיר את יגאל אלון וכוחותיו ממבואות אל־עריש. אחרי שנשיא ארה"ב איים בניתוק היחסים הדיפלומטיים; הוא הפסיק את מלחמת הקוממיות כאשר כוחות עיראקיים הגו עדיין מול כפר־סבא; ולא בוש להיסוג מפני איומיהם של חרושצ'וב ובולגאנין — הוא לא המשיך במבצע קדש ולב־סוף הסכים להתפנות מחצי־האי סיני, לרבות רצועת עזה.

הוסיף אבירו לו יותר מפעם מזו גבול סבילותן של אומות העולם, שאף בקרבי הוערגלו למראה של עם עצמאי וריבוני, שמשך דורי דורות הכירוהו כעם נרדף ומסכן.

ריאליזם זה הדריך אותו גם ביחס־יו עם גרמניה המערבית. המא־סיוריות שלו לגבי השואה לא הקהתה את רגישותו לעוצמת ההפסד שנגרם לנו בעקבות רצח שישה מיליוני יהודים. משפט אייכמן נועד ללמד את הגרמנים ואת שאר אומות העולם, וגם את הנוער הישראלי, מה עוללו לנו הגרמנים בימי שלטון הנאצים.

אולם ההכרה בצורך לחזק את הבסיס הכלכלי הרעוע של המדינה הצעירה, שיכנעה אותו שאין לוותר על קבלת שילומים מגרמניה המע־רבית של אדנאואר, והוא גם היה נכון להעניק לה את האשראי של "גרמניה אחרת". לכן הושיט את ידו לקנצלר המערב־גרמני. במלון ואל־דורף־אסטוריה בניו־יורק נפגשו שני ריאליסטים, ששניהם היו גם אנשי מוסר — כל אחד לפי דרכו והבנתו.

למהפכה העברית היו גבולות — בארץ וגם בגולה. במערכה למען ממלכתיות נעצר בן־גוריון לפני קופת־חולים של ההסתדרות. הוא דחה עצות להלאימה — יש אומרים משום שאליעזר קפלן התנגד לכך. חוק הנישואין והגירושין ביצר את מעמדה של הרבנות כרשות שיפו־טית בתחום דיני האישות. אגודת־ישראל לא הופרעה בכינונה של רשת "החינוך העצמאי" שלה. לא היתה כל התחבטות בקואליציה עם הציונים הכלליים, שדגלו ביוזמה פרטית במשק.

חשוב לא פחות: בעוד שבן־גוריון התמיד להתקיף את מנהיגי הס־תדרות ציוני אמריקה על שנמנעו מלעלות ארצה, קירב אליו את יעקב בלאושטיין, יושב ראש הוועד הי־הודי־אמריקאי, והתייחס אליו למ־עשה כאל מנהיגם הייצוגי של יהודי ארצות־הברית. בביקורו הראשון לארה"ב מיאן להטיף לעלייה הכו־ללת. את כאבציו ריכז במסע שכוונו למען קניית איגרות־החוב של ממשלת ישראל ("בונדס").

שנת 1959 מוצאת את בן־גוריון בשיא כוחו. מפא"י זכתה בבחירות לכנסת בהישג מרשים, והרי ניהלה את תעמולתה בסיסמה "הגידו כן לזקן". אבל כאשר סירב ב"ג לנקות את פנחס לבון מהחשד שדבק בו בקשר לפרשת "העסק הביש" במצרים, בטענה שאיננו שופט, ותבע חקירה משפטית — סירבו מנ־היגי המפלגה הוותיקים להמשיך בדרישתו.

אף אחת מהכרעותיו של בן־גוריון בנושאים החשובים לא נתקלה עד אז בהתנגדות מצד עמיתיו הוו־תיקים. הם אף השלימו עם סילוקו של משה שרת מהממשלה והגלייתו להנהלת הסוכנות היהודית. אבל נצברו אצלם טינות נגד האיש אשר גבר עליהם בכוח אישיותו, ואף לא הסתיר שהוא רואה בהם רק אנשי ביצוע, שהוא בלבד מוסמך להוציא משפט על יעילות עבודתם. המרד שבו דחף בן־גוריון את הצעירים — משה דיין, שמעון פרס, גיורא יוספטל, אבא אבן — לעמדי מקומות בולטים בממשלה ובהנהגת מפא"י, התפרש כחוסר אמון בוותיקים. הם לא טעו בהנחתם זו.

כל הרגשות הנזעמות שנצברו על רקע זה, חיפשו ומצאו פורקן בהת־נגדות לרצונו של בן־גוריון בפר־שת לבון. הם עייפו מהאיש שפיאר זה, לא בלי צדק, כ"אור בוהר", וכמנהיג המהפכה העברית מצא את עצמו בודד במאבקו.

בן־גוריון התעקש. אבל הפעם ללא הועיל. אחרי שהבין כי כראש ממשלה נבצר ממנו להגיע לידי חקירה משפטית, התפטר. בין השאר משום שקיווה כי ישיג את מבוקשו כשיהיה משוחרר מאחריות ממשל־תית ויוכל להיאבק כאדם פרטי למען משפט הצדק. אבל מהלך התפטרות רק סלל את הדרך לעלייתו של לוי אשכול לראשות הממשלה והמפלגה ובאופן בלתי נמנע התחיל עידן של "דה־בנגוריוניזציה".

בן־גוריון הקים את "רשימת פועלי ישראל" (רפ"י), אך גם ניסיון זה הכזיב. ב"ג לא היה בנוי לבקר בראש אופוזיציה. הדברים התבטאו בכך שהוא ולוי אשכול כרתו איש את חיי רעהו.

המשבר ביחסי מצרים וסוריה עם ישראל, שהוליד את מלחמת ששת הימים, הביא את בן־גוריון בעברה של משקיפי המדאגים. הוא מתח ביקורת על גיוסו של צה"ל בתקופת ההמתנה. אבל לא ביקש להידחק בחזרה להנהגת המדינה. ומה שאמר אחרי הניצחון — בין שהיה כחוד ומשונה, כמו הצעתו להרוס את חו־מות העיר העתיקה של ירושלים, ובין שהיה ראוי לתשומת לב, כגון להחזיר את כל השטחים הכבושים, למעט ירושלים ורמת הגולן — שוב לא עורר הדים והקים בציבור.

אפשר למצוא צדק פיוטי בגי־רודו: הגורל כפה עליו לטעום כבה שהטעים בעבר את חיים ויצמן ולאחר מכן את משה שרת. אבל שום סיעון מעין זה אינו יכול למחות את כתם נחגה של גולדה מאיר, אשר מצאה לנכון שלא להזמין את מייסד המדינה ומקים צה"ל, לבית הכבוד שהוא יותר חבר הממשלה הקשיש ממנה על מצעד הניצחון של צה"ל בירושלים, לציון שלושים שנה להכרזת העצמאות והנה אחרי מלחמת ששת הימים.

האיש שבתנופתו העצומה הולל את הגם שהרצל חזה אותו וחיים ויצמן הביא את ישמותיו במיסור הדיפלומטי, נאלץ בעשור האחרון לחייו לסגת יותר ויותר מהחזית הקדמית של הזירה הציבורית. בי־חבי תבל הועלו ממנו. אבל בבית שב לא הקדישו לו תשומת לב. פתיל חייו הלך ודעך. עד שכבה.

התלמידים הלומדים כיום את ספסל הלימודים בבתי־הספר התי־כוניים, היו אך ואומנים כשבן־גוריון הלך לעולמו. סיפור חייו הבנוי־לאים מוכן לימוד, והעקבה ב־הבנתו.

בן־גוריון: האיש שבתנופתו העצומה הולל את הגם שהרצל חזה

صورة عن الأصل

בן־גוריון משוחח עם חייל מילואים

בן־גוריון וחיים בר־לב, הזקן מסייר בקו בר־לב

בן־גוריון כמצביא ואסטרטג

מאת זאב שיף

בעוד מרבית חבריו להנהגה חושבים עדיין במושגים של מאבק מדיני בבריטניה, תיכנן ב"ג את הקמתו וביצורו של כוח צבאי, לרבות רכש נרחב, למלחמה מול צבאות ערב הסדירים

דוד בן גוריון היה האסטרטג של מלחמת העצמאות ותפיסותיו השפיעו על הקמתו ועל אופיו של הכוח הצבאי הסדיר של מדינת ישראל — צה"ל. יותר משהיה מפקד הגייסות, היה בן־גוריון האיש שקבע את נקודות הכובד האסטרטגיות, את הכיוון המדיני־אסטרטגי ואת התפיסה של הביטחון הלאומי. אסטרטג יותר מאשר מצביא. כל המומחים מצביעים על דצמבר 1946, כאשר הוטלה עליו בקונגרס הציוני האחריות לענייני הביטחון, כמועד שבו נעשה בן־גוריון לאסטרטג־מנהיג של המדינה בדרך. גרשון ריבלין, שערך כמה מיומניו ומחבריו של בן־גוריון והתמקד במיוחד בנושאי ביטחון, אומר כי ההתחלה היתה מוקדמת יותר. עוד ב־1945 בא ב"ג לידי מסקנה שאם תוקם מדינה יהודית, לא נוכל להימנע ממלחמה עם צבאותיהן של מדינות ערב. ריבלין מצא, כי כאשר ביוני 1945 פעל בן־גוריון בארה"ב לרכישת ציוד כבד להקמת תעשייה צבאית, הוא חשב כבר אז במושגים של תעשייה לצבא סדיר ולא לארגון מחתרתי. קודם לכן, בהיותו מזכיר ההסתדרות ויו"ר הסוכנות היהודית, עסק בענייני ביטחון רק בעקיפין. בספרייתו נמצאו אמנם כמה ספרים בנושאי צבא, ובן־גוריון טרח גם להקציב את 100 הלירות הראשונות לייסוד כתב־העת "מערכות" לענייני צבא וביטחון של ה"הגנה". אך היתה זו התעניינות עקיפה בלבד.

בעוד מרבית עמיתיו להנהגה חושבים עדיין במושגים של מאבק דיפלומטי בבריטניה והשפעה על דעת־הקהל הבין־לאומית, מתוך הנחה כי הצלחה בתחום המדיני תבטיח את השאר, ראה בן־גוריון את עיקרה של האסטרטגיה הציונית בתקופה זו במאבק הצבאי העתידי. הוא משוכנע כי נקודת הכובד צריכה להיות הקמת כוח צבאי, לקראת מלחמה עם צבאות סדירים. בכך הוא מפתיע גם את אנשי הביטחון, לרבות הצעירים שבהם. הללו חושבים עדיין ברובם במושגים של הגנה על יישובים בודדים, או התמודדות בערים מעורבות, ולכל היותר מלחמה על דרכי התחבורה בארץ ישראל. בן־גוריון מפתיע אותם בדברו על תוכניות רכש עצומות, פי עשרה ויותר מהמספרים שהאופטימיים שבהם הציעו, ועל מערכות נשק כבדות. הכל לקראת התנגשות עם צבאות ערב, ולא עם כנופיות ומתנדבים ערביים. תחושתו העמוקה כי בחודשים הקרובים תחול ההיסטוריה היהודית על כפות המאזניים, נמצאה מוצדקת. הודות לבן־גוריון היתה המערכת הביטחונית של היישוב היהודי מוכנה פי כמה וכמה מאשר זו של היישוב הערבי.

ההחלטות שעיצבו את המפה

מאלף להיווכח, שמצד אחד היה בן־גוריון עסוק באסטרטגיה הגדולה, תוך מבט לעתיד, ומצד שני נדחק להתערב בפרטים טקטיים ולוגיסטיים שלא הבין בהם די. בימים הקשים של פברואר־מרס 1948, כאשר ה"הגנה" ספגה מפלות קשות ובאו"ם נכון היה הנציג האמריקאי לסגת מתמיכתו ברעיון חלוקת ארץ ישראל ולהסכים במקום זאת לשטר נאמנות של האו"ם, דיבר בן־גוריון על הצורך לכבוש בעתיד את אום רשרש (אילת), פעולה שבוצעה רק שנה לאחר מכן, כדי שתהיה למדינה שתקום גישה לשני ימים. מאידך גיסא, אין בן־גוריון נמנע מהתערבות בשאלות טקטיות, כמו חלוקת ארבעת התותחים העתיקים היחידים (נפוליונצ'יקים) שהשיגה ישראל. במקום להציבם ליד פוריה ומול הכוח הסורי הפולש, הוא הציע כי שניים מהתותחים יועברו מיד לירושלים. רק הסברם של המומחים שינה את עמדתו.

כמה החלטות של ב"ג שהיו בעלות משמעות אסטרטגית עליונה השפיעו על השתלשלותה של מלחמת העצמאות וכיוונה ועל עיצוב גבולותיה של מדינת ישראל בסיום המלחמה. בתחילה היתה זו ההחלטה שאין נוטשים יישובים. גם לא מיישובים מנותקים ומבודדים. ליישוב היהודי לא היתה כל תוכנית נסיגה ולו חלקית, כדי להרוויח זמן תמורת שטח. יישובים נפלו במהלך הקרבות ובסופו של דבר כמה מהם גם פונו, והיו שפונו בלא אישור מהפיקוד העליון — אך מגמה אסטרטגית־פוליטית זו היתה אבן פינה בתכנון הצבאי במלחמה. במקביל עמדה החלטה מרכזית אחרת: להרחיב את הגבולות ככל האפשר. אם תחילה נוהלו מבצעים גדולים יחסית (נחשון) שבהם נתפסו שטחים ופונו, לאחר שהושגה המשימה האופראטיבית, באה לאחר מכן תוכנית ד', שקבעה כי שטחים שנכבשו יוחזקו על־ידי צה"ל.

על מידת ההישגיות במגמה אסטרטגית זו תעיד מפת הגבולות של מדינת ישראל בתום המלחמה לעומת תוכנית החלוקה של האו"ם. בהקשר זה יש להציב סימן שאלה על החלטת הממשלה, שאותה כינה בן־גוריון "בכייה לדורות", שלא לכבוש את הגדה המערבית. מה שמוזר בהחלטה זו הוא, שבן־גוריון לא ניסה כמנהגו לחזור ולשכנע את הממשלה בטעותה ולהביא להעלאת ההצעה מחדש. ייתכן שהוא [illegible] בהצבעה, אך אם כך, מדוע לא תיאם והכין את שרי־עמיתיו למפלגה לקראת הצבעה חדשה?

הפרשן הצבאי ישראל בר טען, כידוע, כי בלבלבו לא רצה ב"ג במבצע זה וכי הגיע להסדר עם המלך עבדאללה על חלוקת ארץ ישראל. עובדה היא שנמנע מלהכות בלגיון הערבי, ולא רק מחשש של התערבות בריטית במלחמה. לעומת זאת התעקש בן־גוריון, במסגרת הנחיה אסטרטגית זו, לכבוש את הנגב ולהגן עליו בכל מחיר. בעניין זה היה לבן־גוריון ויכוח עם אנשי צבא ישראליים ומומחים זרים שפה ושם יעצו לנו. אלה אמרו שאין זה מטרה צבאית להגן על מדבר ושטח ריק, שעה שמצבה הצבאי של מדינת ישראל הצעירה כה חמור. כל משלוח של כוחות לנגב נראה בעיניהם כהחלשת החלקים המאוכלסים החיוניים ומלכודת מסוכנת. בן־גוריון התעקש על החלטתו זו, בראותו בנגב, למרות מיעוט היישובים שבו, חלק חשוב של המדינה בעתיד.

עם ההחלטות האסטרטגיות החשובות של המלחמה נמנית כמובן ההחלטה להגן על ירושלים בכל מחיר, למקד כל מאמץ ולא להפסיד את הבירה, גם על חשבון חשיפה וסיכון של חלקים אחרים של היישוב והמדינה.

צבא הכפוף למרות אזרחית אחת

עוד במהלכה של המלחמה מעסיקות את בן־גוריון שאלות כיצד ייבנה ויראה צבאה של ישראל בעתיד ובמה יהיה ייחודו. בהקשר זה יש להזכיר את הוויכוח הער בין הקצינים יוצאי הצבא הבריטי וצבאות אחרים, שבן־גוריון נטה לקבל את דעתם, לבין המפקדים יוצאי ה"הגנה". שרידיו של ויכוח זה קיימים עד היום, ובעיקר בין המפגשים שחזו את הצלבון מבשרם. העמדת העניין כאילו כל מטרתו של ב"ג היתה לנטרל את רוח הצבא העממי מיסודם של ה"הגנה" והפלמ"ח, היא ראייה לא נכונה של הדברים. מעל לכל רצה ב"ג במומחים כמפקדי צה"ל. כאשר האמין כי מומחה צבאי אמריקאי כמיקי סטון (הקולונל מרקוס) ייטיב לנהל את המערכה על ירושלים, לא נרתע מלמנותו לתפקיד זה, אף שלא היה מיוצאי הצבא הבריטי. ב"ג האמין כי מומחים אלה יוכלו לתרום לצבא הסדיר החדש בתחומים מקצועיים כמו אג"א, אכ"א, ארגון, ובנושאים של שריון וארטילריה. תחום אחד שבו היתה תרומתם גדולה במיוחד הוא חיל האוויר.

ככל שוויכוח זה נראה חשוב בשעתו, כך אני משוכנע כי ברבות הימים הוא יצטייר שולי יותר ויותר. דומני כי הנושא שנראה בעיני ב"ג באותה תקופה כחשוב ביותר, או מן החשובים, היה הצורך להבטיח לתמיד כי הצבא יהיה כפוף למרות אזרחית אחת. זה הרקע להתנגשות עם אצ"ל בקשר לאנייה "אלטלנה" ולפיזור הפלמ"ח בעקבות רצה ברב־דום, וכן להחלטה לפרק את מטה הפלמ"ח ולפזר בהמשך גם את חטיבותיו, מתוך חשש כי כוח מעולה זה יהיה כפוף למפלגה אחת. שאלת המרות של הדרג האזרחי הנבחר מעסיקה את בן־גוריון כל עוד הוא מכהן כשר ביטחון וראש ממשלה. הצבא אפילו אינו קובע את מבנהו, זאת עושה הדרג הממונה עליו — אמר בן־גוריון.

צדקתנו וכוחנו

בשאלה מה מייחד את צה"ל מצבאות אחרים, חזר בן־גוריון שב ושב לדבר בפני מפקדים על חשיבות היתרון המוסרי והאינטלקטואלי, שיפצו על הפער הכמותי בינינו לצבאות ערב. אך תהא זו טעות לחשוב כי ב"ג לא העריך את הכמות בנושאי צבא. בעיצומה של המלחמה חזר ודיבר על צדקתנו וכוחנו. כאשר קיבל דיווחים על תגובות מוסריות במלחמה כלפי אזרחים ערביים, מינה את מנהיג מפ"ם ריפתין לחקור את הדבר. הוא ציטט את שירו של אלתרמן "על זאת" והפיצו בצה"ל (לימים [illegible] אשר שמם, במקרה, [illegible]). דיוני אבות ושקר גם הם מרכיב ביתרון המוסרי של צה"ל. וב"ג חוזר עד בסוף שנות החמישים על מקרים הקשורים בנושא זה. הוא מבין כי בבריטניה הזדהה הקולקת עלייה, צה"ל יהיה אחד הכוחות שיעצבו את האומה. לכן הוא מקפיד כלילקד על עיצובו של צה"ל. אפילו בנאום הפרידה שלו מצה"ל ביולי 1963, מדבר בן־גוריון על השאלה הרגישה "על מה נתגנה". שאלה שהתעלמנו ממנה 19 שנים לאחר מכן במלחמת לבנון.

על היותו יותר מצביא יעיד גם ניסיונו להקנות לפיקוד צה"ל את העיקרון, כי ביטחון אינו קשור רק בצבא ובגייסות. את זה הוא אמר לא רק כאשר הוא העלה את תוכנית הקיבוצים שלו ב־1953. הוא הדגיש כי ביטחון תלוי בכלכלה, בעלייה, במדע ובהתיישבות. ביטחון גם אינו תלוי בשטחים בלבד. בהקשר זה מעניינת שיחתו של שגרירה הראשון של ארה"ב לישראל ג'יימס מקדונלד עם ב"ג, בספטמבר 1948. מקדונלד בא לבדוק בשמה של אנגליה את האפשרות שישראל תסכים למסור את הנגב לירדן, תמורת הכרה בכיבוש הישראלי של הגליל המערבי. תוך כדי שיחה זו אומר ב"ג (ראה "יומן המלחמה", עמ' 676): "אילו ניתנה לי אפשרות לבחור, הייתי בוחר בשטח הרבה יותר קטן, מתוך הסכמה יהודית־ערבית, מאשר בשטח כולו (של ארץ ישראל) בלי הסכמה ערבית".

מלחמת מנע, התיאוריה והמעשה

התקופה השנייה של ב"ג כשר ביטחון מתחילה לאחר שובו למשרד הביטחון ב־1955. תקופה זו נמשכת עד לפרישתו הסופית ב־1963, ובמהלכה יוצא צה"ל למבצע קדש. בתקופה זו ניכרת סתירה בעמדותיו בשאלה, מה עשוי להביא את ישראל למלחמת מנע. כשנה לפני המלחמה, בדצמבר 1955, הרצה בפני מפקדים בכירים ושכנעם בנימוקים תקיפים ומפורטים מדוע אסור לישראל לצאת למלחמת מנע נגד מצרים. המטרה הסופית של ישראל היא שלום, מסביר ב"ג, מלחמת מנע לא תהיה המערכה האחרונה. הערים והשנאה יגברו. יתקפו את ישראל כאימפריאליסטית ותוקפנית. מלחמה כזאת יכולה להסתיים בניצחון צבאי, אך בתבוסה מוסרית. כן נשקפת סכנה של התערבות מעצמה נגדנו. יוטל עלינו אמברגו, ולבסוף יקל הדבר על הערבים לתקוף אותנו. לכן אסור לישראל להסתבך במלחמה תוקפנית, אמר.

החשש מפני התערבות של מעצמה נגדנו רדף את ב"ג תמיד, וגם ערב מלחמת ששת הימים, כאשר היה כבר מחוץ לחיים הפוליטיים הפעילים, סבר כי ניקלע למצב מסוכן כזה. ב־1955 חשב כי מי שעלול להתערב נגדנו היא בריטניה. סופו של דבר שבריטניה היתה שותפה עם צרפת וישראל בתוכנית לתקוף את מצרים. הסכנה נשקפה מברית־המועצות, שעמדה מאחורי עיסקת הנשק הצ'כית ואיימה על קיומה של ישראל בעת המבצע.

כך או אחרת, כל הנימוקים ההגיוניים נגד מלחמת מנע נדחקו הצדה עשרת החודשים לאחר מכן. בן־גוריון פעל בניגוד לעצה שנתן למפקדי צה"ל. לא בגלל ויכוח התקפת מצרים, שלא חסרו קודם לכן, ואף לא לסיבה האחרת — עיסקת הנשק הצ'כית — התברר אחרי המלחמה כי הצבאים היו יתוקים מלקלוט את הנשק ב־1956. נראה כי מה שהשפיע את ב"ג לשנות את עמדתו והיתה הזיקה השותפות עם שתי מעצמות, צרפת ואנגליה. שריין ופרס הכינו בעבודה. משמעותה ראה בכך ההזדמנות. כאילו אין ישראל מסוגלת להגן על עצמה. כדי להדגיש עוד יותר הוסד גם כי שתי טייסות צרפתיות יוצבו בישראל — להגן על ריכוזי האוכלוסיה מפני חיל האוויר המצרי. עד כדי כך היה חששו של ב"ג גדול. הדבר גם העיד, כי התרחק מהצבא שהקים וסיפח באהבה ולא הכיר כראוי את יכולתו של חיל האוויר שלו. אחרי המלחמה פיאר והלל את מבצע קדש כמבחינה צבאית. אך בלבלבו ידע כנראה כי מכל המלחמות זו לא הוותה תקדים מבחינה האסטרטגית. לכן טרח להזכיר עוד באותה שנה למפקדי צה"ל מה אין ללמוד ממערכת קדש, משום שהמלחמות הבאות עלולות להיות שונות בתכלית.

המדינאי כמהמר

מאת א. שווייצר

בן־גוריון הימר הימור נואש והצליח, כשהחליט על הכרזת המדינה, כנגד התנאים, כנגד הסיכויים

"על תיתן, משה, לרשות את ידיהם. המדינה תקום עכשיו, או שלא תקום, חלילה, לעולם". חיים וייצמן למשה שרת, בשיחה, בבריאה ב־18.5.48 או בסמוך לכך.

"אם אני רוצה לסכם ולהיות זהיר, הייתי אומר ברגע זה שהסיכויים שקולים מאוד. אם להיות יותר כנה, הייתי אומר שהיתרון שלהם גדול". יגאל ידין בישיבת מינהלת העם, 12.5.48.

שתי העובדות מציגות באור שאין בהיר ממנו את הדילמה שבפניה עמד בן־גוריון בימים הגורליים של אמצע מאי 1948. לא רק מפאת המתח — האוטוריטה שלו על חבריו במפלגתו וביישוב היתה שקולה כנגד כל חבריו במינהלת העם — אלא גם בשל יחסי הכוחות השקולים בתוך הממשלה העתידה בשאלת ההכרזה על כינון המדינה לאלתר. נפלה זכות ההכרעה על בן־גוריון. הוא הכריע כפי שהכריע, והשאר כתוב בספרי ההיסטוריה. אך יש לזכור שהחלטתו, הגם שנשקלה, לא היתה שקולה במונחי סבירות מקובלים. היא דמה בימים ההם לקלפן, המהמר את כל מה שבידו על מספר ברולטה, על קלף אחד במשחק פוקר עם הגורל, גורלו (הפוליטי) שלו ושל עם שהנהיג.

בן־גוריון לא נקלע באקראי אל בין קרני הדילמה המגולמת במובאות מווייצמן ומידין. במידה ידועה, הוא יצר אותה. מאז 1937, כאשר יצא בתמיכה בתוכנית החלוקה של ועדת־פיל, הוא חתר לכינונה של ריבונות יהודית, בלא שים לב לגבולותיה הטריטוריאליים. התנופה השנייה בדרכו היתה תוכנית בילטמור משנת 1942, שקבעה מפורשות את יעדה של מדינה יהודית שתקום בארץ ישראל אחרי מלחמת העולם; והשלישית, בקונגרס הציוני בשלהי 1946 שבו גרם לסילוקו של חיים וייצמן המתון — שתוכניתו המדינית נשענה על הסכמה עם בריטניה — מראשות התנועה הציונית. בתנופה הרביעית, כעין גולת כותרת למה שקדם לה, יצר בן־גוריון ב־1947 את תיק הביטחון בהנהלת הסוכנות ונטל אותו לידיו. בכך הוא אותת כי לדעתו, גם תקום המדינה היהודית, גם יהיה זה בדם ובאש — והשאלה היחידה שנשארה ללא מענה באותם ימים היתה מי יצית את האש ומי ילבה אותה.

דוחק וגם נדחק

אך בן־גוריון לא היה היחיד שזיהה את הרגע ההיסטורי, אשר כפה עליו ועל השותפים האחרים בידה את ההכרעה בין המשתמע מן החשבון הקר והתכליתי של ידין, מכאן, ובין ההערכה המסורתית של חיים וייצמן, מכאן. השואה הטלה דינאמיקה חד־פעמית בשארית הפליטה; והתגובה האמריקאית, אשר ראתה לכינון מדינה שבה יהודים יהיו אדונים לגורלם; העולם הנאור היה בולקו אותו ייסודי מעוות על שעמד מנגד בעת השמדה, ובחלקו האחר (הסובייטי) ראה הזדמנות למוטט את אחיזתו של האימפריאליזם הבריטי במזרח התיכון. הזדמנותה יחד של הלאומנות הערבית ושל האויש היהודי מן הקיום הגלותי באירופה, השלימה את הרקע הבין־לאומי שעליו פעל בן־גוריון למען מימוש החלום הציוני שלו.

בן־גוריון הבחין בכל אלה, אך בדומה לשוליית קוסם גם המריץ כוחות היסטוריים, גם הופעל על־ידם, מבלי שתהיה לו שליטה מלאה בהם. מכל מקום, הנסיבות הביאו כך, שחודש מאי 1948 היה למועד ההכרעה הכשילו בו תנאים פוליטיים יהודיים לכינונה של המדינה היהודית; אך מאידך גיסא, היישוב העומד בראשו לא השלימו את הכנותיהם לקראת ההתמודדות שנראתה בלתי נמנעת עם הפולשים על השלטון בארץ. לומר כי ההכרעה בזכות הקמתה של מדינה יהודית ריבונית בארץ ישראל היתה פוליטית, אינו אלא טריוויאלי: נושאה היה פוליטי, וקיבלו אותה פוליטיקאים, בהתייעצות וגם תוך מחלוקת עם פוליטיקאים אחרים. אך מה שראוי לציין מודגש הוא, כי השיקול הפוליטי, שהוצגד במשמעות אך בכוח שכנוע שאין למעלה ממנו במובאה מדברי וייצמן לשרת, גבר על הטיעונים הנגדיים שהשתמעו מהערכת המצב הצבאי המציאותי, שאותה הגיש יגאל ידין, המצביא בתא הידיעה של אותם ימים, למינהלת העם.

בן־גוריון מכריז על הקמת המדינה

מהמרים נגד הנבואות

בעיקרון, היישוב היה פחות או יותר מוכן להתמודדות צבאית עם הכוחות שערביי ארץ ישראל אמורים היו לגייס ולהפעיל נגד המדינה היהודית שעמדה לקום. ואולם, הוא לא היה ערוך לקרב פלישה של צבאות סדירים מחמש מדינות של הליגה הערבית: מצרים, ירדן, עיראק, סוריה ולבנון. בן־גוריון היה מן הראשונים ובמשך זמן לא קצר מן היחידים, שראה את הנולד, אך הוא התקשה לשכנע את חבריו במפא"י ואת ראשי הציבור בכללותו, כי על המדינה הנולדת תיכפה מלחמה לחיים ולמוות (על רקע השואה, זו לא נראתה כמליצה ריקה). ואולם, בשעות ההכרעה, סביב 10 במאי 1948, התמונה היתה ברורה. כשזו היתה: פשיטת צבאות הלגיון הערבי (של ירדן) על ארבעת היישובים של גוש עציון. וזו היתה מצבת הכוחות בעת ההיא:

	יהודים	ערבים
כוח אדם מגויס	כ־30 אלף	40 אלף ([illegible]) 10 אלף (מקומיים)
טנקים ומשוריינים עם תותחים	31	240
רכב משוריין אחר	120	300
תותחי שדה	5	140
תותחי נ"מ, נ"ט	24	220
מטוסים מכל הסוגים	28	130

זה היה סדר הכוחות בשני הצדדים שבפסגתו עמדה המערכה להכרעה, קודרת באור כשלעצמה הקדירה אותה עוד יותר העובדה, כי ל"הגנה" חסרו כלי המלחמה הבסיסיים של חיל רגלים. במאמר מוסגר ייאמר, כי מלחמת הקוממיות, כראשיתה ובעצם עד סופה, היתה מלחמת גייסות רגליים הבריטים בין כוחות שצעדו אל הקרב ובהתקפה כשהם ניצבים על רגליהם, והכוח בה בעיקר בנשק קלוגתי — רובים, מקלעים קלים ובינוניים. רישום הממצאים של הבריטות צבאיות מאוחרות יותר, טנקים, מטוסים וארטילריה, כמעט שלא ניכרו ב־1948. ואם לא די בכל אלה: ה"הגנה" (זו שעמדה להיות צה"ל) חסרה ניסיון מלחמתי במסגרתן של עוצבות. בתום מבצע נחשון (מבצע זה שהוא בחודש אפריל 1948 את הדרך, שנחסמה על־ידי כנופיות ערביות, מן השפלה לירושלים) סיכם יגאל ידין את הקרב ואמר, בין השאר: "הפעלנו לראשונה כוח חטיבתי במסגרת אופראטיבית אחת". עם כוח במצב ארגוני מרומי זה, נדרשה ישראל לצאת לקרב בלימה מול צבאות ערביים סדירים.

ההימור ביסוד מדיניותו

לנוכח הפיגור המשווע בכלי מלחמה ובהתארגנות אחרי הצבאות הערביים שעמדו לפלוש לשטחה של המדינה הנרשה, ולנוכח התערערות התמיכה המדינית בארצות שהצביעו בנובמבר 1947 בזכות הקמתה של מדינת היהודים — בעיקר בארצות־הברית — אין הגדרה קולעת יותר להכרעתו של בן־גוריון בעד הכרזת הקוממיות, מאשר המלה הימור: ולא הימור סתם, אלא הימור נואש. ואמנם, מדוד חושה הוא כי איש־המדינה שיצאו לו מוניטין בבנין היהודית — על אף תקיפותו בדיבור ובמעשה. בן־גוריון מעולם לא התעהר עם הראש בקיר — "עבל כמוהר בעת המעשה הגדול שנכי תיד את חייו, מבלי שהתחשב בפער בין צורכי השעה הפוליטית ובין המשאבים שהיו בהישג ידו למימוש חזון הריבונות היהודית.

הוא איננו המהמר היחיד בקרב אנשי־המדינה הגדולים שעיצבו את ההיסטוריה. כך נהג לנין באוקטובר 1917, כך נהג צ'רצ'יל ב־1940 ובמידה ידועה (כדי להזכיר רק דוגמאות אחדות מן המאה העשרים) גם דה־גול. העניין שלמענו נאבקו נראה אבוד או נטול סיכויי הצלחה, אך אמונותיהם ועיקשותם, שהצטרפו לנחישות שאין לערערה, הסיטו אותם ממישור המעילות הרגיל של פוליטיקאים — שבו נשקלים באופן רציונאלי סיכויים מול סיכונים — למישור אחר, שם [illegible]

בן־גוריון יכול היה עוד לתרום הרבה

מאת נדב שרגאי

טדי קולק אינו שוכח ואינו סולח לחבריו ממפא"י את שעוללו לב"ג. החיים עם ב"ג, ההחלטות, העלבונות

טדי קולק כבר עבר את ה־75. כמה מאנשי לשכתו מכנים אותו שלא בפניו — הזקן. קולק קרא על כך בעיתון וגיחך. 100 שנה להולדת דוד בן־גוריון, הזקן בהא הידיעה. מהות תמרוד וזמנים מרכזי דיו לקולק, להעיר אצלו ממנוחה ארוכת שנים זעם ישן, המתפרץ כאילו רק עתה נולד. קולק זוכר ואינו סולח לחבריו ממפא"י את שעוללו לבן־גוריון. לקולק היתה פעם התכתבות ענפה עם הוגה הדעות ישעיה ברלין. "אני טענתי שאם בן־גוריון היה נשאר עוד שנתיים־שלוש בשלטון, הוא היה מוביל את המדינה בדרך יותר החלטית ומבסס אותה טוב יותר. ברלין לעומת זאת היה משוכנע שתקופה הירואית צריכה להיגמר בשלב מסוים ולא להיגרר עוד ועוד. הוא כינה את התקופה שבה הנהיג בן־גוריון את המדינה — הירואית, וחשב שהיא הסתיימה בעיתה. הוא אמנם היסטוריון, ואני — לא, אבל האמנתי ואני מאמין עד היום שלו בן־גוריון היה ממשיך, הוא היה מסוגל לתרום עוד הרבה.

"יש לי טענות כבדות כלפי חבריי", אומר קולק. "עד היום לא שמעתי כל הבעת חרטה מאיש מהם. בן־גוריון לא סלח. כששמעון פרס ומשה דיין חזרו למפלגה הוא לא חזר אליה. הוא נשאר בחוץ, עד סוף ימיו. לכן צריך לשפוט אותו לפי ההתנהגות ולא רק לפי מה שהוא כתב או אמר, שכאילו הוא סולח".

רגעים קשים לבן־גוריון, עם בן־גוריון? ב־1966 בחנוך משכן הכנסת החדש בירושלים. איש לא הזמין את בן־גוריון לשבת על בימת הכבוד או לשאת דברים. בן־גוריון היה אז ח"כ מן המניין והעדיף, בגלל ההתעלמות ממנו, להסתגר במלון המלך דוד. "עד לרגע האחרון הייתי אתו במלון וניסיתי לשכנע אותו לבוא ולהיות שם. הוא לא בא. זה היה רגע קשה מאוד עבורי".

רגע קשה דומה לבן־גוריון: ב־'68 הוחלט על מצעד צה"ל. מישהו "חכם" הושיב את בן־גוריון בשורת הדיפלומטים הזרים, למרגלות בימת הכבוד הראשית. רק מי שיודע מה היה צה"ל בעבור בן־גוריון יכול להבין את עומק הפגיעה בו. טדי לקח אותו לגבעה כשלושה ק"מ בכיוון רמאללה, נקודת תצפית נוחה על מקום כינוס הצועדים. משם השקיף בן־גוריון לבדו על המצעד היוצא, השקיף ושתק.

מסתגר בתוך עצמו

קולק: "כשבן־גוריון כעס, הוא לא דיבר. פשוט שתק. היה אפשר להבין את המשבר שהוא עובר רק מתוך התנהגותו, מתוך הבעת פניו. לא מתוך דבר שהוא אמר. בן־גוריון היה מסתגר בתוך עצמו ועם עצמו. כך התנהג כאשר לא הצליח לשכנע את חבריו בעניין "הפרשה". פניו אמרו יאוש. הוא לא אמר דבר. נכון, מוכרח אז, היה בחופשה. הוא קרא לממלא המקום — לוברסקי — ואמר לו בשקט: תקרא לחברים, אני מתפטר. אותו סוג של יאוש ראיתי אצלו גם כאשר לא הצליח לשכנע את גולדה בעמדתו בפרשת המדענים הגרמניים. איסר הראל ('הקטן') שהיה אז ראש שירותי הביטחון היה משוכנע שזאת סכנה נוראה. גולדה וגליל תמכו באיסר".

על טעויות: "בן־גוריון לא הודה בטעות. מעט מאוד פעמים אני זוכר אותו מתנהג כאילו טעה, וגם אז — לא הודה בכך אלא פשוט שינה את גישתו. לי למשל, היה ויכוח חריף אתו בנושא היחס שלו ליהדות הגולה ולתנועה הציונית העולמית. בתחילת שנות ה־60 שהיינו בקנדה, כשעל סדר היום עניין הכור בדימונה. הנסיעה לקנדה היתה אמתלה בלבד, כדי שהנשיא קנדי יזמין משם את בן־גוריון לארה"ב, דבר שאמנם אירע. בן־גוריון לא רצה בשום פנים ואופן לפגוש את המנהיגים היהודיים הציוניים שם. זה לא היה חשוב לו. באותו רגע, אמרתי לבן־גוריון שאם זו עמדתו — אני חוזר לארץ. הוא לא נתן לי לחזור, ובפועל — שינה את סדר היום. הוא אף פעם לא אמר: טעיתי. עם זאת אפשר לראות בדברים כאלה השלמה, הכרה בטעות".

על הבן־גוריוניסטים: "מי שמנתח את בן־גוריון הכי טוב והכי נכון זה חיים ישראלי. ואני לא אדם אחד. לא אני, לא יצחק נבון וגם לא שמעון פרס".

חיפש קשר אינטלקטואלי עם נשים

על פרשיות אהבה של בן־גוריון: "קראתי את מה שנכתב בנושא בעיתוני החג. אני הכרתי את האישה שבה מדובר, ואיני יודע אם קיים אתה יחסים. זה גם לא מעניין אותי. העיסוק בזה הוא חסר טעם ואינו צריך לעניין את הציבור. דבר אחד אני יכול להגיד — בן־גוריון חיפש [illegible] קשר אינטלקטואלי עם נשים, בעלות שיעור קומה. קשר שברגע מסוים פולה כבר לא נתנה לו. זה לא קורה רק לבן־גוריון. לפעמים — הגבר מתפתח והאישה נשארת אם טובה, עקרת בית מצוינת, אבל אינטלקטואלית היא פשוט לא מתפתחת.

"מרים טאוב היתה אשה מאוד מוכשרת. היא ניהלה את 'הדסה' וזה לא עניין פשוט — ארגון של 300 אלף נשים, עשרות סניפים, ניהול כספים. מי שמחזיק דבר כזה הוא בעל יכולת בלתי מבוטלת. את המכתבים של בן־גוריון למרים טאוב אפשר לפרש כמכתבי אהבה ואפשר לפרש גם אחרת. אני חותם על לפחות 20 מכתבים ביום — LOVE, טדי. זה עוד לא אומר שיש לי עם כל אותם 20 איש קשרים מיניים".

על הסזון: "בן־גוריון השביע את הסזון לדרך היחידה באותה תקופה, כפי שאני חושב עד היום שזו היתה הדרך היחידה. לא שמעתי ממנו שום הסתייגויות. לא בזמן מעשה ולא כך ידעתי. אני ביצעתי את מה שהחליטו (מה שגם בן־גוריון החליט) בלב שלם, ואני חושב שזה אחד הדברים הטובים שעשינו. אני בטוח שגם הוא חשב כך. היום כשמשכתבים היסטוריה, זה מקבל דוגמה כל־כך חשובה: אז זה היה חלק ממכלול. אז זה לא היה דבר כל־כך חשוב. חשוב היה הפרינציפ היהודי, שהיישוב שלוחם על קיומו, על הקמת מדינה, יכול להופיע רק בכוח אחד, לא מפולג".

על דוגמה אישית: "בן־גוריון הלך לשדה־בוקר והראה בכך דוגמה אישית. למרות זאת לא היתה לו ביקורת על מנהיגים אחרים שהנושא לא היה חשוב להם. בן־גוריון לא חיפש מנהיגים ולא חיפש דוגמה אישית אצל מנהיגים. הוא חיפש נוער שילך אחריו, והיה מאוכזב מכך שהנוער לא הלך אחריו לנגב. אני לא חושב שהוא ציפה מאיזה מנהיג שהוא שילך אחריו".

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 42 ש"ח
המחיר למילה 5.25 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

הלוח הארצי
הארץ חדשות

חדשות | העיר | כלהעיר | צומת השרון | כאן דרום | הלוח הבטוח

הלוח הארצי — כלהעיר ירושלים

דירות

● מכר דירה שיש לך מעוניין לא לשלם דמי תווך ולקבל הוזה ושרד חינם פרסם במדור "שמאי". ג'ג"ע 02-223342

4 חדרים ויותר

עמית
מחלקה לריצוף
שיש וקרמיקה
עזה 29,
טל' 669201

קבלנים מציעים

וילות ובתים

האחים ישראל
מציעים למכירה
דירות חדשות בנות
5,4 חדרים ברמת
ביצוע גבוה
משרד מכירות
"צור"
טל' 02-240547

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

3–3.5 חדרים

דירות בשכר
חודשי

דירות מרוהטות

דירות ברמ"פ

ביקוש דירות

דירות להחלפה

מכוניות

מכוניות כללי

וולבו

מוסך צמח
(יאיר)
מומחים למכוניות
אודי, אופל ופולקסון
טל' 718633

מרצדס

סובארו

אודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

אינוצנטי

אלפא

אמריקאיות

פורד

ב.מ.וו.

פיז'ו

פיאט

פיסטה

רנו

מסחריות

מנועים

אופנועים

ביקוש רכב

הצעות עבודה

אוא.אר.אס

חבר

ביקוש עבודה

עסקים

מחסנים

מגרשים

חנויות

משרדים

כתב — הדפסות
במרכז העיר
טל' 234285

אולמות

הלוח הארצי

הארץ חדשות

קונים זהב
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
טל. 03-235924
ZAMLER

ירושלים
המשך

אולמות

הלוואות

מבני תעשייה

חקלאות

מכונות כביסה

מערכת סטריאו

מקררים

פסנתרים

צילום

רהיטים

שונות

תנורי אפיה

מוצרי חשמל

מחשבים

מציעים למכירה

גרפולוגיה

רפוי והדיה

שיעורים

קיץ ונופש

צילום

בריאות ויפהפלה

בעלי־חיים

שירותים

מלווידות

בריאות

מחשבים

משרות־קול

חימום והסקה

בתי־אבות

שידוכים

הבראות

לוח קיר

אופניים

כלי־נגינה

בעלי חיים

וידיאו

הלוח הארצי העיר צומת השרון
תל אביב גוש דן והשרון

דירות

תל אביב

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

1—1.5 חדרים

וילות ובתים

קבלת מודעות
ללוח העיר
"רשפים"
טל: 371622
אשראי ל־60 יום.
מקבלים ויזה ודיינרס

פרוייקט אורנים
חברה קבלנית לבנין
052-34441 03-471433

קבלנים מציעים

נוה דן

מתמטיקה
מרכז הלמידה

מגוון
MIGVAN

אזור השרון

יריד דירות רמה"ש
סוקולוב 32 03-491231
(גם בערב)

426293-7
המרכז הישראלי לדירות

ראשל"צ

נתניה

דירות מרוהטות

שבת

תולון בתים

הלוח הארצי

הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון
המשך

● שותף/ה ל"ג חדרים, מטבחון, בגבעתיים טלי' 03-519006 161243116א

● בבנין השקט 1/2 3 מרוהטת קומפלט מגבית. 241921 ,634418 162051164

● ליד הכל הפרנות 2 מקסימה מרוהטת, קומפלט + מגן + טלפון ק"ב. "300 דולר" "עמית" 144347162 03-5461767

● בקשו דירה לשותפים ליד דיזנגוף ... 144418163

● 1/2 1 ריהוט חלקי ללא טלפון ... 144456163

● להשכרה 1/2 3 מרוהטת + טלפון + מעלית ... 163029163

● בבנין 3 חדרי מרוהטת קומפלט + טלפון ... 191020164

● בבית שרת דירת 2 חדרים חמודה מרוהטת + טלפון + דודי"ש 197101164

● בשיכונים השקט בתל-אביב דירת חדר מרוהטת. 03-479169 182436167

ביקוש דירות

● מעוניין בדירת 3, בתל-אביב, רמת-גן, גבעתיים, רמת-השרון 200936224

● מעוניינת להחליף דירה בתלת ... 112322224

● מעוניינים בהשכרה 3-4 חדרים ... 115322253

● מעוניין לקנות 4.5-5.5 חדרים ... 201752257

דירות בדרום

● בתל-אביב, בבת-ים ... 110459253

● 2 חדרים + חצ', ק"ב ... 173941294

חדרים מרוהטים

● חדר קטן + שירותים, כניסה נפרדת ... 170703252

● להשכרה חדר מרוהט בבנין ת"א ... 194932254

שותף/שותפה

● דרוש/ה שותף/ה לדירה ... 153043224

אוסטין

● המוסדות לאוסטין ... 154633092

אופל

● אסקונה ... 112501253

● אסקונה 1600 1981 ... 205342294

● אסקונה 1300 ... 146048024

אלפא רומאו

● באוטומט אלפאסוד 1982 ... 112609252

● אלפא 33 1985 ... 165488092

אמריקאיות

● פורד מוסטנג 1981 ... 151233224

ב.מ.וו.

● לגודרים 318 1979 ... 146436014

ג'יפים

● איזו 6 1976 ... 001807092

דייהטסו

● דייהטסו 1984 ... 171203252

וולוו

● רוצה מעוניין לקנות וולוו 244 ... 192955022

אוטוביאנקי

● אוטוביאנקי ... 193909022

לנצ'יה

● דלתא 1982 ... 151254254

מזדה

מיני מיינור

מרצדס

● מעוניין בדגם מרצדס ... 135959024

נ.ס.או.

● סובארו 1200 ... 172540021

סובארו

● סובארו ... 200912224

סימקה-קרייזלר

● סימקה 1301 ... 194509254

פולקסוואגן

● גולף 1980 ... 112729252

פורד

● אסקורט ... 152452222

פיאט

● פיאט 127 ... 152151224

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

פיג'ו

רנו

מוסדות / מגרשים

משאיות

● לילנד 410 1974, 1979 מקיה ... 165743092

מרקטורים

● מעמיס העמסיים ... 112338252

אופנועים

● הונדה ... 150752224

03-235667 יורוס
השקעות בע"מ
● "יונייקר" ... החברה הגדולה בישראל לייבוא אופנועים ... 03-235667

קומפיוסט
● "קומפיוסט" - רשת ה-מכונים המגיעים המוב-חרים ... "קומפיוסט" ת"א רחוב היכל הספורט 330418

איתור רכב גנוב

● "גלגלים" - איתור רכב גנוב ... 174853021

ביקוש רכב

● רוצים מעוניין לקנות ... 111456253

חלפי רכב

● חלקי חילוף לכל סוגי הרכב ... 174801292

הצעות עבודה

● דרושים מכלולות לחנות ... 151420253

● דרוש מגשר מעולה לעבודה ... 152953223

הצטרף לענף המלונאות

מלונות
ירושלים
מוריה
דרוש
קצין ביטחון ראשי
כפוף למנהל כוח-אדם
★ גיל 25-30
★ בוגר יחידה קרבית בתפקיד פיקודי
★ בעל ניסיון בתפקידים דומים (רצוי במלונאות)
נא לפנות למחלקת כוח אדם
רח' קרן היסוד 39 ירושלים
טלפון: 02-232232

מלונות דן
למלון דן אכדיה
דרוש/ה
Might Auditor
(קופאי/ת קבלה לילה)
שכר טוב למתאימים/ות
מתאימים/ות בלבד יפנו
למח' כוח אדם
טל: 052-556677

דרוש/ה בהרצליה
מנהל/ת משק
★ בוגר/ת תדמור
★ ניסיון קודם חובה
★ העבודה במשמרות
★ תנאים סוציאלים מלאים
לפנות לאיריס 03-5592446/7
בין השעות 09.00-12.30

בואו איתנו לקיבוץ
מתארגנת קבוצה של רווקים/ות ומשפחות צעירות רציים בעלי מקצועות והשכלה בוגרי י"ב אחרי צבא עד גיל 32
03-216015 ,03-262521 (מצרפים סטודנטים שנה אחרונה)

קבלת מודעות
ללוח העיר
"ר ש פ י ם"
טל: 371622
אשראי ל-60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

אחיות

גננות ומטפלות

גזירה ותפירה

מכוניות

● שרות לקבלת מודעות בטלפון ללוח הארצי בכרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט ... 204959292

קבלת מודעות
ללוח העיר
"ר ש פ י ם"
טל: 371622
אשראי ל-60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

אאודי

● אאודי 100, ביגאל, 1982 ... 150927224

בנק טפחות
בנק המשכנתאות הגדול במדינה

מכתובה الأصل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

ת"א גושדן והשרון
המשך

★ סוכני מכס ותחבורה
★ עמילות מכס
★ תובלה בינלאומית

שיגור אקספרס בע"מ

דרושים:

1. **בחורה אחראית**
אנגלית רהוטה, ידע בטלקס יתרון.
משרה מלאה.
לפנות לעופרה 03-373075.

2. **מזכירה**
אנגלית + הדפסה אנגלית עברית יתרון
משרה מלאה.
לפנות לעופר 03-375211 שלוחה 344

3. **גובה**
אנגלית + הדפסה יתרון.
משרה מלאה.
לפנות לעופר 03-375211 שלוחה 344

4. **שליח** נמרץ וחרוץ
+ רשיון לטספה 2.5 כ"ס.
לפנות לדני אברהם 03-382536.

נמנה על קבוצת כלל

למשרד עמילות מכס
דרוש
פקיד רישוי
עם נסיון בסיווג
טל: 03-653416 03-654038

ביקוש עבודה

עסקים

קבלת מודעות
ללוח העיר
"רשפים"
טל: 371622
אשראי ל-60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

תווך זוהר
371649 376891

אולמות

חנויות

מבני תעשיה

משרדים

מחסנים

עובדי מתכת

מזכירות

בתי אבות

רפואת שיניים

סוכנים/ות

עובדי סגר

עוזרות ומטפלות

פועלים/ות

פקידים/ות

שליחים/ות

מסירה ואבטחה

תיווך

דפוס

הנהלת חשבונות

חשמל

מוסכאים

נערים

נהגים

ספרים/ות

מכונאים / הנדסאים

יהלומים

מוכרים/ות

[illegible]

נצא לאכול

איטלקיות
● התפריט האיטלקי המשובח ביותר במסעדת ריביירה הנשקפת אל הים. רחוב הירקון סמואל 78.

הלביות צמחוניות
● נמלי בלינצ'ס מסעדה חלבית כשרה בלב דיזנגוף אווירה נעימה ומאכלים משלים. הכניסה משעה 4 ר"פ פתוח עד חצות.

בוכריות
● תפריט יהודי, לחדרושנחה, לאוהבי מאכלים בוכריים סבית אבא, ריטשיריה, קטטופי, גושיגיזה, פלוב. בתובל 15 מאחורי הבורסה ברמת גן. אפשר להזמין ולקחת הביתה. 7515305.

טבעוניות
● במיטבעוניה של בתיה ביקרתי שמע מאכלים צמחוניים ביתיים, מרקים, פשטידות ודגים. כשר. בן יהודה 59. טלפון 246752.

בלקניות
● אל-דאורי, מסעדה מקסימה, אוחזה במנון בלקני מזרחי, זמר בכל ערב שישי. גורדון 5 הרצליה ב'. 052-78850

יהודיות
● בקיסוק, מטבח יהודי ביתי ותפריט מגוון. רח' דיזנגוף 145 ת"א. טלפון 03-233679

בתי קפה
● הקפה ארומה, פיצה ועוגות והמנון של מאכלי חלב. כיכר אדרע רמתגן. טלפון 722400.

ישראלי מקורי
● מבשים מסעדה השייכת לסוג המשובח. התפריט המזרחי הכולל גם ממולאים, סלטים, בשרים על האש ודגים. במבשים שיעור לארועים מכל הסוגים. במבשים חייה אמיתית. רחוב אהרון קציר תל-השומר. טלפון 769427.

גלידריות
● הבלון, רשת מסעדות הגלידה היפות ביותר בארץ. בואו אל הבלון והנהו מקרנבל של גלידות העשויות מחומרים טבעיים ועכשיו הבלון גם בבן יהודה 163, בהרצליה פיתוח והמדרחוב בנתניה.

● "לה ולי" מטעני גריל אווזי כשר בהשבצות הרבגות. אצל 61 התקוה "לה ולי" 372439.

● במבשו ריצמן מבחר של סלטים וממולאים, בשרים על האש באיכות משובחת. ריצמן 78. 457826

● אכול עד שתשבעו במבשו התעשייתים מבחר של ארוחות מלאות + שתיה ב-7 שקלים. הבנאי 5 אזור התעשייה חולון. 5591962

מזרחיות
● אצל עמוס, מבחר מאכלים מזרחיים טלטים, ממולאים, בשרים ודגים על האש. דרך בן צבי 35 – יפו. 821392.

● במבשו השפיים מבחר גדול של סלטים וממולאים, שווי ממולא, בשרים ודגים על האש. הבעלים מכירים האווירה נעימה. שדרות רוקח ע"י התחנה ולע. 473589

● במושב אמנואלשום כראי לאכול במסעדת חילפי המזרחית. התפריט מזרחי וגם אירופאי. שפורים ממולאים ומגוון סלט במגוון מכיר. בנהלת גביל 065-52850.

● כדאי לאכול במזנון שאול, אוכל תימני מזרחי, אלישיב 11 כרם התימנים. להזמנות 657619.

● בגא ליאל השני אברהמלד. מסעדה מזרחית, בשר ודגים על האש, מחירים עממיים. הרב קוק, תוחנה 10 הרצליה 052-550164.

ים תיכוניות
● במזרק המצייריות, רחוב סירקין 4 גבעתיים, מאכלי צייר ואסקלת פומים, התפריט מיוחד והאווירה מקסימה. טלפון 728200.

● במסעדת הסבינה מסעדת הסבינה הנעשקת לים, מביעה תפריט מגוון ויין תוצב. נוף מרהיב ברכבל הזהב, בהרצליה, חיפה.

● בנורית מסעדה ים תיכונית הידועה במסורת ממולאים ובמטעמי הבשר והדגים. ואווירה לאביבי מפע. "כפרית" – דרך בן צבי 70, ת"א 822979

מסעדות
● "במשבר" הבי הבי בעיר. סלטים וממולאים הבשר על האש. הכניסה מדרך השלום 24. טלפון 336589
"במסעדה שלנו" מבצע בעיצוה ערק לארוחות, קפה ובקלואה חינם, ארבעה מנרים, יין חינם. איזור התעשייה חולון 5560210.

טאב מסעדה
● טקרוש טאב הרצליה ע"י תחנת טבבריאש פתוח עד השעות הקטנות. תפריט עשיר, אבן אדרת. 052-357599
● אירוחת קלנוע – טאב מסעדה, הילל הזקן, ארוחות, מוסיקה וסרטים. רח' הילל הזקן 6, מאחורי קלנוע אלנבי.
● במטקי טאב מסעדה, בשרים ודגים מעושנים ממטוחתנו הזה תשוק אותו המובים שבעיר. פתוח מ-12.00 – 15.00 ומ-20.00 – 02.00. בן יהודה 231 טלפון 451629.

תימניות
● פיגולה II מסעדה תימנית הטובה שבעיר מגישה תפריט במחירים נוחלים. פתוח שבעה ימים בשבוע עד לשעות הבוקר. השירות מהיר והיא. מסעדה היפה שבעיר. רחוב דוד המלך 1. טלפון: 263330.
● בואו להנות מאוירה מזרחית תפריט תימני עד לשעות הבוקר בפיגולה III. גינתן, מלאוח ומרק תימני. רחוב פרישמן 10. טלפון: 223479.

מועדון מסעדה
● בטאגסית, הבית בינלאומית מאוחה באווירה יוונית אמיתית. רחוב המלאכה 30 באזור התעשייה חולון. טל: 800500.

תפריט מגוון
● אבל כמו יכולתך במסעדת האצטדיון הרצליה פיתוח. ביום שלישי ערב איטלקי בימי רביעי וחמישי ערבי דגים, בליל שבת סטייקים, במוצאי שבת ערב שפודים, לילדים ארוחות מיוחדות. 052-77404.

פיצריות
סוגי פיצה שונים ומאכלים איטלקיים על טהרת החלב. פיצה דומינו רחוב המוסכים 4 תל-אביב. מול בית אליהו, פתוח כל השבוע עד 24.00 ובמוצ"ש.

קונדיטוריות
● להשתעשות מבחר עוגות ועוגיות, מתקבלות הזמנות לארועים. מכירה לפרטיים במחירים סיטונאים. בן יהודה 258. טל' 454583.

גוש וסוי
● מזנון מרויטן שביטי בן שמן מציע יום של כיף בחופש מוכנות לכל המשפחה. בתפריט: מנה, מבשב, מנלול ביחוס קבר, אורז, לבנה, מלאוח, סוגי גבינות או מסורתי-ירושלמי, הרבה ירוק הטבע. תירוק הציור בחוץ. לפרטים נוספים 08-231680 או 08-261631

ערוך ע"י מודעפון 38 38 38

הסכו מן الاصل

אזור הדרום | כאן הדרום | הלוות הארצי

דירות

ביקוש דירות

דירות בדמ"פ

מכוניות

אאודי

ב.מ.וו.

מרצדס

סובארו

סוסיתא

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

3 — 3.5 חדרים

2 — 2.5 חדרים

שכ"ח

ביקוש דירות

דירות בשכר חודשי

קח־תן חצי־חינם

קבלת מודעות
ללוח העיר
"ר ש פ י ם"
טל: 371622
אשראי ל־60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

קח

מקרר

מכונת כביסה

תנורי אפיה

מגלדיות

מדיחי כלים

תן

סירות

רו"ג

מרקסודים

אופנועים

הצעות עבודה

חשמל ואלקטרוניקה

נגרים

עסקים

מגרשים

בריאות ויופי

שידוכים

הכרויות

מכירות

שידוכים

הכרויות

חדש "קשר"
עלון הפנויים/יות
מס' 1
בישראל

• מחיר השיחות למנויי כרטיס חבר 25 ש"ח בלבד
• כרטיס חבר ניתן לרכוש תמורת תשלום חד פעמי של 68 ש"ח

אין צורך להתחייב מראש לתשלום

רק טלפן הזמן!
העלונים נשלחים במעטפות סגורות ללא ציון שם השולח

כ־4500 פנויים/יות, שני משרדים, צוות מקצועי ומיומן, 10 שנות נסיון. והחשוב מכל כ־950 פנויים/יות מציגים עצמם חודש בעלוני "קשר" במודעות מפורטות מאוד (50% עם טלפונים) מחכים לקשר איתך.

03-733994
04-446023
9 עד 21
גם בשבת

קשר אסטרולוגי
דמי ההשתתפות בהחזר הכרות לחודש בלבד!!
לפנויים ופנויות

הסיכויים הגבוהים ביותר למציאת בן/בת הזוג האידיאלי/ת!!!
יצירת קשר בין בני־מזלות מתאימים לפי מכתב האסטרולוגיות, בהתכתבות בכל הארץ. לקבלת פרטים ודף השתתפות כתוב/י לת.ד. 71004, ירושלים, טל: 02-720429.

בת־זוג

חנים

תכשיטים וכלי כסף

כרטיסי ביקור

ציוד ריהוט

מערכת סטריאו

"לימודי גיטרה"
בשיטה חדשנית
חשמלית, באס, קלאסית, אקוסטית
למתחילים ולמתקדמים
פרטים: 03-737842
מורה מוסמך ומנוסה

רוצים לקנות

וידאו

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

שיעור

אמנות

מסגרות זהב

לקראת החגים

קופות ומשקלים

גרפולוגיה

סורגים

נשק ותחמושת

רהיטים

מחשב

צביעה וסיוד
מקבלים כל מיני עבודות צבעי, סיוד וטמבורטקס.
סיוד הדרי מדרגות בתי עסק ודירות
במחירים עממיים ואחריות על ידי עוסק מורשה
03-662091
יעוץ חינם

כלי נגינה

פסנתרים
מבחר פסנתרים גרמניים ואנגלים בתשלומים נוחים
"מרכז הפסנתרים"
אבן גבירול 48
03-263544
03-265842

חיות בית

אבד
כלב דוברמן
דני שחור
(בסביבות הפארק הלאומי)
המוצא הישר מתבקש להתקשר ל־03-747914
ויבוא על שכרו

בריאות ויופי

ניקוי ופוליש

חיטוי והדברה

נפט וקיים

שיפוצים

שירותים

אחזקת דבקות

מוצרי חשמל

צילום

הלבשה והנעלה

הלוואות

ניגון

תקליטים

ריפוי והדיה

מגרשים

מציעים למכירה

קבלת מודעות
ללוח העיר
"ר ש פ י ם"
טל: 371622
אשראי ל־60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

לכפר הנוער הדתי בית עמיאל שדה יעקב
04-935497, 04-931225
דרושה
מזכירה לבית הספר
* עם נסיון *

מגה תעשיות נעלים בע"מ
מ.חיפה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג 3
למחלקת הגיזברות בעל/ת נסיון של 5 שנים
למשרה מלאה, 5 י"ע
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון
לת.ד. 10198 מ.חיפה מחלקת כ"א

קריית־חינוך אורט ק.ביאליק
רחוב גיורא 3 ק.ביאליק 04-720121/2
דרושה:
מזכירה למכללה
* נסיון בניהול מזכירות כולל כתבנות
* העבודה מפוצלת — לפני ואחה"צ
נא לפנות למר שושני בטלפון

עלית הנוער כפר הנוער חופים
(עין עבר) 04-912244
דרוש:
מורה לחרטות וריתוך
(לחצי משרה)
— מועמדים מתאימים יפנו טלפונית —

למעבדת שיניים
גדולה בחיפה
דרוש
מנהל
★ ידע בכל ענפי טכנאות השיניים
טל: 04-515804
04-530785

"דשניר בע"מ"
עבודות עפר ופיתוח אשדוד
דרוש
מפעיל
שופל 950
בעל נסיון רצוי
תושב אשדוד בפרטים
נא לפנות
055-22641
055-33061

למרפאת שיניים בנווה שאנן
דרושה
סייעת מנוסה
להתקשר טל'
04-235044

למוסד ציבורי בעכו
דרושים
* מאבחנים/ות
בוגרי B.A בפסיכולוגיה
או מרפאים בעיסוק
מורים למתמטיקה, חשמל מעשי ועיוני
מתאים גם לפנסיונרים
למעונינים נא לפנות טל: 915734 לאסתי
842320 להלל

למועצה אזורית עמק הירדן
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3־2
לפנות למשרדי המועצה,
אל מזכיר המועצה
טל' 067-51421

עבודה **בחלונות** תמצא!

בריכוז החלונות בין מודעות המילים.......

S.L. Technical Literature
Seeks
Electronic engineers
technical writers
Please send resume to
S.Levy, P.O.B. 88
Kiryat Ata 28100

מלצן בן 36

נסיון רב בתחום ביהול פיננסי ממון והשקעות המלצות מעולות, פנוי להצעה הולמת בירושלים

ת"ד 5372 חיפה

דרוש **מפעיל מצגאי** לטיפול אורוות תיירותית באזור אילת

בעלי ניסיון בתחום יפנו בטלפון: 03-335716 שלוחה 350

דרושים:

נהגי סמיטריילר

(עדיפות לבעלי נסיון בנהיגת מאק D.M)

נסיון של שנתיים לפחות

לפנות לטלפונים: 233641, 220186

למושב אחיהוד
דרוש
מזכיר גזבר
בעלי ניסיון יפנו בכתב למזכירות המושב ד.נ. משגב 20145

Maquette מקט
Leather Fashions

דרושים/ות:

1. תופרות לעבודות יד

אפשרות לחצי יום

2. תופרות/ חייטים

תנאים טובים הסעות מובטחות

לפנות 04-981257

לקונדיטוריה "קלהה" במגדל העמק

דרוש

עוזר קונדיטור או מתלמד

טל: 40010, 41339, 065-40292

להפקיד מגזין ורב אתגר באזור חיפה
דרוש

מנתח מערכות

בעל נסיון בישומים תעשייתיים מתקדמים

לפנות בכתב לת.ד. 236 קריית ביאליק 27000

סודיות מובטחת

לחברה בחיפה דרושה

מזכירה למנכ"ל

בישורים הכרחיים:
* נסיון רב במזכירות ובתפקיד דומה.
* יוצאת צבא בגילאים 26–40
* כושר ניסוח מעולה בכתב ובע"פ
* ידע אנגלית

שעות עבודה נוחות 5 ימים בשבוע
נא לשלוח קורות חיים ופרוט ניסיון בכתב יד לת.ד. 4307 חיפה 31042 עבור "מזכירה"
תנאים מצויינים. סודיות תשמר בקפידה

למוסד "אהבה" בק. ביאליק
דרושים

1. עוזרת אם בית

2. עובדת נקיון למשרדים

3. עובדת מטבח

לפנות לטל' 04-740296 או לפנות במקום

עצמה
חברה לכח אדם

דרושים:
* מסגר קורא תוכניות/צגר
* רתך ארגון
* הנדסאי חשמל/חשמלאי ראשי עם רשיון למתח גבוה
* נגר מקצועי
* כתבנית ע/א
* ידע בהפעלת טלקס למשרה חלקית

לפנות לטלפון: 04-667686

דרוש:

מפעיל

למפעל אספלט באיזור חיפה
עדיפות לבעלי נסיון קודם
ידע בחשמל או אלקטרוניקה
"סודיות מובטחת"
לפנות לת.ד. 532 חיפה.

למפעל בתחום האפנה
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

הכישורים:
נסיון בניהול מחלקת חשבונות בהיקף גדול, ידע רב ונסיון בניהול מערכות ממוחשבות רב מטבעות, ידע בנושא יבוא ויצוא.

השכלה:
רואה חשבון מוסמך, בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1736 ת"א עבור מס' 417

כור מפעלי קרמיקה בע"מ ומי אזור תעשיה נעמן למפעלינו בעכו דרושים

*** מכונאי אחזקה**

ידע בפנאומטיקה והידראוליקה

*** מסגר — חרט**

כישורים
בוגרי צבא. 3-4 שנות נסיון בתעשיה
בדבר פרטים נא לפנות לאלכס בטל' 919416 911977

מתפנה משרת אחות מוסמכת בבי"ס פנימייתי,
מגורים נאותים במקום.
מועמדות רציניות תפנינה בכתב בצירוף צילומי תעודות של השכלה ונסיון
לת.ד. 41 כפר תבור.

למפעל תעשייתי בצפון
דרוש

שליח טכני לארה"ב

על המועמד להיות רווק, יוצא צבא ובעל הכישורים הבאים:
* חוש טכני מפותח.
* עבודת כפיים טכנית טובה.
* רצוי נסיון טכני קודם.
* ידיעות בשפה האנגלית.

המועמד המתאים יועבר הכשרה בת 2-3 חודשים במפעל האם בישראל וישלח למשך שנה לארה"ב שם יועסק במגוון עבודות יד בייצור.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 164 כרמיאל 20101 עבור "מנהל כ"א"
המודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

דניש
לדניש חיפה דרושה

מוכרת מעולה

* נסיון במכירת מוצרי איכות.
* ידע בסיסי בעיצוב פנים — רצוי.
* משרה מלאה — יום עבודה מפוצל.

העונים על דרישות אלה בלבד מוזמנים להתקשר לטל' 330792 בין השעות 9-13 לעמוס

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ

למשרדנו בחיפה דרושה

פקידה כתבנית

כישורים נדרשים:
★ שליטה בהדפסה עברית אנגלית
★ נסיון בעבודות משרד
★ רצוי ידע ועבודה עם מעבד תמלילים
★ העבודה היא ל-5 ימים בשבוע

נא לפנות טלפונית 04 669151 קו פנימי 266 או 264

למוסך במפרץ חיפה
דרושים

מכונאי/חשמלאי רכב

בעל הסמכה לניהול מוסך לעבודה מפעלית

מכשירן או טכנאי מכוניות

לא דרוש נסיון קודם

לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 4056 חיפה

לפוליגון מצבעת טקסטיל חיפה בע"מ
דרוש

מנהל/ת מפעל

הכשורים
מהנדס ייצור בעל נסיון בתעשיה,
רצוי בענף הטקסטיל
בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 68 חיפה

לעבודה מיידית וקבועה
דרושות
תופרות בעלות ניסיון

הלוח הארצי — הלוח הבטוח חיפה והצפון

דירות

ביה קלקטיבית

4–4.5 חדרים

ביקוש דירות

קבלנים

הזדמנות טובה

דמ"פ

3–3.5 חדרים

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

קריות

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

2–2.5 חדרים

4–4.5 חדרים

3–3.5 חדרים

1–1.5 חדרים

דירות בטבריה

דירות למכירה

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

דירות בטבריה

נצרת

דירות בטבריה

וילות ובתים

דירות למכירה

גליל

דירות בטבריה

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

דלתה

הונדה

מלבס

לנצ'יה

סובארו

סוסיתא

סיאט

סימקה

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

הבוס הארצי

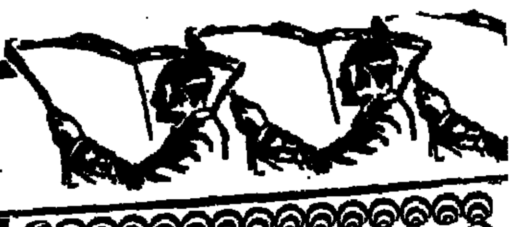

הארץ חדשות

לחברת ג.נ.מ. בע"מ כרמיאל
דרושים:
כרסמים
* בעלי נסיון של 4 שנים לפחות
לפנות טלפונית 04-987068 04-981252
לקביעת ראיון
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

לרשת מרפאות שיניים ארצית
דרושים:
רופאי שיניים מומחים בתחומי האורטודנטיה והפריודנטיה
★ למשרה חלקית / מלאה
בכל רחבי הארץ
טל: 04-515804, 04-530785
03-849415

מע"מ "כנות" בית ספר תיכון חקלאי
לפרויקט יחודי של חיילות משוחררות
להשלמת בגרות בתנאי פנימיה דרושים:
★ יועצת חינוכית חצי משרה
★ מורים לספרות, אנגלית ומתמטיקה
לבית הספר: מורה למחשוב ובקרה.
לפנימיה: רכז תכניות הדרכה ומדריכי חוגים
המעוניינים יפנו בכתב + קורות חיים והמלצות לת.ד. 9, גדרה

דרושים
למושב תימורים דרושה
מורה לשיעורי עזר באנגלית
לכיתות י"-י"ב
בפרטים נא לפנות למזכירות
טל': 055-85654

למפעל הורגול בקרית גת
דרושים
מהנדסים — הנדסאים — טכנאים —
להתפקיד מנהל משמרת
נא לפנות למפעל הורגול
אישית או לטלפון 051-885955

לחברת מסחרית גדולה בענף הרכב
דרוש:
טכנאי שירות
★ הנדסאי - טכנאי רכב
★ ניסיון מוכח של 5 שנות עבודה
נא לפנות לטל: 03-779111

לחברה מסחרית בת"א
דרושה
עובדת לקבלת טלפונים ורישום
פעם בשבוע בימי שלישי
מ־08.00 — 20.00
נא לפנות לטלפון 03-824271
שלוחה 303 — להנה

מוזיאון ישראל ירושלים
לאגף הנוער
דרוש
מדריך
בוגר ארכיאולוגיה
נא לפנות לטלפון 638940, 633278

להבישקר
■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המנועים בעולם. ■ קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים. ■ שבוע עבודה בן 5 ימים. ■
דרוש/ה
פקח/ית ייצור
הכשורים הדרושים:
* לאחר שרות צבאי
* בוגר בי"ס מקצועי או בעל רקע טכני.
* נסיון בעבודה בתעשיה
ב־1985 - 88% יצוא. התחזית ל־1986 - 95% יצוא!
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להבי ישקר בע"מ
ת.ד. 330 נהריה 22102 טל. 04-927831

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב
בימאי/ת
או
הנדסאי/ת
להפעלת מיכשור ממוחשב מתקדם
נסיון קודם רצוי אך אינו הכרחי
בעל/ת כושר עבודה עצמאי, ונכונות לעבודה במשמרות.

מועמדים יפנו בכתב יד
ובצרוף קורות חיים
ותאור נסיון קודם
לאגף משאבי אנוש
ת.ד. 60 באר־שבע, 84100
סודיות מובטחת

לעיתון "חדשות"
יגאל אלון 108 תל־אביב
דרושים מעצבים ומבצעים גרפים עם ניסיון
לעבודה במשמרות
טלפון: 330544 אחרי 20.00
מוטי גלילי

דרושות הצעות לניהול שני מזנונים בירושלים
דרושות הצעות לניהול שני מזנונים נפרדים
בירושלים, אחד במוסד ציבורי והשני במועדון תרבות
★ בדבר פרטים נא לפנות לטלפון 02-228491 ולבקש את רינה או לטלפון 02-228574 ולבקש את בת שבע

למושב בקעות
דרוש
גזבר
בעל נסיון
עם אפשרות מגורים במקום
נא להתקשר לטלפנים:
02-941270 02-941869
02-941251 02-941124

למוסד ממלכתי בחיפה
דרושים
סטודנטים הלומדים לימודי ערב לעבודות שמירה ביום
* לאחר שירות מלא בצה"ל
* בריאות תקינה
* להם עוד שנתיים לימודים לפחות
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 2133 חיפה מיקוד 31020 ויצרפו קורות חיים ופרטים אישיים (כולל מס' טלפון ומס' ת.ז.)
פונים מתאימים ייענו.

לרהיטי בית מרס בירושלים
דרוש
איש מכירות
בעל נסיון במטבחים
לקביעת ראיון להתקשר
02-668167

Direct תקשורת בע"מ
דרושה
מזכירה מנוסה
למשרד פרסום
בעלת ניסיון כולל הדפסה
תנאים מועדפים למתאימה
רח' הס 20 תל־אביב, טל. 03-5-4-653613

Bordeaux
לבורדו טקסטיל ירושלים
יצרני
LILY OF FRANCE (EUROPE)
CAROLE HOCHMAN (U.S.A)
דרושות
תופרות מודלים מקצועיות
תנאים טובים-למתאימות, 5 ימים בשבוע
שעה 8.00 — 15.00 טל' 02-534283-4 ללנה

מכרז
דרושים לכפר הנוער אמי"ת פ"ת
עובדים למשרות הבאות:
1. מדריך מחנך + משרה מלאה
2. מדריך חינוכי בפנימיה + משרה מלאה
3. עובד מטבח + משרה מלאה
4. מזכירה בחצי משרה
5. עובדת סוציאלית + משרה מלאה
יתקבלו מועמדים דתיים בלבד
המעוניינים יתקשרו לטלפון:
03-914436/911257

שטראוס שוק צפון 1969 בע"מ
דרושה
קלדנית מחשב
הכישורים הדרושים:
★ ידע ונסיון של שנה לפחות בהפעלה.
★ מקום העבודה במשרדינו בצומת הציק פוסט.
נא לפנות בכתב יד וצרוף קורות חיים לטל' 727223,
שד' ההסתדרות, ציק פוסט
מפרץ חיפה ת.ד. 320 קרית חיים 26130

רופאי שיניים
מנוסים
לעבודה /חלקית/ מלאה
בכל רחבי הארץ
04-530785

רצף תעשיות מוצרי בנין בע"מ
כביש כפר־אתא, מפרץ־חיפה.
למפעלינו דרושים בעלי התפקידים הבאים:
למחלקת אחזקה
איש אחזקה
(רצוי הנדסאי או מהנדס)
חשמלאי אחזקה
(רצוי הנדסאי או מהנדס)
בעלי נסיון תעשייתי בלבד ברמה מעולה
יפנו החל מיום א' בשעה 14.30
לטלפונים 05-720154 לאורי או לרוזה פורת

לישוב גבעון החדשה
דרוש מזכיר
נמרץ, בעל ניסיון לניהול צוות עובדים וניהול מו"מ עם מוסדות ציבור
לפרטים: טלפון 02-361911

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
מחסנאי
לניהול מחסן מכירות
בעל ניסיון ותק
בניהול צוות עבודה
ת"ד 10210 י"ם
מיקוד 91101

חברת ציוד אשדוד
דרוש
עובד אחזקה
בחברת צים/דיזנגוף אשדוד
בעל הכישורים הבאים:
- בעל רשיון חשמל
- ידע במערכות מיזוג אוויר
- ידע בשרברבות
- ידע בעבודות אחזקה שונות
- בעל ניסיון 4/3 שנים
על המעוניינים לפנות לטלפון:
055-20341, 055-32301 לקביעת ראיון

דרושים
מורים
(משרות חלקיות)
1) להוראת לימודי המחשב
2) לחוג דוברי אנגלית
לכיתות ד'—ח' חטיבת הביניים מבשרת ציון
טלפון: בימי החג 02-524646
לאחר החג, בשעות הבוקר 02-341455

א.י.אס. בע"מ
לחברת "אי. אי. אס" —
המובילה בשוקי תואמי יבמ (סדרה 3270 ו־6/36/38)
דרוש/ה
טכנאי שרות
תאור התפקיד:
שרות ותיקונים בשדה ובמעבדה של מסופים, מדפסות ובקרי תקשורת.
כישורים:
- בוגר בי"ס מקצועי באלקטרוניקה
- נסיון בציוד תקשורת צה"לי/אזרחי בתפקיד הנדרש
- הבנת ספרות מקצועית בשפה האנגלית.
- רשיון נהיגה
נא לפנות בכתב יד ל"אי. אי. אס" בע"מ
ת.ד. 1640 חיפה 31015
עבור משאבי אנוש

ל"גדעון אוברזון" בוטיק
דרושה
מוכרת מנוסה
★ נשים בעלות הופעה נאה
★ דוברת אנגלית/צרפתית
לפנות א'-ה' 440418/9/0 לראיון

ללהקה דרושים
2 בחורים
אחרי צבא
מאזור הדר השרון
לפירוק והרכבת ציוד
טלפון: 052-453511

בית הספר החקלאי מקוה ישראל
דרוש/ה
חשב/ת שכר
היקף המשרה - 6 שעות ביום
מועמדים, בעלי ידע ונסיון יפנו לבה"ס החקלאי מקוה ישראל טל. 03-842050

---

e.l. בע"מ
אנו חברה צעירה שחזית ידע המתפתחות ויצרנית מערכות מדידה אלקטרו אופטיות באופטיקה אוטו
ENGLISH SECRETARY
* MOTHER TONGUE: ENGLISH
* 5 — 7 YEARS EXPERIENCE
* EXCELLENT TYPING SKILLS + KNOWLEDGE OF WORD PROCESSOR
* ADMINISTRATIVE SKILLS APPROPRIATE TO SUPERVISING SMALL OFFICE WITH ABILITY TO INITIATE AND IMPLEMENT PROCEDURES
CONTACT: CANDY
5 ימי עבודה, הסעות, ארוחות במקום, אוירה נעימה
טל 055-143558/69
055-143488

סנפרוסט בע"מ SF
מזון איכות מוקפא
דרוש/ה
עוזר/ת לגזבר
הכישורים הנדרשים:
★ ידע ונסיון בהנהלת חשבונות
★ נסיון בעבודות מברות וכספים
★ חשב/ת הסכיבה
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ל.סנפרוסט בע"מ מחלקת כח־אדם ת.ד. 2323 אשדוד מיקוד 77121
מועמדים ומבונים בתעסוקה יענו תוך שבועיים

דלתא DELTA
טקסטיל שיווק בע"מ
דרוש/ה
סוכן/ת מכירות
באזור הדרום והנגב
★ נסיון במכירות
★ רכב חובה
נא לפנות לנחמה
טל: 03-9231552
בין השעות: 09.00-13.00

לבי"ס "מיפתן" אלון
דרושה
עובדת מטבח אחראית
עם ידע בבישול
לקביעת ראיון נא להתקשר
לטלפון 03-438347, 03-379540

ללכבו ראשון לציון
של
המשביר לצרכן
דרוש
קצין בטחון
לעבודה במשרה מלאה במשמרות
לראיון נא לפנות למשרדי כלבו ראשון לציון בתאום טלפוני
9643737

המדריך לעבודה בארה"ב
הכל על: השגת עבודה, ויזה, גרין קארד, ועוד
שלוח/ 30 ש"ח
לת.ד. 4467 חיפה
למקורת "משאבי מידע"

לחברה מסחרית בענף הספרים
דרוש/ה
אחראי/ת
לחנות ספרים באשקלון.
המשרה מלאה ליום עבודה מפוצל.
הכישורים:
ידיעת עברית ואנגלית על בוריה.
כושר ניהול, אחראיות ומסורה.
עדיפות לבעלי נסיון.
לפנות בכתב לת.ד. 628 ת"א, מיקוד 661006 למחלקת כ"א.
בצירוף קורות חיים.

שיטות לייעול מערכות
אנה
חדש
מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
רצוי עם ניסיון בתעשיה
ת.ד. 1700 תל־אביב 61016

דרוש/ה
מנהל/ת למשרד ביטוח בחיפה
• גיל 25־45
• יכולת נהול צוות עובדים
• כושר נהול מו"מ עם לקוחות
• ידע בהנה"ח וביטוח
• שאפתנות, מוטיבציה ויוזמה עצמית
• נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות
תנאי שכר הולמים ואתגר מקצועי למתאימים
טלפון 04-528077, 04-530328

לחברת תוכנה
דרוש/ה
מתכנת/ת
נסיון של 1־2 שנים בעבודה על P.C. I.B.M
ניסיון ב־FORTRAN, COBOL, LOTUS — 1,2,3
D-BASE III יתרון.
מקום העבודה בירושלים
נא לפנות בכתב לתיבת דואר 20175 ת"א

למוסד ציבורי בת"א
דרושה
מארגן/ת פעולות הדרכה
★ השכלה תיכונית ★ כושר ארגון ויוזמה
★ ידע בהדפסה ★
לפנות בכתב למחלקת כוח אדם
ת.ד. 33010 תל־אביב 61330

לחברת שיווק מובילה
בתחום מוצרי הצריכה הביתיים
דרושים:
מנהל מכירות מוגנים
★ נסיון קודם בתחום מוצרי הצריכה, רצוי רקע בשיווק אוזר.
★ השכלה מתאימה בשטח השיווק והמכירות.
★ כושר ניהול צוות עובדים.
התפקיד כולל אחריות על מכירות מוגנים באזור הצפון, תאום אספקות, טיפול בלקוחות והפעלת צוות מקדמי מכירות ומתקינים.
אחראי גביה
★ נסיון מקצועי קודם של 5 שנים לפחות.
★ רקע בהנה"ח (סוג 3).
★ התמצאות בעבודות גזברות, גביית המחאות פיננסיים.
★ כושר אישי ומחויבות.
על המועמדים העונים לדרישות המשרות לעיל לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032 ת"א מיקוד 61230 עבור "טט" 250".

א.זליג
אנשים מעולים לתפקידים בכירים
בכירים לקריירה חדשה
ללקוחותנו חברה בינל שמרכזה בישראל דרוש/ה
חשב (לסניף החברה בגרמניה המערבית)
תאור התפקיד: אחריות על מערכת חשבונאית, הכנת מאזנים, דיווח לארץ, פיקוח ובקרה ממוחשבים, ניהול אדמיניסטרטיבי של המשרד.
השכלה וכישורים: 1) רו"ח או בעל השכלה אקדמאית בחשבונאות. 2) נסיון בעבודה כחשב. 3) נסיון בניהול צוות עובדים. 4) שליטה מלאה בגרמנית ובאנגלית.
סודיות מובטחת
נא לשלוח קורות חיים כתובים בעט כדורי על נייר ללא שורות ולציין את היד הכותבת. אל: א. זליג, ת.ד. 4230, ת"א 61041, רח' גאולה 42, ת"א. פרטים נוספים בטל. 03-657510, 03-657530 בימי א'-ה' בין השעות 09.00-16.00.

למפעל גדול באשקלון
דרושה
מזכירת מנכ"ל
★ השכלה אקדמאית.
★ ידיעת השפה האנגלית על בוריה רצוי שפת אם.
★ ידע בהדפסה אנגלית עברית כולל הפעלת טלקס.
★ נסיון של 5 שנים לפחות בחברה גדולה.
★ ידע בעיבוד תמלילים יתרון.
תנאים טובים למתאימה
לפנות טלפונית 055-57190
או בכתב לת.ד. 10 אשקלון 78100
— סודיות מוחלטת מובטחת —

אם...
◆ רצונך בקריירה חדשה ומעניינת
◆ רצונך לשפר את איכות החיים שלך
◆ מעוניין בהצלחות
בוא אלינו
• גיל 25־45 • הופעה נאה.
• השכלה • בעלי קשרים.
תיכונית ומעלה. • בעל רכב (רצוי)
שרותי איילת טל: 04-665266
ובשבת 04-386071 (לעדה)

[illegible] الأصل

صكنا منه الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

FIAT

סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
יבואני פיאט בישראל
דרושים
למוסך המרכזי ברמת החייל

בוחני קבלה ומסירת רכב

מכונאים בעלי הסמכה

מכונאי רכב

מועמדים מתאימים בעלי ניסיון
מתבקשים לפנות למחלקת כוח אדם
רח' יצחק שדה 30, תל־אביב
טל: 03-330971
סודיות מובטחת

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

במרכז מחקר מיקרואלקטרוניקה
הנדסאי/ת — טכנאי/ת
מערכות וואקום
תאור התפקיד:
הפעלת מערכות וואקום גבוה לשיקוע שכבות דקות של מבודדים ומוליכים, פיתוח תהליכים במיקרואלקטרוניקה. העבודה נעשית במסגרת צוות מדעי גדול הדרושה נכונות לעבודה במסגרת שעות נוספות.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת בי"ס להנדסאים או טכנאים במגמת פיסיקה או מכניקה, רצוי בעל/ת נסיון מקצועי במערכות וואקום גבוה ומיכשור מדידה לשכבות דקות, לאחר שרות צבאי. ידיעת השפות עברית ואנגלית טכנית.
מכרז מס' 34/86
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, קרית הטכניון חיפה — 32000, עד יום 26.10.86 בציון מס' המכרז המתאים.

לאלקו התקנות ושרותים
דרושה
מזכירה ראשית
לעבודה במשרד בהרצליה
כישורים דרושים:
ידיעה מושלמת של השפה העברית (כולל הקלדה)
ידיעה טובה של השפה האנגלית (כולל הדפסות)
נסיון בניהול משרד מוכח
שעות עבודה: ימים א'-ה' 08.00-16.00 יום ו' 08.00-13.00
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית
052-558825

ציקלון מוצרי תעופה בע"מ

דרושים
מבנאים/מסגרים מעולים
* עדיפות לבוגרי בי"ס מקצועי וחיל האויר במקצוע הנ"ל.
* מסגרים מעולים - נסיון של 3 שנים לפחות. הכשרה למבנאות תינתן במפעל.

הסעות מחיפה ומהגליל המערבי. מעולה, תנאי עבודה טובים. מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים, מצב משפחתי, למחו' קליטת עובדים ציקלון בע"מ ת.ד. 114 כרמיאל
סודיות מובטחת

בוא לעסוק במקצוע חדש עם סיפוק, אתגרים ועניין רב
מתכנן פיננסי

מהו תפקיד המתכנן הפיננסי!
* לייעץ, לתכנן ולמכור "תכנית חבילה" שלמה המבטיחה ללקוח שמירת רמת חייו וחיי משפחתו במקרה מוות, אובדן כושר עבודה או בהגיעו לגיל פרישה.
* לייעץ, לתכנן ולבצע את מערך התנאים הסוציאליים של העובדים, ככלי נוהלי חיוני עבור מעבידיהם.

למי מיועד מקצוע תכנון הפיננסי!
* בעל השכלה אקדמאית, וכושר ליצור תקשורת בינאישית. * גיל 30-45.

מה תקבל מאתנו!
* הכשרה מקצועית ברמה גבוהה.
* התחייבות לתשלום חודשי קבוע.
* סיוע מקצועי צמוד של מדריכי החברה במהלך העבודה

אפשרות לתעסוקה כשכיר או עצמאי!
הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ
04-533191 04-539928 למזל
פרסום שפי

למועצה המקומית מעלה אדומים
דרוש/ה
1. עובד/ת מינהל וזכאות
ב־50% משרה לעבודה זמנית.
2. עו"ס כוללני
ב־50% משרה לעבודה זמנית.
פניות בכתב עד 30/10/86 עבור המועצה המקומית מעלה אדומים ת"ד 20 מיקוד — 90610
פניות טלפוניות: 02-351262, סמדר

דרושים
נהגים
עם רכב גדול
לחלוקת עיתונים
באזור ת"א
להתקשר מיום א'
לפרדי, טל: 651131

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

מכללה טכנולוגית יזרעאל נצרת עילית

נצרת עילית
נותרו מספר מקומות מצומצם לשנת הלימודים תשמ"ז במגמות הבאות:
קדם הנדסאים - ערב/בוקר
הנדסאי תעשייה וניהול - יום
בפרטים נא לפנות למזכירות המכללה טל: 065-90352 כל יום בשעות 08.00-17.00

בי"ס תיכון עירוני מקיף ג' ומכללה טכנית "עמל" העמית ע"ש הסנטור י. המפרי רחוב המתנדבים 2-6 ראשל"צ 75214 טלפון: 948157, 943993

ראשל"צ
דרוש/ה
ספרן/ית מוסמך/ת - בחצי משרה
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

האוניברסיטה הפתוחה
לאוניברסיטה הפתוחה דרושים
מורים לאנגלית לירושלים
הכישורים:
* דוברי שפת־אם אנגלית.
* בעלי תואר שני באנגלית ו/או חינוך.
על המעוניינים לשלוח קורות חיים שיגיעו עד יום 7.11.86 לכתובת:
בי"ס מיטשל, רח' סוקולוב 15, ירושלים, עבור האוניברסיטה הפתוחה.

שאש
שרותי אבטחה ושמירה
קרל זינגר בע"מ
העצמאות 60, חיפה טל. 642528
לעבודה בטחונית במשמרות
• מאבטחים
• בודקי מטענים
לעבודה קבועה.
מאזור חיפה והקריות בלבד.
* בוגרי צבא/משטרה.
* בריאות: פרופיל 72 ומעלה.
* בוגרי 10 שנות לימוד לפחות.
* גיל עד 45.
תנאים מצויינים למתאימים.
נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס שחרור, פנקס מילואים, 2 תמונות.
בא לפנות במקום.

לימית — שמירה ואבטחה
דרושים
קצינים במיל. לקציני בטחון
מאבטחים יוצאי צבא
לקביעת ראיון טלפון:
02-245421, 233966

נציבות שרות המדינה
לביהח ע"ש אדית וולפסון בחולון
דרושות
אחיות מוסמכות
★ לעבודה במחלקות כמדריכות קליניות.
★ ולמחלקות לטיפול נמרץ.
ואחיות מעשיות
תנאי העסקה:
★ במשרות חלקיות.
★ בתנאים מיוחדים.
★ ואפשרות להשתתפות בשכר דירה באזור.
בדבר פרטים נא לפנות למשרד מנהלת שירותי הסיעוד בביה"ח, טלפון: 03-898339

לחברה להפצת מוצר פירסומי בלעדי
דרושים:
סוכנות/ים
* בעלי הופעה נאה.
* בעלי נסיון במכירות.
* שכר גבוהה על בסיס עמלות
לראיונות לפנות לטלפון 04-740122

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
פקידה כתבנית
* שליטה בשפה ובהדפסת עברית אנגלית.
* מסודרת ובעלת נסיון.
נהג
בעל רשיון נהיגה בגורר ובטיולית.
יועדפו מועמדים תושבי האזור
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה
כתבנית מדעית
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה.
שליטה מלאה בשפה האנגלית, רצוי שפת אם.
הדפסה מעולה בשפה האנגלית.
רצויה ידיעת הדפסה בעברית.
נסיון בהדפסת פרסומים מדעיים ומאמרים
מספר המשרה: מר/181

דרוש/ה
עובד/ת ביקורת
הכישורים הדרושים
השכלה בתחומי כלכלה או חשבונאות.
ידע והתמצאות בפעולות ביקורת.
רקע במערכות ע.נ.א.
כושר הבעה בכתב ונסיון בכתיבה ועריכת דוחו"ת.
הערה. המשרה הינה בהיקף 50%
מספר המשרה: מר/200
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 26.10.86, אל: אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

דרוש מפעיל מעולה
לשופל 950 מחסביבת הקרובה
למתאים תנאי שכר טובים
נא לפנות 055-84635

אלסינט
לאלסינט בחיפה דרושים

קנין/ת אלקטרוניקה מנוסה
(מס. משרה 230017)
לקידום ופיתוח רכש אלקטרוני בארץ ובחו"ל. למועמד/ת מתאים/מה מובטחת עבודה מגוונת, עצמאית ורבת אתגר.
סודיות מובטחת
אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ד. ומס. משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה. 31004
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
אלקטרוניקה בשרות הרפואה
פרסום שפי

יותר טוב מנפאואר

לסניף ירושלים
רח' החבצלת 5, א'-ה', 09:00—14:00
טל: 02-233436
דרושים
למחלקה הטכנית
★ **טכנאי מכונות**
בעל נסיון באחזקת מפעל תעשייה, קירור ומזוג אויר, לעבודה ממושכת בתנאים טובים.
★ **כימאי / לבורנט**
בעל נסיון במפעל תעשייתי, בעבודות יצור וביקורת, לעבודה ממושכת בתנאים טובים.
★ **חרט C.N.C / N.C**
בעל נסיון, בוגר צבא, לעבודה ממושכת, בתנאים טובים.
★ **טכנאי אלקטרוניקה**
בעל נסיון באחזקת מערכות C.N.C, עבודה ממושכת, בתנאים טובים.
★ **רתך ארגון**
בעל נסיון והסמכה בוגר צבא, עבודה ממושכת, בתנאים טובים.
★ **צבא תעשייתי**
בעל נסיון במפעל מתכת, בוגר צבא, עבודה ממושכת, בתנאים טובים.
★ **מתכנת**
מנוסה, בעל נסיון רב בתכנה תעשייתית בזמן אמיתי, לכתיבת תכנית באסמבלר עם 8088.

למחלקה המשרדית
★ **קלדניות** (מסוף) **אלפא נומרי**
לתקופות ארוכות, למתאימות תנאים טובים.
★ **מנהלי חשבונות**
סוג 3, נסיון בהתאמות בנקים - הכרחי.
★ **מזכירה אנגלית**
שפת אם אנגלית + כתבנות.
★ **כתבניות עברית**
מנוסות. למתאימות תנאים טובים ואפשרות לימוד עיבוד תמלילים.
★ **מזכירות עברית**
בעלות נסיון, רצוי ידע בעיבוד תמלילים.
★ **מלווה / מטפל**
לנכה צה"ל, בשעות אחה"צ, בעל נסיון + רשיון נהיגה.
★ **מזכירה כתבנית**
אינטלגנטית, לעבודה בשעות אחה"צ. למתאימה תנאים טובים.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

לפתיחת משרד לסחר בינלאומי
דרושים
אנשים
בעלי קשרים בסחר בינלאומי + נסיון בשטח
ת.ד. 45858, חיפה

לחברה מסחרית ויזמית בתחום העיתונות
דרוש לתפקיד עוזר למנהל מחלקת המודעות
צעיר בעל יוזמה
הנעה עצמית
וכושר ביצוע
לבעל התפקיד תהיה הזדמנות לעבודה קשה ולתפקיד אחראי
עדיפות תינתן לבעל השכלה אקדמאית במנהל עסקים או סטודנט לקראת התואר
לאיש מוכשר תפקיד זה הוא הזדמנות להוכיח עצמו והוא פתח לקידום לתפקידים בכירים
המעוניינים מתבקשים לפנות בפירוט קורות חיים לת.ד. 14090 תל־אביב עבור 666

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
רח' בן־יהודה 12,
א'-ה', 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877
דרושים
★ **מהנדס מכונות**
בעל ניסיון בתכנון ועיצוב תעשייתי תוך שימוש בחומרים מגוונים
★ **שרטטות מכונות (תעופתיות)**
יוצאות ח"א, לקראת שחרור
★ **יוצאי צבא**
בוגרי בתי־ספר מקצועיים במקצועות המכניקה והמסגרות
★ **חשמלאים תעשייתיים**
חשמלאים מוסמכים בעלי ניסיון רב באחזקת מערכות תעשייתיות.
תושבי חולון, בת־ים, ראשל"צ
★ **מכונאי אחזקה**
בעלי ניסיון באחזקת קווי יצור תעשייתיים
תושבי חולון, בת־ים, ראשל"צ
★ **מבקרי איכות מכנים**
בעלי ניסיון בהפעלת מכונת X.Y.Z.
משכורות גבוהות למתאימים

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

תעשיות רכב בע"מ
נצרת עילית, ת.ד. 535, טל. 065-58111
דרושים לנו
פקיד תביעות
הכישורים הדרושים
■ לאחר שירות צבאי.
■ בוגר תיכון
■ שליטה מלאה באנגלית
■ כושר ניסוח באנגלית יתרון
מסגר/רתך
הכישורים הדרושים
■ 8 שנות ניסיון בעבודות מסגרות וריתוך
■ שליטה מלאה בשרטוט
■ ניסיון בריתוך חשמל ר־Co_2
■ לאחר שירות צבאי
נא להתקשר למנהל כח אדם

---

pilat פילת
מכון להכשרת סגל עזר לניהול בעל קשרים בינלאומיים
מחפש
מנהל אדמיניסטרטיבי
שיהיה אחראי למכלול תחומי המנהל, הלוגיסטיקה והכספים.
מועמד מתאים יהיה בעל השכלה אקדמית רלבנטית, עם נסיון בניהול אדמיניסטרטיבי (נסיון בתחום פעילות דומה - יתרון), בעל מוטיבציה גבוהה ונכונות להתמודד עם אתגר, מסוגל לעבוד בצוות ובעל יחסי אנוש טובים.
שליטה בשפה האנגלית הכרחית.
מקום העבודה באיזור המרכז.
נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון עבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל־אביב, 67138.
נא לציין על המעטפה "מנהל אדמיניסטרטיבי", מס' משרה 1810.
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
סודיות תישמר בקפידה
סודיות תישמר בקפידה

שווקים חדשים החברה לפיתוח שווקים בע"מ

למחלקת פיתוח שווקים
אשת שיווק בנשמה
• שלזכותך, M.A במינהל עסקים.
• שלזכותך, יכולת ניתוח וכתיבה שיווקית.
• שלזכותך, נסיון שווקי מוכח.
• שלזכותך, ידע בארגון וניהול.

למחלקת קידום מכירות
אשת מכירות בנשמה
• בעלת ידע בתהליכי קידום מכירות.
• בעלת נסיון מוכח בפרסום.
• בעלת כושר ביטוי ושיכנוע.
• בעלת יכולת בארגון אירועים.

למחלקת עיצוב
גרפיקאית בנשמה
• יש תעודה מבצלאל.
• יש נסיון מוכח של שנתיים.
• יש ידע בעיצוב המוצר.
• יש המון רעיונות ויוזמה.

למשרדנו הראשי
מזכירה בנשמה
• יודעת להפעיל כ"א.
• יודעת הנהלת חשבונות.
• יודעת להדפיס עברית/אנגלית.
• יודעת לפתור בעיות.

בואי לעבוד איתנו - השמים הם הגבול שלנו.
★ המודעה מיועדת גם לגברים.
★ רכב אישי — חובה.
★ נא לשלוח קורות חיים ופרטים אישיים בכתב יד עבור "שווקים חדשים" ת.ד. 1334 תל־אביב 61013

הארץ

יום ו', י"ד בתשרי, תשמ"ז
17 באוקטובר 1986

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 824261, ת"ד 233 מיקוד 61001
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב מרדאו 20 טל' 661166, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה הדרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מזוהה בהכרח עמן

HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 824261

פיגוע בלתי נמנע?

פיגוע הדמים שאירע שלשום ליד שער האשפות אחרי טקס השבעת טירוני "גבעתי", הוכיח לנו באופן מכאיב כי הטרור לא נבלם ולא דוכא. באחרונה היתה ירידה במספר הפיגועים בגדה המערבית, וירושלים אף היא יכלה להתברך בתקופה ממושכת של שקט. אבל שורשי הטרור לא נעקרו, ועלינו להיות מוכנים בכל עת לניסיונות חדשים מצד ארגוני הטרור לפגוע בישראלים באשר הם. אין טעם להכחיש כי מבצעי הפיגוע קבעו שלשום הצלחה הם גבו מאתנו מחיר דמים תוך פגיעה באירוע צבאי שנערך באתר בעל משמעות מיוחדת.

כפי שנאמר פעמים רבות, אי אפשר להבטיח חסינות מוחלטת מפיגועי טרור ודומה כי הציבור בישראל מבין זאת היטב. ואף על פי כן יש מקום לשאול על כל אירוע ואירוע, אם ננקטו צעדי המניעה הסבירים בנסיבות המקרה. ברכור הפיגוע בשער האשפות מתעוררת שאלה זו בחריפות מיוחדת: טקסי ההשבעה לטירוני יחידות שונות בצה"ל נערכים ברחבת הכותל לעתים קרובות וההכנות לקראתם גלויות לעין. הטופוגרפיה של האזור ושעת הערב שבה נערך הטקס מעניקים למתנקשים תנאי גישה ומילוט נוחים. הטקסים מרכזים מאות משתתפים המכונסים בצפיפות, והיעדים בכוח של פיגוע אינם רק אורחים אלא גם אנשי צבא. צירוף תנאים זה מחייב שיינקטו אמצעי אבטחה קפדניים במיוחד.

האם ננקטים אמצעים אלה בעת טקסי ההשבעה ליד הכותל בדרך כלל, והאם נשמרו במשך הטקס של השבעת טירוני "גבעתי" שלשום? בניגוד למקרה שאירע לפני זמן מה בתחום שונה לגמרי, שבו התעורר חשש למחדל ביטחוני חמור, אפשר להשוף את השאלות המתעוררות עקב פיגוע שער האשפות לדיון גלוי במלוא חומרתן. הרמטכ"ל הטיל על קצין בכיר לבדוק את האירוע. מן הראוי שהאחראים לכל הגורמים אשר היה להם חלק בביצוע סדרי האבטחה, ישתתפו בפעולה בביצוע הבדיקה, ושעיקרי תוצאותיה ומסקנותיה יובאו לידיעת הציבור.

תזוזות באפגניסטן

בהפגנתיות רבה פינתה ברית־המועצות כ־8000 מתוך כ־12 אלף מחייליה באפגניסטן. אך ראשי שבטים מורדים דוחו את קריאות הממשלה הפרו־סובייטית להפסקת אש ולדיון על הצטרפותם לממשלת פיוס לאומי. שר ההגנה האמריקאי, קספר ויינברגר, הבריז בפקינג כי הודעת מוסקווה על צמצום הכוחות באפגניסטן הם מרמה: חיילים רוסיים אחרים מגיעים בחשאי במקום אלה החוזרים הביתה. אך דיווחים מאפגניסטן מרמזים כי יש שינוי במאזן המלחמה הנמשכת כבר שבע שנים וכי יש אותות שידם של הסובייטים והממשלה הפרו־סובייטית על העליונה בהם.

הרוסים והשליט מטעמם, הגנראל נג'יבולה, מפעילים עתה שיטות מתוחכמות יותר, לאחר שהתבססו זמן רב בעיקר על מדיניות האדמה החרוכה. שיטה זו הגבירה את פתיחותם של השבטים השונים לפיתויים הכספיים שהשלטונות מציעים להם אם יעברו אל צד הממשלה. הלוחמה הקשה והממושכת גרמה גם עייפות בקרב האוכלוסיה, המוכנה עתה לעבור לעמדה ניטראלית בין הדדים למורדים. הגנרל נג'יבולה, בניגוד לקודמיו, משלם גם מס שפתיים למסורת האיסלאמית העמוקה בקרב האוכלוסיה; הוא שוחר את נאמני במובאות מקוראן ומרבה לבקר במסגדים.

במקביל עברו רוב היחידות הסובייטיות לעמדות מגננה והדבר הקטין את מספר קורבנותיהן, הנאמד בעשרת אלפים, לעומת מאות אלפי קורבנות אפגנים, ו־2.5 מליוני פליטים — שליש מהאוכלוסיה האפגנית — המתגוררים בעיקר במחנות המערביים של פקיסטן. [illegible] השבטים וראשיהם והוא הדילמה ביותר.

עם זאת רחוקים הסיכויים להוצאת רוב הכוחות הסובייטיים מאפגניסטן. עד כה הצליחה הממשלה לנטרל חלק מהשבטים העוינים אך לא לרכוש את תמיכתם בה. האפגנים לא הצליחו להקים ברחבי המדינה מוסדות מקומיים הנאמנים למוסקווה שהיו מאפשרים להעביר את השליטה לידיהם, בלי חשש שלמחרת ייפלו שוב בידי המורדים.

"אש"ף דוחה גבולות 67"

(ע"מ). "אש"ף אינו מקבל את גבולות 67. הגדה המערבית היא חלק מפלשתין כשם שהגליל הוא חלק מפלשתין והתושבים בגליל, במשולש ובבאר־שבע הם תושבים בכל האדמה הכבושה, מהמפרץ בראש הנקרה ועד הדרום".

את הדברים האלה אמר אתמול פארוק קאדומי בראיון לעיתון הסעודי "ישראיק אל אוסט". קאדומי שלל את מינוי שלושת ראשי העיריות הערביים על ידי ישראל ואמר "אנו מסכימים על עמנו, שיעכב את ביצוע המדיניות הישראלית הזו, שיתגבר על הסכסוכים הפנימיים ויטפל בעניין זה בתבונה. אין אנו רוצים שמה שמכונה תוכנית הפיתוח של הגדה ייהפך לבעיה".

קאדומי נשאל על העמדה הגמישה שנקט אש"ף ביחס לביקור פרס במצרים לעומת עמדתו ביחס לביקור סאדאת בירושלים. והוא השיב, כי "כל הביקורים הם אסונות, אך אין הם מזיקים כפי שהזיק ביקור סאדאת בישראל והאסון בקמפ־דייוויד, מכיוון שמצרים נמצאת בשכנות לאדמה הכבושה".

חבלי רוטאציה

מאת פולס

אם יימשך הקיפאון במגעים בין הליכוד והמערך — כך הוליטו "שרי עזר", בציגי המערך בממשלה, בליל יום ו' — תיפגש משלחת המערך ביום ו' (היום) עם נשיא המדינה ותמליץ בפניו להטיל את התפקיד של הרכבת ממשלה על יצחק שמיר, "כדי שיינתן לו 21 ימים לנהל מו"מ על הצטרפות המערך לממשלת האחדות" ("הארץ" 16.10).

בעוד שהבריות ציפו, כי הרוטציה בראשות הממשלה תתבצע ביום ה' 14 באוקטובר, כפי שהולכים משמרות מתבצעים בצבא, נתגלו סדקים בחומת האחדות הלאומית בכל שמועד התחלפה קרב והלך. מהידיעה המצוטטת לעיל אפשר להתרשם, כי נקלענו לתקופה של חוסר הכרעה פוליטית. כפי שאריפינה בשנים עברו את המגעים בהם היה צורך להקים ממשלה על יסוד רות חדשים.

המערך אינו מתבוש להסכם שמלפני שנתיים, ולכן תביע המשלחת שלו לנשיא המדינה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על מי שכיהן עד כה כמ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, ושהוסכם הקואליציוני הבטיח לו את ראשות הממשלה אחרי 25 חודשי כהונתו של שמעון פרס. אבל בתעודת הרשם כאילו המערך מתייחס לכל מה שבא אחרי ששמעון פרס הגיש לנשיא המדינה את התפטרותו, כאל עידן חדש, שלא זו בלבד שמחייב שינויים באיושן של משרות ממלכתיות ידועות, אלא שגם מחוזה הרמטנות של הודיה לגבי סידורי העבודה של הממשלה כפי שהיו מקובלים עד עתה.

בעניין אחד ויתר הליכוד למערך כבר במשא ומתן הראשוני, שהתחיל בימי "התפר": נוצר פורום מיוחד לקביעת קווי המדיניות הכלכלית אשר שמעון פרס וגד יעקבי ישבו במסגרתו, יחד עם יצחק שמיר ומשה ניסים. לא היה מוסר כזה בשנתיים הראשונות של ממשלת האחדות הלאומית: הליכוד בנוה ביצחק מודעי שיעזוב להשפעה מספקת של השקפותיו על תחום המדיניות הכלכלית.

ראש הממשלה קבע עד כה את סדר היום לישיבות הממשלה. עתה העלו במערך את ההצעה, כי מ"מ ראש הממשלה (כלומר, שמעון פרס) יהיה זכאי לשלב בסדר היום נושאים שהוא ירצה שהממשלה תדון בהם, מבלי שתישמר זכות ויטו לראש הממשלה ("ג'רוזלם פוסט", 15.10).

אם נוסיף על כך את שאר הדרישות של המערך בתחום המינויים, אפשר להבין את התגובות השליליות במחנה הליכוד.

אין לנו חוקה אשר מעניקה לראש הממשלה את הסמכות לקבוע את קווי היסוד של המדיניות — כפי שזה נאמר במפורש ב"חוק היסוד" הממלא בגרמניה המערבית את מקום החוקה. ראש ממשלת ישראל, ביחוס אל יתר השרים, אינו אלא שוה בין שוים: הסמכות לפטר שר, אינה משנה את המצב הזה מיסודו.

ברם, ולהבדיל מהמצב הקונסטיטוציוני, נהנה ראש הממשלה מנכונות השרים להקנות לו מרחב פעולה נרחב. לוי אשכול המנוח התחיל במינויים של "יועצים" ויורשיו הלכו בתלמו. ראש הממשלה שלח שליחים אישיים לחוץ לארץ, ושר החוץ אינו מעודכן על כך מבחינה עקרונית; ראש הממשלה מטיל את הטיפול במיבצעים מסויימים של הפעילות הממשלתית על שר או שרים, כפי שהוא רואה לנכון, וחברי הממשלה אינם מוחים על כך.

אין להגביל את רוה"מ

שמעון פרס ניצל את ההשלמה מצד בציגי הליכוד בממשלה, ואין לדבר שקפץ את ידו; אבל גם אם הוא ויתר שרי המערך חוששים שמא יצחק שמיר ינסה להיבנות על התקדים, אין הם רשאים להגביל את חופש ההולכה של ראש ממשלה, שהוא גם מנהיג המפלגה הדירבה. אפשר לגרוס, כי הטיפול בבעיית יהודי ברית המועצות אינו צריך להיות מופקע מידי שר החוץ, שיתייחס אליה במסגרת רחבה יותר של מדיניות ישראל כלפי מעצמת העל השניה; ושהטלת העיסוק בטיפוח הקשר עם יהודי ארה"ב על סגן שר עלולה ליצור חיכוכים מיותרים בין שמעון פרס לבין רוני מילוא — אבל בעיות כאלה ניתן לפתור מבלי שצריכים להשהות את ביצוע הרוטציה.

אם ראשי מפלגת העבודה חוששים שמא ממשלת האחדות הלאומית עלולה מכאן ואילך להפוך לממשלת ליכוד — ספק רב אם יכולים הם למנוע התפתחות זאת על ידי העלאת דרישות וניהול משא ומתן תוקפני עליון, שעשוי לעכב את כינון הממשלה ליותר מאשר ימים ספורים. אם חוסר האמון של ראשי המערך לגבי מה שיצחק שמיר וחבריו עלולים לחולל במהדורה השניה של ממשלת האחדות הלאומית, מרחיקות לכת כפי שמסר חבר מתכססיהם — מוטב שיפעלו למען הקדמת הבחירות לכנסת השתים־עשרה.

דא עקא, סיכויי המערך לניצחון בהן אינם ודאיים. אמנם, המשאלים מצביעים על עדיפות המערך לעומת הליכוד; אבל יחד עם זאת הם מגלים, כי רוב הציבור מרוצה מממשלה במתכונת של קואליציה בין שתי המפלגות הגדולות.

מתמונה זאת של הלכי דעת הקהל מתבקשת המסקנה, כי ציבור הבוחרים עשוי להעניש את המפלגה היוצאת להפריע לאידיליה האמיתית או המלאכותית־לאומית. המערך עלול להפסיד את עדיפות הכוח שהוא נהנה ממנה עכשיו, הליכוד עשוי להתחזק מחדש, והכנסת השתים־עשרה צפויה להידמות לכנסת הנוכחית כטיפת מים אחת לשניה.

אם זו התחזית המתקבלת ביותר על הדעת, שורת ההגיון נותנת שאין טעם שמפלגת העבודה תיצור לעצמה את התדמית של מי שפורש מן הציבור. ההחלטה בתחילת השבוע שלא ללכת לנשיא המדינה ביחד עם הליכוד, כבר גרמה נזק למערך; אם לא יתקן אותו בימים הקרובים, עלול נזק זה להחמיר.

יהיה על המערך להיאבק ביותר מרץ ועקשנות על דעותיו, במיוחד לגבי מדיניות ישראל כלפי ירדן והפלשתינאים וגם כלפי מצרים. כאשר יצחק שמיר יהיה ראש ממשלה המערך עלול להרגיש את עצמו, מבחינה מסויימת, מוגבל יותר משהיה עד כה. נחיתותו נגזרת עליו מכוח עדיפות משקלו של ראש הממשלה. יתכן מאוד, כי יגיע בתחות החודשים הבאים לכלל הכרה, כי מוטב לו להשתחרר מהעול הזה, ולחתור להקדמת הבחירות. אבל כל עוד אינו מוכן ליטול על עצמו את הסיכון הכרוך בכך, מוטב לו שלא לעודד את הרושם שהוא מקלקל את השורה.

האתגר של שמיר

בעוד שנתיים לא ניתן יהיה לטעון להישגי סרק בכלכלה: כאן המספרים מדברים

מאת נחמיה שטרסלר

יצחק שמיר, ראש הממשלה הבא, לא התעניין מעולם ברצינות בכלכלה. יש מספרים כי בעת הדיונים הארוכים בממשלה בענייני כלכלה, עיניו נוטות להיעצם והוא מפליג על כנפי הדמיון לעולם אחר, שבו אין פיחותים, אין אינפלציה ואין גרעונות. גם אם השמועה מוגזמת במקצת, הכל מודים כי שמיר אינו פוצה פה בדיונים כלכליים.

את המותרות האלה לא יוכל שמיר להמשיך ולהרשות לעצמו.

המציאות של השנים האחרונות מלמדת שאפילו שר האוצר הטוב ביותר אינו יכול להצליח באין בלי שראש הממשלה יתן לו כתף. והשנתיים האחרונות הוכיחו זאת היטב.

רק שיתוף־הפעולה ההדוק בין פרס למודעי איפשר את תכנית יולי 85. מודעי הוא שותף לביצוע התכנית המתאבכית. באותם ימים היסס פרס. הוא חשש מהשפעות גדרות נגרות, משביתות כלליות, מאבטלה. אך כשהוליס בחיוב — עקב לוחצי משרד האוצר — רק הוא היה מסוגל להתניע את תכנית השלם בישיבה שארכה יממה תמימה, ולגבש רוב לתכנית. באותן שעות מודעי כבר לא יכול להחזיק את עיניו פקוחות.

שמיר יודע שיש תחום אחד שבו אין חילוקי דיעות בציבור כי פרס הצליח. זה תחום הכלכלה. שם באמת התחולל "נס": מאינפלציה שיבעונית של 15 אחוזים בחודש — ליציבות יחסית; מגירעון במאזן התשלומים — לעודף; מבריחה אל הדולר, למצב שבו הדולרים יוצאים מהמלאכות בקצב הולך וגובר. במלים אחרות, שמיר חייב להגיע למסקנה שדווקא בתחום הכלכלה, האהוב עליו פחות מכל — דווקא בתחום זה, יתנהל הקרב האמיתי בין הליכוד למערך.

בעוד שנתיים, לקראת הבחירות הבאות, יבואו שני המנהיגים ויציגו את הישגיהם. בפוליטיקה — כבר אינו — אין מודים כמותיים ואין מדדים אובייקטיביים, אך בכלכלה המספרים מדברים בעד עצמם וקל להצביע על הישגים או על כישלונות.

אם יצליח שמיר להוריד את האינפלציה לרמה אירופית, לשמר את מאזן התשלומים ולהקטין את האבטלה, הוא יוכל להשקיף על עתידו הפוליטי במבט אופטימי. אך אם יחזרו ימי "הכלכלה הנכונה" מבית היוצר של אורידור, ותחזור האינפלציה, יירשמו ימי שמיר ככישלון שלא ימחה על־ידי הבוחר.

משימותיו של שמיר אינן בלתי אפשריות:

● תקציב. עדיין יש גירעון של 700 מיליון דולרים בתקציב. אמנם זה הרבה פחות מהגירעון שהיה מקובל בשנות האינפלציה הגבוהה: שלושה מיליארדי דולרים. אך מי שרוצה להוריד את האינפלציה לרמה אירופית, חייב גם להוריד גירעון זה.

האוצר הציע לא מזמן, והממשלה אישרה, קיצוץ של 320 מיליוני דולרים בתקציבי המשרדים השונים. אך ההחלטה לא בוצעה עדיין. שמיר ייאלץ לבצעה, אם הוא חפץ בהצלחה. כאן הוא יצטרך להתמודד מול נבון, לוי וקצב מהשורה הפוליטית, ומול רבין בתחום הביטחון.

● צמיחה. אין עניין אהוב יותר על פוליטיקאים מדיבורים על צמיחה. כולם רוצים לצמוח — ומהר, אך מה לעשות וגם זה קשור לתקציב. רק קיצוץ בהוצאות הממשלה מאפשר העברת משאבים מבנה אל המגזר הפרטי, וכשזה יקרה, תתרחש הצמיחה — לא קודם־לכן.

יש היום אווירה נוחה למדי להשקעות. יש יציבות־יחסית ואי־אפשר להרוויח יותר מדי בהשקעות פיננסיות. זאת צריך לנצל.

● מיסוי. הכל מסכימים שהמסוי בארץ גבוה מדי, אך השאלה היא כיצד להוריד את המסים וגם לא להגדיל את הגירעון בתקציב. הפתרון הנדרש כאן גם הוא מתמכבי: ביטול כל הסובסידיות למגזרים מועדפים, תוך כדי הורדת המס השולי. פירוש הדבר, מחיקת האפליה והערבויות בין ההשקעות לשירותים, בין סוגי חיסכון שונים, והכל תוך ביטול סיבסוד היצוא ומענקי ההשקעה.

● חיסכון. המשך הירידה בחיסכון צריך להדאיג. מ־33 אחוזים מסך המקורות ב־1984, ירד החיסכון ל־27 אחוזים ב־1985, והיום: 22 אחוזים בלבד. הסיבה לכך היא העליה במסים והירידה בסובסידיות ב־1985/6 — שגרמו את הקטנת ההכנסה הפנויה; וכאשר יורדת ההכנסה הפנויה, מנסה הציבור דרך לשמור על רמת חייו — והוא עושה זאת בהקטנת החיסכון. לולא היה התקציב כה גדול, לא היה צורך במסים רבים כל־כך לממנו. כלומר, גם כאן הפתרון הוא התקציב.

עם זאת, אפשר לפעול בתחום החיסכון בדרכים לא־אינפלציוניות. לא על־ידי הצגת תוכניות ספקולטיביות, אלא אולי על־ידי תוכניות כי־זוקיות, כמו מתנות או הגרלות לחוסכים חדשים, ואולי בהנפקת איגרות־חוב לאינצ'ורות לטווח בינוני. מכל מקום, בלי גידול בחיסכון לא יהיה מקור להשקעה, ובלעדיהן ברור שאין גם צמיחה.

● ריבית. מבנה שערי הריבית אצלנו מעוות כל־כך שהוא זקוק למשהו גדול הרבה יותר מרפורמה — למהפכה ממש שתיישר את הקו.

מחיר האשראי השקלי לטווח קצר נע סביב 60 אחוז בשנה. ההלוואות הדולריות לטווח קצר מחירן כ־25 אחוז בשנה, אך אם אתה יצואן, תקבל מימון לטווח קצר בשמונה אחוזים בלבד.

אם תמציא אישור מתאים מבנק ישראל, תקבל מימון דולרי לטווח בינוני בכ־15 אחוזים, שאם לא כן, תיאלץ ללכת לשוק האפור. הלוואות צמודות־מדד לזמן ארוך עולות כ־13 אחוזים.

ההגיון היחיד של מבנה לשערי הריבית הוא "הגיון החלוקה". האוצר ובנק ישראל מקצים ל"טובים" כסף זול ול"רעים" כסף יקר. ה"רעים" הם מי שמעוניים ורוצים לבנות קניון מסחרי, או סתם לייצר מבנסים לשוק המקומי. הם משלמים יותר, לעומת ה"טובים": היצואנים והתעשיינים. אם הגזבר העמוק ביותר משלמת הממשלה — הרי היא הקובעת את כללי המשחק. היא המחלקת את הרשיונות, וכאשר היא מגיעה כסף זול, קל לה יותר להוציא כסף זה.

הפתרון הוא הדה: לתת אפשרות ללווה לכל מי שרוצה, בשוק העולמי — בלי מגבלות כלשהן. מי שחושש משיטפון מטיילי, צריך להזכיר לו את החלק הראשון בתוכנית זה: קיצוץ בתקציב, שיהיה משקל־נגד להתרחבות המוניטרית — תנאי שעל שמיר לחרות על לוח לבו.

מפגש האופניים והטליתות

מחשבה לחגים: מדוע בית הכנסת נעשה בשביל ישראלים רבים לחוויה זרה ומרוחקת

מאת גדעון סאמט

האם זאת מתוך אופנתיות, בויכוח הזמן, או יותר מכך: מדוע יום־כיפור שב ודמה, לפחות בתל־אביב, לטור־דה־פראנס? אלפי ילדים ליוו בבגדי שים השומטים את תפילת כל נדרי במרוצי אופניים ובמריקות מתגלגלים. אל הסטאטיסטיקה של התעלפויות הצמים ביום הקדוש נוסף בשנים האחרונות, הדיווחים על תאונות החוגגים על גלגלים.

וליד בתי־הכנסת, מול היהודים העטופים בטלית, נקבצו ההורים לשיחות רכילות. הם התנתבו שם — רק קמה ועומה חסרו — וליתום: לא עלה בדעתם לגשת להיכנס לתפילה. לא היה להם סיבה: בית הכנסת הגדוש, הוי כל־כך לחתום, היה כלתי הדיר. לא רק בגלל הצפיפות, גם בגלל איזו תחושה שכאילו ניצבת בין חילוניים של כל ימות השנה הכין הפולחן היהודי.

אבל הרי התמונים הללו נהרו אל קרבת בית־הכנסת. הם עשו זאת מרצונם, אפילו באיזו קרישות. [illegible] מסורות, משמעות־לאומית, ובאותו יום לשיאה המולחנית.

הם נתונו כבויץ באופן סמלי מאוד, משקיפים מבחוץ, בחשיכה, אל האולם המואר הזר להם. לא היה שם מקום לסחוגיה כלפיהם על שכילו את ערב יום־כיפור מכולשי כאילו אלה אירועים של שעשוע חברתי. וכך גם ילדיהם. לרבבות חוגגי יום־התענית ברוחה וכשיחה בטלה זו היתה חגות יום־הכיפורים היהודה הבאה בחשבון, אם אינם שומרי מצוות ממש ואם יש בהם, לשורת הבל, שאיפה כלשהי לצאת מביתם ולהתקרב אל בית־הכנסת.

רובם לא יראו בית־הכנסת מקרוב אלא בפעם הזאת, אולי גם בראש השנה. נראה שהם היו רוצים יותר. ואם יום כיפור מתכם בשבילם כך, לא הם הסיבה.

***

בימים שכאלה יש לחשוב על שליטי הדת הממלכתית, רבני הרבנות הישראלית. הם שגרמו במידה הרבה ביותר את מה שבעיניהם הוא חילול קודש ומעשה שקצים. עליהם צריך להרהר שב בניסיון להבין את השסע הזה בין חילונים ושומרי מסורת, להסביר לעצמנו מדוע אפילו הרגלי־מסורת מינימאליים — למעוניינים בהם — כמו הליכה פעמים־שלוש בשנה לבית־הכנסת נהפכו לרוב הישראלים למשהו בלתי־אפשרי כמעט ולעתים אף דוחה.

מדוע, למשל, הבצירות האמת? מפני שהרבנות היא בעל המונופולין על מנהגי הפולחן בארץ. אלמלא רדפה את הקהילה הרפורמית בארץ, אלמלא הטילה חרמות על אלה שאינם הולכים בדרכה, קרוב לוודאי שהרגלי המסורת הישראלים היו נעשים אחרים.

היו יותר בתי כנסיות. סידור התפילה היה נערך בנוסח בהיר ונושך גם למי שאינו בקיא בו והרוחק מן המבוכה. הרבה יותר אנשים מן הישוב היו מתכנסים — הרי הם רוצים בכך — אל אירועי [illegible] מבוכה.

הרבה פעמים שמעתי — אני בטוח שגם את ואתה — אנשים, לרוב צעירים, אומרים כמה היו רוצים ולוא לעתים מזומנות, לשקוע באווירת בית־הכנסת, להצטרף לחוויה זו, לא מפני שהאמונה יוקדת בהם, אלא מפני שהם חושים כחלק ממסורת וחשובה בשבילם, ההולכת ומיטשטשת להם ולילדיהם.

שרק ינסו להקים בקהילתם בית־כנסת בנוסח הקרוב ללבם הם יאבלו מרודים מהמלשין ההלכתי היורני של היכל שלמה. יש בפינו דברי מוסר ליהודים האמריקאים האלה, שאינם באים לכאן, המתבוללים ומאבדים את זהותם. הנה, שיעור יותר גבוה אצלם הולך באופן סדיר אל בתי־הכנסיות שלהם, מקיים את מנהגי הפולחן הבסיסיים שהם הקשר היחיד אל יהדותם. כך קיימה התנועה הרפורמית באיזור האחרון בארה"ב, את הזיקה, אפילו היא מוגבלת, של מיליוני יהודים אל הרקע הדתי המשותף להם.

מבהגירות שליים כאלה, אפר־אים, הנושאים לעתים קרבות אשו חברתי בעיקרה, אינם נחשבים כהארה בעיני שומרי מצוות, ובוודאי לא בעיני חילוניים מחול־טים. אבל בלעדיהם לא היה באמריקה ליהודים רבים — ולא יהיה אצלנו בשביל רוב הישראלים המעוניינים בכך — שום קשר אל המסורת. הרבנות הכמה, המנהלת מלחמת חורמה בניסיונות לערבן את מנהגי הדת לימינו, היא המרחיקה רבבות ישראלים מאיזו חוויה דתית.

הרבנות עריצה בענייני אישות, מתעללת ביהודים טובים בגלל ספיקות מנגנים שהוא מעלה על יוחסם, מורה לכוחות מבחות מספר לשוך בבית־עלמין כדי לגרש רוחות טומאה, יודעת לחוי עולים חדשים, אנשיה חופרים ומוציאים גוויות מקברן, מנסים להכתיב לנו את מנהגי האכילה שלנו.

אבל במובן עמוק האידישות יותר, חטאה של הרבנות כלפי ישראלים רבים וילדיהם הוא בכך שהיא [illegible] הוא לא התחבר בין הישראלים ובין חג הסוכות או הפסח, כי יש בהם דרכי פורקן אחרות, עממיות, שאינן תלויות במונופולין הרבניים, למי שרוצה להשתתף במסורת הזאת.

***

גודל האכזבה כגודל הציפיות

המפגש באיסלנד הביא להקשחה דרמטית בנושא הטילים לטווח בינוני ★ גורבצ'וב מנסה עכשיו לרדת מהעץ הגבוה שעליו טיפס

מאת דניאל דגן

בריסל
הציפיות הגדולות ביותר מפסגת רייקיאוויק, היו בתחום ההסכמה האפשרית בין שתי מעצמות העל בעניין הגבלות על הטילים לטווח בינוני. אבל ההסכמה בין שני האנשים בעלי ההשפעה הרבה ביותר בעולם — רונלד רייגן ומיכאיל גורבצ'וב — לא התאפשרה בשום נושא, ובמילא אף לא בעניין הטילים לטווח בינוני, המכונים גם אירופים־אסטרטגיים. כגודל הציפיות גם גודל האכזבה של האירופים, שבאה לידי ביטוי בשאלות נוקבות שהופנו במועצת נאט"ו כאן אל שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ.

היה זה שולץ שאמר לפני פסגת רייקיאוויק, כי בעניין הטילים האירופים־אסטרטגיים הושגה קידמה גדולה בין העמדות. משקיפים מערביים הבהירו בכך, שבצד הרוסי קיימת להיטות מיוחדת להיפטר מטילי השיוט והפרשינג 2" המוצבים במערב אירופה, ויכולים לאיים על מוסקווה.

התנוחה הכללית היתה, שהרוסים יהיו מוכנים לשלם מחיר גבוה כדי לאפשר את סילוקם של הטילים לטווח בינוני מן היבשה האירופית, או לפחות להביא לקיצוץ מספרם בצורה משמעותית ביותר. הקרמלין אינו רוצה לסבול לאורך ימים יצירת מצב אסטרטגי חדש, כאשר טילים אמריקאיים המוצבים באירופה, יכולים לפגוע באופן ישיר במרכזי האוכלוסיה הגדולים בחלק המערבי של בריה"מ. קודם לכן התאפשרה פגיעה כזאת, מאדמת אירופה, רק על ידי מפציצים, הנחשבים כרגישים במיוחד למערכות ההגנה האנטי אוויריות.

הרוסים מצדם לא חסכו ברמזים על נכונותם לעשות ויתורים חדשים בעניין הטילים לטווח בינוני. בתחום זה ריככה בריה"מ את עמדותיה בהדרגה במשך השנים האחרונות — במקביל ליכולתו של המערב להפריד בין ההחלטות והכשר ביצוע, ולהציב את טילי השיוט והפרשינג 2" במדות המחאות והעצומות של תנועות השלום למיניהן.

בניגוד למערכות הנשק הבין־יבשתיות, הטילים לטווח בינוני אינם כפופים להגבלות כלשהן במסגרת הסכמים קיימים. הצבתם של טילי הס.ס. 20" בחלק האירופי של ברית המועצות בשנות השבעים הגדירה מרכיב של אי יציבות, ואילצה את נאט"ו להגיב על ידי הצבת טילי השיוט והפרשינג 2" בחבל המערבי של היבשה (אגב, מבחינת הטווח שלהם מאיימים טילי הס.ס. 20" המוצבים נגד מערב אירופה גם על המזרח התיכון, ובתוך כך על ישראל).

האכזבה מפסגת רייקיאוויק היא כללית, כמובן, ומתייחסת לכל הנושאים הנוגעים להגבלת הנשק האיסטרטגי. אבל במקרה של הטילים האירופים־אסטרטגיים, האכזבה היא כפולה ומכופלת, משום שהמפגש באיסלנד הביא, לכאורה לפחות, להקשחה דרמטית בעמדה הרוסית בנושא הספציפי הזה. לפני רייקיאוויק אמר גורבצ'וב (כך למשל בפסגת ז'נבה לפני שנה), כי אין הוא מתנה הגבלות על הטילים לטווח בינוני בויתור אמריקאי על התכנית לבנות מערכת הגנה שתתבסס בחלל (אסד"אי). עתה, בפסגת רייקיאוויק, סרב גורבצ'וב בתוקף להסכים להגבלות על הטילים האלה לפני שארה"ב תתחייב להפסיק את המחקר הלא־מעבדתי לפיתוח מערכות ההגנה החללית.

שר החוץ האמריקאי שולץ אמר במועצת נאט"ו בבריסל, כי לאחר פסגת רייקיאוויק קיים, מבחינת ההשקפה הרוסית, קשר הדוק בין הגבלות על הטילים האירופים־אסטרטגיים לבין אסד"אי. בשביל האירופים היתה זאת גלולה מרה ביותר, שהעידה על נסיגה של ממש לעומת המצב הקודם, כאשר מוסקווה היתה מוכנה לדון על קיצוץ בטילים לטווח בינוני ללא קשר למערכת ההגנה החללית.

מה הניע את גורבצ'וב להקשיח את עמדתו בנושא הטילים האירופים־אסטרטגיים? לפי הערכות של מומחים כאן, העמדה שהציג מנהיג בריה"מ בעניין זה היתה חלק ממשחק סקר גלובאלי, שנועד לבחון את עומק המחויבות האמריקאית לתכנית ההגנה החללית. בלהיטותו לחסל את אסד"אי הוליך גורבצ'וב להסתכן בשינוי עמדה הצבורה אמינות במערב אירופה. לחילופין רצה המנהיג הסובייטי להמחיש את עצמו לעמדה נוחה במאבק על דעת הקהל המערב אירופית, המפגינה רגישות מיוחדת לנושא הטילים לטווח בינוני.

על פי התגובות הראשונות ניתן לשפוט, כי בנושא הטילים האירופים־אסטרטגיים עשה גורבצ'וב מקח טעות. הממשלות המערביות בלונדון ובבון השתמשו מיד בהקשחה הרוסית, בנושא הטילים לטווח בינוני כדי להצדיק את עמדתו של הנשיא רונלד רייגן בשיחות רייקיאוויק, וגם מי שמרבים להגן על העמדה הסובייטית בנושא אסד"אי, מתקשים מאוד להבין, מדוע צריך לעכב או להכשיל התקדמות אפשרית בנושא הטילים האירופים־אסטרטגיים בשל עקשנותו של גורבצ'וב בנושא מערכות ההגנה החללית.

בינתיים נראה, כי גם מוסקווה עצמה תיקנה את עמדתה בנושא הטילים לטווח בינוני. הנציג הרוסי לשיחות פירוק הנשק בז'נבה, ויקטור קארפוב, אינו נלאה מלהסביר ביומיים האחרונים, כי הסדר בעניין הטילים האירופים־אסטרטגיים אינו מותנה בהכרח בויתור מיידי של אסד"אי.

בלימת התכנית האמריקאית לבניית מערכת הגנה חללית היתה, לדבריו, תנאי למערכת שלמה של הסדרים בין שתי מעצמות העל, שעמדה לכלול קודם כל הגבלות מרחיקות לכת על הטילים הבאליסטיים הבין־יבשתיים. קארפוב, שביקר ביומים האחרונים בבירות אירופיות אחרות, הרגיש כל העת שהוא מדבר בשמו של גורבצ'וב. בכך הוא נתן להבין, כי המנהיג הסובייטי מבקש לרדת בהדרגה מן העץ הגבוה שאליו טיפס ברייקיאוויק.

מוסקווה סבורה אמנם, כפי שאמר נציגה הראשי בפסגת רייקיאוויק, כי הסדר גלובאלי מרחיק לכת, על פירוק החימוש מותנה בויתור אסד"אי, אבל להתנייה הזאת יש גם "אבלים" אחרים, ואחד מהם עשוי להתייחס למאמץ המשך בז'נבה להביא להסדר בעניין הטילים האירופים־אסטרטגיים.

הסבר תכניתנו לתייר
חשבון .V.I.P* לאורחים שלך מחו"ל

חשבון בתנאים מיוחדים
חשבון V.I.P. מעניק למפקידים בו תנאים מיוחדים: ריבית גבוהה, פטור מלא ממס ומגוון אפשרויות השקעה לתקופות של החל מחודש ועד מספר שנים. חשבון .V.I.P מתנהל בדולרים או בכל מטבע עיקרי אחר ובעל החשבון יכול למשוך ולהפקיד כספים בכל אחד מסניפי בנק הפועלים בארץ ובחו"ל. כמו כן ניתן לפתוח חשבון ולקבל שירותי בנק באמצעות הדואר, מבלי להיכנס לסניף.

טוב שיש משהו בארץ
חשבון .V.I.P מעניק מימד חדש ליחסים של התייר עם ישראל. זהו קשר נוסף עם הארץ, באמצעות בנק מקצועי, הקשור למרכזים הפיננסים החשובים בעולם.

הסבר תכניתנו לתייר
אם יש לך קרובים או מכרים בחו"ל, ספר להם עכשיו על חשבון .V.I.P היכנס לסניף בנק הפועלים הקרוב אליך, או לאחד מארבעת המרכזים המיוחדים של בנק הפועלים לתושבי חוץ ותיירים:

תל־אביב: רח' הירקון 104
ירושלים: רחבת המשביר, המלך ג'ורג' 16
חיפה: מרכז פנורמה, שדי הנשיא 105
נתניה: ככר העצמאות 11

בכל אחד מסניפים אלו תקבל מידע מפורט על תכניתנו המיוחדת לאורחים שלך מחו"ל. אורחיך מחו"ל יוכלו לקבל מידע מפורט על חשבון .V.I.P גם ישירות באמצעות התלוש הרצ"ב.

Bank Hapoalim Tourist and Foreign Resident Center
104 Hayarkon Street, P.O.B. 3525, Tel Aviv 61034,
ISRAEL
Please send me Bank Hapoalim's
V.I.P. bronshure and bank-by-mail forms.
Name: ______ Date: ______
Israel Address: ______
Home Address: ______ Tel: ______
Tel: ______
I am in Israel until: ______

VIP

*Visit Israel & Profit

בנק הפועלים בע"מ

مطابقة للأصل

هكذا من الأصل

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

קמחי: יותר מפעם אחת למדתי על מהלכים מדיניים בלשכת ראש הממשלה מן העיתונות

ביום שנועד להיות יומו האחרון במשרד החוץ, מאחורי השולחן שלידו ישב בשש השנים האחרונות, אומר דוד קמחי כי אין זה נראה לסיים תפקיד אחרי תקופה כה ארוכה. עדי ראייה נשבעים שהבחינו בדמעות בעיניו בשובו מלשכתו של שמעון פרס, שם שמע לפני שבוע רשמית שגם הוא נמנה עם נפגעי הרוטציה. ימים ארוכים לפני כן למד מהעיתונים שאברהם תמיר יתפוס את מקומו.

"קשה לומר שאהבתי את הצורה הזו. אני מקווה שנוכל בבוא היום לבטל את כל אותן נטיות לפוליטיזציה שכל המפלגות ניסו להכניס למשרד החוץ". זה כל מה שקמחי מוכן לומר על תהליך סילוקו. הוא מזכיר כי יצחק שמיר לקח אותו מ"המוסד" למשרד החוץ אף על פי שלא נסתרה מעיניו קרבתו לשמעון פרס ול"פרס". היה חשוב לו גם לסיים כאיש מקצוע, לא כאיש הליכוד.

פרס הציע לו את הפיקוד על כל שגרירות שתתפנה, ויש אומרים כי קמחי עוד ישוב לשירות החוץ. הם טוענים גם שהוא העלה את משרד החוץ על המפה. מבקריו טוענים שקמחי נהג לרכז בידיו את רוב הסמכויות ורוב השליחויות בעולם. יחסיו עם משנהו חנן בר־און, האחראי על צפון אמריקה, היו מתוחים במיוחד. מנהל לשכת השר יוסי בן אהרן טרח רבות להצתת בין קמחי לשמיר, לא תמיד בהצלחה. לשכת ראש הממשלה של ממשלת האחדות הלאומית נגסה בשנתיים האחרונות בפונקציות המסורתיות של משרד החוץ: שליחויות מיוחדות של יועצים לארה"ב, ויותר מזה — שליחויותיו הסודיות של אברהם תמיר למצרים. "קרה יותר מפעם אחת שלמדתי על מהלכים מדיניים של לשכת ראש הממשלה מפי העיתונות", מאשר קמחי באירוניה.

שאלה: פרס טען שיש לפעמים צורך בפעילות מדינית לא שגרתית.

קמחי: גם אנחנו לא פעלנו בצורה שגרתית בשש השנים האחרונות. המנכ"ל ביצע שליחויות רבות בחו"ל והרבה מגעים שלא כולם ידועים. נעשו דברים ללא תיאום וזה גרם לי צער רב. אני מאמין שמדיניות חוץ צריכים לנהל אנשי שירות החוץ. הבעיה הזו באה לידי ביטוי בעיקר במגעים עם מצרים. זה גרם במידה מסוימת בי־זיונות כלפי חוץ. יחד עם זאת יוזמה של שר היא דבר מבורך.

דוד קמחי: מנכ"ל יוצא

שאלה: אין זה סוד ששר החוץ לא היה תמים דעים עם ראש הממשלה בעניין תהליך השלום. אתה יכול להעיד שמבדלי הגישה שיבשו את התהליך?

קמחי: המכשול היחיד היה החשש של הצד הערבי להתקדם, ולא מכשול פנימי. יש נכונות והסכמה כללית שיש לנסות ולהביא את מדינות ערב לשולחן הדיונים. לדעתי, אחרי שהערבים יביעו את הסכמתם לפתוח במו"מ, רק אז תתחיל הבעיה הבין־מפלגתית. הדו־ראשיות של הממשלה הזו פגמה בעבודת המטה יותר מאשר בתוכן. בכך שלא היה תיאום נכון בין אלה שעסקו במדיניות החוץ. זה פגע בעצם המהות של שירות החוץ שלנו.

שאלה: השקעת מאמצים רבים בהדוק היחסים עם אפריקה, ומצד שני נתקלת במדיניות של קירבה יתר למשטר האפרטהייד בדרום אפריקה.

קמחי: עיקר הנזק אינו דווקא ביחסים עם אפריקה השחורה אלא דווקא ביחסים עם ארצות הברית. ישראל חייבת לבדוק מחדש את כל התחום הזה ולבצע מה שראש הממשלה שמעון פרס אמר שנעשה: שלא נפגר אחרי המדיניות של המשטרים הפרלמנטריים המערביים. זו צריכה להיות אחת ההחלטות הראשונות של הממשלה אחרי הרו־טציה. לדעתי, בעיקר אחרי החלטת הסנאט האמריקאי, יש לעשות יותר ממה שנעשה עד כה ביחס לדרום אפריקה. יש להשוב על רוויזיה ביחסים עמה.

הרוטציה והבעיה היהודית

כמה זה טיפוסי. ברייקיאוויק התווכחו השבוע על מלחמת הכוכבים והבעיה היהודית. בירושלים עסקו במלחמות יהודים ובבעיית כר־כבי התקשורת שלנו בוואשינגטון. אפילו הדיווח המפורט ששלחו הי־רידים האמריקאים מאיסלנד על השיחות בנושא הגירת היהודים, נדחק הצידה לטובת הוויכוח סביב השליטה על היחידה המטפלת בהגירת יהודים. הדיווח הזה מלמד, שהרוח החדשה שריחפה בפגישת פרס־שוורדנדזה בניו יורק, לא היתה רוח חולפת. מתברר, שהנושא היהודי כרוך הן בשיחות "הגדולים" הן בדרגי עבודה.

כמו בפגישה בניו יורק ובניגוד למנהגי העבר, לא השיבו הסובייטים בסגנון "אל תתחבו את אפכם בעסקינו". הם נטלו מידי האמריקאים שתי רשימות (אחת ובה 87 שמות, בהם אידה נודל ולודמילה סלפק, והשנייה של 11 אלף מסורבים "כרוניים") והבטיחו לאמת את הטענות ולדון בהן לגופן.

הדיווח האמריקאי מאיסלנד מ־עיד, שגם הם נותנים סימנים דומים, מעודדים, בשיחות ניו יורק ורייקיאוויק בעניין היהודים.

אם אמנם קיימים סיכויים שנפתח פתח כלשהו במאבק הגדול, נקל להבין את מחירו של המאבק הרוטציוני על השליטה בנושא יהודי בריה"מ. המאבק הזה ניטש מאחורי הקלעים מאז ראשית ימיה של ממשלת האחדות. לאחר חודשים ארוכים ובמאמץ רב הצליח פרס להיפטר מפקיד בכיר שהעניין הופקד בידיו (יודעי דבר טוענים — "השמאליות") על ידי מנחם בגין. במקומו מונה איש מתון, מכשר ויורעדיסיות, שהצליח לשקם את היחידה המיו־חדת הזו. במקביל עלה בידי הימין לנגוס חלק נכבד מהמימסד של פעילי העליה ועולי בריה"מ.

הליכוד, בהנהגתו האישית של משה ארנס מבקש, ותוך תורתו עם "התחיה", לבסס את הקשר בין ציונות לימין. לאחר שגוש אמונים נטלו מהם את דגל ההתיישבות מה מים.

מתאים יותר מנושא יהודי בריה"מ כמנוף לתלות עליו את דגל הליכוד? ח"כ עוזי לנדאו חשב לפטורנו של המרכז למידע בנושא יהודי בריה"מ בהנהלת יהודי שטרן. המערך גמל "במינוי" של חיים צ'סלר למועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ, חרף מחאות הליכוד. הליכוד עודד את יוסף מנדלביץ' לצאת לרייקיאוויק. המערך שלח לשם את נאוה ארד בראש משלחת האמהות. התנגדות לארנס היא, אפוא, פוליטית ומדינית גם יחד: המערך בוחר שלא לאבד את המפתח בקרב עולי בריה"מ. מצד שני, הוא חושש שגישתו הנוקשה של ארנס תפגע בעניין עצמו. הוא הציע, למשל, להתנות את שיגור המשלחות להלסינקי בשחרור מסו־רבי עליה. לדעת ארנס, אין להציע מאמצה לסובייטים כל עוד הם עומ־דים בסירובם לפתוח את השערים. בשעת זאת, דעתו של פרס התחזקה אחרי השיחות האחרונות עם הרו־סים, כי יש תכלית בהמשך ההי־דברות השקטה ללא תנאים מוקדמים.

הצלחות וכשלונות בוואשינגטון

"פרסולוגים" הוכיחו השבוע, ש־כאשר דוד בן גוריון מינה את שמ־עון פרס למנכ"ל משרד הביטחון והוא בן 29, שאל הרמטכ"ל אז יגאל ידין את "הזקן" בנוכחותו של פרס הצעיר: "כיצד אינך מהסס למנות איש כל כך צעיר וחסר ניסיון לתפקיד כה בכיר?" השיב בן גוריון: "זקנה איננה בהכרח יתרון ולהיות צעיר אינו חסרון. אשר לניסיון — בכך עוד ניווכחו".

עניין הגיל התעורר השבוע על רקע הוויכוח סביב מינוי שגריר בוואשינגטון. השגריר לשעבר שמ־חה דיניץ לא יצא מגדרו למשמע ההצעה למנות את הד"ר נמרוד נוביק בן ה־40 למשרה המאיימת על הרוטציה. הוא העיר לראש הממשלה שנועץ בו באותו עניין, שהמועמד צעיר מדי. פרס הזכיר לדיניץ שהוא היה בן 43 בלב־כאשר מונה לאותו תפקיד. את הצלחתו של דיניץ כשגריר אפשר לזקוף ודאי לניסיון שרכש בתפקי־דים זוטרים יותר בשירות החוץ. אך יותר מזה, לקרבתו הצמודה הנמ־משכת לראש הממשלה או גולדה מאיר.

שניים מבין ארבעת השגרירים הנוספים שכיהנו בבירת ארה"ב בשנים האחרונות, ודווקא המוצלחים שבהם, "הוצנחו" לשירות החוץ ממערכות אחרות. משה ארנס, מהנדס אווירונאוטיקה, הגיע לכהו־נה הדיפלומטית אחרי תפקיד ציבורי יחיד שמילא במשך שנים ספורות (יו"ר ועדת חוץ וביטחון של הכנסת). ארנס התקבל בוואשינגטון בקרירות רבה, שכן שמו הלך לפניו כבן קיצוני ונעדר ניסיון מדיני — לכאורה מרשם בדוק לעימות מתמ־שך עם הממשל ובית הנבחרים ול־עיתונות גרועה לישראל. אחרי שנה אחת שב ארנס לישראל על מנת לקבל את תיק הביטחון כשהוא עטור הצלחה ושבחים מכל מגזרי הממשל והציבור בארה"ב.

יצחק רבין יצא לארה"ב ללא שום רקע דיפלומטי. הרמטכ"ל היוצא לא הכיר מקרוב את מערכות הממשל האמריקאי ואף השפה האנגלית לא היתה רהוטה בפיו. אמנם הצעדים הראשונים של רבין בוואשינגטון לוו במעידות, אך היום הוא נזכר כאחד השגרירים הבולטים ביותר שהיו לישראל בארצות הברית. הצלחתו שם אף עזרה לו בדרך לראשות הממשלה.

דוגמה נוספת, שותקה מעט היא בנימין נתניהו, שהיה ציר מוצלח בוואשינגטון, אף על פי שניסיונו היחיד כמעט היה בשיווק רהיטים. בגיל 34 מונה "ביבי" לשגריר באו"ם והוא מוכר היום ברשימה אחת עם אבא אבן וחיים הרצוג.

והנה דווקא שני שגרירים מקצו־עיים, מוותיקי משרד החוץ, זכו בציון בינוני ואף פחות מזה. מאיר רוזן, שהיה יועץ משפטי מוצלח ושגריר טוב למדי בצרפת, לא השאיר את חותמו על השגרירות בוואשינגטון. דיפלומט בכיר ומנוסה אחר, אפרים עברון, זכה להצלחה כ"מספר שניים" בוואשינגטון, לא מעט בזכות היכרותו האישית עם הנשיא ג'ונסון. לעומת זאת כשגריר, התקשה "אפי" להביא את דבר ישראל לתקשורת וליהדות האמרי־קאית — שני נושאים שקשה להמעיט בחשיבותם בארה"ב.

דווקא וואשינגטון מלמדת כי חוק הניסיון איננו ערובה להצלחה דיפ־לומטית. אין כמובן ללמוד מכך שהיעדרו מבטיח תמיד הצלחה.

רשומון שמיר־ביילין

זה היה בבית הארחה באר־מאווה שבקטרה. שאלתי את שמעון פרס לתגובתו על ידיעה שפורסמה באותו יום ב"הארץ" ובה פרטים על ויכוח בינו לבין יצחק שמיר סביב מינויו של ד"ר יוסי ביילין לשגריר בארה"ב. פרס אישר, שאכן ויכוח כזה התנהל לא מכבר עד ששמיר הטיל ויטו והנושא הוסר מעל סדר היום הפוליטי. למחרת היום פרסם שמיר הכחשה "לא היה ויכוח ומכלל לא שללתי את המינוי". דברים דומים השמיע שמיר באוזני ביילין עצמו.

שלשום, בישיבת הארבעה, אחת מאותן ישיבות עקרות בלשכתו של פרס, הזכיר יצחק רבין את הרשומון הזה. "אמרת ליוסי שההצעה למנות אותו לשגריר לא עלתה ולכן אין זה נכון שהוא מתנגד. מה רצית שנבין מכך?" שמיר התפתל והשיב: "לא אמרתי גם שאני בעדו. הוא צעיר, חסר ניסיון ויהנה".

פנייתו (המחודשת ?) של פרס לשמיר בעניין ביילין באה לאחר שנמרוד נוביק הלך בדרכם של שלמה גזית, אהרן יריב, גד יע־קבי ואחרים [illegible] בקדנתו. את כולם פסל שמיר מינויה וביה. פרס נזכר בהכחשה של שמיר והפציר בביילין להציגו מהספק. מזכיר הממשלה התפתל, ניסה להיחלץ, אך ראש הממשלה, פברונו מה עשה, לא הניח לו. השגרירות בוואשינגטון אינה מופיעה במד־פת הקריירה של ביילין. הדו־קטור למדעי המדינה הקים את חוג משוב וטיפח במשך שנים בתקווה להגיע עמו לכנסת ולשמש תשובה יונית לדן מרי־דור ואהוד אולמרט. אין ביטחון, שהבחירות לכנסת לא יתקיימו במועדן השנה הקרובה, כאשר הוא במערב ולבו במזרח.

רק לאחר שיחה ארוכה ולא קלה בין השניים, שמע פרס "כן" רפה מפיו של העוזר הנאמן. עכשיו הוא היה בטוח שעניין הרוטציה גמור. מקורביו של פרס אף טוענים, שהיה בכך לדידו ויתור מרחיק לכת: יש אומרים, שהוא הרחיק בשעתו את ביילין למקום ה־54 ברשימת המערך, רק כדי שיישאר לצידו במשרד ראש הממשלה.

אותם עוזרים מעידים, שהת־גובתו של פרס לוויתו של שמיר על ביילין היתה תערובת של הפתעה, זעם ועלבון: הנה הוא מוכן לוותר על האיש הקרוב לו ביותר, על מנת להסיר את המכשול האחרון אל הרוטציה ושמיר, שוב מתחרט ושולח אותו שוב לכל הרוחות. הוא האמין, שביילין יושיע את הרו־טציה והפך אותו שלא בטובתו לסלע המחלוקת שעליה היא מאיימת להתנפץ.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

הימים הנוראים של התפר הקואליציוני

ראשי מפלגת העבודה היו נחו־שים ברצונם עוד לפני שנה לנצל את מועד הרוטציה לשורה של תיקונים בהסכם הקואליציוני ול־תביעות נוספות מהליכוד. המשבר שהתגלע השבוע בין המערך לליכוד, שהביא לדחייה בביצוע הרו־טציה, נולד בשיחות ובהתייעצויות בין שמעון פרס, עוזי ברעם ומשה שחל. שחל הציע להכין מסמך מקיף ובו דרישותיה של מפלגת העבודה לתיקונים בהסכם הקואליציוני בש־עת התפר. פרס נתן את אישורו להקמתה הרשמית של ועדת הרו־טציה במפלגת העבודה לפני כש־לושה חודשים, ותוך ימים כבר היה מונח בפני חבריה, פרס, יעקבי, שחל וברעם, המסמך שהוכן על ידי שחל.

היתה זו חוברת מהודרת ובה 30 עמודים. היא כללה אחד לאחד את כל סעיפי ההסכם הקואליציוני (כולל הנספח הסודי), ולצד הסעיפים המקוריים, הדגיש שחל באותיות עבות את הצעות מפלגת העבודה לתיקונים. בסך הכל הציע שחל למעלה מ־30 תיקונים — מתיקונים קטנים בקווי היסוד של הממשלה בעקבות הנסיגה מלבנון והשיפור במצב הכלכלי, השפעת האיחוד בין המפד"ל למצ"ה, ועד הגברת מעור־בותה הכלכלית של מפלגת העבודה.

הדיונים בוועדת הרוטציה מיקדו את תביעות העבודה בארבעה תחומים עיקריים: הגברת מעורבותם של שמעון פרס והמערך בעניינים הכלכליים, ביצוע המינויים הפולי־טיים בחברות ובתאגידים הממשל־תיים, התנגדות לשובו של יצחק מודעי למשרד האוצר או המשפטים (לכל היותר, נאמר, יסכימו על שובו לממשלה כשר בלי תיק). תיקון נוסף שדרשו היה מתן ראשות ועדת השרים לענייני הנגב וירושלים בידי פרס. שחל, בשיחה בארבע עיניים עם פרס, ביקש רשות להוסיף תביעות מהמסמך הגדול שהכין, וראש הממשלה לא גילה התנגדות.

הצעת מפלגת העבודה היתה, שה־ליכוד יקים ועדת שרים מקבילה, ושתי הוועדות יכינו את ביצוע הרו־טציה. אך שמיר הטיל וטו על ועדה שכזו. המסקנה שהושגה היתה, כי במגעים לא רשמיים ייצג את הלי־כוד משה נסים, ומטעם המערך — משה שחל.

שר האוצר ושר האנרגיה נפגשו לצורך זה לראשונה ב־30 בספט־מבר. שחל הגיש לנסים מסמך ובו עשר מתביעותיה של מפלגת העד־בודה: מתן ראשות ועדת השרים לענייני כלכלה בידי פרס, או לחי־לופין הקמת קבינט כלכלי שיכלול את נסים, יעקבי, פרס ושמיר; דרישה לנטרל את המפד"ל מטובתן בעניינים רגישים בממשלה לנוכח האיחוד עם מצ"ה, מתוך הבנה שעניינים מסוימים השרויים במח־לוקת ביניהם יסתיימו בהבנה; דרישה להחלק את השלטון לאחר תום 25 חודשי כהונתו של שמיר כראש ממשלה ועד להרכבת הממשלה הבאה. דרישה נוספת שהעלה שחל: פרס יהיה יו"ר ועדת השרים לענייני הנגב ויו"ר ועדת השרים לענייני ירושלים. שינוי בהרכב המליאה והוועד המנהל של רשות השידור. מניעת פיטורי עובדי מערך במשרד ראש הממשלה (היועצת למעמד האשה, היועץ לענייני טירור, המתפרצו, לענייני ערביים, ראש לשכת העיתונות הממשלתית ומנכ"ל רשות הגנים הלאומיים); הקמת ועדת שרים לשינוי שיטת הבחירות, ואחרון: לא להכליל את מודעי בממשלת שמיר. עניין מינוי השגריר בוואשינגטון לא הוצג כדרישה של מפלגת העבודה.

נסים לא פסל מראש את רוב תביעות העבודה, ודיבר עם שחל להיפגש כעבור יומיים, לאחר שיביא את התביעות בפני ראשי הליכוד. ב־2 באוקטובר נועדו שחל ונסים שנית. אז הודיע לו נסים הרי השמי־עת כי הליכוד דוחה את כל תביעות מפלגת העבודה. שחל פירש מהישיבה והזהיר על משבר בין הליכוד למערך. השניים סיכמו להביא את העניינים להכרעת פרס ושמיר.

ראש הממשלה וממלא מקומו נועדו לצורך זה רק ערב ראש השנה. סימני המחלוקת הגדולה שנתגלו עד אז הורישו והלכו, עד לשיאו של המשבר באמצע השבוע. להלן תמצית ההתפתחויות הפולי־טיות בין הליכוד למערך מראש השנה ועד לסוף השבוע.

יום ששי, ערב ראש השנה, ה־3.10

עיקרה של הפגישה בין פרס לש־מיר עסקה במסמך שהגיש ראש הממשלה, שרוכזו בו דרישות המע־רך מהליכוד. כבר בפגישה זו הגיעו ראש הממשלה וממלא מקומו להבנה בכמה נקודות, ובהן מניעת פיטור־יהם המיידיים של אנשי המערך בלשכת ראש הממשלה, ואופי המעורבות הכלכלית של פרס ושרי העבודה בתחום הכלכלי. פרס ושמיר הגיעו להסכמה בדבר הקמת פורום כלכלי, שבו תישמר לשמיר ולפרס הזכות להעלות עניינים לדיון מיידי. השניים סיכמו כי בחודש מארס, מועד פיזור מליאת רשות השידור, "יבוחרו מוסדות חדשים על פי יחסי הכוחות הפוליטיים. בתחום המינויים בחברות הממשלתיות, סוכם לדרוש את הקמת ועדת השרים שתמנה את נסים, ארנס, שחל ויעקבי, והמחלו־קות יועברו להכרעת שמיר ופרס.

לקראת סיום הפגישה דנו השניים במעמדו של מודעי. שמיר תבע חד משמעית לצרף את מודעי לממשלה ופרס טען כי מודעי הוא בבחינת שר שהתפטר. פרס ביקש משמיר לאשר את מינויו של ד"ר נמרוד נוביק לשגריר בארצות הברית. שמיר התנגד והציע את מינויו של המשנה למנכ"ל משרד החוץ חנן בר־און. שמיר התנגד גם לדרישת פרס, כי ויצמן יישאר במשרד ראש הממ־שלה לטפל בעניינים ערביים.

יום שני, 6.10

בישיבת הממשלה בבוקר הבהיר פרס על כוונתו ללכת לנשיא בסוף השבוע ולהגיש לו מכתב התפטרות מהממשלה. בשעות הצהריים, בתיור־כו של השר גדעון פת, נועד שמיר עם נשיאות המפלגה הליברלית. בפ־גישה הבהיר שמיר: "אני לא הולך לרוטציה בלי מודעי. שלא יהיו ספיקות בעניין זה. לא נקבל תכתיבים מהמערך". שמיר חזר על עמדתו גם בכינוס שרי הליכוד שהיה מאוחר יותר. הוא חזר וטען שלא ייתכן שפרס וראשי העבודה יכתיבו לו מי יהיו שריו.

בערב נועד שמיר פעם נוספת עם פרס. סלע המחלוקת: שובו של מו־דעי לממשלה. שמיר הודיע לפרס כי מודעי ויתר על דרישתו לתיק המשפטים, אך פרס לא התרצה. ראש הממשלה הציע לשמיר להציג ממשלה בכנסת ללא מודעי, ולשוב לדון בצירופו בתוך שלושה חודשים. לקראת סיום הפגישה הבהיר פרס, כי מפלגת העבודה תהיה מוכנה לשובו של מודעי ב־1 בינואר. שמיר תבע את צירופו לאלתר.

פרס ושמיר לא הצליחו להגיע להבנה גם ביתר העניינים. שמיר המשיך להתנגד להפקדתו של ויצמן על ענייני ערביי ישראל. לא גובשה באורח סופי הבנה גם בתחום שיתוף הפעולה הכלכלי בין הליכוד למערך. בשעות הערב התכנסה סיעת המערך בכנסת. אחדים מה־משתתפים הצהירו כי לא יצביעו אמון בממשלה בראשות שמיר. [illegible] שהעברת ראשות הממשלה תיעשה בצורה נאותה. פרס אמר בישיבה, כי אם הליכוד לא יעמוד בהתחייבויו־תיו לאחר הרוטציה, לא תקום הממשלה.

יום שלישי, 7.10

בלשכת ראש הממשלה ובלשכת שר החוץ מתחילים לארוז חפצים. בצהריים מתכנסת הכנסת לבקשת הממשלה. פרס נושא נאום סיכום מדיני, המתפרש כנאום פרידה מתפקידו. פרס לא מוותר על הזכרת תולדאי ממשלות הליכוד, אך בהר־ראת שמיר לא נשמעת כל תגובה כדי לא להביא להחרפת היחסים עד ביצוע הרוטציה.

הכנסת מאשרת את נאום פרס ברוב גדול. השר קבב אומר כי לא כל התשבחות שפרס הרעיף על עצמו מגיעות לו. תוך כדי הדיון במליאה מתקיימים מגעים בין הלי־כוד והמערך. מסתבר כי פרס ויתר על דרישתו להשאיר את ויצמן במשרד ראש הממשלה, והליכוד מסכים למינויו של מרדכי הוד ליו"ר התעשייה האווירית, בתמורה למינויו של הח"כ לשעבר שלמה לורינץ מאגודת ישראל לראשות הוועדה המייעצת של בנק ישראל.

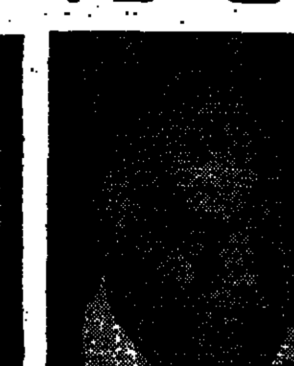

יצחק שמיר

המערך מעלה הצעה למנות את יוסי ביילין לתפקיד המשנה לשר החוץ. הליכוד אינו מתנגד, אך אינו מסכים לדרישת פרס למנות את נמרוד נוביק לשגריר בוואשינגטון. המערך עדיין איתן בהתנגדותו לצירופו המיידי של מודעי לממשלה. שר הוויכוח יצחק נבון אומר בהתייע־צויות פנימיות, כי קו הנסיגה האחרון צריך להיות הסכמה לשובו של מודעי לממשלה כשר בלי תיק. פרשנים מבואים כי לנוכח עקשנו־תם של שמיר ומודעי לא מן הנמנע שיציעו לנשיא להטיל על פרס להרכיב שנית את הממשלה, לאחר התפטרותו.

יום רביעי, 8.10

בשעות הבוקר יוצא פרס לצרפת, לביקור הממלכתי האחרון שלו כראש ממשלה. נסיעתו מביאה להגיעה מסוימת בקריות המגעים. במפלגת העבודה עסוקים בבחירות הפנימיות ללשכת המפלגה. תנועת שינוי גם היא מתכנסת בעקבות הופעתו של פרס שבוע קודם לכן במועצתה, ומחליטה ברוב גדול להישאר בממשלת האחדות.

בשעות הערב נודע כי פרס פגש בפאריס את שחל שחזר מסיור באירופה, והשניים התוודו במשך כרבע שעה. עם שובו לארץ כעבור שעות ספורות מכריז שחל כי המשבר בין הליכוד למערך בעיצו־מו. הוא מאשר כי שוחח עם פרס בדבר מעמדו של מודעי, אבן הנגף העיקרית, ואומר כי מודעי לא יכהן כנראה בממשלה הבאה.

יום חמישי, 9.10

הכל מצפים לשובו של פרס מפאריס ולהכרעתו הסופית בעניין מודעי. אחר הצהריים מתכנסת סיעת הליכוד בכנסת לדיון על חלוקת שיטת הבחירות. אך עד מהרה גולש הדיון לעניין הרוטציה והסיעה מקבלת החלטה המחייבת את צירופו המיידי של מודעי לממשלת שמיר.

עזר ויצמן מאוכזב מכשלון מאמצי פרס להשאירו במשרד ראש הממשלה ומחליט להיעדר כמה ימים מלשכתו בירושלים. בשעות הערב מפרסם היועץ המשפטי לממשלה את חוות דעתו המשפטית, השוללת את מינויו של הד"ר יוסי ביילין [illegible] לתפקיד זה שום אחיזה בחוק־יסוד הממשלה, טוען היועץ. בשעת לילה מאוחרת נוחת מטוסו של פרס בארץ. מזכ"ל העבודה עוזי ברעם ממתין לו והשניים עורכים התייע־צות תוך כדי נסיעה לירושלים.

יום ששי, 10.10

עם שובו לארץ מזמן פרס את פורום "שרינר" להתייעצות בלשכתו לפני צאתו ללשכת הנשיא. בישיבה מחליטים שרי המערך לסגת מכמה מדרישותיהם, בין היתר מהתביעה להשארתו של ויצמן במשרד ראש הממשלה. שרי העבודה איתנים בדעתם לעכב את שובו המיידי של מודעי לממשלה. בכל מקרה, הם אומרים, אין לאפשר לו לקבל את תיק האוצר או המשפטים או להשתתף בקבינט המדיני. הם מציעים לליכוד להקים ממשלה בת 23 שרים ללא מודעי וללא מוטה גור.

בפגישה פותח השר יעקב צור בביקורת על קולות הנשמעים בלי־כוד, הדורשים למנות את השר משה ארנס ואת סגן השר רוני מילוא לטיפול בענייני ברית המועצות ויה־דות העולם. שרי המערך מחליטים להתנגד למינויים אלו. בסיכום הישיבה מחליטים השרים כי פרס אכן יתפטר מתפקידו, ומטילים על

שמעון פרס

שחל, יעקבי וברעם לגבש את תביעות המערך במסמך מפורט שיוגש לשמיר. לפני שייענה לדרי־שות, לא תלך המפלגות הקו־אליציונית המשותפת לנשיא.

לאחר פגישת השרים מגיש פרס את מכתב ההתפטרות שלו לנשיא. הרצוג משבח את שתי שנות כהונתו של פרס ומביע תקווה כי הממשלה תורכב במהרה.

לאחר כניסת השבת מתארח שמיר בביתו של פרס. ראש הממשלה מציג בפניו את עיקר תביעותיה של העבודה: תפקידים נוספים על שרים יקוזו אך ורק בהסכמה הדדית. מודעי לא יחזור למשרד המשפטים. שמיר ופרס מגיעים להסכמה בשורה ארוכה של עניינים, ובין היתר בדבר מעורבותו של פרס בסדר היום של הממשלה. גם בעניין מודעי ברור לאחר השיחה כי כשר בלי תיק וללא חברות בקבינט, יאפשר המערך את שובו לממשלה מיד. שמיר מסכים לדרי־שת פרס כי לאחר שלושה חודשים יוטל על מודעי תפקיד. אבל רק בהסכמת פרס. בסיומה של הפגישה חוזר פרס ומציע למנות את ביילין לשגריר בוואשינגטון. שמיר חוזר על התנגדותו. אגב, בפגישה נכח מזכיר הממשלה יוסי ביילין הרושם פרוטוקול.

יום ראשון, ערב יום הכיפורים, 12.10

פרס ושמיר מחדשים בצהריים את הדיון על מינויו של ביילין לשגריר. שמיר מבהיר כי ביילין הוא איש מפלגתי החסר ניסיון מדיני ואינו מתאים לתפקיד חשוב זה. הפגישה מסתיימת במחלוקת, אף שהשניים הגיעו להבנה ברוב העניינים שהוע־לו. בעניין תפקידי השרים מבטיח שמיר להתקשר עם פרס עוד לפני תחילת הצום ולסכם את עמדתו. הוא אינו עומד בדיבורו.

מוצאי יום הכיפורים, 13.10

שעה קלה לאחר תום הצום מחדש פרס את ההתייעצויות עם מקורביו. לאחר שיחה טלפונית עם יוסי ביי־לין מגיע לביתו מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם. [illegible] "המינוי של יוסי [illegible] חשוב לי. אני צריך איש נאמן שם. לא ברורה לי עקשנותו של שמיר," אומר פרס.

ברעם סבור כי הליכוד מנצל את האווירה הציבורית של ערב הרו־טציה כדי להכניע את מפלגת העבודה. "אנו צריכים להיות אמי־צים, לא נורא אם נדחה בכמה ימים את ביצוע הרוטציה," הוא אומר. "רק עכשיו נוכל להגיע להישגים. לאחר הרוטציה לא נקבל כלום". בשעות לילה מאוחרות, בעקבות הפרסומים בכלי התקשורת כי ממשלה בראשות שמיר תושבע למחרת, מתראיין ברעם ואומר כי השמחה מוקדמת מדי.

יום שלישי, 14.10

בפתיחת ישיבת פורום "שרינר" מפתיע פרס את שרי העבודה בהודעה כי סיכם עם יו"ר הכנסת שלמה הלל לדחות את ישיבת הכנסת שנועדה לשעות אחר הצהר־יים. לשרים הנדהמים, שרבים מהם התראיינו שעה קלה קודם לכן וניבאו את הקמת הממשלה עוד באותו יום, מסביר פרס כי בגלל סירובו של שמיר למנות את יוסי ביילין לשגריר בארצות הברית, החליט לחזור בו מהסכמתו לאפשר את שובו של מודעי לממשלה. פרס מתנה בחזרתו את רשימת התביעות ששמיר הסכים להן, ומדגיש שנית שלושה עניינים שעדיין לא קיבל ממנו תשובה ברורה עליהם.

אחדים משרי המערך, וביניהם שר הביטחון יצחק רבין ושר החינוך יצחק נבון, תוהים על עמדתו הנוקשה של פרס, ונוטלה בביילין כדי לדחות את ביצוע הרוטציה. השניים מעלים חשש לכרסום במעמדה של מפלגת העבודה בצי־בור. בין פרס לרבין מתפתח הדו־שיח הבא:

רבין: ביילין ונוביק לא מתאימים לתפקיד השגריר בארצות הברית. אני יודע מה זה תפקיד השגריר שם. אני לא מבין מדוע בשביל זה צריך לעורר מהומה.

פרס: אני צריך איש נאמן שם. מישהו הקרוב להשקפתנו, אתה יודע את מי מציע שמיר לתפקיד השגריר? את אהוד אולמרט.

רבין: אני לא בעד אולמרט, אך ללא ספק הוא מתאים פי מאה יותר מביילין ונוביק שאתה מתעקש עליהם (מאוחר יותר יאמר רבין כי הציע לפרס למנות לשגריר את האלוף (מיל.) אהרן יריב).

פרס לרבין ונבון מצטרפים עוד שרים על הקו הבוטני החדש של פרס, ונבון אומר בסוף הפגישה: "נמאס לי להיות פיון בלוח שחמט זה". בתום הפגישה מבהירים שרי המערך כי הם דוחים את הפגישה עם הנשיא ומעלים דרישות נוספות כלפי הליכוד. הוזי הסיכומים שהיו בימים האחרונים. שרי המערך מציעים להקים ועדת שרים למשא ומתן בהרכב שחל וצור מהמערך.

בליכוד מתקבלת הודעת המערך בתדהמה. שמיר מכנס בצהריים את שרי הליכוד, המחליטים להתנגד להקמת ועדת שרים. פת אומר: אם הבעיה היא ביילין, הליכוד מוכן לשנות את החוק כדי שישמש משנה לשר החוץ. עמדתו מתקבלת. שמיר מתקשר לפרס ומציע לפגוש אותו אחר הצהריים. הפגישה קצרה ביותר. פרס שואל מדוע הליכוד מתנגד למינויו של ביילין. שמיר עונה כי העניין יכול להמתין ואין לקשר אותו לרוטציה. אם כך, אומר פרס, גם מינוי מודעי יכול להמתין.

משלחות נפרדות של הליכוד ושל המערך הולכות לנשיא המדינה להסביר את עמדתן. בשעות הערב מסתבר כי כל צד מתבצר בעמדותיו, וגורמים מהמפלגות הדתיות מציעים שירותי תיווך. מועצת הליברלים מתכנסת ומחליטה כי כל ארבעת שריהם ישתתפו בממשלה. נשמעת טענה לאי חוקיות הכינוס. בשעות הלילה מפרסמת לשכת ראש הממש־לה הודעה הקוראת לליכוד להקים לאלתר ממשלה שתמנה 25 שרים, ואילו הליכוד מבהיר כי המערך מפר את הסכם הרוטציה.

יום רביעי 15.10

באווירה של משבר בין שני הגושים, מכנס פרס בבוקר את פורום "שרינר" להתייעצות ולדיווח על כישלון שיחתו עם שמיר בערב של היום הקודם. [illegible] אינם נתונים ביקור [illegible] רבים מהם מסתייגים מהדרך בה בחר פרס, רק השר שחל נחלץ לעזרתו של ראש הממשלה. לשרים העבודה מצטרפים, לאחר שעה קלה, חברי סיעת המערך בכנסת. יו"ר הסיעה [illegible] מבקש מהם לקיים את הדיון בלי ביקורת על ראש הממשלה. הערה זאת לא מנעה מח"כ מנחם הכהן לבקר קשות את פרס כשאמר: "התחלת את הדרך בראש מפלגה, המשכת כראש ממשלה וסיימת כמנהיג לאומי. אל תיתן כי יחזירו אותך למקום ממנו התחלת". גם ח"כ ארצי סעיר, כי אם מפלגת העבודה קיבלה את שרון בממשלה, אין לה להתעקש בעניין מודעי. בסופו של הדיון, מחליטה הסיעה בעקבות דבריו של פרס להעמיד לליכוד שתי ברירות: א) להקים מיד ממשלה בת 25 שרים, וליישב לאחר מכן את כל הבדורים, לרבות עניין מודעי ומינוי השגריר בוואשינגטון. ב) לדחות את הקמת הממשלה לזמן בלתי מוגבל ולנסות וליישב את כל המחלוקות.

שרי הליכוד, המתכנסים בצהריים בלשכתו של שמיר, דוחים מכל וכל את עמדת פרס וסיעת המערך. בפגישה משתתפים גם חברי נציגות הליכוד העומדים לצאת לנשיא המדינה כדי להמליץ עליו להטיל את הרכבת הממשלה על שמיר. בליכוד הוחלט לפנות לנשיא לבד, לאחר שהמערך ביטל את הפגישה שלוש פעמים. בלשכתו מכריז שמיר: "כל יום שעובר מבלי שהעבודה מוסרת את ראשות הממשלה לליכוד, זה יום נוסף של הפרת ההסכם".

במהלך הפגישה מתבשרים השרים, כי לאחר מגעים בדרג נמוך בהם שותפו ח"כ דן מרידור ומזכיר הממשלה יוסי ביילין, הציע פרס לשמיר לקיים פגישה נוספת אחר הצהריים, בהשתתפות משה נסים ויצחק רבין, שהסתייג מספר פעמים מהעמדה של פרס. בליכוד מפרשים צעד זה של פרס כניסיון לרדת מהעץ, אולם גם פגישה זאת מסתיימת ללא תוצאות. קודם לכן הציע להולק את תחומי השפעתו בארצות הברית בין הליכוד למערך: נסים הציע נוסחה לחלוקת תפקי־דים לשרים. המערך מוכן לקבל נוסחה זו, אך שמיר מבקש לבחון אותה.

במשך היום משתפים ראשי הלי־כוד והמערך את הסיעות הדתיות במחלוקת. ברעם ואחרים נועדים עם ראשי סיעת המפד"ל וש"ס, אולם הם יוצאים במפח נפש מפגישות אלו. הסיעות הדתיות מצודדות בעמדת הליכוד ומאשימות את המערך בהפרת ההסכם. השר פרץ תובע מהליכוד להחזיר את מודעי למשרד המשפטים.

בערב נקרא ראש הממשלה בפתאומיות לפגישה אצל נשיא המדי־נה, כדי לקבל מכיסיונו הבלתי רשמי של הנשיא להביא לסיומה של המחלוקת. בשעת לילה מאוחרת מכנס פרס, פעם נוספת באותו יום, את פורום "שרינר". תוך כדי הפגישה נודע על הפיגוע ברחבת הכותל. הפגישה מתקצרת. אך לפני כן — במשך שעתיים — דנים שרי המערך במצער שיש ללכת לנשיא ולבקש ממנו להטיל את הרכבת הממשלה על שמיר.

נבחנות מספר דרכים. פרס נשמע הפעם תוקפני ביותר כלפי שמיר, אחרים משרי המערך נאלצים להר־גיעו, והוא מכריז: "אני נרתם למען תובנות הליכוד בפרשה".

בליכוד מתקיימות בשעות הלילה התייעצויות ונבחנת הדרך להביא לכנסת את הרכבת הממשלה עם מו־דעי ולהעמיד את המערך בפני עובדה.

יום חמישי 16.10

המגעים הבלתי רשמיים המתקי־ימים במהלך הבוקר, נערכים בצל הפיגוע הנבזני ליד הכותל המערבי ערב קודם לכן. משעות הבוקר המוקדמות מתקיימים מגעים בין הליכוד והמערך בדרג של חברי כנסת, בעיקר בין עוזי ברעם וחב־רי מצד המערך ועם דן מרידור ואהוד אולמרט מצד הליכוד. מעור־בותו הבלתי רשמית של נשיא המדינה ההולכת להטיל את מלוא כובד משקלו לפתרון המשבר, מש־פיעה אף היא על הצדדים. [illegible] ביום הקודם, בשעות שלפני הצהר־יים ממשיך נשיא המדינה [illegible] צויות הרשמיות עם נציגי הסיעות. ראשי סיעת שינוי וש"ס ממליצים בפניו להטיל את הרכבת הממשלה בידי יצחק שמיר. כך — עוד לפני שהגיעו אליו נציגי סיעת המערך — מצטיירת בפני הרצוג תמונה הכב־סיעה רוב של יותר מ־61 חברי כנסת התומכים ביצחק שמיר.

בעשר וחצי מגיע שמיר לפגישה בארבע עיניים עם הרצוג. שעה קודם לכן היה אצלו פרס. שמיר שוהה עם הנשיא יותר מחצי שעה ובצאתו הצהיר "אני מעריך מאוד ומשבח את מאמצי הנשיא להביא לידי כך שהעברת תפקיד ראש הממשלה תנוהל ותתבצע בצורה מסודרת, תקינה וללא הפרעות". בשעות הצהריים נראה כבר הפתרון קרוב. שרי הליכוד נועדים להתייעצות אצל שמיר. בלשכת פרס ושמיר מדברים על נוסחה גואלת המשב־רית וכאלה. תוך כדי הפגישה אצל שמיר נודע כי פרס מזמן את ממלא מקומו לשיחה נוספת אחר הצהריים. פרס מבהיר כי ניתן להקים ממשלה חדשה תוך 24 שעות. בתנועת החרות מחליטים לכנס את מזכירות התנועה לאחר הצהריים, אך גם נסיון פשרה זה לא יצליח.

יריד ירושלים '86

סוכות, בנייני האומה 18-25.10.86

כל יום משעה 3 אחה"צ עד 11 בלילה
שבת וחג מ־7.00 בערב ועד חצות

בחסות ראש עיריית ירושלים
מר טדי קולק

שפע של דוכנים, בהם מציגים חברות ומפעלים את מיטב המוצרים לאדם ולביתו:

• רהיטי בית וגינה • מוצרי חשמל • כלי בית • מערכות הגנה לבית • מכונות תפירה • מוצרי קוסמטיקה • מוצרי אפנה ועור • כלי נגינה • מזון ומשקאות • ספרים • מכשירי זיקוק למים • אביזרי אמבטיה ומטבח • מחשבים • שתילים ועציצים • מכוניות מודל 87 • מיטות מים • תצוגה מרהיבה של התעשיה הקיבוצית • חופש ונופש • השכרת רכב • ביטוח •

מופעי בידור – יריד ירושלים

מופעי בידור למבוגרים
מדי יום –
תצוגות אופנה של יצרנים ידועים ושעשועונים

בידור מיוחד לילדים
מדי יום –
סרט שעשועים, חידונים ומופע קסמים.
פרסים מפתיעים

לוח מופעי הערב

מוצ"ש	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	מוצ"ש
18.10	19.10	20.10	21.10	22.10	23.10	25.10
שייקה אופיר	ניסים גרמה	דודו זר	ג'וקי ארקין ובנות הג'או	ערב שעשועי בידור נושאי פרסים	דובי גל	יוסי ברק חקיין ובדרן

מאורגן ע"י ירידי האומה אירועים ותערוכות בע"מ ירושלים, בנייני האומה,
טל: 221174, 02-234882. תל־אביב, רח' מרמורק 3, טל: 241530, 03-244383.

כולם עולים ליריד ירושלים החגיגה הגדולה של חג הסוכות!

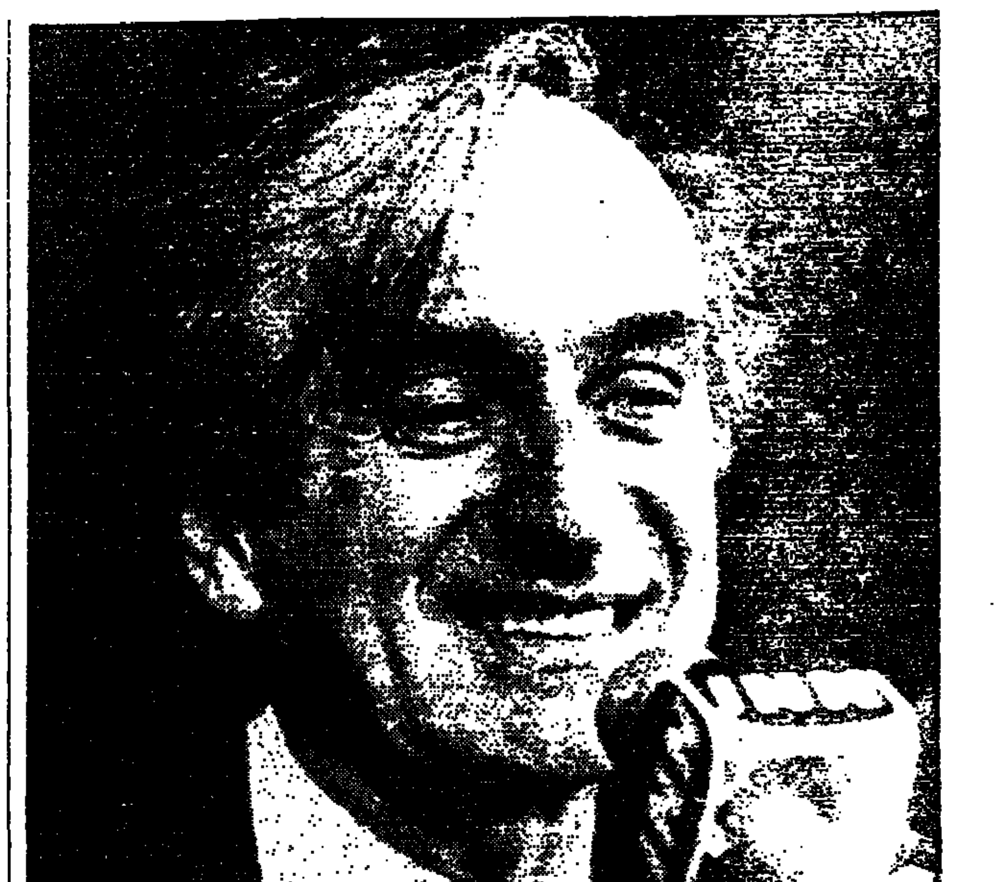

אלי ויזל: כישרון להתחבב על בני שיחו

אדם שאוהבים לאהוב

אלי ויזל, חתן פרס נובל לשלום 86', נהנה מפופולאריות רבה המעוררת אי־נוחות ואף חשדנות בלב מבקריו ● הוא גאה במוצאו החסידי ומתלבט בשאלה מדוע לא עלה לישראל

מאת שלמה שמיר

ניו יורק

קו הטלפון הזכור של אלי ויזל היה עמוס מאוד ביום שלישי השבוע. עיתונאים שנואשו מני־סיונות להשיגו בטלפון, נהרו לביתו בבוזוה מנהטן, כדי לראיין את חתן פרס נובל לשלום. מספר הטלפון של ויזל, הפך כמעט לסמל של מעמד. אלה שקיבלוהו כשגם, היו עד כה משוכנעים כי הם נמנים על חוג של "ידידים ספורים" ובעלי זכות מיוחדת. השבוע התברר, עד כמה רבים הם אלה שזכו לקבל ממנו את מספר הטלפון הפרטי שלו. לאות ידידות, קו הטלפון התפוס חשף את אחת מן התכונות המאפיינות את ויזל — יכולתו להעניק לכל אחד ממיודעיו את ההרגשה, כי הוא ידידו הטוב והקרוב. יחד עם זאת, ניחון ויזל בכישרון מיוחד להתחבב על בני שיחו. התוצאה היא, פופולאריות ואהדה, הנראות בעיני רבים מוכנות וכוזבקית. אך יש החשים אי־נוחות ואף הסתייגות כלפי גילויי האהדה והערצה המורעפים על ויזל.

אלי ויזל הוא אדם שאוהבים לאהוב. עיתונאים המשתלהבים בחוש ביקורת בפוחה, ומבקרי ספרות הד־רים כמהבהבים, מתקפים לפגוע, בפני קסמו האישי הכופים להתרכך מול פני המפגועות. אין זאת אומרת, שלא נמתחת עליו ביקורת. אך זו אינה יוצאת מתחום של שיחות פרטיות, בחדרי־חדרים. עובדה היא, שבכתבי־העת הספרותיים, שאמריקה מושפעת בהם, לא זכור מאמר ביקורת אחד שעירער על הוסיבות והערך שמיחסים בדרך כלל לספ־ריו. ולא ידוע על מבקר ספרות אמריקאי שהעז לקבול בפומבי נגד ההילה של סופר גדול המקיפה את ויזל. לפני שנים אחדות, הוא הוגדר במאמר ב"ניו־יורק טיימס בוק רוויו" כאחד מן הסופרים הגדולים בדורנו. איש לא דחה בגלוי תואר זה.

השבוע, היו בין מבקריו הרוממים, שטענו — סיעון המוה — כי העובדה שזכה בפרס נובל לשלום, מאשרת את דעתם הלא־מחמיאה על יצירו־תיו הספרותיות.

הפרס הצפוי

עד כמה הוא אהוד ומקובל, ניתן היה להיווכח השבוע. הידיעה על זכייתו בפרס נובל, לא הפתיעה את ידידיו ומכריו. היה רושם, כי אלי ויזל עצמו, היה מוכן לקריאת הטלפון שקיבל לפנות בוקר ושי־בישרה לו על זכייתו בפרס הנר. תגובות שנשמעו מפי ידידיו, גילו כי הם ציפו זה מכבר לכך שיזכה בפרס נובל. חלקם משום שהאמינו כי הוא ראוי לפרס, ואחרים מפני שידעו על גל ההמלצות שהציף מדי שנה את ועדת הפרס באוסלו בזכות הענקת הפרס לויזל. כבר באוגוסט שנת 1970, נשלח לאוסלו מכתב המלצה להעניק לויזל את פרס נובל, על ידי ארגון ניצולי ברגן־בלזן, בראשו עמד אז יוסף רוזנסאפט. בשנים האחרונות היו בין הממליצים אישים כמו נשיא צרפת מיטראן, ראש הממשלה ישראל שמעון פרס, ד"ר הנרי קיסינג'ר, סנאטורים וחברי הקונגרס האמריקאי, קנצלר מערב גרמניה ומנהיג תנועת סולידאריות בפולין, לך ולנסה. גולדה מאיר, שחיבבה מאוד את ויזל, היתה בזמנו בין אלה שהמליצו על ויזל.

אשתקד, היה אלי ויזל קרוב מאוד לזכות בפרס. זאת אישרו השבוע יושב ראש ועדת הפרס, אגיל ארוויק, ומנהל מכון נובל, ג'ייקוב סטאנדראף, פרופסור להיסטוריה באוניברסיטת אוסלו, שהיה בין המשתדלים להעניק את הפרס לויזל. בשנה שעברה הוענק הפרס לקבוצה של רופאים אמריקאים וסובייטים בזכות פעילותם למניעת הפצת נשק גרעיני. השנה, מלבד אלי ויזל, היו בראש רשימת המועמ־דים, ויני מאנדלה, אשתו של לוחם החופש הכושי שהושלך לכלא בדרום אפריקה, וזמר הרוק האירי, בוב גלדוף, שאירגן את מופע הבי־דור הענק, שהכנסותיו הוקדשו לנפ־געי הרעב באפריקה. לפי ידיעה, שלא אושרה, גם ראש עיריית ירושלים, תדי קולק, היה השנה מועמד בעל סיכויים טובים לזכות בפרס נובל לשלום.

אלי ויזל, המזכיר בכל הזדמנות את עיסוקו במיסטיקה היהודית, אמר השבוע: "כנראה שידידי התפל־לו היטב ביום הכיפורים, והחישו בכך את ההחלטה להעניק לי את הפרס". כאשר נשאל, מדוע, לדעתו, זכה דווקא הוא בפרס, השיב בנימה של עצב: "השאלה, מדוע דווקא אני, רודפת אותי מאז שהוצאתי ממחנה הריכוז בבוכנוואלד: מדוע דווקא אני שרדתי ונשארתי בחיים?"

הראשון שאליו טילפן ויזל כדי לבשרו כי זכה בפרס, היה יוסי צ'חנובר, יו"ר מועצת המנהלים של בנק דיסקונט, השוהה בניו יורק. השניים מיודדים מזה שנים רבות ומרבים לבלות בצוותא, מאז היו תלמידיו של התלמודיסט הידוע, פרופיסור שאול ליברמן.

דובר היהודים הנרדפים

לא תהיה זאת כלל הפריזה לומר, כי מקרב האישים היהודים בארצות הברית, מהם בעלי זכויות רבות בת־חומים שונים, אף אחד מהם לא זכה בשפעה כזאת של אותות הוקרה ופרסים, כפי שנפלו בחלקו של ויזל. קשה למצוא ארגון יהודי באמריקה המכבד את עצמו, שלא העניק עד כה פרס לאלי ויזל. לפני שנתיים קיבל ויזל מידי הנשיא רייגן את מדליית הזהב של הקונגרס, שהיא מאותות ההערכה הגבוהים ביותר באמריקה. אילו היה הדבר תלוי בדעתם של יהודי אמריקה, היה ויזל זוכה בפרס נובל זה מכבר.

בין אלי ויזל לבין יהודי אמריקה מתנהל רומן, שהתחיל עם הגיעו לארצות הברית בשנות החמישים. יש יחסי הערכה הדדיים בינו לבין היהודים כאן. הוא מצא בהם ציבור פתוח, תמים, מוכלי פניה, שאימץ אותו מהר מאוד כשליח מתוך אושוויץ "הכותב" אותו "כנציגם" הדובר המוכתר של יהודי שארית הפליטה. על רקע רגשות האשם כי הם לא עשו די למען הצלתם של יהודי אירופה במלחמת העולם השנייה, קיבלו יהודי אמריקה את ויזל כסופר ומטיף, שאינו מניח להם ולעולם לשכוח את מה שעוללו הנאצים לעם היהודי. היהודים באמריקה, גם זוכרים לו את חסד היותו הראשון, שעוררם להיאבק למען זכויות יהודי ברית המועצות.

אלי ויזל נתגלה ליהודי אמריקה בתקופה, בה הם נזקקו ליהודי האדם כמוהו. הוא מטפח את ייחודם של יהודי אמריקה, בלי לבוא אליהם בתביעות תוכחניות. הוא מסייע להם לתהות ולחפש, לשאול ולחקור על זהותם. בתקופה הסוגדת לפתרונות מהירים, ויזל אינו מציע פתרונות ואינו מצביע על תשובות. הוא מבקש מקוראיו ומאזיניו להרהר יותר, לשאול שאלות, לעורר תהיות.

הערצה, שיהודים רבים באמר־יקה רוחשים לויזל, מעוגנת גם בעובדה, שבניגוד בולט לסופרים יהודים־אמריקאים, ויזל אינו רואה את עצמו ואת היהודים אוראים לתלולאי החברה, והוא אינו חש עצמו חייב דבר לחברה שמסביבו. ספריו אינם עוסקים בהלקאה עצ־מית, וגיבוריהם אינם אנשים אומ־לים, אלא מאושרים. יהודי אמריקה אסירי תודה לויזל, שהוא מציג בפניהם ובפני העולם יהדות, בלי לתלות בה קולר של אשמה לנעשה בחברה או למדינה. ויזל גילה ליהודי אמריקה את החסידות, הם מוקסמים מן הדרך בה הוא מספר ומתאר את החסידות ומספר על מנהיגיו הראשונים, אותם הוא מגדיר כמאמינים שלמים ומושלמים, משום שלא תבעו דבר מזולתם, רק מעצמם. זאת הסיבה, שעלה בידי ויזל להיעשות לחביבם וגיבורם של בני נוער יהודים באמריקה. בהרצאו־תיו בולט מספרם הרב של מאזינים צעירים. לסדרת הרצאותיו על גדולי החסידות, אותה התחיל בניו יורק לפני עשרים שנה, נוהרים מאות צעירות וצעירים, אף לא־יהודים.

ויזל הוא מרצה מבוקש ופופולארי בקאמפוסים ומתקבל בהתלהבות על ידי הסטודנטים. גם באוניברסיטאות הידועות כמעוזי הרדיקאלים וה־שמאל החדש, מקשיבים לו ביראת כבוד.

מעטים הם האישים היהודים באמריקה, עליהם אפשר לומר כי הם אהודים ומקובלים באותה מידה על הממסד היהודי ועל חוגים המור־דים במתנגדים לממסד זה.

אלי ויזל, שימש כעשרים שנה ככתב "ידיעות אחרונות" בניו יורק, ועד היום הוא מצהיר על עצמו כעי־תונאי. הוא מפרסם מדי פעם מאמרים בעיתונות הישראלית וה־אמריקאית. יש לו אהבה מיוחדת ללשון האידיש, ועד לפני שנים אחדות פירסם טור שבועי בעיתון האידי "אלגעמיינער ז'ורנאל" המו־פיע בניו יורק. לשון האידיש מש־משת לו כגשר אל ציבור ניצולי השואה החיים בארצות הברית וב־אמצעותה הוא שומר על קשר עם המיגזר האורתודוכסי והחסידי בניו יורק. לויזל יחסי קירבה עם אדמו"רים רבים בברוקלין, והוא מבקר לעתים מזומנות בחצרותיהם. ידוע, כי הוא תורם סכומי כסף גדו־לים לישיבות חסידיות בישראל ובאמריקה.

גאה במוצאו החסידי

ויזל גאה במוצאו החסידי. סבו ואביו נמנו על חסידי הרבי מויז'ניץ ברומניה. מכל אישי ההיסטוריה האנושית, אומר ויזל, הייתי רוצה להכיר את הבעל שם טוב ואת הרבי מקוצק. ויזל הוא יהודי שומר מסורת ומשתייך לבית כנסת סמוך לביתו. השבוע התבשר, כי רב בית הכנסת העניק לו את הכיבוד של "חתן תורה", המקובל בשמחת־תורה את העליה בה נקראת הפרשה האחרונה בתורה. ויזל נאלץ לדחות את הכיבוד, מאחר שהוא מתכונן לצאת לברית המועצות, ולבלות את חג שמחת־תורה בבית הכנסת במוס־קווה. כן ביקר בראשונה בשמחת־תורה בשנת 1965. בעקבות ביקור זה כתב את ספרו "יהודי הדממה".

בשנים האחרונות התחיל ויזל לגלות מעורבות בתחום זכויות האדם והצטרף לארגונים לא־יהודים הפועלים למען פליטי רעב במוקדי מתיחות בעולם. במסגרת פעילות זו, ביקר ויזל בקמבודיה, באנגולה, באתיופיה; נסע לארגנטינה, להשת־דל למען משפחות שבניהן נעלמו, וסייר בדרום אפריקה. ביקור ראשון שערך לפני חודשים מספר במערב גרמניה, עורר סערת רוחות בקרב משי־צי־מגנעלי־השואה. במסיבת עיתונאים השבוע, אמר ויזל, כי עכשיו, לאחר שזכה בפרס נובל, הוא מקווה כי לפעילותו למען נרדפים, תהיה תהודה חזקה יותר. הוא סיפר, כי בביקורו הקרוב במוסקווה, יבקש פגישה עם גורבאצ'וב, כדי לשדלו להתיר יציאת יהודים ולשחרר את המיעוט מסאכארוב. "הוא אינו יהודי, אך הוא אחי", אמר לעיתונאים.

שאלת הפלשתינאים

באחרונה התחיל ויזל להתבטא בפומבי בשאלת הפלשתינאים, ופיר־סם מכתב גלוי לפלשתינאי אלמוני. בתשובה לשאלת עיתונאית, הצהיר השבוע: "יש לי סימפאטיה לפלש־תינאים". אך ניכר מצדו מאמץ שלא להתרע מעמדת הממסד הפוליטי בישראל בנושא זה.

לויזל, המרבה לבקר בישראל, קשרי ידידות עם מנהיגים ישר־אלים. הוא מקורב לראשי מדינות שונות, ובביקורו האחרון בניו יורק, בחודש יולי, סעד נשיא צרפת ארוחת צהרים בביתו של ויזל. ידי־דיו בניו יורק מודעים לעובדה, שויזל אינו זוכה לאותה מידה של אהדה בישראל, כפי שהוא רגיל לה בארצות הברית ובצרפת. לדבריהם, בישראל אין מפרגנים לויזל את הצלחתו להפוך לאחת הדמויות הפו־פולאריות בארצות הברית, ורק בגלל קטנוניות אין משלימים עם תהילתו בעולם. נשמעת הטענה, כי בישראל אין די מודעות לעובדה שויזל עשה יותר מכל אדם אחר להחדרת אימי השואה לתודעת הקהל באמריקה ולהנצחת זכר ששת מיליון קורבנות השואה.

העובדה כי עיסוק זה בשואה העניק לו מוניטין, אינה פסולה בעיני יהודים באמריקה. הם גאים בכך שבזכות מעמדו, יכול היה להטיף מוסר לנשיא רייגן, לפנות אליו בנאום בטלוויזיה ולתבוע ממנו שיבטל את ביקורו בבית הקברות הצבאי הגרמני בביטבורג. נאום זה הרים את קרנו, בעיקר בקרב ניצולי השואה.

עם היוודע על הענקת פרס נובל לויזל, רבים מהם חשו כשותפים בשמחתו. אחד מהם אמר לי השבוע: "זה זמן רב לא הייתי כה מאושר, כפי שחשתי לאחר שויזל זכה בפרס נובל".

מדוע לא השתקע בישראל?

ויזל עצמו, שכאמור, מעדיף שאלות על פני תשובות, מנסה בכל זאת למצוא תשובה לשאלה המופ־נית אליו לעתים מזומנות, מדוע בחר להשתקע בארצות הברית ולא בישראל. במסיבת העיתונאים הש־בוע, השיב: "זו שאלה מאוד אישית, ואני מרבה להרהר בה". לפני שנ־תיים אמר לעיתונאי יהודי: "יש לי תירוצים רבים לאי־ישיבתי בישראל. אבל אני יודע שהם לא יותר מתיר־וצים. אני מודע לכך, שאני יהודי גלותי, ואני מאמין שיש עתיד לגולה. כל עוד יש יהודים בגולה, צריכים לחזק אותם ולהשפיע עליהם. אני רוצה שישראל תהיה מרכז התעצ־מות של כל יהודי הגולה, ושהגולה תהיה מוקד התעצמות של יהודי ישראל. אני זקוק יותר לישראל, אבל הגולה זקוקה לי. למרות הקשר שלי לישראל וללשון העברית, אני לא חי בארץ. כתוצאה מכך, לא מרפה ממני הכרה, שאני חייב לתרום את חלקי".

הפרד ומשול נוסח גביש

גביש הצליח ליישם את התכנית שרצה בה. מעמדו כמנכ"ל "כור" מובטח עתה מפני יורשים פוטנציאליים מתוך המערכת

מאת יונתן שרמן

ישעיהו גביש, מנכ"ל "כור" אינו מדבר על הירושה. לא רק הוא, גם מקורביו אומרים שזה מוקדם מדי. וכמו לחזק את דבריהם, פירסמה השבוע הנהלת "כור" את תכנית הארגון המחודש של הקונצרן. התכנית מבססת את מעמדו של גביש בראש הארגון התעשייתי הגדול ביותר במדינה.

גביש, אלוף פיקוד הדרום בת־קופת מלחמת ששת הימים, הצטרף ל"כור" לאחר אותה מלחמה, כאשר התברר לו כי לא ימונה לרמטכ"ל. הוא ידוע בצורת הניהול הריכוזית שלו. ב"כור" כמעט לא יתרחש דבר בעל חשיבות ללא אישורו של גביש — החל במינויים פרסונאלים וכלה בתכניות ייצור, השקעה ויצוא של כל מפעל ומפעל.

עד השנה האחרונה לא נשמעה כמעט בקורת על צורת ניהול זו של גביש, מפני ש"כור" נחשבה ליהלום בכתר חברת העובדים — סיפור הצלחה של המשק הישראלי. מפעל זה גדל בהתמדה, צבר רווחים ומע־סיק יותר מ־30 אלף עובדים בתנאי־שכר גבוהים מן הממוצע במשק. אבל מזה שנה וחצי נראה שיש כרסום במעמדו של גביש, על רקע הירידה ברווחיות "כור", עד כדי הפסד של 13 מיליון דולר במח־צית הראשונה של 1986.

מתנת הירושה

ב"כור" אומרים כי הקונצרן הוא הצגה של אדם אחד — ישעיהו גביש. כאשר הקונצרן מצליח גביש מצליח, וכאשר הקונצרן נקלע לצרות, גם גביש במצב לא־טוב. לכן, מציינים אותם מנהלים ב"כור", תכנית הארגון המחודש באה לבסס את מעמדו של גביש, כראש וראשון ב"כור" ללא כל אפשרות ערעור.

גביש עצמו טוען, כי מטרת הרה־ארגון היא להגשים את היעד שהציבה לעצמה "כור" בתכנית החומש המסתיימת בשנת 1991 — הגדלת המכירות ב־45 אחוזים ל־2.8 מיליארד דולר, בהשוואה למכירות של 1.93 מיליארד דולר השנה.

לדעתו, המבנה החדש יהפוך את החטיבות ליעילות יותר והן יצליחו להתמודד ביתר הצלחה עם השי־נויים התכופים בדרישות השוק. לכן הארגון המחודש של הקונצרן היה הכרחי ושווה במחיר הקיפוח של העובדים, שעקב התכנית החדשה יתקפח מעמדם.

אבל יש בכירים ב"כור" שאינם מקבלים הסבר זה. הם מותחים ביקורת קשה, לא רק על הצורך בת־כנית, אלא גם על צורת ביצועה.

לדבריהם, גביש פעל במקרה זה לגמרי לבדו וסגנונו זה גרם נזק רב — שכן הוא שקיבל את ההחלטות כמעט ללא ייעוץ וגרם מתח וחרדה בקונצרן בחודשים האחרונים. זה פגע בתפקוד הקונצרן, מה גם שההחלטות אינן טובות בהכרח ל"כור".

מבקרים אלה גם מציינים כי התכנית לא הועמדה כלל בביקורת של חברת העובדים או של כל גוף אחר, אלא רק לאחר שהושלמה הוצגה לפני העיתונות.

מאז נעשה מנכ"ל "כור", ב־1981, נעזר גביש בצוות קבוע, המקורב אליו, לניהול השוטף של הקונצרן. הבולטים בצוות הם יוסף (ג'ו) לוי, ראש אגף הבקרה של "כור" ושבח אפיד, ראש אגף הכספים. אבל גביש נזהר מאוד מלקדם אדם אחד לעמדה שממנה יהיה אפשר להקיש כי זה יבוא על מקומו ברבות הימים.

המועמד הטבעי לרשת את גביש בבוא העת, מבין הנפשות הפועלות כיום ב"כור", היה יצחק בן דב, ששימש עד כה כמנכ"ל קבוצת המתכת של "כור". קבוצה זו היתה תחת הנהלתו של גביש, בעת ששימש סגנו של נפתלי בלומנטל. רבים ב"כור" סברו כי בן דב הוא שיירש את גביש בבוא העת.

גביש סבר אחרת והבהיר את עמדתו לבן דב. כנראה בשל כך, בסבב המינויים האחרון נפקד שמו של בן דב כמועמד לתפקיד כלשהו ב"כור" לפי־שעה. בן דב מנוטרל כיום: הוא לא ימונה לתפקיד ראש חטיבה, לאחר שבעבר שימש ראש קבוצת המתכת.

עוד אדם חזק ב"כור" נוטרל — בנימין גבלי, מנכ"ל קבוצת המזון. גיבלי עמד בראש הקבוצה הגדולה ביותר של "כור" עד כה, שכללה את חטיבות המזון, השימורים, השמנים ומוצרי הצריכה. שנים נחשב גבלי לאחד האנשים החזקים ביותר בקונצרן, שקשה לכפות עליו לבצע מהלכים שאינם עולים בקנה אחד עם השקפתו.

הארגון מחדש נטל ממנו את מוקד הכוח שלו — קבוצתו פוצלה לשלוש — קבוצת השימורים, שב־ראשה יעמוד אברהם גילאור; קבו־צת המזון, שבראשה יעמוד ככל הנראה, שלמה פרמן, המשמש מנכ"ל "תלמה"; ומפעלי מוצרי הצר־יכה יועברו לחטיבת הקרמיקה והז־כוכית של דן שנבל. מפעל "כרמל פלאדר", משלושת המפעלים הגדו־לים בארץ לייצור קרטון גלי, הועבר למסגרת החברות העצמאיות הכפו־פות ישירות לגביש.

גבלי, המשמש גם יו"ר מועצת המנהלים של חברת השמאל, ימשיך לפעול ב"כור" אך בעיקר בתפקידי מטה, כמו יו"ר מועצת מנהלים בחברות שבהן הוא משמש כיום.

אדם אחר שאיבד מכוחו הוא יגאל נאמן, מנכ"ל "תדיראן". "כור" הגדילה את החזקותיה ב"תדיראן" בהתמדה בשנים האחרונות, אך עד כה, מעולם לא התערבה בשיקוליה של הנהלת החברה. הפיקוח על הקונצרן נעשה על־ידי מועצת המנהלים — אך מנהלי "תדיראן", אלקנה כספי בעבר ויגאל נאמן בהווה, נהנו מאוטונומיה כמעט מוחלטת. זו היתה אוטונומיה גדולה כל־כך שגביש אף לא ידע לא־כבר מה שכרו של נאמן. היום הוא יודע: נאמן משתכר 8000 דולר לחודש, ואילו הוא עצמו — רק 3900 דולר.

ב"כור", המחזיקה בכ־80 אחוזים ממניות "תדיראן", מתכוונים להשי־לים את רכישת מניות "תדיראן" מחברת ג'י־טי־אי. האמריקאית. גביש סבור כי הגיע הזמן להדק את הפיקוח על תשלובת זו. "תדיראן" לא תהיה עוד חברה־בת במובנה המשפטי של המלה בלבד, אלא תהיה חטיבה ככל חטיבה ב"כור".

נאמן ישמש בהנהלת "כור" וגביש יתחיל לפקח יותר מקרוב על מדיניות "תדיראן" ודרך ביצועה.

כדי שלא לחזק את מעמדו של נאמן, החליט גביש, יחד עם השניים שסייעו לו בהכנת תכנית הארגון המחודש של "כור" — ג'ו לוי ויצחק חריה, מנהל אגף כוח אדם של "כור" — כי חטיבת האלקטרוניקה הקיימת של "כור", שבראשה יש־ראל זמיר, המשמש גם כמנכ"ל "טלרד", תמשיך להיות עצמאית ות־היה כפופה ישירות לו. כלומר, נאמן אינו מקבל שום סמכויות נוספות עם כניסתו למעגל הפעיל של קונצרן "כור", ומשלם בשליטה רבה יותר של "כור" בניהול "תדיראן".

מוקד כוח אחר שבוטל הוא קבוצת הכימיה של שלמה פלג. פלג לא נחשב מעולם לאדם המאיים על תפקידו של גביש. אבל קבוצת הכי־מיה נחשבה לאחת הקבוצות החז־קות של הקונצרן עם מפעלים כמו "מכתשים", "אגן", "טמבור" ועוד. קבוצה זו פוצלה לשתיים — קבוצת הכימיה תפעל אך ורק במסגרות הכימיה הטהורה והבי־טכנולוגיה, ואילו מפעלים בתחום הגומי והפלאסטיק, הבולטים מפעל "אליאנס", יועברו לחטיבה חדשה שתעסוק בתחומים אלה בלבד, ובראשה יעמוד משה (מוסה) פלד, לפנים ראש קבוצת המכביקה ש־פורקה וסופחה לקבוצת המתכת.

הארגון מחדש גם מקטין את הסי־כוי של הצבת מועמד מבחוץ. חי־זוק מעמדו של גביש ב"כור" משתקף גם בחיזוק מעמדו בחברת העובדים ולכן האפשרות עליה דובר לאחרונה, שבני גאון, מנכ"ל הסו־אפ, הוא שיחליף את גביש כאשר זה יפרוש, אינה נראית כברת מימוש כעת.

יצויין, כי בני גאון זוכה להערכה רבה בקרב ראשי ההסתדרות ונחשב מקורב במיוחד למזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר.

מקורביו של גאון מציינים, כי הוא אכן חפץ בתפקיד זה ותפקיד מנכ"ל "כור" הובטח לו בגלל הצלחתו כמנכ"ל הסו אפ ובגלל תמיכתו בקיסר בעת מערכת הב־חירות להסתדרות אשתקד. מכוח, גאון שימש בעבר כמנהל החטיבה האירופאית של "כור סחר".

למול האנשים שהפסידו בארגון מחדש, ישנם גם אנשים שהרוויחו מכך.

האנשים שזכו בקידום משמעותי בארגון המחודש של "כור" נחשבים כולם לאנשי גביש. הקידום הבולט ביותר היה של יעקב בירותי, מנכ"ל מפעל עדגול העלדה בקריית גת, שהועלה לתפקיד מנכ"ל קבוצת המתכת.

נחסך דרג הביניים

אודי ברזון, המיודד מאוד עם גביש, קיבל לתחום סמכותו את חטיבת הצינורות בנוסף למפעלי הפלדה של "כור". ברזון היה אמור לקבל את תפקיד מנכ"ל קבוצת המתכת ואילו בירותי את תפקיד מנכ"ל חטיבת הצינורות הפלדה, אך ברזון העדיף את החטיבה הקטנה יותר וזה ארבעה מפעלים בלבד, מתוך שיקולי בריאות. משום כך זכה בירותי בקידום הבולט ביותר בארגון המחודש.

דן שנבל, הנחשב לאחד המנהלים הצעירים הבולטים ביותר של "כור" ומקובל מאוד על גביש, קודם אף הוא קידום משמעותי. שנבל היה מנכ"ל "כור קרמיקה" ובאחרונה קיבל לידיו את ניהול מפעלי הזכו־כית של הקונצרן. הוא יעמוד בראש חטיבת מוצרי הצריכה, שתכלול בנוסף למפעלי הקרמיקה והזכוכית גם את מפעלי ההנעלה והצייר־ הרציה.

התוצאה של הארגון המחודש תהיה, שבמקום חמש קבוצות ו־22 חטיבות שהיו בעבר ב"כור", לאחר הארגון המחודש יהיו רק 11 חטיבות, שכל אחת מהן בעלת מחזור פעילות של כ־100 מיליון דולר ופרט ל"תדיראן", אין אף אחת עם מחזור שמעל ל־400 מיליון דולר.

כל מנהלי החטיבות כפופים ישירות לגביש, שלא כבעבר, עת מנהלי החטיבות היו כפופים לראשי הקבוצות, שריוותו לגביש וכך נחסך דרג־הביניים של אנשי־הנהלה בכי־רים.

גביש סבור, כי הארגון המחודש הולם יותר את התנאים הנוכחיים, שכן כל קבוצה תוכל לרכז את כל הפעילות השיווקית שלה, וכן את הפעילות הפיננסית והפיתוחית. כך גם יוחסכו בין 40 ל־50 משרות של עובדים בכירים, שאיישו עד כה את דרג־הביניים הזה.

מובטח מפני יורשים

עם זאת, קשה להאמין שתמונת המצב הניהולית בקונצרן תשתנה במהותה. בעבר, כל החלטה מדרג של מינוי מפעלי וכל השקעה שמעל לכמה מאות אלפי דולרים תבעה אישור של הנהלת "כור" ולמ־עשה, אישור של גביש; גם עתה תמשיך הנהלת הקונצרן לפקח על מגוון הפעילויות הללו. ההבדל אחד: מעתה תהיה הנהלת "כור" גדולה ומסורבלת יותר, בעקבות הצטר־פות של מנהלי החטיבות החדשים. זה רק יחזק את מעמדו של גביש בראש "כור".

משום כך, לבד מ־11 החטיבות, יש שורת מפעלים הכפופים ישירות לגביש ואינם משולבים במסגרת חטיבתית. בקטיגוריה זו כלולים מפעלים דוגמת "סולתם", הכפופה לפי המסורת למנכ"ל "כור"; וכן מפעלים דוגמת "נשר", המתנהל כי־חידה עצמאית עקב השתתפות עם "כלל תעשיות"; חברת הבנייה "יובל גד", שלא נמצא לה שיבוץ אחר בקונצרן, שאינו פעיל בענף הבניה. וכן נמנים בקטיגוריה זו מפעל "כרמל פלאדר" וכל חמשת מפעלי חטיבת האלקטרוניקה של "כור".

מבקרי גביש ב"כור" ציינו, כי תכנית הארגון המחודש גרמה זעזועים רבים ולא יצרה מבנה חדש המצדיק הקמה ופירוק של חטיבות בודדות — תהליך המתרחש זה יותר משנה ב"כור".

הם מציינים, כי העובדה שגביש הצליח ליישם את התכנית שרצה בה מוכיחה את חוזק מעמדו. תפקידו כמנכ"ל "כור" מובטח עתה מפני יורשים פוטנציאליים מתוך המע־רכת — עד שיבחר לעזוב את "כור".

קליטת עולי אתיופיה: הכשלון הגדול

"בגטו בשאול המלך מתגוררות יותר משמונים משפחות בבלוק ענק אחד. אין אף לבן אחד. העיריה אומרת שאנחנו לא שלה. עמידר אומרת שאנחנו לא שלה. הסוכנות אומרת שאנחנו כבר לא שלה ומשרד הקליטה אותו הדבר" ● קשר של שתיקה בקרב המוסדות והגופים המטפלים. הם אומרים: הבעיה מלאה חומר נפץ, עשה טובה, רד מהנושא

מאת מרדכי ארציאלי

פרדה אקלום הוא יוצא דופן בקרב עולי אתיופיה. הוא בוגר בית ספר תיכון ומכללה להוראה, דובר אנגלית ועברית, אמנם לא בצורה רהוטה, אך בהחלט מובנת. באתיו־פיה שימש מורה. בבאר שבע הוא בעליה של חנות לתבלינים בשוק העירוני. הוא מעורה היטב ובעל מהלכים בכל הקשור לבני עדתו. "הכשלון הגדול ביותר בקליטתנו היה בהכנסתנו לגיטאות ועל טעות נוראה זו עוד נשלם כולנו ביוקר. לכם הישראלים קשה להבין איזה שינוי דראסטי חל בחיים שלנו. השינוי הזה הכניס אותנו למתחים וללחצים גדולים. לך למרפאות קופת חולים, תראה ותשמע איך הם מספרים לרופא שהראש כואב להם, שהבטן כואבת להם. זה הכול ממתח ולחץ".

"למה, הוא שואל, לא פיזרו אותנו בכל שכונות העיר? למה לא העבירו שתיים או שלוש משפחות אתיופיות לבניין אחד עם הישראלים? אני גר ברחובת הזירה וגם אני חי בגטו. מה ניתן ללמוד משכן שהרמה שלו הד מנטאליות שלו היא כמו שלך? אם היו שכנים אחרים בבניין, אפשר היה ללמוד מהם. ללמוד מהסתכלות. הילדים שלנו משחקים ונכנסים לפחי הזבל הגדול. אם היו ילדים אחרים שכנים, היו לומדים מהם ולא נכנסים לפחי הזבל. כך המצב בכל המקומות. ברב יוסף יש בניין אחד עם שתי כניסות, בסך הכל שש עשרה דירות וכולן של אתיופים. בבתים הסמוכים גרים הלבנים והם טוענים שמחירי הדירות שלהם ירדו בגללנו. גם בשכונה ו' זה כמעט גטו. כל המשפחות הלבנות מכרו את הדירות שלהם בגללנו. נשארו שלוש שלא מכרו כי אף אחד לא רוצה לקנות".

אין אף לבן אחד

"כל הסיפורים על אינטגרציה הם שקר אחד גדול. רוב עולי אתיופיה עובדים דרך קבלנים ואז אין להם זכויות ומפטרים אותם מתי שרוצים. השכר של האתיופים הוא הכי נמוך בשוק. אני לא מאמין שיש בעיר אתיופי אחד שמרוויח יותר משלוש מאות עד מכסימום ארבע מאות שקל בחודש. תבדוק ותראה שאני צודק. אם מגיע לארץ עולה מצרפת או מאנגליה הוא יודע מה לדרוש. מה לשאול. יש לו גם התאחדות עו־לים שמכוונת אותו. אצלנו אין התאחדות. אין ועד. אין ארגון. למה? כי יש סכסוכים בין טיגרינים ובין גונדרים וגם בתוך הטיגרינים וגם בתוך הגונדרים יש סכסוכים. כל אחד רוצה להיות מנהיג".

"הכשלון הכי גדול הוא הגטו בשאול המלך. לך תראה יותר משמו־נים משפחות בבלוק ענק אחד. תראה מה קורה שמה. אין אף לבן אחד. העירייה אומרת שאנחנו לא שלה. עמידר אומרת שאנחנו לא שלה. הסוכנות אומרת, שאנחנו כבר לא שלה ומשרד הקליטה אותו הדבר".

בקרב ראשי המוסדות והגופים המטפלים בעולי אתיופיה קיים קשר של שתיקה. אמרו לי: יש תנאים אובייקטיביים. הנושא אינו פשוט וקל. הבעייה מלאה חומר נפץ. למה נטפלת לנושא זה. המתן כמה שנים, העניינים יסתדרו לאט לאט. היו בעיות עם עולי מרוקו בר־אשית שנות החמישים. היו בעיות עם עולי גרוזיה בראשית שנות השבעים והעניינים הסתדרו. עשה טובה גם לאתיופים, רד מהנושא. בסוף זה יסתדר.

המתנתי כמה שעות והלכתי למה שמכונה הגטו השחור של שאול המלך. עד לפני יותר משנה שימש המקום מרכז קליטה של עולי אתיו־פיה. לנציגי התקשורת נאסר לבקר. לסייר באולפן, כמו בכל מרכז קליטה היו העולים החדשים ב־חממה. מורות ביגו ללמדם עברית, מדריכות, מטפלות ועובדות סוצי־אליות שהו במחיצתם שעות ארו־כות. יום בהיר אחד החליטה הסו־כנות היהודית לחסל את מרכז הקליטה. לפתע מצאו עצמם יותר מ־100 המשפחות ללא מורות, מדרי־כות, עובדות סוציאליות ומטפלות. איש לא הכין אותם למצב החדש. הסוכנות לא העבירה את המשפחות לשום גוף או מוסד. דיירי מרכז הקליטה נשארו באותן הדירות והפכו בעל־כורחם לדיירי־קבע. דיירי קבע שאין להם חוזי שכירות עם עמידר ואין הם משלמים שכר דירה.

חדרי מדרגות מעלי צחנה

כאשר שימש המקום מרכז קלי־טה היה גנן שטיפל בדשא ובגינות. היו עובדי ניקיון שניקו את חדרי המדרגות. היו עובדי אחזקה. כל אלה נעלמו יום אחד מבלי שאמרו מלה לדיירים. מהדשא והגינות לא נשאר זכר. חדרי המדרגות מטונפים ומעלי צחנה. ביוב שנסתם אינו מתוקן. אך מה שמעורר חלחלה אצל המבקר הזר, הוא לראות בלוק ענק שבו אין לראות לבן אחד. מין הולם שחור. הייתי אומר גם מפחיד ברגע הראשון. על מה שהיה פעם דשא יושבים שני גברים. לידם ערימה של בקבוקי בירה ריקים. הם מבי־טים בעיניים זגוגיות ומעורפלות בזר שפלש לסביבתם ואינם משיבים לשאלות. גם הילדים מביטים בחשד־נות בזר וכמה מהם נמלטים לתוך המבנה הגדול.

אומר פקיד ממשרד הקליטה המבקש להישאר בעילום שם: "פרשת שאול המלך היא מחדל שאין לו כפרה. זה אחד הכשלונות הגדולים של קליטת עולי אתיופיה. יתכן שהסוכנות צדקה בחיסול מרכז הקליטה, כי כמה זמן ניתן להחזיק במרכז קליטה, אך היה צריך לבצע את העניין בצורה מסודרת. להעביר את הדירות לחברת עמידר, לצמצם בהדרגה את מספר העובדים הסוצי־אליים, המדריכות, המטפלות. לא לזרוק את המסכנים למים ואפילו לא לומר להם התחילו לשחות לבד. על החלטת הסוכנות לסגור את מרכז הקליטה קיבלה רק חברת החשמל הודעה. ומה קרה אחרי חודש הפסיקה חברת החשמל את הזרם. העולים הלכו ושילמו — ובצדק — את החשבון אך לא היו מוכנים לשלם את חשבון החשמל של שלושה מועדוני הנוער שהיו במרכז הקליטה. כחודשיים לא היתה כל פעילות במועדוני הנוער ורק לאחר שקרן ואן ליר התחייבה לשלם את חשבון החשמל חודשה הפעילות במועדונים".

כמה מאות מטרים ממרכז קליטה זה שהפך לדיור קבע יש בלוק אחר ובו עולים מאתיופיה. אך בבלוק זה מתגוררות כמה משפ־חות מעולי ברית המועצות (גרוזינים וקווקזים). "מה יש לי לדבר עם השח־ורים האלה", אומר העולה מגרוזיה. ומוסיף: "אם אראה את הבן שלי משחק עם ילד שחור אהרוג אותו". אין אינטגרציה גם ברחובות הלוי, שבו ריכוז של משפחות אתיופיות ומשפחות ישראליות טעונות טיפוח. "האם הזמנת פעם שכנה אתיופית לביתך?" שאלתי את אחת הנשים. "אתה בטח מטורלל. מה יש לי עם השחורים? הם מסריחים. מהריח של הבישולים שלהם אני מוכנה להקיא את הנשמה", השיבה.

"הם כפויי טובה"

בבאר שבע נמצא הריכוז הגדול ביותר של עולי אתיופיה. יותר מ־300 משפחות בשיכוני קבע ועוד כ־150 משפחות במרכזי קליטה. בבירת הנגב נמצא גם הריכוז הגדול ביותר בעולם של היהודים הטיגר־ינים. האנתרופולוג ד"ר מיכאל אשכנזי מהחוג למדעי ההתנהגות באוניברסיטת בן גוריון, החוקר את תהליכי הקליטה של עולי אתיופיה בבאר שבע, אינו רואה את קליטתם כשלון. קשה מאוד — כן. אך לא כש־לון. לא אתפלא, אומר הוא, אם בעוד עשר שנים נמצא מיליונרים מעולי אתיופיה ולא אתפלא אם נמצא אז ח"כ אתיופי וזאת למרות חוסר הי־כולת שלהם להתמודד עם הבעיות. אין הוא מאמין שאלה שעברו את גיל ה־45 יצליחו מבחינה כלכלית. אך בקרב הצעירים קיים אחוז הולך וגדל של אלה שלומדו "להסתדר" במובן הישראלי של המלה.

עובדת סוציאלית העוסקת שנים רבות עם עולי אתיופיה אינה מוכנה להתווכח עם האנתרופולוג. היא אומרת: "אני לא יודעת מה יהיה בעוד עשר שנים. אני יודעת מה הולך היום ומה שהולך זה כשלון נוראי של קליטתם ואני מתייחסת לקליטה החברתית. כשהגיעו רא־שוני העולים הרעיפה עליהם המדינה מכל טוב. פינקו ופינקו אותם והם למדו שהדמוקרטיה שלנו היא רק בעלת זכויות ולא חובות. הרגלנו אותם שהכול מגיע להם ושהכול ניתן וייתנו להם. היום הם לא מוכנים לנקוף אצבע. לא מוכנים לעשות שום דבר בעצמם. בעבר ארגנו להם חוגים שנים וסיפקנו להם עזרים לחוגים. אך כשהחלטנו שהם צריכים, חייבים לעמוד על רגליהם ולא עלינו כעל קביים הסתבר, שהם לא מוכנים ולא רוצים להמשיך את החוגים בעצמם. בחוג לעברית, למשל, סופק להם עיתון "שער", בחינם כמובן. אך כש־התבקשו אחר כך לשלם חצי שקל עבור העיתון סרבו ואמרו: "תמיד נתתם לנו את העיתון בחינם. למה לשלם עכשיו. מה פתאום?" הם גם כפויי טובה. בערב ראש השנה ארגנה היחידה לקליטה חברתית של משרד הקליטה פגישה של ראש העיר, משה זילברמן, עם הריכוז הגדול ביותר שלהם, בשאול המלך. ראש העיר נענה ובא לברכם. אך הם סרבו לצאת מדירותיהם".

הישגים טובים לתלמידים

כמה מהעוסקים בקליטת העולים מאתיופיה שוללים את דבריו של פרדה אקלום שבמקום מגוריו, בר־חובת הזירה, קיים גטו שחור ואין אינטגרציה. נכון, אומרים הם, שה אתיופים מתגוררים בבלוקים נפר־דים, אך השכנים בבלוקים הסמוכים מאוכלסים בעולים מצרפת, מ־אמריקה הלטינית וישראלים. הש־חורים (כך התבטא איש המטפל בהם) למדו הרבה מהשכנים הלבנים. האם יש ביניהם יחסי שכנות, חברות? שאלתי. "אל תגזים. אבל מספיק שישנה קבלה של אחד את השני ויש בשכונה מועדון נוער שאליו באים גם ילדי השחורים וזו אינטגרציה. פרדה אמר לך שאנו הכנסנו אותם לגטאות? למה הוא לא אמר לך שהם עצמם תבעו ודרשו מאתנו שלא לפזרם אלא לרכזם בבחזתא מפני שהם מרגישים לא טוב עם הלבנים".

הישגי התלמידים האתיופים בבתי הספר הם טובים. המורים אומרים שהם מגלים מוטיוואציה גבוהה. לעומת זאת רוב המבוגרים שנשלחו ללמוד במכללה הטכנולוגית בעיר, נכשלו. גבר שלמד נגרות מועסק כסבל בנגריה. אחר שלמד מכונאות רכב, מועסק בניקיון בתוך המוסך. אם לא תקום בקרבם מנהיגות — והסי־כויים כיום קרובים לאפס — תחול הידרדרות, כמו זו שבשאול המלך, בה נראים כבר יותר מניצנים של פשיעה, שכרות וזנות.

העולם על פי מרי

החזרה בתשובה נוסח ארה"ב מקיפה מיליוני מצביעים המטביעים כבר את חותמם על המפה הפוליטית האמריקאית וגם העולמית

מאת בני לנדאו

לוס אנג'לס

כעשר שנים צנועות מהופעתם הראשונה על המפה הפוליטית של ארה"ב עשויים הפונדמנטליסטים האמריקאים להפוך לתופעת ענק, שאת מלוא משמעותה קשה עדיין לאמוד. הדי הכרזתו של הכומר הטלוויזיוני, פט רוברטסון, כי הוא עשוי לפשוט את ידו אל הנשיאות עדיין גועשים וכבר רווחה כי שני מטי־פים אוואנגליים רבי־השפעה אחרים — ג'ימי סוואגרט מלואיזיאנה ואו־רל רוברטס מאוקלהומה — העניקו לו את תמיכתם המלאה.

[illegible] אלה, המפיצים את בשורתו של ישו בקרב לא פחות מ־30 מיליון צופי טלוויזיה, באוזני צבא מאמינים רב ועצום, שמעולם לא גויס קודם לכן כדי לתמוך בשאיפותיו הפוליטיות של מועמד הסבור, כמוהם, כי האל מנווט את צעדיו. מהי מידת האשראי שיש לפט רוברטסון בשורותיהם? כיצד תבוא עצמת המסקרת ההכלכלית לידי ביטוי ביום הבחירות? לא ברור. אך כבר עתה מעורר המוח הדתי סקרנות רבה.

"הם קשורים בתיאולוגיה משות־פת, בתחושה הגוברת כי מספרם הולך ורב, כי שעתם הגיעה וכי מנ־היגם ישו". אומרים כאן.

במעמדו, חזר רוברטסון את ה"לגיטימיות" הפוליטית, הצבאית או הדיפלומטית של ייחביו בכות. אבל אם אכן תופסים עדיין דבריו של העיתונאי תיאודור וייט, כי "הנשיאות מרופפת בדמיון העם האמריקאי כאילו היתה משרה מקו־דשת, כתפקיד של כוהן גדול, שלי־בניו אין קני המדה הפוליטיים הרגי־לים תופסים", הרי שהוא עלול לחולל הפתעה בקנה־מידה היסטורי.

סוד קסמם של רוברטסון וחבריו לדעה אינו רק בכוח המשיכה האישי שלהם, אלא בפילוסופיה הפוליטית־חברתית לה הם מטיפים. קל לעמוד על כך שעה שאתה מאזין לדבריו של ג'רי פלוול, מנהיג הרוב המוסרי, התומך במועמדותו של ג'ורג' בוש. פלוול שובה את לב צופיו האמידים הרשנים בעת שהוא קובע, כי המשפחה היא אבן היסוד של הרפובליקה וכי ביטחון לאומי חזק הוא הערובה הטובה ביותר נגד מלחמה.

"אנחנו היינו נגד הפאציפיסטים"

"בשנות הששים והשבעים", הוא אומר, "סבלה ארה"ב מהערכה עצ־מית ירודה ביותר. הפטריוטיות לא היתה אופנתית. במשחקים האולימ־פיים לא נופפו דגלים אלא אגרופים. בקאמפוסים שרפו הסטודנטים את צווי הגיוס שלהם ולעיתים גם בניינים. הם מרדו בממסד ויצאו נגד הקונגרס והממשל. אנחנו התקוממנו נגד כל זה הרבה לפני רונאלד רייגן. אנחנו יצאנו נגד תהליך החילוניות שאיים על החברה האמריקאית. בספרי הלימוד של ארבע השנים הראשונות בבתי הספר האמריקאים אין למצוא את המלה 'אלוהים'. מובן שאין אנו תובעים להורות נצרות, יהדות או איסלם בבתי הספר. אלו־הים יודע שאין אנו רוצים פה תיאוקרטיה. אבל להתעלם כליל ממסורת הדתית? להעמיד פנים שמעולם לא היתה פה אמונה? שאין אני אומר בחוסרי האלו זה מגוחך. זה מטעה. וזהי אחת הדאגות המרכזיות שלנו."

פלוול מנבא, כי בתוך שנים אחדות תתפוך מועמדותם של "נוצרים ויהודים שמרנים" בזירה הפוליטית של ארה"ב למובנת מאליה. היא לא תהיה עוד שנויה במחלוקת. מועמדי הממסד הדתי — לטענתו, כבר עתה כ־100 איש — ייעשו לחלק בלתי נפרד מהמרקם החברתי. נקודת התצפית הפונדמנט־ליסטית תוסיף לחלחל אל עמקי התודעה האמריקאית. בשנים הקרו־בות נשמע פה הרבה מאד על "תינוקות הנרצחים במדינה זו באורח חוקי" (הפלות), על "אחת מכל ארבע נערות הנכנסות במדינה זו להריון מחוץ למסגרת הנישואים ויש מי שמעודד אותה לכך" (הוליווד; תעשיית הטלוויזיה) ועל "כל אלה הטוענים שניתן לנצח את האויב באמצעות אהבה ופרחים" (השמאל הפציפיסטי).

"אנחנו אוהבים את ישראל"

מקום של כבוד שמור בפילוסו־פיה הפונדמנטליסטית למדינת ישר־אל. "ישראל", טוען פלוול, "היא הידידה הטובה ביותר שיש לנו במזה"ת ובעת משבר — מן הסתם היחידה. ישראל היא הסיבה היחידה לכך שנערים אמריקאיים אינם חייבים להיות מוצבים בשדות הנפט של המזה"ת, כדי להגן שם על האינטרסים שלנו. כל השקעותינו הכספיות במדינת ישראל הן בקלי־פת השום בהשוואה למחיר הבסיסים הצבאיים שאותם היינו נאלצים לפרוש כדי למנוע את נפילת שדות הנפט בערב הסעודית לידי הסובייי־טים או אש"ף. כל דולאר המושקע בישראל הוא דולאר המושקע באינטרס חיוני של ארה"ב," דברי ג'רי פלוול.

באותה נשימה ממש הוא קובע, כי "אמריקה תמיד נטתה על השלושים ולשלושת מיליון היהודים אין לאן ללכת. זו המדינה היחידה שיש להם והם מוקפים מאה מיליון ערבים התומכים לזרוק אותם לים". אבל אל דאגה. פלוול מאמין עד הסוף בחלו־מותיו של אברהם. "אני מאמין", הוא אומר, "שאלוהים אכן ברך את זרעו. באו וראו מה המחיר שפרעה, יוליוס קיסר והיטלר נתבעו לשלם על שהעזו לגעת בבבת עינו של אלוהים. אני סבור שקיומה של ארה"ב קשור במישרין לקיומה של ישראל. האחת אינה יכולה להתקיים בלעדי האחרת."

הפסקת צהריים עם תנ"ך

באיזו מידה שבויה מרי בקסמם הנוצרי של פוליטיקאים כג'רי פר לוול ופט רוברטסון? מרי היא אחת מפקידות המשרד בו אני עובד. היא עושה את מלאכתה כאילו ריחפה אי־שם ברקיע השביעי, בחברת מלאכי שרת. נהרה פנימית שפוכה על פניה. "יום נפלא," היא קורנת מדי בוקר. "השבח לאל." בהפסקת הצהריים היא מעיינת בברית החד־שה. "אני מחבבת את היהודים," היא מבריזה באזני שאר העובדים ההמו־מים. "אלוהים הוא יהודי". מרי היא אשה נורמלית לגמרי. מוצאה מטקסס. היא אחת מאותם מיליוני אמריקאים, שעליהם מבסס רוברט־סון את האיסטרטגיה הפוליטית שלו. כעמיתיה לאמונה היא סבורה שהשעה כמעט הגיעה.

"עד לפני שש שנים," היא מתוודה, "נישישתי באפלה מוחלטת וחייתי חיים נוראים. שיקרתי וגנבתי ונאפתי. חיי היו נטולי כל סדר והאל הרשיע אותי. פני היו מועדות לגיהנום. ואז התחלתי לשמוע את האמת הקדושה. חברי אמרו לי שישו יושיע אותי. שמעתי על כך גם בערוץ 40 בטלוויזיה. התהליך היה ממושך. אבל כשגמרתי אומר לקבל לתוכי את ישו התרחש הכל בתוך שניות. כרעתי ברך בחדר השינה שלי, התפללתי וביקשתי מישו להיכנס אל תוך לבי. הוא עשה זאת, ברוב חסדו, הוא הושיע אותי.

"כל חיי השתנו בבת אחת. אלו־הים החל מוביל אותי בדרך הנכונה, הוא ציוה עלי לקרוא בכתבי הקודש. הוא הורה לי ללכת לכנסיה וללמוד את התורה. הוא אמר לי, כי הברירה להיות בחיקו או ליפול לצי־פורני השטן היא בידי. הוא נתן לי רשות לגבור על כל בעיותי ולחיות חיים חדשים ונהדרים."

מרי נולדה מחדש. היא איננה אשה דתית. היא אשה המקיימת יח־סים עם אלוהים. היא מאמינה בכי־כנותם של כתבי הקודש וסבורה שכל הסימנים מעידים על שובו הממשמש ובא של ישו המושיע. המחשב, כרטיס האשראי והתמוט־טות הבנקים מעידים על כך, שאנו עומדים להיכנס ל"מערכת כל עול־מית" שבשליטת אויבי הנצרות. "זה 666", היא אומרת ברצינות גמורה. "הוא אות החיה" המוטבע על המוצרים אותם רוכשים הבריות באמצעות כרטיסי האשראי. זהו אחד מסימני הזמן שעליהם דיבר ישו. אנו חיים עתה בדור האחרון.

"ואיידס היא מגפת סוף העולם. מלחמת גוג ומגוג — בין רוסיה לישראל — תחסל הכל. אלוהים יש־פוך את חמתו על הארץ וימוטט את העולם הזה. ארה"ב תיפול. בריה"מ תיפול. ישראל תיעלם. גם הערבים לא יהיו. לא נזדקק עוד לנפט וגם כסף לא נצטרך. עולם חדש יקום על חורבות הישן וישו ישוב אל כס מלכותו בירושלים החדשה ככתוב: "הנה ימים באים נאם ה' וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה. לא כברית אשר כרתי עם אבותם".

מרי אינה מאזינה לחדשות ואינה קוראת עיתונים. הבלי העולם הזה אינם מעניינים אותה. בכנסיה היא מבקרת שלוש פעמים בשבוע. היא נוטלת חלק בשיעורי תורה ומתפל־לת לנשמות החוטאים. מהן העדפו־תיה הפוליטיות? "אני אוהבת את הנשיא רייגן", היא אומרת. "אני אוהבת כל נשיא. כל נשיא נבחר בעזרת האל. רצון האל הוא שייש־שה. פט רוברטסון? הוא נוצרי. הוא נולד מחדש. הוא אחד משלנו. אם הוא ירוץ לנשיאות — אצביע בעדו. הוא בטח יהיה נשיא טוב. אלוהים יורה לו את הדרך. יש לו קשר טוב מאד עם אלוהים".

من الأرشيف

פוקר בּרייקיאוויק

הפסגה המאולתרת באיסלנד הסתיימה בתיקו מתסכל, אך היא הרשתה לשני הצדדים להציץ מעט זה בקלפיו של זה

שרות
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

רייקיאוויק

פניהם אמרו הכל. בשעות הערב המוקדמות של יום ראשון, ה־12 באוקטובר, יצאו רונאלד רייגן ומי־כאיל גורבצ'וב מבית העירי, אדומה לבנה, נעימה ושאננה, המשקפת מעל מפרץ רייקיאוויק. הם סיימו סיבוב שיחות שנמשך כארבע שעות, לא על פי התוכנית. אך לא היתה סיבה להיות אנגולים. שני המנהיגים התליפו, ללא חיוכים, כמה מלים ליד הלימוזינה של רייגן. הם לחצו ידיים בקצרה. הנשיא הניע את ראשו ולא הביט בגורבצ'וב. פניו אמרו אכזבה. רייגן נכנס למכונית והוסע מהמקום. גורבצ'וב נפנף ב־ציגות בידו והביט במכבית ובע־למת.

בכך הסתיימה הפסגה המאולתרת באיסלנד בתיקו מתסכל. כפי ששני הצדדים אמרו זאת, ועידת הפסגה "המכינה" כמעט העלתה הסכם הגבלת נשק שהיה כולל קיצוצים משמעותיים בנשק הגרעיני האס־טרטגי וחיסול מוחלט של טילים לטווח בינוני באירופה. אך לבסוף דרש גורבצ'וב מרייגן הגבלות רציניות על תוכנית מלחמת הכו־כבים. רייגן סירב והשיחות נתקעו לפתע במצב שבו הושגה התקדמות בחזיתות רבות, אך באף אחת מהן לא הגיעו הדברים לידי מחויבות. רייגן וגורבצ'וב לא היו מסוגלים להסכים אפילו על הנושא הפרוצ־דורלי שהביא אותם לרייקיאוויק — קביעת תאריך לפסגה מלאה, פסגה לכל דבר, בארצות הברית. "אנחנו מאוכזבים עמוקות מהתוצאה", אמר שר החוץ ג'ורג' שולץ. ואילו גור־בצ'וב אמר: "זה היה כשלון, וכשלון כאשר היינו קרובים מאוד להסכם היסטורי".

כל צד מיהר להאשים את משנהו בהתמוטטות השיחות. "באנו לאיס־לנד כדי לקדם את עניין השלום. ואף שהנחנו על השולחן את ההצעה לפיקוח נשק היותר מרחיקה־לכת שהוצעה אי פעם, המנהיג הכללי דחה אותה", אמר רייגן. הסובייטים, אמר, "דרשו שנוותר על הסכם שישלול מאתנו ומנשיאים עתידים במשך עשר שנים את הזכות לפתח, לבחון ולהציב מערך הגנה לעולם החופשי כנגד טילים גרעיניים. זאת לא יכולתי לעשות ולא אעשה".

גורבצ'וב הרגיש ש"רק מטורף היה מקבל את עמדתו של רייגן בעניין מלחמת הכוכבים. "ארצות הברית באה לפגישה הזו בידיים ריקות", אמר במסיבת עיתונאים. "נשיא ארה"ב לא הורשה להגיע להסכם, והשיחות התמוטטו". גי־אורגי ארבאטוב, המומחה הראשי של הקרמלין לעניינים אמריקאיים, הודיע באורח מבשר רע כי פיקוח הנשק הגיע ל"סמטה ללא מוצא". דונאלד רגאן, ראש מטה הבית הלבן, הבין לא פחות ממנו תוקפנות והיה לחימה ואמר: "הסובייטים הם אלה שסירבו לעשות את העסקה. האירוע חושף את פרצופם האמיתי".

אבל רייגן וגורבצ'וב כאחד הד־גישו גם, שההתדיינות להסכם תימשך. רייגן אמר: "עשינו צעדים גדולים באיסלנד... ובדעתנו להמשיך במ־אמץ". וגורבצ'וב, במבט לדעת הקהל במערב, אמר: "שאמריקה תחשוב ותחליט. אנחנו מחכים. אנחנו לא מבטלים את הצעותינו". גורבצ'וב הראה נכונות לצמצם את הנשק הגרעיני לשיעורים שיכולים היו להיראות אוטופיים בעבר, ולי־עובדה זו בוודאי נודעה השפעה כלשהי על השיחות להגבלת הנשק הגרעיני ברבות. "השגנו ביומיים התקדמות רבה יותר מכפי שהשגנו בארבע השנים האחרונות", אמר פקיד אמריקאי בכיר. אולם לפי שני שואבים אנשי הקו הנוקשה בשתי המדינות עידוד מהתמוטטות השיחות ברייקיאוויק, כשהם מד־גישים בטוחים וניצחים במחשבה כי מנהיגיהם לא עמדו לוותר על אוצרם המהולל תמורת עסקת נשק.

בעלות בריתה של וואשינגטון באירופה היו, כפי שהיה אפשר לצ־פות, מאוכזבות מהכשלון, כמו גם בעלות בריתה של מוסקווה. בעייני־פים הפסיד מועמדים רפובליקאים בבחירות בחודש הבא בקונגרס "בונוס שלוף" בשלבי הסיום של מסעות הבחירות שלהם. במקום זאת, סביר שהוויכוח על מלחמת הכוכבים יחריף ויותר עם זאת תחזור ותולדל ההבנה, כי המחויבות של רייגן לתוכנית יוזמת ההגנה האס־טרטגית שלו חסמה קיצוץ מרחיק לכת אשר בנשק הגרעיני. שולץ, יותר עם אחרים, טען כי "עצם קיומה הנמרץ של מלחמת הכוכבים", הופך הסכמים ליותר סבירים, במקום פחות סבירים, על ידי סחיטת וי־תורים מברית המועצות. אבל הקונ־גרס כבר קיצץ בתקציב מלחמת הכוכבים, ובאווירה המאוכזבת שלאחר רייקיאוויק המצטירה התו־כנית פגיעה עוד יותר.

ביום האחרון של הפסגה התנסו המשתתפים בסדרה של עליות ומור־דות רגשיים. רייגן וגורבצ'וב נפגשו בבוקר יום ראשון מלאי תקווה. באווירה פרטי הציעו הסובייטים קיצוצים דרסטיים בכוחות הגר־עיניים לטווח בינוני, אפשרות ששולץ תיאר אותה מאוחר יותר כ"עוצרת נשימה". "הם הציעו אפס ראשי חץ גרעיניים בטווח בינוני באירופה ומאה באסיה", אמר פקיד אמריקאי. "הנשיא אמר 'או קיי'". קבוצת עבודה משותפת שישבה כל הלילה השיגה התקדמות גם בעניין הניסויים הגרעיניים. הצעתה קראה לאמצעי אימות מספקים שבעקבו־תיהם יצומצם מספר הניסויים ש־יורשו להיערך כל שנה או מספר הפיצוצים המורשים. לאחר עשר שנים יוטל איסור כולל על ניסויים גרעיניים. בהצעת נגד כוללת הציע רייגן את חיסולם המוחלט של הטי־לים הבאליסטיים במשך העשור הבא. כשלב ביניים הציעה קבוצת העבודה האמריקאית־הסובייטית, ש־תוך חמש שנים יצומצם מספר ראשי החץ האסטרטגיים בכל צד, מ־11 אלף לששת אלפים. לדברי פקיד אמריקאי בכיר היו מוכלות "הגב־לות אמיתיות" על טילים כבדים, קטיגוריה שיש למוסקווה יתרון מוחץ בה.

על פי לוח הזמנים, אמורים היו גורבצ'וב ורייגן להיפגש לשעתיים ביום ראשון בבוקר ולאחר מכן להיפרד וללכת כל אחד לדרכו. אך הפגישה נמשכה שעה וחצי יותר מהמתוכנן. לבסוף יצאו השניים מבית העירי. כאשר רייגן ליווה את גורבצ'וב ללימוזינה שלו, צעק כתב שאלה: האם השגתם התקדמות ממשית כלשהי? "לא גמרנו", השיב רייגן. האם הם ייפגשו שוב? "כן", אמר הנשיא. לאחר שגורבצ'וב נסע מהמקום שאל עיתונאי את רייגן מתי תיערך הפגישה הבאה. "בשעה שלוש", אמר הנשיא. כמה עיתונאים לא האמינו למשמע אוזניהם: הנשיא בן ה־75 מרכיב מכשיר שמיעה ולפעמים מתקשה לקלוט את הקו־לות הנשמעים בערבוביה מהעי־תונאים. אך רייגן שמע מה ששמע והתברר למה שאמר: הפסגה בר־ייקיאוויק הוארכה מעבר למתוכנן.

בעוד שני המנהיגים נחו, נפגשו שולץ ועמיתו אדוארד שוורדנדזה בבית העירי, יחד עם יועציהם הראשיים להגבלת נשק. מקורות סובייטיים החלו להפיץ את השמועה כי הסכם חשוב מתגבש. "יש לנו כאן הצעה היסטורית בעלת ממדים אדירים", אמר ארבאטוב. פקיד סובייטי אחר הכריז על "פריצת דרך" בתחום הגבלת הנשק. "עכשיו יוכל הנשיא רייגן להיכנס להיסטוריה כנשיא של שלום". ההשלכה הברורה היתה, שרייגן יכול לקבל עסקה חשובה להגבלת נשק לא רק היה נכון לוותר את הוויתורים הדרושים. דובר הבית הלבן, לארי ספיקס, האשים את הסובייטים ב"הפרה גלויה וברוטה של האיפול שמעצמות העל הטילו על השיחות ברייקיאוויק. הוא אמר שהדליפות הסובייטיות היו "ניסיון ליצור לחץ ציבורי" על רייגן. אך הרגיש ש"הנשיא עומד על שלו" בנושאי נשק אסטרטגי, טילים לטווח בינוני והפרויקט האהוב עליו, מלחמת הכו־כבים. ספיקס אמר שרייגן וגורבצ'וב "צמצמו את חילוקי הדעות ביניהם בכמה מקרים אך לא באחרים".

אז התמוטטו השיחות. "לא היה ברור עד השעה שש (ביום ראשון בערב) שהדבר יקרה", אמר פקיד אמריקאי. מה שקרה היה, שהן גור־בצ'וב והן רייגן דבקו בעקשנות בעמדותיהם ההתחלתיות בעניין מלחמת הכוכבים. גורבצ'וב סירב לקבל את התיאוריה של רייגן, שהמעבר מהשענות על נשק התקפי להישענות, לפחות חלקית, על מערכות הגנתיות יגביר את ביטחון שתי המדינות. רייגן דחה את טיעונו של גורבצ'וב שמלחמת הכו־כבים תעניק לארצות הברית יכולת מהלומה ראשונה.

בשלב מוקדם בשיחות, כפי ששולץ ומקורות אחרים תיארו אותן, התקרב גורבצ'וב לקראת העמדה האמריקאית בדבר תקופת הזמן שבה ימשיך כל צד לקיים את הסכם הטילים האנטי באליסטיים (אי־בי־אם) של 1972 המטיל הגב־לות על פיתוחם, ניסויים גרעיניים והצבתם של כלי נשק הגנתיים. תחילה רצה גורבצ'וב כי הסכם אי־בי־אם יכובד עד 15 שנים נוספות. רייגן הציע חמש שנים, ושולץ אמר ביום ראשון כי הממשל יהיה מוכן לעשר. אולם בשעה מאוחרת יותר ביום ראשון חידש גורבצ'וב את הדרישה הסובייטית שהעלתה זה מכבר, להטיל הגבלות על פיתוח מלחמת הכוכבים.

בשלבים האחרונים אמר שולץ במסיבת עיתונאים: "נעשה יותר ויותר ברור שמטרתה של ברית המועצות היתה למעשה לחסל את תוכנית מלחמת הכוכבים, ולעשות זאת על ידי התירה לשינוי בהסכם הטילים האנטי באליסטיים... כך שמלחמת הכוכבים לא תוכל להי־משך בתנופה ובעוצמה". הצד האמ־ריקאי רצה לשמור על מלחמת הכו־כבים גם לאחר סילוק הטילים האסטרטגיים הבאליסטיים משני מאגרי הנשק תוך עשר שנים. שולץ טען מאוחר יותר, כי יש לשמור על מלחמת הכוכבים כ"מדיניות ביטוח נגד הונאה, מדיניות ביטוח פן מישהו אחר ישיג את כלי הנשק האלה". כך הלכה הפגישה הסופית והתארכה מעבר לשעת האפס שלה, בלי שאיש היה מוכן לסטות מעמדתו. "זכר", אמר שולץ מאוחר יותר, "ההיסוס רב, באלץ הנשיא, לאחר שעמל כה קשות בצורה כה יצירתית, וקונסטרוקטיבית, לסרב לסכן את ביטחונה של ארצות הברית, את ביטחון בעלות בריתנו ואת החירות על ידי נטישת המגן של מלחמת הכוכבים". רייגן וגור־בצ'וב נפרדו לשלום זה מזה ללא חום אך ללא איבה גלויה.

ריקאיות היה על רייגן לפתוח בשאלה מדוע רצה גורבצ'וב במפגש. "אני פשוט אשאל אותו מה הוא רוצה", אמר רייגן לעוזריו בישיבה ביום שישי. הוא אכן עשה בדיוק כך. גורבצ'וב מיהר לשלוף תיק ניירות מתפקע. "היו לו יותר ניירות משהיו לי", השתאה רייגן מאוחר יותר. במשך 51 דקות, בנוכחות מתורגמנים וקצרנים בלבד, סקרו השניים את מכלול היחסים הסובי־טיים־אמריקאיים. אז נקראו שולץ ושוורדנדזה להצטרף. מיד לקח גורבצ'וב חבילת ניירות מודפ־סים במכונת כתיבה והחל לקרוא מה שפקידים אמריקאים תיארו מאוחר יותר כהצעה כוללת להגבלת נשק, שהקיפה את הנושא כולו: נשק אסטרטגי, טילים לטווח בינוני, ני־סויים גרעיניים ומלחמת הכוכבים.

לדברי פקיד אמריקאי, התגובה האמריקאית לפתיחה הזו היתה "פתוחה ומוכנה לקלוט אך לא מקבלת ומסכימה". כאשר פקידים אמריקאים דיברו על ההצעה מאוחר יותר, סבר ארתור הארטמן, השגריר האמריקאי במוסקווה, כי נודעת משמעות לעובדה שגורבצ'וב קרא את ההצעה מהכתב. לדעתו פירוש הדבר כי הוא העלה הצעה שקיבלה אישור מוקדם של הפוליטביורו. במקרה כזה אולי לא היה הפולי־טביורו מוכן להרשות לגורבצ'וב לאלתר בתחום הגבלת הנשק כפי שעשה במסגרת בז'נבה בנובמבר האחרון. רייגן, גורבצ'וב ויועציהם שוחחו על ההצעה הסובייטית במשך כשעה, ופרשו. על פי לוח הזמנים — שכלל גם היעדר אירועים חברתיים הדדיים — היה הנשיא אמור לנוח חצי שעה לפני סעודת עבודה עם

הסגל שלו עצמו. אך מיד כאשר הגיעו האמריקאים לשגרירות ארצם, אמר שולץ "בואו נלך לבועה" בה תייחסו להחד בעל רמת בטיחות גבוהה שקירותיו שקופים כדי למנוע התקנת מכשירי ציתות. "הבועה" היתה מלאה כל כך בבני סאות עד שלא היה כמעט מקום לשולחן.

לאחר זמן מה יצאו רייגן ושולץ לטעורה עם הנאלד רגאן והג'ון פוינדקסטר, יועצו של הנשיא לביטחון לאומי. יתר אנשי הסגל המנות בראשות הקולונל רוברט ליניהארד מהמועצה לביטחון לאומי, המשיכו בעבודתם. במשך ארוחת הצהריים הציע שולץ להקים שתי קבוצות עבודה שייפגשו בשבת בלילה, האחת על הגבלת נשק, והשנייה על סלעי המחלוקת שנותרו: זכויות האדם, סכסוכים אזוריים ונושאים דו־צדדיים. הקבוצה השנייה היתה בעיקרה מסווה. בראש קבוצת העבודה על פיקוח נשק עמדו פול ניצה, יועצו הוותיק של רייגן והמרשל סרגיי אחרומאייב, הנושא והנותן העיקרי מצד הסובייטים.

שיחות רייגן־גורבצ'וב התחדשו לאחר ארוחת הצהריים, ובסוף הכל בילו השניים כמעט ארבע שעות יחד ביום שבת. נושא קביעת המועד לפגישת פסגה מלאה לא עלה אף פעם ישירות בשיחות, אך לדברי מקור אחד, גורבצ'וב "דיבר (כל הזמן) במונחים של 'כאשר ניפגש בוואשינגטון'". לאנשי הסגל של רייגן שניתחו את השיחות, נראה היה שגורבצ'וב מקווה לטפח ולהזין את תהליך הגבלת הנשק וכי לא רצה פסגה מלאה "בלי שיהיה דבר מה להתום עליו בין אם יהיה זה הסכם מסגרת או כל דבר שהוא", כפי שפקיד אחד ניסח זאת. יועציו של רייגן היו אופטימיים בדבר הסי־כוי להגיע להסדר כלשהו. הם כבר דאגו להזמין זמן לדיווח טלוויזיוני לאומה ביום שני בלילה, ושיחה של נשיא כללה את השורה "הסכמנו להיפגש בחודש..." בלווית

מקום לתאריך החסר עדיין.

לבסוף נשאר המקום הריק בעינו. בשביל שתי מדינות הלהטות זמן כה רב בדיאלקטיקה של השיחות, היתה הציפיה לפריצת דרך מוזרות. עצם התארכותן של השיחות בסוף השבוע עוררה תקוות. אך הפעם התקווה לא השתלמה על היתר. אם רייגן חש דחף לצאת את רייקיאוויק מושך באווירה שכולה של אווירה טובה, הוא לא נכנע לדחף הזה. הם חבריו המשמרנים חששו כי הוא יוותר על מלחמת הכוכבים למען "מקום בהיסטוריה", הם נרגעו.

הכך חוזר הברור לדנות. אולם הולה מלחמת התעמולה הצפויה — עשיית מסכה באמצעים אחרים. אם לעשות מראפורה מרגביו של קלאו־זוויץ. בבית הדין של דעת הקהל העולמית רייגן הוא אולי הגיע יותר מבין השניים. לפי כל הסי־מנים, הסובייטים הם שוויתרו את הוויתורים העיקריים: ההצעה לצ־מצם עד למחצית את כמות הנשק האסטרטגי והצעה לאמצעי טילים לטווח בינוני, לא רק באירופה אלא גם באסיה. קיצוצים כאלה היו נור־מים לעולם להיראות מקום בטוח יותר, ועל רייגן מוטלת כעת המשימה הקשה להסביר מדוע מלחמת הכוכבים המיושמת במלואה אכן תגביר את סיכויי השלום לטווח ארוך.

לעומת זאת תימתח ביקורת על ברית המועצות מכיוון שלא קיבלה את הצעת רייגן להשתתף בדיוני הטכנולוגיה של מלחמת הכוכבים. הצעה שמוסקווה אינה מאמינה בה לנוכח האיסור האמריקאי על ייצוא טכנולוגיה למדינות אירופה. זו הצעה שברית המועצות לא יכלה ככל הנראה להרשות לעצמה לקבל ממילא בגלל מחירה הגבוהים כל כך. עם זאת, כל צד ראה לפחות כמה מקלפי הצד השני. זו עובדה שאינה תורמת אמנם למשחק פוקר טוב. אך היא חיונית להביא לקצו משחק שבו אף אחד אינו יכול לנצח.

בנקאים על הר געש

הפחד מהתמוטטות כלכלית גדולה כמו זו של תחילת שנות ה־30, מובע עתה גם בתוך המערכת הפיננסית

שרות
DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

בנקאים הם במקצועם אופטימיס־טים: פונים מן העתיד הם ברוך־כלל שומרים בלבם, כבלות הכל, מצב רוח רע מזיק לעסקים. מי כבר מלווה כספים כאשר הסיכויים הכלכליים נראים עגומים? אולם למשמעת עצמית זו יש גבולות. בשלב כלשהו החששות המודחקים פורצים החוצה. השלב הזה הגיע בגידור. הולך וגדל מספר הבנקאים ואנשי העסקים הנותנים ביטוי גלוי לדאגותיהם לגבי יציבותה של המערכת הפיננסית הבינלאומית. הפחד מהתמוטטות כלכלית גדולה, כמו זו שהיתה בתחילת שנות ה־30, אינו מוגבל עוד לכמה אנשים מבי־חוץ. בגליון האחרון של "יורו־מאני", מעין עיתון־משפחה של "אינטרנציונאל הכספים", מביעים בגלוי כמה אחד זה בנקאים מכובדים את חששותיהם. הנושא המרכזי של כתב־העת: "הפחד מהתמוטטות". תאם להוללוסין את מצב הרוח הקודר של העילית הפיננסית שהתכנסה לפני כשבועיים בכינוס השנתי של הבנק העולמי וקרן המטבע הבינ־לאומית בוואשינגטון.

ראש וראשון לאותם בעלי ספקות וחששות כלכליים הוא הכוכב של נביאי וול־סטריט, הנרי קאופמן מהבנק הניו־יורקי סלומון בראדרס. קאופמן סבור, שהסכנה של משבר פיננסי וכלכלי כלל־עולמי בעשור האחרון עלתה פי מאה. עמיתו הבכ־ירי של קאופמן, גורדון פפר מהבנק הלונדוני מידלנד, אינו פחות ביקור־תי כלפי יציבותה של המערכת הפיננסית. פפר חש "כמו אדם על הר געש". הרעשים והרעמים של התפרצות ממשמשת ובאה כבר נשמעים, אך איש אינו יודע מה תהיה עוצמתה. בנקאים גרמניים מנסחים זאת בצורה פחות ציורית, אך חששותיהם דומים. וולפגנג ראלאר העומד בראש דרזדנר בנק, מציין "הצטברות של בעיות שלא היתה כמותה מעולם". אלפרד הרהאוזן, מנהל דויטשה בנק, מצביע על "שפע של קשיים" שהג־דילו את פגיעותה של מערכת הבנקאות הבינלאומית.

חששותיהם של מנהלי הכספים מוצדקים. החובות של מדינות אמריקה הלטינית אינם מצטמקים אלא הולכים ותופחים. רק במאמץ יוצא מגדר הרגיל הושג בשבוע שעבר הסכם שמיטת חובות חדש למקסיקו, החייבת לפי שעה 100 מיליארד דולר.

בעלת חוב חדשה

בינתיים עלתה לזירה בעלת חוב חדשה, המעמידה את כל שאר בע־לות החוב בעולם בצל: ארצות הברית. על־פי האומדן האחרון, יסתכמו חובות החוץ של ארה"ב בסוף שנת השמונים ב־500 מי־ליארד דולר. סך החובות של כל האזרחים האמריקאיים כיום עומד על יותר משבעת אלפים מיליארד דולר, כמעט סכום הכפול מסכום התל"ג האמריקאי השנה. הצטברות חובות אדירה כזאת מטילה מעמסה כבדה ביותר על המנגנון הבנקאי. יותר ויותר בנקאים שואלים את עצמם אם המערכת הפיננסית הבינ־לאומית תוכל לעמוד בפני תביעות כאלה, כאשר הכלכלה האמריקאית ועמה כלכלת העולם יגלשו לתקופה של שבע שנים רזות.

הבנקאים מודאגים ביותר שאת בשאלה זו, מכיוון שהמערכת הפינ־נסית של העולם השתנתה בשנים האחרונות מן הקצה לקצה, ושינוי זה אינו רק לטובתה. זה שנים קיימת מגמה בשוקי ההון הבינלאו־מיים של התרחקות מהאשראי הבנקאי הרגיל ושימוש בשטרות ובניירות חוב סחירים, לא אחת בעלי מבנה מסובך מאוד. עסקים וארגונים משיגים את האמצעים הדרושים להם לעתים רחוקות יותר באמצעות אשראי בנקאי, ובמקום זאת סוחרים במישרין בשוק ההון בשטרות ובניירות חוב. כך נעשית המערכת הפיננסית, כדברי ארנס אוטו זאב־רהמס, ל"אטומה יותר" ולפיכך חשופה יותר למשברים. בכמה מאמצעי מימון חדשים אלה, קשה לעתים קרובות לדעת היכן נעוץ הסיכון ואם בעל הסיכון יוכל לעמוד בהתחייבויותיו בשעת הצורך. במק־רים רבים התחייבו הבנקים לכבד את הניירות במקרה הצורך. אך האיל וסיכונים אלה אינם חייבים למצוא ביטוי בחשבונות ובמאזנים, נשקפת סכנה שלא כל המוסדות הפיננסיים נייטו די אמצעים למקרי חירום כאלה.

עקב הריבוי ההולך וגדל של אשראי, מאבדים הבנקים את לקוחות האשראי הטובים ביותר שלהם. דווקא המפעלים הגדולים ביותר שמצבם טוב מעדיפים עסקות ישירות ולא באמצעות הבנקים.

לצד מהצטברות אשראי בניירות החוב, התפתחות נוספת מגדילה את הפגיעות של המערכת הפיננסית: המיכשור והגלובאליזציה. חדשות, אך גם שמועות, נפוצות תוך שניות בעולם כולו וגורמות תגובות מפור־זות, מחוץ לכל שליטה. התנודות הסוערות בשער הדולר בשנים האחרונות, נובעות במידה רבה מהתקשורת הכלל־עולמית, במשך 24 שעות ביממה. הסיבות קלות־הערך ביותר גורמות כך שינויים אדירים בשערי המטבעות.

בנקים פועלים כיום בעולם כולו. אך הם גם תלויים זה בזה. אם בנק אמריקאי נקלע לקשיים, הדבר משפיע מיד על בנקים גרמניים. מערכת פיננסית שפגיעותה גברה בשל הקידמה הטכנית, הצטברות החובות בצפון אמריקה כמו בדרומה, והסכנה הכלל־עולמית של גידול אטי — לנוכח מצב דברים זה, כותב הבנקאי הבריטי ג'פרי באל ב"יורו־מאני", לא חייב "להשתבש" הרבה כדי שהעולם יתמוטט בשפל כלכלי כמו זה של תחילת שנות ה־30.

ממשלות הן המופקדות למנוע שמשהו ישתבש. "התבונה והיעילות של הפוליטיקה" חייבות "להדביק" את "הגלובאליזציה" של הכוחות הפיננסיים, דרש לא מכבר אלכסנדר לאמפאלוסי, מנכ"ל הבנק למאזן תשלומים בינלאומי בבאזל. אך ממשלות אינן עושות זאת. המדינ־אים הכלכליים של וואשינגטון ובון, למשל, הקדישו את מרבית זמנם בכינוס האחרון של קרן המטבע הבינלאומית לוויכוחים על אסטרט־גיית הגידול הנבונה. מנהל הבנק המסחרי ואלטר זייפ אמר לפני שבועיים בוואשינגטון: "זה משחק מסוכן שיום אחד עוד נתהרס עליו כולנו".

קדחת עיצומים בדרום־אפריקה

העיצומים שהטילה ארה"ב על דרום־אפריקה בגלל מדיניות האפרטהייד עלולים להזיק לשחורים יותר מאשר ללבנים ★ רק אם תצטרף אירופה לעיצומים עלול המצב להחמיר

שרות
DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

על אף החום הלוהט כמו בחממה, לבש השחור אפודת סקי עבה ומעיל רוח מרופד, ועל ידיו היו כפפות פרווה — הכל "מתוצרת קואזולו". ידיים שחורות זריזות תופרות ב"אחוזה המלכותית" קואזולו, בבני חורף ללבנים המתגוררים במחצית הצ־פונית של כדור הארץ. כעשק לצפון אמריקאים. מודע אף מחייך, ניצב האיש השחור מול מצלמות האורחים מארצות הברית. אלה, משתתפי תר־בות ביקורים רשמית בדרום אפרי־קה, הגיעו זה לזה בראשיהם בהבנה ובהערכה. הצגה זו אמורה היתה להוכיח, שממשלת האפרטהייד אכן מנסה להפוך "מדינות" חסות שחו־רות ועניות כמו קואזולו לישויות המסוגלות לעמוד ברשות עצמן, על ידי הקמת מפעלים תעשייתיים. בית הנרשת לבגדים לא עלה למשקיע הלבן אף לא פרוטה אחת. למטרה זו משמשים מזה שנים המיסים המוט־לים ב"אזורי המולדת".

מאז חוקק הקונגרס האמריקאי בתחילת אוקטובר את "חוק האנטי אפרטהייד של 1986" פוחדים יצרני הבגדים בקואזולו — "בשם אלוהים, רק אל תזכיר שמות" — ממשיכות רגל. על 23 אמצעי העונשין כנגד דרום אפריקה נימנים איסור יבוא טכסטיל, פחם, אורניום, ברזל, פלדה, מטבעות זהב ותוצרת חקל־אית מדרום אפריקה.

תבוסה קשה לרייגן

החוק היה התבוסה הפוליטית הקשה ביותר מזה חמש וחצי שנים של הנשיא רונאלד רייגן הפופולרי כל כך. הוא — אמנם ... על ... כ"ידידה של דרום אפריקה" ... ניסה עד הסוף באמצעות וטו להגן על השליטים הבורים בכף התקווה הטובה. אבל הוא לא העריך נכונה את מה ששר החוץ הדרום אפריקאי רולוף בותה מכנה "האווירה הרגשית שהוצתה והתלהטה" בארצות הברית. מזה חודשים רבים קוראים כנסיות, איגודים מקצועיים וקבוצות לזכויות האזרח בארצות הברית לפעולה נגד דרום אפריקה. קוראטה קינג, אלמנ־תו של מנהיג השחורים שנרצח מרטין לותר קינג, כינתה את חוק העיצומים "ניצחון לאנושיות". שר החוץ בותה ניסה עד שעות לפני ההצבעה בקונגרס לאיים בשיחות טלפון עם סנאטורים אמריקאים בעיצומים נגדיים, ובכך רק הזיק לרייגן וגם לעניינו שלו. הקונגרס האמריקאי, שזעם על דיפלומטיית הטלפון הגסה של בותה, ביצע עוד פעולת גמול: בדיון קצר בצורה חסרת תקדים הוא אישר את מינויו של השגריר החדש של דרום אפריקה אדוארד פרקינס, שחור.

עיצומים ועיצומים־נגד

באמצע השבוע שעבר הוכיחו השליטים הלבנים של דרום אפריקה שהם התכוונו ברצינות לאיומיהם. הם אסרו על כל העברת כספים שהיא מחו"ל לארגון־הגג של האופו־זיציה השחורה, יו־די־אף. לדברי הודעה רשמית. "לאחר אזהרות אין ספור", אוסרת דרום אפריקה "לאל־תר" על אזרחי מוזאמביק להיכנס לארצה. עשרות אלפי הפועלים השח־ורים מהמדינה השכנה העניה כל כך והרעבה יורשו להשלים את חוזי העבודה שלהם כפועלים חקלאיים וכורים בדרום אפריקה, אך לאחר מכן יהפכו הגבולות סגורים לגמרי.

משני עברי האוקיינוס האטלנטי רבות ועדות מומחים על תוצאות העיצומים האמריקאיים. חברת התעופה הממלכתית הדרום אפריקאית, סאות אפריקן איירווייס (אס־איי־אי), למשל, כבר התכוננה למצב החדש. לפרוש שעל פי חוזה משנת 1947 יש להודיע 12 חודשים מראש לפני שלילת היתרי נחיתה בשדות תעופה אמריקאים. בפרסומות של אס־איי־אי, המשתרעות על עמודים שלמים והמתפרסמות דווקא בדגל האמריקאי, אפשר לראות מטוס ג'מבו ממריא ומתחתיו הכיתוב: "אל דאגה, אנחנו ממשיכים לטוס". החברה מציעה לכ־100 אלף הנוסעים הטסים מדי שנה בקווים הישירים של החברה לארצות הברית, דרך עוקפת, ללא תוספת מחיר, אך ארוכה יותר — דרך לונדון, ליסבון, ציריך או פרנקפורט.

לקראת עצמאות כלכלית

לפתע חיה דרום אפריקה בקדחת של עיצומים. מכיוון שהיא הענק הכלכלי של היבשת, היא מקווה בשנים הקרובות לרכוש עצמאות כלכלית. את ביטחונה היא מבססת על ניסיון העבר: אמברגו הנשק והאמברגו הנפט שהוטלו עליה מאז שנות ה־70, לא פגעו בה. דרום אפריקה מספקת כיום, על פי האומדן, למעלה ממחצית צרכי האנרגיה שלה בנפט מקומי. מבחינה צבאית יש למדינה זו נשק טוב ודי־יש והיא בעלת כוח מהלומה רב יותר מכל מדינה מדרום לסהרה. התעשייה הממלכתית ארמסקור מו־כרת את מוצריה בעולם כולו. התש־לום הוא בדולרים ואפילו בנפט, כפי שמסר לאחרונה השגריר הישראלי באו"ם.

"כדי להרוס את חומת השקרים שהוקמה כנגד ישראל על ידי אותן מדינות ערביות עצמן הסוחרות עם דרום אפריקה", נאמר בתיק הישראלי, "יש לנו נתונים מפורטים על 119 מכליות שהביאו נפט לדרום אפריקה בין 1980 ו־1986. מכירות הנפט הערביות מסתכמות בכלל מיליארד דולר, ... הכנסות ... לקוחות ... בסיוע של דרום אפריקה הן איראן ועיראק, שתמורת הזהב השחור שלהן הן מקבלות ותותחים בקוטר 155 מ"מ המיוצרים בדרום אפריקה".

"לא אווירה של תבוסה, אלא אווירה של יציאה לדרך", היא השוררת בדרום אפריקה, לדברי עי־תון העסקים הליבראלי העיקרי במ־דינה, "ביזנס דיי". בבורסה של יוהנ־סבורג עלו שערי המניות של חברות המיכרות. מחירי השוק העולמי למתכות אצילות כזהב ופלאטינה, שדרום אפריקה היא היצרנית ה־מובילה בהם, מטפסים מעלה מעלה.

יבוא אורניום

גם בענפים הכלכליים הנפגעים מהעיצומים האמריקאיים הדאגה אי־נה רבה. "אם רק האירופים והיפאנים יתויקו מעסר", כדברי משרד האוצר. שכן זו היא נקודת התורפה של העיצומים האמריקאיים עליהם הו־דיעו בתרופים והצטרפו: למרות שארה"ב היא שותפת הסחר הגדולה ביותר של דרום אפריקה (מחזור עסקי בסך 6 מיליארד מארק) היא מקדימה את יפאן, מערב גרמניה ואת בריטניה, היצוא הדרום אפריק־אי לארצות הברית במרבית הענפים עליהם הוטל חרם הוא בלתי חשוב יחסית. לדוגמה, אחוז הפירות במע־רב הכף כאשר במחצית הצפונית של כדור הארץ שורר חורף, פרשנים לגינות של קטפים על המטעים הענקיים בעונת קטיף התפוחים, האגסים והתפוזים.

אבל רק חלק זעיר מיצוא הפירות, בשווי של 270 מיליון דולר, מגיע לארצות הברית. 85% מיועדים למדינות הקהיליה האירו־פית. אך אם תצטרף גם אירופה לעיצומים, יצטרכו כמיליון איש בדרום אפריקה לחזור לפרנסתם. חוואי הפירות מעסיקים כ־250 אלף פועלים (95% מהם שחורים) החיים עם משפחותיהם הגדולות במטעים.

גם החרם על הפחם יאיים על המדינה רק כאשר האירופים יצטרפו אליו: 800 אלף בלבד מ־45 מיליון טונות הפחם המשווק מדי שנה, נשלחות לארצות הברית.

אפילו האיסור על קניית אור־ניום עדיין אינו מסוכן, כך מקורות הבורים. שכן מיכרה האורניום הגדול ביותר בעולם כלל אינו שוכן בדרום אפריקה, אלא בנאמיביה. כבר עכשיו יצור האורניום בדרום אפריקה אפוף מעטה של סודיות. "בעתיד נמכור עוד יותר ללא נתונים על המקור והמוצא של המוצר", אומרת אסקום, התאחדות אנשי עסקים הגדולה ביותר של דרום אפריקה.

עיצומים אמריקאים אחרים יוכלו לכל היותר לטווח ארוך לפגוע בש־ליטי האפרטהייד האטומים והע־קשנים. האיסור על השקעות חד־שות כלל אינו יכול לפגוע, שכן ממילא משקיעים זרים חדלו להש־קיע במדינה זו, בגלל המצב הפו־ליטי והכלכלי הבלתי יציב השורר בה. "לכל היותר, תצוץ בעיה זו בטווח הארוך", אומר קן מייסון מלישכת המסחר האמריקאית ביוה־נסבורג.

בשנה האחרונה בלבד סגרו את סניפיהם במדינה 28 מפעלים אמרי־קאים. השנה עשו זאת עד כה ארבעה.

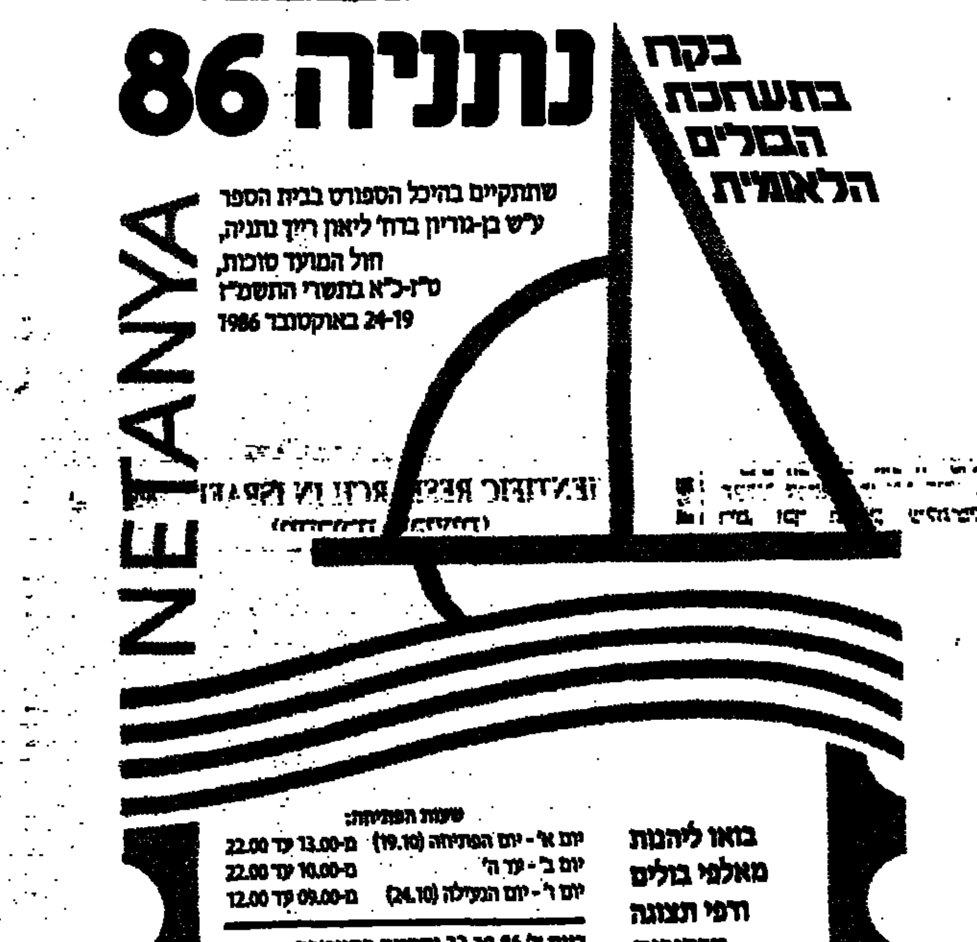

עיריית תל־אביב־יפו

עיריית תל־אביב – יפו / מינהל החינוך, הנוער והתרבות
ספריית שער־ציון בית אריאלה שד' שאול המלך 25 תל־אביב

הננו מביאים לידיעת ציבור המורים והמבוגרים את הסדנאות והחוגים לשנת תשמ"ז:

1) "גדולים כותבים לקוראים קטנים"
2) "שיחות בוקר" הרצאות בספרות
3. "רבי מכר הצגה שניה"
4) "מועדון הספר־סופרים בכותרות"
5) "אומנות הספור והמספר"
6) "פרוזה" — סדנא לכותבים
7) "שירה" — סדנא לכותבים
8) סדנא לתרגום אומנותי
9) ילדים כותבים 15־12, 12־9
10) פרוזה ושירה לתלמידי תיכון

תברת החשמל לישראל בע"מ
אגף הצרכנות

מערכת "התקע המצדיע"

חברת החשמל לישראל מודיעה על תחרות:

"צרכן החשמל היעיל"

- בתחרות רשאים להשתתף צרכני חשמל המשלמים לפי תעו"ז (תעריף לפי עומס המערכת וזמן הצריכה) שיוכיחו כי ביצעו שינויים טכנולוגיים/ארגוניים שהביאו לשיפור ולייעול בפרופיל צריכת החשמל שלהם.
- הצרכנים שיגיעו ל-3 המקומות הראשונים יוכרזו כזוכים בתחרות "צרכן החשמל היעיל", במעמד הפתיחה של הכנס הארצי השנתי ה-4 לחשמלאים שיתקיים ב-14 לינואר 1987 במרכז הקונגרסים שבגני התערוכה בתל-אביב.
- לזוכים יוענקו פרסים כספיים.

המועד האחרון להגשת המועמדות לתחרות הוא 1.12.86

את תקנון התחרות ניתן לקבל במשרד מערכת "התקע המצדיע", החל מיום א' 26.10.86, לפי הכתובת: חברת החשמל, ת"ד 8810, חיפה 31086. טל' 04-523231/256.

השתמש בחשמל בתבונה

דיין, מבצעו

מערכת 1956 היתה המוצלחת בתולדות ישראל — עשר השנים שלאחריה העניקו לה יתרון ביטחוני־מדעי המתקיים עד היום

רקיאלוף משה דיין, רמטכ"ל מלחמת סיני

נדרשו פחות מ־30 שנה כדי להבין שמבצע־סיני היה המוצלח במערכות הצבאיות שידעה ישראל מעודה. הנסיבה המתמכלת שסימנה את מלחמת קדש בתוך כמה חד־שים השרתה בשעתה רושם, שגבל אף המציאות שהתאפשרה בעקבות המבצע למשך עשור שנים עד למלחמת־המגן ביוני 1967, נשמה פירות שאיש לא יכול לחוותם מראש. מול עולם ערבי מפורד, הנרכה להתאחד ולהתפלג ובהשקיע במלחמות־תיהן, בנתה ישראל עצמה איבתנית שהעניקה לה יתרון משמעותי על פני כל צירוף ערבי אפשרי בשנות השישים, השבעים והשמונים.

הביטחון, החינוך, המדע, התעשייה הצבאית, הטכנולוגיה, האלקטרוניקה, חקר־הגרעין, היחסים המדיניים עם המערב והפריצה לעולם השלישי מאותה תקופה, משים עד היום מקור מובהק ליתרון זה, שישראל איננה תולה לתמיד באמצעותו מול שאר המזרח־התיכון. אם ה"מקלט הבטוח" שהציעה הציונות הבראשיתית לעם היהודי הוא מימוש יכולתו להגן על חייו — כי אז הוא הומחש בעקבות מבצע סיני. בביוגרפיה שלו על שמעון פרס, רמז מתי גולן שהתחולה היתה אפילו לפני מערכת קדש, בעודו משתתף בשיחות עם צרפת לקראת המבצע הצבאי נגד מצרים יום פרס ביחד עם ממשלת פאריס בדבר אספקת "כור קטן" לאנרגיה גרעינית הדרושה לישראל.

קידמת של עשייה

לפי פרסומים שונים, השלימה ישראל מ־1956–1967 מהלך אסטרטגי מרכזי זה. שנועד לגבות מחיר של הידרשמה מרתיעה מכל מי שינסה לחזור ולהטיל את העם היהודי אל שואה נוספת ארשויית. הישגים אלה תרגו מן היעדים המקוריים שלמענם נשלח צה"ל לסיני. זו היתה תוצאה שלא נצפתה מראש. אבל היא לא יכלה להתרחש אלמלא המבצע והשלכותיו המדיניות והפסיכולוגיות על המזרח התיכון. ישראל יזמנית ובעצמת הופעת חיים הסתעפה לקדמת של עשייה לעוצמת שבכוחיה, שכמו קפאו על מקומן עד 1967.

רבים בשלטון ומחוצה לו הסתייגו ממבצע סיני. מרושעים ביקשו לראות בו רק את הסכה בכפר־קאסם, שהתרחש הרחק מזירת הקרבות. היתה מבוכה, חלק מהשמאל שהתנגד למבצע, שלל משום מה גם את הנסיגה. התוצאות ויכוח בעד עצמן. אפילו התמיכה האמריקאית בישראל ב־1967 היתה תוצאה של מערכת קדש. תמורת הנסיגה מסיני ב־1957 יכלה גולדה מאיר לקבל התחייבות מארצות הברית להתנגד לכל תוקפנות ערבית שתחסום את חופש השיט במצרי טיראן. ישראל הציגה מקץ עשר שנים את השטר האמריקאי לפירעון.

מבצע סיני והשנים שאחריו הנהנו בעיקרם בקו שגיבש בתקופת אופטימית־פסימית דוד בן־גוריון. לצדו בלטו שני שושביניים, משה דיין ושמעון פרס. בעוד ימים אחדים יתנקבו אבי־החוד שציינו את מעשיהם לאירוע מרכזי. פרס ישתתף בכוסות בימי עיון הנערכים במסגרת אירועי מאה השנים להולדת דוד בן־גוריון ושלושה העשורים למבצע־סיני. סמוך לתאריך זה ימלאו גם חמש שנים לפטירתו של הרמטכ"ל אז משה דיין, מי שידו רב לו בעלילת הלחימה במדבר.

ב־1955 היה כבר הרמטכ"ל דיין סבור שאין מנוס ממלחמה, שכן המנהלים הערבים הגבירו את מעשי ההרג בישראל בעידודה המובהק של קאהיר. הוא קיווה אז, כי שובו של בן־גוריון משדה בוקר למשרד הביטחון ולאחר מכן לראשות הממשלה, יחזק את האופציה הצבאית. שבתי טבת כתב בביוגרפיה על דיין כי העריך שלבן־גוריון אופי "קשירי" משל עצמו, אבל בהיותו מודע לכך מרבה ראש הממשלה לרסן את עצמו. בכל זאת קיווה הרמטכ"ל שהממשלה תחליט לפרוץ בכוח את מצרי אילת, ומשסירבה והותירה את בן־גוריון במיעוט — שיגר אליו דיין ב־5 בדצמבר 1955 מכתב שיש בו משום הבעת אכזבה עמוקה. הוא עמד על הפסקת טיסות אל על לדרום אפריקה בהתאם לתכתיב מצרי, והוהיר כי כל מהלך ישראלי מתמשך הוא ויתור בפועל על חופש השיט והטיסה במצרי אילת.

אמנם ב"יומן סיני" כתב דיין, כי את קובלנתו צריך להפנות לרוב שרי הממשלה ולא אל בן־גוריון. אבל כמה מעוזריו נוכחו בשבוע שעבר כי שמעו אותו מתבטא "זוזי בריגיונות", שאילו רצה ראש הממשלה לפרוץ את המצור על אילת בכל מאודו לא היה נשאר במיעוט בקרב שריו.

פרס הדאג מאירעת נשק מהביימי רב למצרים. דיין הבין כי פעולות התגמול — בעיקר נגד ירדן ברצועה המערבית — הגיעו לקצה דרכן. בעיקר לאחר הקרב בקלקיליה. שניהם סברו כי יש הכרח במבצע צבאי. בן־גוריון היה שותף לגישתם אבל במינון אחר. כרמטכ"ל ראה דיין הכרח להרחיק את הצבא המצרי מרצועת עזה, אך בן־גוריון חשש מפני שליטה באוכלוסייה ערבית צפופה שם. ראש הממשלה התרשם וחרד יותר מן הרמטכ"ל מהנשק הסובייטי שזרם למצרים. דיין סבר כי בכוחה של ישראל לגבור עליו. בן־גוריון חשש כי בגלל הנשק הסובייטי אסור להקנות את מצרים והרמטכ"ל שלו סבר כי דווקא משום כך אין להתמהמה.

המבצע המשולש

אפילו הבינלאומי של המבצע הצבאי התגבש רק לאחר הלאמת תעלת סואץ על ידי גמאל עבד אל נאצר ביולי 1956. בשיחה בין בורז' מונורי לבין פרס הוזל להתגבש מבצע משולש בהשתתפות ישראל, בריטניה וצרפת, אך לנרות הפגינה יחס עוין כלפי ירושלים ונענתה בתאום. כל אותה עת ריחפה על הזירה סכנת ההתנגשות הצבאית הישראלית־ירדנית, שהיתה עלולה לגרור את אנגליה לזירה דווקא בצדה הערבי.

שלב ההכרעה הזה למעשה רק לאחר שראש ממשלת צרפת גי מולה הזמין אליו בתחילת אוקטובר 1956 את בן־גוריון. היה זה לאחר שהתנהל כבר דיונים ושהגיעו משלחות אחדות. עתה, בתחילה במאוור ליד פאריס, התנהלו הבירורים בשתי רמות:

• המשלחת הישראלית ידעה זה מכבר כי צרפת לבדה לא תצא למבצע צבאי משותף עם צה"ל. אנגליה חיונית. אך לנרות, זה המנהיגות ואפילו עוינת לירושלים, הציבה תנאים קשים. העיקרי בהם היה שצה"ל יפתח במלחמה לבדו תוך חשיפה עצמית של תל־אביב להפצצה מצרית מסאווה. כך תיווצר עילה להגשת אולטימטום בריטי־צרפתי, שידחה על ידי נאצר ובהן גובה לתשובתו השלילית הן יתערבו בפעולה צבאית נגד מצרים. בן־גוריון פיקפק בכנות שותפותם של האנגלים.

• דיין ופרס — כתב טבת — שש למלחמה יותר מבן־גוריון. מי שליזה את הרמטכ"ל, אלוף משנה מרדכי בר־און, אמר לי בשבוע שעבר כי "הגורם העיקרי בוועידת סאוור לא היה לשכנע את הבריטים אלא את בן־גוריון שיסכים למבצע הצבאי".

בן גוריון חשש מן האנגלים ומחשיפת ערי ישראל לחיל האוויר המצרי, ודיין ופרס נדרשו להשיב לתהודותיו. "הם לא עבדו עליך", סיפר בר־און, שבקרוב יתפרסם ספרו המחקרי "אתגר ותגרה", הדן בסוגיית מבצע סיני. "הם היו מאוד זהירים אתו. היה ברור לו שדיין ופרס תומכים מאוד במבצע הצבאי, אבל כשהציג להם שאלות קשות מהרו מלומר לו כי הם אחראים שיהיה בסדר ושאין יסוד לחששו. הם לא אמרו לו כי מטוסים מצריים לא יוכלו להגיע לתל־אביב. הם לא הקלו ראש בדאגותיו ולא ניסו לסייס אותו".

החשש העיקרי, סיפר מורלה בר־און, היה שבן־גוריון יסרב. כאשר באחד הלילות הלכו צעירי המשלחת הישראלית למעונו לילה לא הצליחו להתעניין בהשפעות שנראו לדיין הסוכות במיוחד. תשומת הלב היתה נתונה להיסוסי של בן־גוריון.

שיחות בן־גוריון עם שר החוץ הבריטי סלווין לויד העידה על פער תהומי בין העמדות. האנגלים רצו שישראל תנפק להם עילת־מלחמה, עד להתערבות חילי הדו־מלכותה עליה להסכים להישאר חשופה. כאשר ניסה בורז' מונורי להבטיח עזרה אווירית צרפתית למקרה שישראל תותקף על ידי מטוסים מצריים — סירב לויד להסכים כי "הדבר ייעשה מבסיסים בקפריסין". ב"אבני דרך" כתב דיין כי "בן־גוריון לא יכול לשאת זאת".

פרס הציע כי אנייה ישראלית תעבור בסואץ ותיעצר בידי המצרים, וכך תנפק עילת־מלחמה לממשלת הדו־מלכותה. דיין הציע מהלך יותר קצר: ישראל תפתח במעלת תגמול בצורת פשיטה עמוקה בסיני סמוך לתעלת סואץ. היות הצה"ל יימצא בכוח קרוב לתשיב וכים הבינלאומי — תפעיל אנגליה את ההסכם הצבאי בינה לבין מצרים, ותאיים לשגר את כוחותיה כדי להפריד בין הכוחות. יחלפו רק 12 שעות מן הרגע שבו תפתח ישראל במערכה לבדה לבין התערבות צרפת ובריטניה נגד מצרים.

שמעון פרס רשם ביומנו כי "משה הציע שינוי, אילולי סכנת גרומה הייתי קורא לו מהוד — בתכנון הצבאי. במקום שישראל תתחיל במלחמה ממש היא תעשה פעולת גמול מוגדלת... זה הקל על כמה דברים שהעיקו על 'הזקן' (בן גוריון)". זה היה פתרון דייני אופייני, שתימצא את עיקר האינטרסים של האנגלים מזה ושל בן־גוריון מזה, תוך גישור בין עמדותיהם.

בן־גוריון הרשה לדיין להעלות את הצעת הפשרה שלו כרעיון פרטי משל עצמו. הצרפתים שמעו על "הנוסחה הגואלת" שלו וסירבו לראות בה דעה פרטית. "אני יודע איך אתם עובדים", אמר שר החוץ כריסטיאן פינו. שהחל לרשום את פרטיה. הוא האמין כי הצגת הדברים היתה דיפלומטיה מתוחכמת של מכונת הממשל הישראלית המשומנת. "קינאתי בו על ביטחונו", זכר דיין. מכל מקום, הצרפתים סברו כי בן־גוריון עומד מאחוריה. גם הם חשו כמה שדיין תיאר לאחר מכן ב"אבני דרך", שהוא ופרס נהגו בבן גוריון לא כראשון בין שווים אלא ניצבו מולו כתלמידים בפני רבם. מכל מקום, הצרפתים ביקרו את משהתדיין עם סלווין לויד חוזר עם שתי התייגויות: האנגלים רצו בפעולה מלחמתית גדולה מצד צה"ל ליד התעלה כדי שתהיה הצדקה להתערבותם והאולטימטום יתבע משני הצדדים להפסיק את הקרבות. הם הודיעו גם כי לא יגרו את שיגור כוחותיהם אלא לאחר 48 שעות, או אם יוגרו — לאחר 36 שעות בלבד.

הגישה האופרטיבית מאחורי רעיון זה היתה ברורה, ולא פתאומית־מבריקה. זה זמן התגבש במוחו של דיין הרעיון כי בהיפתח המערכה יש להנחית [illegible] הצנחנים [illegible] בסיני [illegible] כמעט הכוח להעתיק את פעילותם הצבאית של הצנחנים בפיקודו של אריאל שרון מאל־עריש אל מעבר המיתלה.

רמטכ"ל מדיני

"דיין היה רמטכ"ל מדיני", סיכם בר־און, שישתתף בעוד שבוע בדיון על מבצע סיני באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע. "הוא ופרס היו מסוגלים לראות גם את היבטים המדיניים של המערכה ואילוציה". התזרוקות הבריטית לעילת־מלחמה השפיעה על השינויים בפקודות המבצע. חיל האוויר הישראלי לא יקדים לתקוף, לפיכך תל־אביב תיוותר חשופה למפציצים מצריים.

יעד הצנחנים הועתק למיתלה המרוחק, המאיים על אזור תעלת סואץ. גם התנועה אל שארם א־שייח' תיעשה ביבשה ולא בנחיתה.

נוסחת דיין היתה בסיס להסכמה המשולשת והצילה את המבצע מתהום הכשייה. אך עד שהתקבלה פרטה את עצבי הישראלים, שהמתינו למיקוח הצרפתי־בריטי עליה, וחששו עדיין מהכרעת בן־גוריון. פני הדברים השתנו כאשר קיבלו פאריס ולונדון את נוסחת דיין. הוא צייד את תנועת צה"ל בסיני על קופסת הסיגריות של פרס, דבר שהקל עליו לא להדגיש את הקשיים הצבאיים והלוגיסטיים הכרוכים במבצע. "כאשר הסכים להנחה במיתלה כמו קטע את ידו מבקרות ראשו של הצבא שב־", הסביר בר־און. בן־גוריון, שהתרשם ארכות בהצעה המעשית, שאל לדעתו של דיין. "צריך ללכת", השיב לו הרמטכ"ל, שסבר כי בן־גוריון מפריז בסכנה הנשקפת לאוכלוסייה בישראל מחיל האוויר המצרי.

כאשר בן־גוריון חתם, סיפר עוזר חיים ישראלי, הוא הודיע לאנגלים ולצרפתים כי הכל מותנה באישור הממשלה.

"דיין גם צייר קאריקטורה", נזכר מורלה בר־און. "מצד אחד של תעלת סואץ שרטט את אנגליה וצרפת הגדולות, ומצדה האחר ישראל הקטנה, ושתי המעצמות אומרות למדינה הזעירה: אחריך". [illegible] בלאוור ליד פאריס לפגישת הסיכום ולא ידעו אם יש להרים כוס לכבודה של המערכה המתוכננת, חמק דיין מתמקד לשער הבוחת ראשונות לסגנו בפועל, ראש אג"ם האלוף מאיר עמית. מצרפת הכניס דיין את המטכ"ל שלו להילוך גבוה.

נטייתו של דיין להיות מבצע ומדיני כאחד, וחצי רמטכ"ל וחצי שר ביטחון — הטילה על מאיר עמית והאלופים במטכ"ל מעמסה כבדה. שלימים לא ידעו אם הקלה או הכבידה עליהם. שכן מצד אחד לא היה דיין עמם בשעות המערכה הקשות ולא יורד לפרטי התכנון ("אתם תתקנו אחרי הנחיות מה שאקלקל בבוקר", נהג להתבדח), אבל היעדרו התפרש גם כחוסר אחריות.

במטכ"ל ידעו כי בנוסף לבעיות הצבאיות יש גם מחסומים של מדיניות ויחסים פוליטיים. בן־גוריון לא רצה לשלוט באוכלוסייה הערבית הצפופה שברצועת עזה. הוא גם התנגד ללחום בשתי חזיתות בעת ובעונה אחת. כעבור זמן התלוננו בכירים במטכ"ל של אז, כי דיין לא דייק בהציגו את העתקת הצנחנים למיצר המיתלה המרוחק כביטוי ליותר תעוזה בשורות צה"ל, שעה שבפועל הורה על כך בגלל הצורך המדיני ליצור רקע נוח לאולטימטום הבריטי־צרפתי.

דיין לא שהה במטכ"ל. הוא הגיע בלילה ויצא לשדה הקרב בבוקר. ביום האחרון למערכה נקלע בין מאות חיילים מצריים נסוגים ומיר אשים, ורק האישק שנבע מכנו להשיב אש על ידיות בודדות הציל את חייו. לפני כן נהרג הקשר האישי שלו שניצב סמוך אליו.

חייל מצרי כיוון לעברו התותח. מאיר עמית מתח על כך ביקורת. הוא אמר לרמטכ"ל, כי נוכחותו בקרב היא חוסר אחריות. אך דיין השיב: "אני כזה, וכך אני צריך לעשות, וזה זה". וחלפו שנים עד שמבקריו הודו לומר, כי רצונו של דיין להיות בשדה הקרב התערב גם בנטייה נפשית פאטאליסטית להתגרות בגורל. לדיין, מצדו, היתה דווקא דעה טובה על סגן־רמטכ"ל. בעיצומו של מבצע סיני התבטא במעמדו של חיים ישראלי כי מאיר עמית הוא האיש הנכון במקום הנכון.

לדיין היתה מחלוקת עם קצינים במטכ"ל על [illegible] כאשר מפקד פיקוד [illegible] שמחוני הטיל כוחות למערכה קודם למועד שקבע הרמטכ"ל. דיין זעם. שמחוני לא הבין את האילוצים המדיניים התמודים שחייבו המתנה. הוא חשב רק על בעיות לוגיסטיות. יותר מפורסמת היתה הפרדת הצנחנים למעבר המיתלה. שלא כבמקרה של שמחוני סבר דיין כי שרון לא דיווח לו רק את כל האמת על התרחשות במיתלה. ב־1965 פרסם את "יומן סיני", ובו ציין כי היה זה קרב חיוני אך מיותר. כששאלה אותו מכיתתו — כתב טבת — מדוע הוא כותב כך ופוגע ברגשותיהן של המשפחות השכולות, נימק את הפרסום בחיוותו אמת.

מעניין במיוחד, שגם מבקריו החריפים בצה"ל באותה תקופה, שע־דיין מבקשים להישאר אלמנית, הוך מי שעבד בקחיצתו כמו מורלה בר־און, סבורים כי תקלות אלה לא בהכרח היו מקריות. "דיין הוא האיש שהכניס את הרוח של קרימה לצה"ל", סיכם בר־און. "ושמחוני ושרון פירשו רוח זו בשחרור־לבך". הרמטכ"ל עצמו כתב ב"יומן סיני" כי הוא מעדיף "להיאבק בסוסים אבירים כאשר הבעיה היא איך לבלמם — מאשר לדחוק ולהאיץ בשוורים המסרבים לזוז". מבקריו טענו כי שמחוני ושרון פירשו נכונה את הרוח והמגמות ששיגר דיין לכל שורות צה"ל. הוא המזין את הצורה על עצמו ואולי לא כל כך הצטער כשהתרחשה הסכיה, שהרי בהתערבותו בכל שדה קרב והדברים שכתב נתן לגיטימציה למפקדי פקודות בתנאי שהם ממהרים לעשות כן, ולא מתמהמהים.

לדיין היו כבראה פחות תקוות מאשר לבן־גוריון ופרס. כבן־גוריון לא ראה תועלת להרבות הרג בחיילי הצבא המצרי. הוא לא קיווה ליותר מאשר לכידת הצבא המצרי. כמה מתקוות בן־גוריון ופרס נראו לו מרחיקות לכת מדי. בן־גוריון לא רצה ברצועת עזה ובאוכלוסייתה. דיין ראה חשיבות בטריטוריה הדרומית לבל תהיה בסיס לצבא המצרי שיחזור אליה. מה לעשות באוכלוסיה הפלשתינית? זה טרד את מנוחתו, סיפר בר־און. הוא אמר ליועציו לטפל בעניין ללא הרג, אך לא היה בפיו פתרון לבעיה.

כפסימיסט מקצוע היו לו חששות כבר כוח העמידה של ממשלת ישראל במערכה המדינית. הוא שלל את הנסיגה, אך כרמטכ"ל פוליטי הבין את אילוציה. כשלא שיכנע את בן־גוריון נחלץ לסייע לו להסביר את עמדתו לפיקוד הבכיר בצה"ל. עם זאת אין ספק שהנסיגה הכבידה עליו. בשליחה את היחידות המסיימות את פינוי סיני ורצועת עזה, הסביר כי נוכחותו ברגע קשה זה נועדה להמחיש כי "מפקדי צה"ל חייבים לטעום את כל בנות צה"ל, את המרות כמו את המתוקות".

ייתכן שדיין הפיק לקח במבצע סיני. בהיותו שר הביטחון ב־1967 הצטיין בטיפול באוכלוסייה הפלסתינית ביהודה, שומרון ועזה. כאילו בחן את חוסר הוראות שמקר אהנו כשנתקל בבעיה זו ב־1956. בדיעבד ייתכן שהצלחתו היתה כה גדולה, שהסתירה מרוב הישראלים את הנזק שבשליטה ארוכת־טווח בעם אחר.

כיצד באמת העריך את מבצע סיני בפרספקטיבה היסטורית? האם מקומו נגיבוש כה משקל ייחס ל"נוסחה הגואלת" ולניצוי הצבאי שעשה בתוכנית המלחמה לנחיתה של אנגליה ולהסכם המדיני שהושג עם ארצות הברית תמורת הנסיגה ולפיתוח הביטחוני והמכבר לגבי המדעי שהחל מיד לאחר מבצע סיני?

ספרו לא תיאר אותו השהבה שלמה, מנומקת, מסכמת.

להחליף אוויר
דירת נופש משלך בירושלים
החל מ־2,800 $*

קניה בבוהה – פרוייקט פעיל (ולא על הנייר), שמאחוריו משקיעים אמריקניים. אתה רוכש לך חלק בדירת נופש מפוארת בירושלים, הרשום על שמך בטאבו. והחלק — הוא תקופת השהות שקבעת. מיקום אידיאלי – בבית הכרם, ליד בנין הכנסת, במרחק נסיעה קצרה לציר ולעיר העתיקה. שרותי מלון לרשותך – החל מנקיון וכביסה וכלה במסעדות, בבריכות השחיה ומועדון הבריאות. חופשות נפלאות בירושלים – באוויר ובאווירה המיוחדים לירושלים, כל שנה, כמה פעמים בשנה – כרצונך. חופשות שמהן יהנו גם בניך, נכדיך הדורות הבאים.
חופשות גם ברחבי העולם – תוכל להמיר, כרצונך, חופשות בירושלים בחופשות בלונדון, סן־פרנציסקו ועוד 1200 יעדים בעולם.

מבצע מיוחד - לרגל חגיגת שנתינו הראשונה
קבלו שבוע חינם - בקנותכם שלושה שבועות שהות
עד ה־15.11.86

בבירור דברים נוספים:
אנגלו סקסון בע"מ
רח' הסורג 2 ירושלים
טלפון: 02-221162

ירושלים טיימשרינג
במלון מגדל הכנסת
רחוב ולפסון 4 ירושלים
טלפון: 02-531841 02-531111

*לא כולל מע"מ

טכנודע-המוזיאון הלאומי למדע, תכנון וטכנולוגיה

התערוכה "לאונרדו דה וינצ'י — מחקריו במדע וטכנולוגיה"
תסגר ב־24.10.86
לרגל העברת המוזיאון למשכן הקבע,
בבנין הטכניון ההיסטורי, בהדר חיפה,
ייסגר המוזיאון בין התאריכים
25.10.86 — 24.11.86

טכנודע

סנגון

תק
הצעה לגילאי הזהב של ת"א.
מנויי הזהב

כרטיס מנוי להצגת אחה"צ לבעלי תעודת קשיש ולגימלאים תושבי ת"א
בחצי המחיר וב־2 תשלומים

התיאטרון של תל־אביב בשיתוף עם עיריית ת"א מציעים לתושבי ת"א בעלי תעודת קשיש ולגימלאים, כרטיס מנוי לשש הצגות בחצי המחיר. זוהי הזדמנות נפלאה לשוחרי התרבות ליהנות מהצגות המחזות בהוצאה כספית קטנה, וללא הכבדה כספית.
מחיר המנוי ל־6 הצגות עם זכות למקום שמור - 40 ש"ח (במקום 90 ש"ח - מחיר 6 כרטיסים בודדים) הנחה להצגה האחרונה כל עיריית ת"א.
ההצגות מתחילות בשעה 16.30
ההצעה בתוקף עד 15/11/86 כמספר המקומות מוגבל.
להזמנת "מנוי הזהב" נא לפנות למחלקת המכירות של התיאטרון הקאמרי רח' דיזנגוף 101 תל־אביב. טל: 245211.

הקאמרי
התיאטרון של תל-אביב

או.קי. פירסום ועיתונות

התעלמות הנביאים הראשונים מחג הסוכות

מאת הרב שלמה גורן

חג המצות וחג הסוכות לשניהם מעמד שווה, ומשמעות כפולה, חקלאית ולאומית. שניהם מעוגנים בעונות המעבר של השנה. פסח — חג האביב, כאמור: "שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלקיך" (דברים ט"ז א'), וסוכות — חג האסיף, ככתוב "וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה". (שמות כ"ג ט"ז). מטרת שניהם "זכר ליציאת מצרים". בחג המצות נאמר: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך". ובסוכות כתוב "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים" (ויקרא כ"ג מ"ג).

אולם מן הנביאים הכתובים אנו למדים על כיוונים שונים שקיבלו שני רגלים אלה, בתהליך ההיסטורי של עם ישראל. בבית הראשון כמעט אין התייחסות לחג הסוכות, ואילו חג הפסח מהווה ציון־דרך לאומי, דתי והיסטורי, בתקופת יהושע בן נון, שעשה את הפסח הראשון בארץ־ישראל כשהגיע לגלגל, ככתוב: "ויעשו את הפסח בארבעה עשר יום לחודש בערב בערבות יריחו" (יהושע ה' י').

בתקופת המלכים, בימי חזקיהו המלך, מוקדש בתנ"ך פרק שלם לפסח הגדול שערך חזקיהו לכל שבטי ישראל. על אף הפירוד המתמשך והקשה שהיה בין מלכי יהודה למלכי ישראל, הצליח חזקיהו המלך לאחד את העם מסביב לחג הפסח. מלשון זו משתמע, ששבטי יהודה ובנימין, הנתונים לשלטון מלכי יהודה, חגגו את הפסח גם לפניו, אבל לא בהשתתפות שאר שבטי ישראל שהיו תחת שלטון מלכי ישראל, וירושלים לא היתה ביניהם.

אחרי חזקיהו, מוקדש בדברי הימים פרק שלם לפסח ההיסטורי שעשה יאשיהו המלך לכל ישראל. כמו שנאמר: "ויעש יאשיהו בירושלים פסח לה'. ויעשו בני ישראל הנמצאים את הפסח בעת ההיא ואת חג המצות שבעת ימים" (ד"ה ב' ל"ה י"ז). מלשון זו משתמע, שבימי יאשיהו השתתפו בעשיית הפסח כל שבטי ישראל ולא רק שבט יהודה ובנימין.

לעומת פסח, חג הסוכות לא נזכר בנביאים הראשונים כל תקופת הבית הראשון, פרט לזמן חנוכת בית המקדש של שלמה — ואז הוא נזכר בדרך־אגב בדברי הימים, בבריכה אחת עם שלושת הרגלים, בהקשר להקרבת קרבנות החג בבית המקדש.

בניגוד גמור לתופעה זו של אי־התייחסות הנביאים הראשונים לחג הסוכות — אצל הנביאים האחרונים התופעה הפוכה. זכריה הנביא מקדיש נבואה מיוחדת לחג הסוכות ואנו למדים ממנה כי לעתיד לבוא ישתלב חג הסוכות בתהליך המשיחי. הוא ייקבע כחג אוניברסלי. זה טבע יכונה על כל אומות העולם את השתתפותן בחג הסוכות בירושלים. כפי שראה זכריה בחזונו לאמור: "והיה כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות. והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים להשתחוות למלך ה' צבאות ולא עליהם יהיה. ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם תהיה המגפה אשר יגוף ה' את הגוים אשר לא יעלו לחוג את חג הסוכות" (זכריה י"ד ט"ז י"ז).

תנופה גדולה לחג הסוכות בימי עזרא

בימי עזרא ונחמיה מקבל חג הסוכות תנופה גדולה. בספר נחמיה ח' יש תיאור גדול של חג הסוכות וההכנות המפורטות שעשו בני ישראל להקים את סוכותיהם. "וימצאו כתוב בתורה אשר ציוה ה' ביד משה אשר ישבו בני ישראל בסוכות בחג בחודש השביעי. ואשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם ובירושלים לאמור צאו ההר והביאו עלי זית... לעשות סוכות ככתוב. ויצאו העם ויביאו ויעשו להם סוכות איש על גגו ובחצרות בית האלקים וברחוב שער המים וברחוב שער אפרים. ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סוכות וישבו בסוכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא. ותהי שמחה גדולה מאד".

האמור בנחמיה יכול להסביר את אשר הרגשנו, כי בתקופת השופטים ובימי הבית הראשון לא נזכר חג הסוכות בנביאים. כפי שכתוב בנחמיה "כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא".

אמנם התלמוד, במסכת ערכין (ל"ב ב') תמיה על כך ושואל: אפשר בא דוד ולא עשו סוכות, בא שלמה ולא עשו סוכות, עד שבא עזרא? התלמוד בתוך לשאלה זו שתי תשובות אליגוריות ומסובכות מאד. שתיהן מוציאות לגמרי את המקראות מידי פשטם. והתשובה הראשונה של התלמוד נמצאת גם בסדר עולם המיוחס לתנא ר' יוסי. לפי התלמוד, המקרא בספר נחמיה "כי לא עשו מימי יהושע בן נון כך" אינו מוסב כלל על אי־עשיית סוכות מימי יהושע בן נון ועד ימיו של עזרא, אלא מדבר בקדוש ארץ־ישראל למצות התלויות בארץ. גם התשובה השנייה שבתלמוד מוציאה את המקרא לגמרי מידי פשוטו. והרי כלל גדול הוא בתורה אין מקרא יוצא מידי פשוטו, כמו שמצינו במסכת שבת ס"ג א'.

אחד מגדולי הפרשנים של התנ"ך, הר' יוסף אבן יחיא, מנסה לפרש ולהסביר את האמור בנחמיה כפשוטו, בלי לשלול את מילוי מצוות סוכה מבני ישראל, בתקופת השופטים והמלכים בבית הראשון, שהן כאלף שנה בתולדות עם ישראל. הוא מסביר שבתקופות הקדומות, מי שלא היה לו גג או חצר משלו לא היה יכול לקיים מצות סוכה כראוי. אבל בימי עזרא ונחמיה הקימו סוכות ציבוריות בחצרות בית האלקים וברחובות העיר. וזה פרנס זירוזם והדבקותם במצוות סוכה. מה שאין כן בתקופת השופטים והמלכים.

מכאן עלינו להגיע למסקנה, כי בתקופת השופטים ובבית הראשון, שלא ראו עצמם משתייכים לתקופה המשיחית, חגגו ברוב עם את חג הפסח, באשר כל־כולו מכוון ליהודים בלבד, ככתוב "כל בן נכר לא יאכל בו". הפסח מושתת על העבר ועל מערכות הנסים הקשורים ביציאת מצרים. לא הבליטו איפוא את חג הסוכות, באשר הוא מיועד גם לאומות העולם לתקופה המשיחית, כפי שאנו למדים מזכריה הנביא.

על מעמדו המשיחי והאוניברסלי של חג הסוכות אנו יכולים ללמוד גם מסוגיית התלמוד והמדרשים, כמו שמצינו במסכת עבודה זרה (ג' א') ובמדרש תנחומא שופטים פ"ט. שם מדובר על ימות המשיח כאשר אומות העולם יבואו ויבקשו מאת הקדוש ברוך הוא ויאמרו רבונו של עולם תנה לנו את התורה מראש ונעשינה. יענה להם הקב"ה מצוה קלה יש לי ושמה סוכה לכו ועשו אותה. מיד כל אחד ואחד הולך ועושה סוכה בראש גגו.

במסכת בית־המקדש אנו עדים לתופעה הפוכה. יחזקאל הנביא מייעד את חנוכת הבית לעתיד לבא לחודש ניסן ולחג הפסח, ואילו חנוכת בית־המקדש של שלמה אירעה בחג הסוכות. הטעם למהפך זה הוא שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל. לכן נקבעה חנוכת בית־המקדש השלישי של יחזקאל לחודש ניסן. אבל אין בזה סתירה להכוונה העקרונית בין חג הפסח המושתת על העבר, לבין חג הסוכות המכוון לעתיד לבא, על רקע זה אפשר להבין את האמור בפסיקתא דרב כהנא, הפסקה האחרונה של סדרו: "את מוצא שלש שמחות כתובות בחג הסוכות. ואלו הן "ושמחת בחגיך", "והיית אך שמח". "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים". אבל בפסח אין את מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת". הסיבה לשמחה המשולשת של חג הסוכות — שהוא מכוון לעתיד לבא, ליום שכולו שמחה.

עיריית ירושלים
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
בל/81/897
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 (להלן החוק)
ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר דיידי קומה א' ע"י דיין יעקב הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת הקלה בגבס — גוש מגרש 17 חלקה — ברחוב של רמות בירושלים והיינה: בנית מחסן לדירות בגודל של כ־20 מ"ר לכל מחסן. את ההתנגדויות להתרת ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל במס' 23 ירושלים.
ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרדי זה בכל יום פרט ליום ו' בין השעות 14.00-12.00.
מ"מ יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הופיע:
מחקר מדעי בישראל 1986
SCIENTIFIC RESEARCH IN ISRAEL 1986
(מהדורה שביעית)
ע"י משרד המדע והפיתוח
הספר נערך בשפה האנגלית. הוא מכיל מידע בסיסי על כל המפעלים והמוסדות בישראל העוסקים במחקר ופיתוח ועל פעילותיהם בתחום זה. לראשונה, כולל ספר זה פרק המוקדש למחקר הביטחוני. כמו כן מובאת בו סקירה של ההתפתחויות העיקריות במחקר ופיתוח בישראל מאז קום המדינה. הספר מכיל 510 עמודים.
המעוניינים לרכוש את הספר יפנו אל:
מוסד ויצמן לפרסומים ת.ד. 801 ים 91007
מחיר הספר: בארץ: 37.50 ש"ח
בחו"ל: $30

מוזיאון תל אביב
סדנאות הנוער והמבוגרים
מסע הכרות בעולם האמנות
ציור, רישום, פיסול, הדפס, וידאו ועוד ועוד
לקטנים ולגדולים
כרטיס מנוי שנתי יינתן לכל משתתף
הרשמה בביתן הלנה רובינשטיין שד' תרסיט 6, טל' 299750, 287196
בימים א'־ה': 9.00 — 13.00
15.00 — 19.00
(גם בחוה"מ)
לתשומת לבכם: נסגרה ההרשמה לחלק מן הסדנאות

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

השעה קבין
ירושלים בקרבות מלחמת־העצמאות
יצחק לוי (לויצה)
תיאור מפורט ומרתק, שאינו מפסח אף לא על יום אחד של הקרבות. סיפורם של האנשים אשר לקחו חלק במערכה. הספר מהווה תרומה שאין ערוך לחשיבותה ללימוד המערכה על ירושלים.

סערה באוקטובר
אלישיב שמשי
מפקדו של גדוד הטנקיסטים "סערה" מספר את קורות הגדוד במלחמת יום הכיפורים, בלחימה שהיא מן הרצופות והאינטנסיביות שידעו גדודי השריון של צה"ל. "גדוד הטנקיסטים 'סערה' ומפקדו אלישיב שמשי ראויים שיהיו לנו למופת." — שר הבטחון יצחק רבין.

מלחמת יום הכיפורים בעיני הערבים
שמואל בר
עוד ספר בסדרת "מרכז כובד", המסופר הנערך בהרחבה את גירסת הממסד המצרי על אודות המלחמות, מול התפיסות השונות של האומרי [illegible] במצרים, סוריה, אש"ף, עיראק ולוב.
ספרי ההוצאה לאור נמכרים במרכז המכירות של ההוצאה ברח' דוד אלעזר 27, הקריה ת"א ובכל חנויות הספרים המובחרות.

مطابقة الأصل

תרבות וספרות

גרשון שקד / מאורעות, עובדות, בניין־על נפשי*

[לשאלת העלילה בסיפורת העברית משנות הארבעים ואילך]

ס. יזהר

משה שמיר

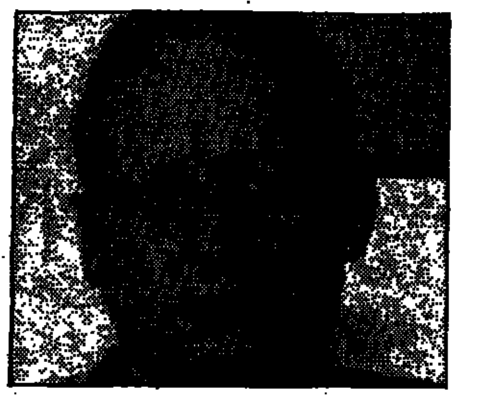
אהרן מגד

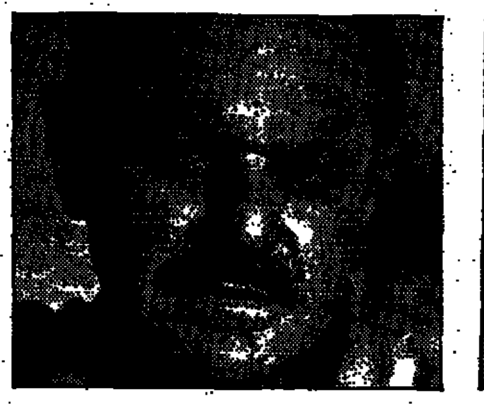
בנימין תמוז

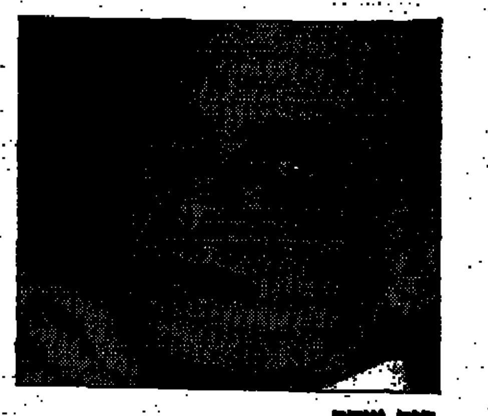
דוד שחר

יהודה עמיחי

א

אחת מן האמיתות האריסטוטאליות המקובלות היא שהמיתוס, שמתממש בכך שהוא מכבה הפראקסיס, הוא עיקרו של המבנה [הטראגדיה]. מימושו של המיתוס בעלילה אופייני לרומאן לא פחות מבפני שהוא אופייני למחזה. בשני הסוגים מממשת התקופה את "הנחות היסוד" של קיומה ברצף אירועים, שמקומו בתבנית, השאובה כביכול ממודל תשתית של התקופה, כמודלים שהם מטריפיקאציות, סטיות ולעתים ניגודים מודעים ובלתי מודעים למודל התשתית שהיוצרים מתמודדים עמו.

נורית גרץ אכן סבורה שהיתה לספרות שנות הארבעים עלילת־תשתית כל שהיא. היא הציגה אותה באמצעות תורת שלבי העלילה של הרומאן [1], המתארת כל עלילה כמעבר ממצב שנתגבר, דרך חי־פוש לתיקונו ועד לכישלון מאמץ זה או להצלחתו. גרץ סבורה, שהשבר בהרמוניה בספרות שנות הארבעים נבע מן הסתירה שבין היחיד לבין הקולקטיב, חיפוש דרך מוצא הביא לצורך לבחור בין שני הקטבים או לניסיון לשלב ביניהם. כמו כן מדגישה היא, שהדור הרבה בעלילות הרואיות, המתארות גיבורים הנמצאים בהרמוניה שלמה עם סביבתם ומתבקשים להתגבר על אויב חיצוני [2]. סכמות אלה הולמות ודאי יצירות רבות ובעיקר את יצירותיהם של שמיר, שחם, מוסנזון ואולי גם כמה מיצירותיו הראשונות של מגד. הן אינן מתארות הרבה יצירות משל יהודית הנדל, יהודה האזרחי, שלמה ניצן ומידד שיף.

יותר על כן נראה לי, שתיאור ה"מסע" של הגיבור, בנקודת־מוצא לעיון בתבניתה של העלילה, אינו פותר תמיד בבדיקת כלל יצירותיו של הדור. בעיית היחיד והקולקטיב עמדה אמנם בפני יוצרים בכל הדורות מראשית המאה ועד לשנות השמונים ובתבנית התגבשותה של הבעיה בעלילה ניתנו לסוגיה זאת תשובות שונות, אבל דומה, שהבעיות העקרוניות שניצבו בפני היוצרים של הדור הראשון היו בתחום אחר.

היטיב לנסח את תחום הבעיות שעמדו בפני בני הדור, אחד מן הסופרים שהיו בתקופה זאת דווקא בשר לייים — שלמה ניצן: "הספרות הסיפורית אמנותית רק מסתייעת בהם, במאורעות ובעובדות, ואולם עיקר ענייניה בבנין־העל הנפשי ההגותי שנוצר על־גבי ועל־ידי המאורעות. ... אם עניינה של הרפורטאז'ה הוא תיאור המאורע — הרי הספרות הסיפורית עניינה קודם כל האדם. לא המאורע כשהוא לעצמו — אלא כיצד האדם נותן בו, כיצד הוא פועל בו, מה אותו הנבער עליו." (שלמה ניצן, [3]).

דבריו של ניצן הם תערובת של מושגים אריסטו־טאליים [מאורע והאדם במאורע] ומארכסיסטיים־לוקאצ'יים [בניין־על נפשי], שבאמצעותם מנסה המספר כמבקר להתמודד עם הבעיה שהטרידה את הדור יותר מכל: כיצד להפריד בין הזיקה להוויה דוקומנטארית ועלילה צמודה למצבים היסטוריים, שיש להם מטען חוץ־ספרותי מוכר לכל נמען, לבין הבדיון.

השאלה לא היתה רחוקה מאחת מן השאלות שהציב ברנר בראשית המאה במאמר המפורסם "הז'אנר הארצישראלי ואביזריהו" לקוראיו [4]: כיצד לכתוב בארץ קטנה ועשירת־מאורעות זאת יצירות בדיוניות, כך שהקשר ביניהן לבין דמויות במציאות יהיה "מקרי בהחלט".

סוגיה אחרת, שהציב ברנר, כיצד אפשר לכתוב ספרות של הווי (ספרות המכונה לאגריה) בחברה שעדיין לא גיבשה הווי אותנטי — נפתרה. עד לשנות הארבעים כבר נתהוה אותו מעבר מלא מחברה מגובשת בגולה, שעלתה עמו בסימן הסמיוטיקה וכללי ההתנהגות של השטעטעל (וסמיוטיקה זאת קבעה עדיין גם את ערכיהם של יוצאי השטעטעל — מהרסיס ומחריביו), לחברה שעמדה בסימן הסמיוטיקה של מה שאפשר לכנות היישוב העברי של שנות הארבעים והחמישים [5]. לקבוצה זאת היו כללי התנהגות, גורמות ואפילו כללי לבוש מקובלים וכל מי שניסה לייצג קבוצה זאת באמנות כלשהי בנה את יצירתו על לשון משותפת ברורה למדי בינו לבין נמ־עניו המשוררים.

ב

לידי הארץ כבר לא היו דו־שורשיים: הם לא "נש־תלו פעמיים" ולא היו פרי תקופת דמורמים כבנין־דור "הבינוניים". הם יכלו ליצור ספרות של הווי ובהנו לעשות זאת, משום שנעצו גם בכך לצרכי הנמענים, שביקשו לזהות את חייהם ואת משמעות קיומם מתוך התמודדות עם מעין "השתקפות" של אותו הווי, שהיה קרוב ללבם.

זיקתם של היוצרים אל הווי החיים השותף היתה אמיצה מאד. התבנית העלילתית האותנטית־דוקו־מנטארית דמתה מאד לתבנית אפשרית של מסעות הגיבורים. עלילת חייו של אליק בסיפור הביוגראפי במו ידיו היא עלילת־תשתית טיפוסית. מצד אחד יש בה גילוי דוקומנטארי של השלבים הסוציולוגיים וה־סוציופסיכולוגיים של הדור ומצד אחר עלילת תשתית הרואית [אם להזדקק ללשונה של גרץ], המספרת על התעצבותו וחינוכו של הגיבור, שבגר מלכתחילה בשירות לחברה, לקראת הקורבן הגדול. המחבר נזקק אפילו לכמה הארות מטאפוריות, השאובות מן המיתוס כדי להעניק לסיפור תיעודי זה משמעות מיתולוגית. לידתו המסתורית של הגיבור (ספק אירוני ספק רציני), היחס הכמעט־מיתולוגי אל המין השני (שבויי הבת), מבחן הגבורה בבית־הספר החקלאי ובעיקר מבחן האש בליל שרונה — אלה הם שלבים בהתפתחותו של הגיבור לקראת התעלותו הסו־פית — מות הגבורה של הגיבור שהופך לאגדה בחייו. הסיפור אינו כתוב כסיפור אישי אלא כסיפור פאראדיגמאטי. הוא מבוסס אמנם על אירועים ריאליים ומצבים שאפשר לתעדם תיעוד חוץ ספרותי, אך הסגנון המרומם והתבנית המיתית מעניקים לו משמעות על־דוקומנטארית.

ההיסטוריה הפכה, כביכול, פילוסופית יותר מן הספרות, משום שהעובדתי עוצב כהכרחי ומסתבר. סי־פור תשתית טיפוסי זה הוא במידה רבה בסיס למרבית הסיפורים של הדור, שהם וריאציות על עלילת התש־תית שתוארה כאן והקרובה כלכך לעלילות התשתית המסתברות מתיאור חייהם ומותם של הצעירים, שתול־דותיהם ידועים לנו מגווילי אש ומספרי זיכרון אחרים שיוחדו לדמויות אלה או אחרות [6]. עולם הבדיון הדמיוני של מספרים אלה היה, אפוא, מוגבל למדי. הם לא נזקקו לדמיון, משום שהמציאות היתה בעיניהם עשירה מכל דמיון. למרות שמהלך העניינים היה "שגרתי", כביכול, הרי היתה זו שגרה "מופלאה". בדומה לאבות־יהם מן העלייה השלישית היו שבויים בעובדות־הווי וכתבו סיפורים שניסו ל"שקף" את ההווי, את הרוחב כחלק של הווי ואת המצבים הטיפוסיים, שנתחזו בגלל יחסי הגומלין שבין העלילה ההיסטורית והחוץ ספרותית, המרחב הנופי וההיסטורי שבו התרחשה, והאנשים שעלילה אימפרסונאלית זאת נכפתה עליהם מרצונם.

כשם שעמד חלק גדול מן המחברים במרכזו העשייה המגובשת כך העמידו גם גיבוריהם במרכזה. הם היפשו זהות בין עשייתם הספרותית [שהיתה בעצם בלתי לגי־טימית בתקופת העשייה הגדולה] לבין תפיסת ה"מרכזה" [illegible] על־תיאורה.

גיבוריו של יזהר נרתמים להתלבט בשאלת היחס שבין תשוקותיהם לפינה משלהם לבין תביעות העשייה, שהן תביעות עשה של הדור. עלילת התשתית של כל סיפוריו ושל האפוס הסיפורי הגדול שלו, "ימי צקלג", מבוססת על הלבטים שבין תשוקת היחיד הרו־מאנטית, המקבלת לעתים אופי ארוטי או חושני [כבמיטתו של היעלמות בחיק האם הגדולה של הנוף] לבין מצוות הכוחות ההיסטוריים, המצווים על הגיבור למשוך בעול העבודה שהוטלה עליו [לחזור לאספסת] ולהילחם במלחמות שנקלע לתוכן ולהיות חלק של הברית, להיות בין מי שמשגנים בגופם על המשלט בצקלג). אפילו אין הגיבור מסכים למוסר הלוחמים שבתנועות אין הוא מתמרד. הוא מתקומם בנפשו אך מעולם אינו מתמרד הלכה למעשה [השבוי, חירבת חזעה]. גיבוריו, כגיבורים של מרבית המספרים בני הדור הראשון (ובעניין זה אין מידד שיף — שמעמן צמאמרא — למשל, שונה מחבריו), הם תמיד חלק מן ה"אפוס" ההיסטורי הקולקטיבי ואין זה משנה אם המדובר בסיפורים קצרים (מוסנזון, שחם, ניצן, הנדל) נובלות (יזהר, גורי) או רומאנים ארוכים (שמיר, יזהר, ניצן, שחם, מוסנזון, מגד, שיף). אפילו הגיבורים המשניים הם חלק של הרקמה ההיסטורית. נקודות המוצא של מרבית היצירות הן הוויות היסטוריות בדו־רות מאוד המשותפות למוען ולנמען, בין שאלה הוגדרו בעזרת מסמנים היסטוריים חוץ ספרותיים ברורים: ההגנה על תל־אביב וסביבתה — שלמה ניצן, קבוצת עבודה קיבוצית בנמל חיפה — מגד, יחסים בין ההגנה לבין הפורשים — מוסנזון, סיפורי פלמ"ח וסיפורי מחתרת, עליית יהודי פולין בשנות החמשים — שחם, תרומתו של עלם תימני למאמץ המלחמתי — טביב וכו', שלבים בהתפתחות היחסים שבין יהודים לערבים מראשית המאה ועד לאחר מלחמת השחרור — שיף, מאבק הגבורה של חטיבת גבעתי — אבא קובנר, פרקים חלוציות בתקופתו של יישוב בנגב, פרקים בתולדות המאבק היהודי נגד הנאצים בפולין — סנרים, תולדות עלייתו של היטלר לשלטון בגרמניה ותגובתה של היהדות המתבוללת על אתגר זה — פרנקל, ובין שה־דברים פחות מגודרים ויותר פאראדיגמאטיים: הגנה על יישוב בתקופת המאורעות של שלהי שנות השלושים, כיבוש כפרים ערביים במלחמת השחרור, העברת שיירה לנגב הנצור — ס. יזהר, הגנה על מושבה קטנה בפני התקפות של ערבים [תחת השמש] — שמיר.

ג

הבעיה האמנותית היתה כיצד להפריד או למזג בין ייצוג דוקומנטארי של הרקע ההיסטורי לבין מימושם של גורלות אנושיים על־פי הכרח ההתגברות. הצלחתן או כישלונן של עלילות סיפוריות תלויה בפתרונה של סוגיה נכבדה זו. יש וההיסטוריה הקולקטיבית ביטלה או מוצצה פיתוח גורלם של הגיבורים הנפרדים [כך בספרם של הסברים אורמה ללא צל]. בעיה זאת נוסחה

סוכות. תחריט נחושת מתוך ספר מנהגים מאת פ.ב. קירשנר, אשבך, 1734. (מתוך לוח בתבליט עתיקים בהוצאת ו. מורגנובסקי בע"מ).

בצורה חריפה על ידי א. ראובני המתייחס ליצירתם של הסברים. "מדוע ספרי מעשה המתעסקים בטלית של סיפור איננו כובשים את הלבבות?" שואל ראובני ותשובתו היא: "לא מפני שהציורים לא עלה ישה במקום זה, מכביד עלינו הרומאן המדובר, אלא מפני שבכלל זיווג זה אינו מן השמים. תיאור דברים שעשייתם עיקרם מחייב הרצאה סדורה, היסטורית, ושלשונה ברו־רה ופשוטה. וכל המוסיף עליהם כחוניין של סיפורים גורע. ולא קשה לראות — מדוע המסמכים הסיפוריים מתעים את הקורא. מטים הם את עינינו מן העשייה המתפתחות מפרטי התפתחותה, ומשיאים אותנו אל בני אדם, אל היחסים שבין אדם לחברו, בין איש לאשה, אבל דמוים סיפוריים אלה מכזיבים". [7] ראובני ניסח כאן בעייה כללית, שאינה נוגעת, כמובן, לספרם של הסברים בלבד, אבל היתה בעייה אמנותית ודומיננטית של חלק גדול מן היוצרים ושל היצירות.

סופרים רבים ניסו להפריד בין מצבים היסטוריים, מנטאליות קולקטיבית והצגתם של גיבורים כדמויות תלויות אמנם בנסיבות אימפרסונאליות, אבל מתמוד־דות עמהן מכוח גורמים בין אנושיים ומכוח אופיין החד־פעמי. שאלה זו היא, למשל, בעיית הבעיות של הרומאן ימי צקלג, שהוא ללא ספק הרומאן החשוב ביותר של התקופה ועל התקופה. "עלילת" הרומאן היא דוקומנטארית בלבד. אין התפתחות של מערכות יחסים בין־אנושיות והתפתחותו אינה תלויה בעלייתו ונפילתו של גיבור פלוני ואלמוני או בהשגתו או אי השגתו של יעד זה או אחר על־ידי אחד הגיבורים. מב־חינת העלילה, זהו סיפור דוקומנטארי המספר על מלחמתה של כיתה או/ו מחלקה המגוננת על משלט בפני הכוחות המצריים. העלילה תלויית גורמים הנראים כחוץ־ספרותיים, למרות שאין, כמובן כל בי־טחון בכך: התקפות וחזרות ותשנות של הכוחות שכנגד על המשלט והתגוננות, התקפות הנגד והניצחון הסופי של קבוצת המגינים.

העלילה מזוקה, כביכול, מצב או שרשרת של עוב־דות היסטוריות והמחבר אינו יוצר תבנית של מערכת יחסים בין־אנושית, שיש לה פרישה, עלייה, שיא, ירי־דה ומשבר משלה. בעיה נוספת שהמחבר מתמודד עמה הוא היחס שבין המנטאליות הקולקטיבית של קבוצת הלוחמים לבין ייחודם של היחידים המרכיבים קול־קטיב זה. אינני בטוח שיזהר מצא פתרון כל שהוא לבעיה. שלשלת האירועים ההיסטורית והמנטאליות הקולקטיבית שולטות בכישה וגורלם האישי של הגיבורים הוא משני להלוטין. יזהר הפך את החוסר כמעט ליתרון. אפשר לומר, שזו תרומתו המקורית לסיפורת. זו סטייתו מן המסורת הסיפורית של הספרות המערבית. בכלל יצירותיו הוא מרחיב מאד בתיאורי המרחב ועקבי גם באמצעותם תיאורים של מערכות יח־סים אנושיות. הוא מתאר את האדם כמתח שבין כוחות היסטוריים אימפרסונאליים, הקובעים את גורלו, לבין כוחות הטבע שבתוכם הוא שוכן ובהם הוא מנסה למצוא מפלט מן ההיסטורי, למרות שזה מתרוש בתוך הגוף ואולי גם בעטיו של הגוף, שהוא לא רק גוף טבעי אלא גם גוף בעל משמעות היסטורית, שעליו נלחמים שני עמים.

מה שהפך אצל יזהר (אולי בגלל הקיצוניות שבי הצגה והפיכת החוסר לתכונה אמנותית ספציפית) למגמה אמנותית עיקרית, קיים אצל מרבית המספרים האחרים כגורם עיקרי בעיצוב יצירתם. השאלה היתה כיצד לארגן את המודלים העלילתיים, שנשאבו מן המצאי החברתי, כך שיווצר מהם מודל עצמאי ובלתי תלוי במצאי זה וכיצד תתרקמנה עלילות עצמאיות, שתעמודנה מכוח עצמן למרות זיקתן למצאי. שמיר ניסה לנתק את אורי מן הגורל ה"דוקומנטארי" הקרוב על־ידי העברתו לתחום היסטורי, המותנה גם הוא על־ידי כוחות אימפרסונאליים, אבל הפותח אפשרויות רבות ופערים רבים לדמיון האנושי ליצור מערכת יח־סים בין אנושית (בין שני האחים) שאינה תלויית מצב בלבד [מלך בשר ודם — 1954]. התלות של מוסנזון [ברומאן דרך גבר] במערכות יחסים שנקבעו על־ידי קשרים בין אנשים במודל (יחסי הגנה־פורשים, מעמדו של היחיד בקיבוץ) גורמת לכך שהיכולת שלו לשחרר את הדמויות מן התלות במאורעות העובדות וליצור בניין־על העומד מכוח עצמו נשארה מוגבלת.

כאן דרך יבוא (1950) והדרך ואני (1954) מנסה מגד להימלט מצפורני העובדות וה"מאורעות". הסי־פרים הראשונים הם סמי־דוקומנטאריים. בדרוזה האני מנסה מגד לתאר בעזרת היחסים שבינו לבינה את היח־סים שבין ארץ־ישראל הישנה והטובה לבין ארץ־ישראל החדשה והגרועה. הנושא השני מתגבר על הראשון וזה הופך למשני להלוטין לעומת הנושא הראשון. שחם ניסה להעלות קונפליקט בין־אנושי בין שני חברים במרכז הרומאן על העלייה השלישית [אבן על פי הבאר — 1957], המבקש לחשוף את שורשי השחתתה של ארץ־ישראל שלאחר תקופת המדינה במערכות־יחסים שבין העסקן לבין החלוץ בתקופות קדומות יותר.

הבעיה — כיצד להשתחרר משעבודו להווי בלא לוותר על תפקידו החברתי של הרומאן היתה, אפוא, בעיה קרדינאלית ביצירותיהם של יוצרים אלה. בניסוח אחר — הבעיה היתה איך למצוא עלילה שלא תהיה "זיקוקי" של מודל העלילה הטיפוסי בספרות החברה [יציאה למלחמה, קונפליקט עם החברה קיבוצית (שחם), גיבורים בין תושבים למהגרים, ירידתו ונפילתו של אדם שאינו עומד בנורמות של חברתו (ניצן)].

ד

התשובה לשאלה זו של מרבית היוצרים היתה חי־פוש אחרי עלילה אנטימודלית. תבניות של גורל אנושי, שאינן הולמות את הציפיות או אינן קשורות לתבנות של המודל המקובל או הצגת המודל המסורתי מזווית ראייה בלתי צפויה. כך, אולי, אפשר להבין את החיפוש אחרי העלילה ברומאן של מגד החי על המת (1965). עלילה שהיתה צריכה להתאים למודל מצופה כל שהוא, מתברר בתהליך החיפוש, שהעלילה מורכבת יותר ושונה מן המודל המצופה והמקובל. זוהי מעין דה־מיתיזציה של עלילת המודל של גיבור הדור. העלילות המתרחשות אצל חלק גדול מן הסופרים לאחר מלחמת השחרור הן מעין דה־מיתיזציה של העלילה המצופה. עלילת רחוב המדרגות (1958) מובנת אך ורק אם היא מבוססת על ציפיית הנמען, שגורלו של הלוחם המשוחרר לבית בכר יהיה שונה מן הגורל המצופה לו בחברה הישראלית החדשה. מי שניסה להעמיד יותר מכל יוצר אחר את עלילות המודל מנקודת ראות בלתי צפויה הוא יצחק בקנר. ברומאן הראשון שלו האיש משם (1967) הוא מנסה להאיר את המאבק היהודי ערבי לפני התקופת מלחמת השחרור מזווית ראייה מפתיעה של יהודי הנקלע לעיירה ערבית־מצרית בגבול המצרי־ישראלי בתקופת מלחמת השחרור, כשהוא חי במשפחה ערבית, שמסתבר אחר־כך במפנה מפתיע שאינה אלא משפחה יהודית "מחופשת" שנקלעה לעיירה ערבית בעל כורחה.

המשיעשרה, שנה מאוחר יותר הציג את ההוויה הציונית בתקופת המאנדאט מנקודת ראות בלתי צפויה ברומאן פרוזוקול (1983). זוהי עלילת מסע טיפוסית של דמות העוסקת באוטופיזציה למפעל הציוני, שבו מחפש הגיבור את עצמו את זהותו ואת האמת על חברו. בין כה וכה הוא מאיר את העלילה הדוקו־מנטארית של המפעל הציוני מזווית ראייה בלתי צפויה.

דווקא תמוז נשתנה, אם אפשר לומר כך, בכיוון הפוך: הוא החל בעיצובן של עלילות פרטיות מאד, שפרטיותן דוחקה את הנסיבות החברתיות לרקע והב־ליטה ילדים ואנשים רגישים בזווית. הוא עבר לסי־פורים בעלי אופי חברתי סמלי [תחיות שחייו], כתב טרילוגיה חברתית פיקארסקית [סיפורי אלייקום] והמ־שיך בסיפורים בעלי משמעות חברתית סמלית המצבים את ההוויה החברתית באמצעות מצבים סמליים ודמויות ארכיטיפיות [חפרים, יעקב, רקוויאם לנעמן]. רק בדר־מאן מינוטאור הוא ניסה למזג בין כל הגורמים. הוא האיר את התקופה מזווית ראייתו של גיבור בלתי צפוי, ויצר התנגשות בין הרומאנטיות הלירית של הגיבור לבין הוויית החברתית. הוא הפך את הבעיה החברתית לבעיה ספרותית ופתר אותה באורח מקורי למדי.

ה

בראשית דרכה יצרה הסיפורת מעין עלילה קבועה, שיצרה ציפיות שגרתיות אצל הנמען, מכאן ואילך ביקשו המספרים לבנות עלילות שתסתורנה ציפיות אלה. אחת הדרכים האופייניות ביותר לשינוי המודל המקובל היה הרומאן הפיקארסקי, שמגד הוא מאבותיו הראשונים בסיפורת של שנות החמשים. שמיר ניסה להשתמש בו כדי להעביר את החברה הישראלית בשבט הביקורת ברומאן יהיה הרגש החוהב (1959). המשיכו את הפיקארסקה בנימין תמוז בטרילוגיית אלייקום שלו ואורפז. דיוקן הצליין הוילוני שלו (במו־ מושיו הספרותיים) הוא דיוקנו של הפיקארו העירוני, שאינו מוצא מקומו בהוויה העירונית (מפגש רזיאל, בית לאנים אחר ועוד). מי שנזקק לדיוקנו של הפיקארו העירוני ה"אינטלקטואלי", התלוש והתרבותי, הנראה כעקור במציאות הכרתית הוא דן צלקה בפיליפ ארבס שלו (1977). סיפור פיקארסקי המנסה גם הוא להציג את ההוויה ההיסטורית מנקודת ראות בלתי צפויה.

העלילה הפיקארסקית ניפצה את עקרון העלילה הדראמאטית, שיש לה התחלה, אמצע וסוף ההולמים את ה"מיתוס" הציוני וגילתה שהמציאות המעוצבת מורכבת מרגעים רבים ומגוונים, שהקשר ביניהם אמנם מסתבר אך אינו הכרחי הצמד מראש. אפשר, אולי לומר, שעלילה פיקארסקית היא סימן מובהק להתפוררות הוויה קבועה ולשבירת ציפיות למודל חברתי קבוע כלשהו.

ברם, העלילה המסורתית נהרסה בעיקר על־ידי עלילות שכנגד, שהפכו את המיתוס על פניו ויצרו אנטי־מודל למודל המקובל. המימושים הראשונים והעקביים ביותר של העקרון שכנגד הם ספריהם של פנחס שדה החיים כמשל (1958) ושל יהודה עמיחי לא מעכשיו ולא מכאן (1963). הרומאן החיים כמשל כופר בזיקתו של הגורל האנושי למאורעות ולעובדות. למרות שהזמן ההיסטורי של הרומאן מקביל לתקופת מלחמת השחרור ולשנים שלאחריה מתובנת הרומאן על־פי עקרון אינדיבידואלי, המנותק ממודל העלילה המסורתי. החיים הם כמשל לעולמו הפנימי של הגיבור והגיבור אינו מייצג או מופעל על־ידי הכוחות האימפר־סונאליים המתבנתים את גורלם של בני הדור. הרומאן הוא מסעו של הגיבור מן הארץ לגולה, וזה אומר, בכיוון הפוך למסע שאופייני למיתוס הציוני והשיבה לארץ איננה שיבה ציונית אלא שיבה אקזיסטנציאלית, המתפרשת באמצעות מיתוס יונה. בניגוד למסעותיהם של הגיבורים של שנות הארבעים אין אלה מסעות של גיבור ההולך בשורות, אלא מסעות פנימה בבריחה מן ההיסטוריה (המאורעות והעובדות) אל המיתוס (המת־פרש כמיתוס של הנפש).

הרומאן לא מעכשיו ולא מכאן שולח שתי פנים של גיבור המפוצל לשני כיוונים, שבהם עליו להתמודד עם שתי עלילות "מקודשות" של המודל המקובל. כנוהג שבעולם אדם ישראלי אינו נוסע לגרמניה, ואם נוסע, הוא יוצא לשם כמלאך הנקמה. ביצירתו של עמיחי יוצא הגיבור לקלל ונמצא מברך. הוא משלים עם ארץ היכרותו כארץ ילדותו. הוא הופך משהו המקובל במודל כסמל היסטורי לחוויה אינדיבידואלית. הוא הדין בהיבט אחר של הדמות המפוצלת החיה את חייה בארץ־ישראל. מי שנושא את בת מעקה בפלמ"ח לאשה מצופה ממנו לחיות עמה בעושר ובאושר מכאן ואילך ועד עולם. גיבורו של עמיחי בוגד ב"ציפייה" זאת ובורח אחרי אשה זרה לא־יהודיה ועובר בכך גם על אחת ממצוות הטאבו של החברה הישראלית [illegible] בזירת י(1971). שתי העלילות המקבילות שוברות, אפוא, את הציפיות המקובלות של המודל.

שני הספרים שנדונו כאן פותחים, אפוא, פתח ליצירה חדשה שתהיה מבוססת על התמודדות עם המודל (מגד, תמוז, ברטוב, סנרים, עוז, ברנר, יהושע, אפלפלד, קניוק, אורפז, קנז) או על יציאה ממנו כחי־פוש אחרי עיקרון אינדיבידואלי משחרר (כהנא־כרמון, קנז, שחר ואחרים). עוז, למשל, נזקק לעלילות התש־תית ההיסטוריות (התפתחות האדם בקיבוץ ובמלחמות וכו') כדי לתבנות [במקום אחר, הר העצה הרעה, מנוחה נכונה ועוד] לתוכן אנטי־עלילות, שבמשמעות אחרונה אינן שונות, אולי, בתוכנן מעלילות התשתית של הדור הקודם. מכל מקום, מורשת הסטייה הגלויה את נקודות ההסתבלות ומורשת את העלילה, משום שהיא שוברת ותוליה את הציפיות, שבמחשבה שנייה אולי מתאשרות לבסוף.

ו

במרבית העלילות הסוטות מעלילת התשתית המקובלת (הגיבור יוצא למשימה וממלא אותה), חלו שינויים טכניים מעניינים: יש עלילות הממשיכות את סדר העלילה הרציף והקווי, אך משנות את היחס שבין הגורמים הדוקומנטאריים לבין גורמים אחרים.

כגון, הבריחה מעלילת הגבורה לאנטי־עלילה [בנובלה הזיפית של אורפז מסע דניאל (1969) שהוא אנטי־מסע מובהק], או משנות את משמעות המשימה, והפיכת ממשימה לאנטי־משימה או למשימה מדומה [כגון בנובלות של יהושע הרומאן שלו המאהב — 1977], ויש עלילות שבהן משתנה היחס שבין העלילה הסיבתית הקווית לבין גורמי השהייה וסטייה שונים. ההתקדמות לקראת המשימה הפכה פחות חשובה מאשר ההשתהות. הזיכרון חשוב יותר מאשר השגת היעד, המוטיבים הנסוגים מטעמים יותר מאשר המו־טיבים המקדמים.

דוגמא מובהקת ליצירות משוחת, שהזיכרון הפך בהן לגורם תבניתי עיקרי, היא סדרת הרומאנים של דוד שחר היכל הכלים השבורים (מ־1969 ואילך), הרו־מאנים של קניוק (אדם בן כלב, סוס עץ, היהודי האחרון) והרומאן של שבתאי (זיכרון דברים). שינויים מעין אלה אינם אופייניים לסיפורת החדשה בלבד אלא לכמה וכמה יצירות של יוצרים שהחלו בדרכם הספרו־תית בשנות הארבעים.

מה שהתפתח בסיפורת במשך שנות הששים והשבעים הוא השימוש בטכניקה של "דמות המספר". מנותק לדבר, אולי, על "התפתחות" טכנית בתהליך ספרותי, שהחל ביצירתו של ס. יזהר, המבוססת על טכניקה של זרם תודעה העוקב אחרי פרטי המרחב ותי־גובותיו של המתבונן בו. זאת ועוד: אחת מיצירותיו הראשונות של שמיר, תחת השמש (1950) עשויה במתכונת טכניקת זווית הראייה המתחלפת. העלילה מוארת מזווית ראייה משתנות. אולם דווקא טכניקת "דמות המספר" נעשתה מורכבת ומגוונת יותר בשנות הששים והשבעים. נגן שחם שהחל בטכניקות פשוטות למדי בוקק, ברומאן בגוף ראשון רבים (1968) לטכניקות של זווית ראייה משתנות, בשכל גיבור מרכז בגוף שנה [או מאור מגוף שונה], הגוף ברטוב שכלל את טכניקת דמות המספר עד שהוא מסוגל בתבוסתו (1975) להאיר דמות רב־זוויתית ודו־שכבתית ולתאר מספר, המספר סיפור על סיפור שלא נכתב כרו־מאן באמצעו הרומאן (1984). מגד ניסה טכניקות מור־כבות של דמות המספר בצורת יומן רב־זוויתי בנובלה מחברות אביתר (1973). הסברים עברו מטכניקות של סמכות כל־יודעת ברומאנים הריאליסטיים שלהם לטכ־ניקות מורכבות מאוד של זווית הראייה ברומאנים האחרונים שלהם.

המספרים החדשים עברו גם הם יותר ויותר לטכניקות של זווית הראייה או מונולוגים של גיבורים (יהושע, עוז), שכללו טכניקות אפיסטולריות ויומניות (עוז, ברנר, אלמוג, קניוק), כגו תבניות מורכבות של טריפטיכונים. שני סיפורים שונים מאירים זה את זה המתייחסים זה לזה (כהנא־כרמון) ויצרו את הרומאן בסיפורים [בקנר ארץ רחוקה (1981)] וזרם תודעה בסמ־כות כל יודעת (יעקב שבתאי, זיכרון דברים (1977)). מסתבר, אפוא, שהסיפורת העברית השתכללה בטכ־ניקות התבנות שלה, ואין לך סופר מסופרי שנות הארבעים שלא חלו אצלו התפתחויות בטכניקת העיצוב של גורמים שונים של התבנית.

ז

המתח שבין מאורעות, עובדות ובניין־העל עדיין פועל בסיפורת העברית של הדור האחרון. בשנות הארבעים היא הביאה בפני קוראיה את המתחים החב־רתיים שמיצתה מן המודל החוץ־ספרותי או התייחסה אליו בפישיין באמצעות תיאורים דוקומנטאריים של היחסים שבין האדם לבין המאורעות והעובדות. משנות הששים ואילך נטתה לתאר גורלות אנושיים ולרמוז בעזרת רמזים לטכסט סמוי על משמעויות חברתיות נסתרות של הטכסט הגלוי, שתיאר מערכת יחסים בין־אנושית מגודרת למדי (הדוגמאות הבולטות בבידיון זה הם יהושע, עוז ותמוז).

למרות שהסיפורת נאבקה על הנפש הפרטית הוזז בעיות הכלל והנכו ולעתים גם תנקו אותה. השחרור מעלילת־התשתית של המודל החברתי השליט לא היה במידה רבה אלא אשליה. גם המרד נגד המודל עדיין בוקק לשניים: למורד עצמו ולכוח שכנגד, שהמאבק נגדו הוא סימן מובהק לחירות מדומה ודבקות אמתית. מה שמסתבר מעיון מדוקדק בסיפורת של שנות השבעים והשמונים שהבינאריות — עלילה פרטית לעומת חברתית, בדיון ופנטאסיה לעומת דוקומנטא־ריות היא מדומה, אם מנסים להעמיד אותה כבינאריות המפרידה בין קבוצות דורות. הסיפורת יצאה מבאמבות גדולה לדוקומנטארי. העלילה הפרטית היתה סינקדוכה (פרט המייצג את הכלל) של העלילה הכללית. בהמשך נעשה ניסיון להפריד בין עלילתם של הגיבורים לבין המציאות שבתוכה הם פעלו. הם פעלו במציאות אך עלילתם לא שיקפה את "עלילת" המציאות. ההוויה בסוריים של קורן, אחרי החגים של קנז ויורה בעמק אילון של כהנא־כרמון הם ניסיונות לדחוק את הרקע לרקע, אבל דווקא כמה מן המספרים הבולטים יהושע, עוז, ברנר, אפלפלד, אורפז וקניוק (וכן אצל גרוסמן שהוא בן דור צעיר יותר) חזרו והפכו את עלילות גיבוריהם לסינקדוכות או למטאפורות (סמליות) להוויה החברתית, שבתוכה אין הגיבורים רק פועלים, אלא אותה הם גם מייצגים. המתח שבין מאורעות, עובדות ובניין־העל הנפשי הולך ונמשך בסיפורת העברית. אין מתחים אלה נפתרים במשמעות ואין הביקורת יכולה לפתור אותם בחלוקה דורית חלקה, חדה ופשוטה. הסי־פורת העברית הנאבקת על בדיון שיוכל להתמודד עם המציאות עדיין נאבקת על נפשה.

* פרק מתוך הספר הסיפורת העברית 1880—1980, חלק ב' (המהדורה בין שתי מלחמות. מבוא [illegible]) [illegible]

הערות

1) נ. גרץ, חירבת חיזעה והבוקר שלמחרת, ת"א, 1983, עמ' 70—75.
2) שם, שם.
3) ש. ניצן, בין סיפור לרפורטאז'ה (לבעיית ספרותנו כיום), "משמר", 30.6.1949 עמ' 3. והשווה: מ. שמיר, הקץ לרפורטאז'ה ותחי הביקורת, שם 3.2.1949 עמ' 4.
4) ג. שקד, הסיפורת העברית 1880—1980, כרך שני, ת"א, 1983, פרק שביעי, עמ' 33—36.
5) ג. שקד, חילופי מרכזים בקהילות הספרות העברית החדשה — צפנים ומהלכים, "מחקרי ירושלים בספרות עברית", ה', תשמ"ד, עמ' 153—167.
6) ג. שקד, מבוא "לחיים על קו הקץ" (אנתולוגיה לסי־פורת ישראלית), (בעריכת ג. שקד וי. גולן), ת"א, 1982, עמ' 11—14.
7) א. ראובני, אינו מינו (על אדמה ללא צל), מאת יונת ואלכסנדר סנד, ת"א, תש"א, "מוזנים" [בביקורת הספרות], ג, תשי"ב, עמ' 87.

מאיה בז'רנו/שני שירים

בפנים ובחוץ

מבחיר כל נוה, יפה וחמד נחת
נע פרגן קליל צפור צעיר זוהר
חמור בקרה סגולי מבלבל המבהיק
ליד ממש בהק החפש —
שני הורים רחים באמר
מרבבים ועליזים
בחוץ.

שם

לכל ילד שמו שם — שלם גדול
כמו בגן הבוטני ובגן הזאולוגי
כשנבנים לחיים צריך שלם
גדר מסמנת של גבולות אני
ובזמן האפל שבין היותה לעולם עד
לנעיצת השם על לוח הלב או המצבה.
ובזמן האפל הזה גובים למקומם
מחסר התאמה ומכאב ההתרצה,
כי כל שם הוא בר על תנועת החפש
האינכבולית המקורית

אילן ברשם

נלקח במערה

אבי, רבי וסוסי, נלקח ממני במערה,
לא נזהרתי בו ונתתי אותו מידי אלהים.
הנורא של השכינה על סמור נמותי
במשחקים
עם ילדים אחרים שבמשחקים רק משחקים,
והוא הלך למלחמה ולא שב.

העורך: אברהם רמון

נורית זרחי / שיר

האם כל הנשים רוצות להשמע כה כמוני
כדי להפטר מן המשא הבלתי אפשרי
ריסיך מרפרפים על פני כאלו תפסתי בכפי פרפר
אתה כוכב עקוד על לבי
מתחת לעורך מתבהבים אורות
לכן הוא חם למעני
כאבני זכוכית מול אור בהלתי

שפתותינו מדבשות כמו הבורים יותר פראיות ועוקצניות
מאלו של המדבריות

מה אעשה ובשבילי אתה סוס אכזר,
אקרא לך רמחי קר הבטן
אני יודעת דווקא עכשו הייתי צריכה לחבר לעצמי
אבל געגועי מקיפים אותי איור בודד
כאלו הייתי בדל אזן

כמו שאלהים נתן את הצבעים הזהים לפרחים לסלמנדרות
את נמרות האבנים על גב צבאים ואילות
מסכן לגביה לחדל מצבעיה
כך מתוך הבדידות הרחוקה של התפארות האני
אני שרה לך לחבר את שפתי
ואיני יכולה לחדל.

תרבות וספרות

מרדכי גלדמן / ביוני מימזיס וסוגי סדר

(הערה אסתטית)

קריאה חוזרת בספרו של אאורבאך "מימזיס", עוררה בי מחשבות על האמנות המודרנית בספרות ובציור, שייתכן כי יש בהן כדי להוסיף מעט להבנת אמנות זו, שהטילה סערה גדולה ומבלבלת במושגים האסתטיים ובקריטריוני ההערכה, סערה אשר טרם שככה ואשר בשדה שבו התחוללה טרם נראה שביל סלול.

אם נקבל כנקודת-מוצא את החלוקה המקובלת על השכל הישר בין המציאות הפנימית למציאות החיצונית, הרי המימזיס — החיקוי היצוגי — של אמנות המאה ה-20, התרכז הן כלפי המציאות החיצונית הן כלפי המציאות הפנימית. מכאן, שהבידור מועיל לצורכי הבנה והערכה, נעשה בידור בין יצירות מימטיות ליצירות שאינן מימטיות, ובין יצירות שאיכותן המימטית מורכבת ומדויקת ליצירות שאיכותן המימטית ירודה והן מייצגות אך מעט מן המציאות הפנימית או החיצונית, או עושות זאת כבר-דעת מצומצמת. יצירות שאינן מימטיות עשויות להשיג רמה טובה כיצירות דקוראטיביות (בציור) או כיצירות "לשוניות". יצירות לשוניות הן יצירות שעניינן אפשרויות הביטוי — בספרות, בציור ובעצם אף במוסיקה. בכל יצירה "לשונית" קיים צד מימטי הנובע מעצם הגדרת לשון כמערכת המייצגת משהו. אך האיכות המימטית עשויה להצטמצם ביצירה לשונית לדרגת המימטיות של המתמטיקה או של קשקושו הקולי של הכפרני.

ייתכן שתהיה זאת הכללה מועילה וסבירה, אם נאמר כי המציאות אשר יוצגה בספרויות הקדומות היתה בעיקרה דגמית: היא תיארה עולם של אלים וגיבורים מיתולוגיים ודתיים שהם מעין "דגמי-על" קבועים-כמעט לקיום ולאנשי היומיומי החולף, וכך — גם באמנות הפלאסטית הקדומה — הצייר והמפסל היה פנתאון של סימטריות רבות יופי ו/או של כוחות נעלים שייצגו את האפשרויות האנושיות הגדולות מאלה של היומיום השוחק. המציאות המיוצגת באמנות הקדומה היתה קולקטיווית וארכיטיפאלית ובמידה רבה גם "מציאות אפשרית" כלומר פאנטאסטית, הוויה כדבר אפשרות קיומית נעלה ונשאפת. אך כיווני התפתחותו של המימזיס האמנותי מראשית האמנות עד ימינו היו אינטגראטיביים כתהליכי התפתחות של מודעות אישית: הם הוסיפו לעולם הדגמים המיתיים, שהוסט כיום בעיקר לספרות המדע הבדיוני ולציור הפאנטאסטי-סוריאליסטי, את מציאותו הפנימית של היחיד ואת הקאוזאליות הסוציולוגיות והתרבותיות-פרסונאליות שבהן הוא שבוי.

האמנות החדישה פיתחה לשון לייצוגה של המציאות הפנימית הרחבה, האינסופית כמעט, של היחיד השוויוני. תבניותיהן של יצירות ספרות וציור נתגמשו עד מאוד והן התקרבו לצורותיהם של זרמי תודעה המתרחשים בין אדם לעצמו, ששוררת בהם מעין "דמוקראטיה", המקנה לכל חומר נפשי ולכל מושא בעולם החיצוני זכות שווינית להפוך לנושא רלוואנטי ומשמעותי. כך אפשר לכתוב כעת על הירהורים הנובעים מעוגית מדלן, על הליכות בית הכיסא, על תשוקתו של קשיש לקטינה, על חלומות יופי ותשוקה של אסיר הומוסכסואלי וכו'. "דמוקראטיית הנושאים" השתררה גם בציור ובפיסול ובתוצאה מכך אנו רואים במוזיאונים גם ציורי מגלות, המכוערים, זונות, אסלות ואזורי שיכונים הנראים כמותם ראויים. "דמוקראטיית הנושאים" כאפשרות לא רק ייצוג נאמן של זרם המציאות הפנימית אלא גם ייצוג נאות למציאות הסוציולוגית והאינדיווידואלית.

שינוי אחר בלשון האמנות התרחש בעקבות תגליותיהם של פרויד, יונג וממשיכיהם באשר למציאות החלום ולמשמעותם של סמלים. הספרות התעשרה בר-צפי אירועים בעלי אופי חלומי (סוריאליסטי), בסמלים סובייקטיוויים, בסמלים קולקטיוויים ובסמלים ארכיטיפאליים. גם בציור אנו עדים לפלישתו של החלומי והסמלי במימדים רחבים מאוד, כפי שניתן לראות ביצירותיהם של הגדולים בציירי המאה, בפיקאסו ובדאלי, ואצל רבים אחרים טובים וגרועים. מראשית המאה עד ימינו-ממש פיתחה האמנות הפלאסטית את שפתה במרץ חלוצי שלא היה כמותו. ניסוחו המפורסם של סזאן, כי ראש המרוגה הוא כראש הבצל בישר הקירה קפדנית ומהפכה גדולה באמצעי הציור, שהביאו לשינוי מהותי-קלכות של אורחות הייצוג הציורי. הסימבוליסטים, הקוביסטים, הדאדאיסטים, הפוטוריסטים, ציירי המופשט האחרים, הם בראש וראשונה חושבים בלשון הציור שהתאימו את המדיום לצרכים מימטיים-רפרזאנטוויים חדשים, שנבעו מהתמורות הגדולות במבנה החברה המערבית, תמורות שנבעו מן הדמוקראטיזאציה, מהפכת התעשייה וקדמת המדע המואצת.

בעיני, שיאה של התמורה בלשון הציור היה פיתוחו של מעין כתב-יד אישי, הניתן לפענוח באינטואיציות גראפולוגיות. כתב-יד זה שואב את משמעותו מן האופי הקליגרפי-ייצוגי של כתמים, קווים, צבעים וצלליות. השפה הגראפולוגית הזאת אפשרה את התגמשותם של ביטויים דקים שבדקים להוויות נפשיות ספציפיות וסובייקטיוויות. באמצעות לשון זו, בצירוף עם הישגים לשוניים אחרים — נוצרה אפשרות ביטוי חדשה, שלא היתה כדוגמתה, לעולמות פרטיים אידיספר, לזרם התנודות העזות והעדינות במצב הרגשי המנטאלי.

אבל אמנות המאה לא הסתפקה בהרחבת המימזיס לעבר האזורים הפרסונאליים של המציאות הפנימית ולעבר מרחבי המציאות החברתית-ציוויליזאטורית, אלא פיתחה כנודמה מבע, שיש בו משום תערובת של המציאות הפנימית והחיצונית, הנובע מתוך מעין הלל הרדפנים כפי שקרא לו רילקה. תערובת זאת מבריעה את הדויתור של היוצר בעולם, את משמעותה של היישות התרבותית-ציוויליזאטורית לגבי חיי נפשו ואת זיקתו לעצמי המציאות. דוגמאות ספרותיות מובהקות וגדולות לתערובת בין המציאות הפנימית והחיצונית האופייניות לאמנות המאה ה-20 הן היצירות, הכתובות במבנן זרם-התודעה של פרוסט וג'ויס וסיפוריו והבי-הדיעה של קפקא, הנראים כמתארים מציאות חיצונית (תלאות האורח הועיד בממלכות טוטאליטאריות ביורוקראטיות), אך הם מתארים סימבוליסטית גם את מבנו הנפשי של הכותב והוותים, בנוסף, מעין פאראדיגמה רחבה לקיום האנושי המוכלל. בציור, ניתן לראות כבר בראשית המאה יצירות המערבות בתוקה מציאות פנימית עם מציאות חיצונית אצל הסימבוליסטים, הסוריאליסטים והאקספרסיוניסטים. בסופו של דבר, איש אינו רואה עוד פעולה אמנותית במיוחד בהעתקתו המדויקת המיומנת של עץ לדוך, הנורמה האמנותית היא להעתיק את העץ כפי משמעותו ההוויתית למצייר, דבר שיש בו כדי לשקף כרבומן את תבנית העץ ואת תבניתו של המצייר. המשורר והצייר נתבעים להתבטא במבע שהוא אובייקטיווי וסובייקטיווי כאחת. להערכתי, התערובת האמנותית של מציאות פנימית וחיצונית נועדה ראש וראשונה ליצור, לייצג ולחשוף את משמעות זרם ההוויה לגבי כל יחיד ויחיד, דבר שניתן לנסחו גם כמאמץ להשגת אותנטיות.

העירוב האמנותי בין המציאות הפנימית והחיצונית הוא, אפוא, אמצעי לדיפרנציאציה ואינדיווידואציה אם לנקוט את סגנונו של יונג. גם מטורפים למיניהם מערבים בין מציאותם הפנימית למציאות החיצונית, האובייקטיווית. אך התערובת המטורפת היא דיסוציאטיווית, היא נועדה להקהות את ההתמצאות של הסד-כסוי הן במציאות החיצונית והן במציאות הפנימית כדי להמעיט מודעות. לעומת זאת, התערובת בין המציאות הפנימית למציאות החיצונית המתבטאת אצל האמן, היא תערובת המושגת באורח אותנטי ומדויק הן את המציאות הפנימית והן את המציאות החיצונית ואת הזיקות בין הנפש לעצמי-המציאות ואת היחס בין הסובייקטיווי לאובייקטיווי.

לבסוף, [illegible] המאה ה-20 באמצעות כיווני המימזיס, אני מבקש להוסיף לאסיניה מתוך [illegible] קאנט, גדול הפילוסופים הגרמניים, אשר הרגיש את התפיסה המייחדת את האובייקטיווי הזיפים כבך, שמרכיביהם מתואמים זה עם זה באורח משמעותי — באורח המצביע על התייחסות לאיזו תכלית באורח תואם, אף שתכלית זאת אינה סיפוקו של דחף גופני מידי כלשהו או מילוי תביעה מוסרית קאטגורית. גוף נעשה לגוף יפה מתוף הטבעי, כאשר הצייר מארגן פיסת-גוף באורח המוסיף לה סדר פנימי, אחדות ותואם, העושים אותה לירודה, לקלָם, אחי, הגוף נעשה ליפה, ליפה יותר. גוף האדם נעשה יפה במיוחד כאשר עיצובו מצביע על תואם רב בין חלקיו, כאשר נראה כאילו כוונה ברורה קבעה את צורתו של כל איבר ואת היחס בין האיברים. כאשר אנו חשים באורח אינטואיטיווי תחשיבי את הסדר המארגן שהוטמע על-ידי הצייר בציורו אנו חווים את הגוף או העצם כיפים. ניתן לנסח את דבריו של קאנט גם באורח: כאשר צייר מעצב עצם אסתטי הוא עושה אותו לעצם רווי-משמעות והנענע למשמעות או לסדר-מעין-רווי-משמעות הוא הקובע את חוויית היפה שלנו. כאשר עצמי העולם נגאלים מסתמיותם והם מתגלים כרוויי-משמעות, שאותה אנו חשים באורח אינטואיטיווי, אנו חווים יופי. והוא הדין באשר ליצירות ספרות. יצירה ספרותית מעניקה תבנית להוויה שאותה היא מביעה ולמבע עצמו. יצירת ספרות מארגנת בתוכה את הלשון ומהווה סדר מפרש ומארגן לאירועי המציאות הפנימית והחיצונית, המתוארים בה.

העיצוב האסתטי של המאות שקדמו למאתנו נועד, אפוא, לגאול את העולם מסתמיותו ומקריותו. העיצוב האסתטי כתאוריות פילוסופיות ודתיות נועד להעניק לעולם משמעות על-ידי הטמעת סדר או על-ידי חשיפת סדר אינהרנטי. וקאנט מרגיש כי בחשיבת המדע הסדר הנחשף, הסדר הנראה כגילוי מדעי, הוא תמיד גם סדר מומצא — הוא סדר שהוטמע בעולם הטבע על-ידי מנגנוני התפיסה החושית האפריוריים שלנו, על-ידי מנגנוני הפירוש והארגון האוטומאטיים שלנו. העולם הנתפס כמערכת מאורגנת יחסית הוא עולם שאורגן מתוך תוהו ובוהו של אפשרויות ומתוך זרם אירועים העשוי להיות מקרי לחלוטין ונטול צורה.

כך הצביע קאנט על רמיזן הסדר המדעי לסדר היוצר את החוויה האסתטית. במדע כמו באמנות אנו חושפים ומטמיעים סדר. מטמיעים וחושפים סדר. באורח סימולטאני.

הסדר שאליו שאפה האמנות של המאות שקדמו למאה ה-20, הסדר המוטמע של אמנות זאת, היה בעיקרו סדר מגובש למדי, הנוטה אל ההרמוני, סדר שהוא מגובש יותר מן הסדר הנחווה באורח "טבעי" יומיומי. הסדר האמנותי צעד במקביל לאמונתם של מדענים, כי ניתן להגיע לקוסמולוגיה או לתאוריה כללית, מתן יתבדר כי חוקים אלוהיים, תבניים וטובים מנהלים את כל היישים. גם בקוסמולוגיה האריסטוטאלית וגם בתשתית הסדר הניוטונית, האל הוא שלמות תבנית המקיימת המפעילה את העולם. אבל אמנות המאה ה-20, במקביל לתמורות מדעיות וחברתיות, הבליטה את האינדיווידואלי, את הסובייקטיווי ואת המקרי על-פני החוקה הכללית המשותפת; ההלל הפנימי שבחשק, במקביל למסעות להלל החיצון, והגלה במערכת מורכבת וספציפית מאוד.

תורת היחסות הפכה את היקום מאחד הומוגני בעל חוקה אחידה למערכת אשר למרכיביה יש מעין "טבעים מקומיים" והמוחלט היחיד שלה הוא מהירות האור. פיסיקאים אחרים גילו את המקרי והכאוטי אשר בסדרי היקום. ואילו הפסיכולוגיה הצביעה על כך שלמרות העלייה הגלולה בתקשורת האנושית, הנובעת משכלול אמצעי התקשורת, מתפוצת הידע והדמוקראטית ומן המידע הסידור הלוגי של תחומי חשיבה נרחבים, למרות כל זה — רובצים להם בין אדם למשנהו תהומות בלתי ניתנים לגישה, הנובעים ממגבלות הלשון ומכך שחלק האני ההכרתי הוא רק אפס קצהו של אני המעמקים. במקביל להבנות המדעיות הללו יצרה אמנות המאה אידיאל סדר חדש — סדר שהוא גם נעלה מן הסדר הנתפס ביומיומי וגם נחות ממנו, סדר האחוז בכאוס הפנימי והחיצוני, סדר הנוגע בתוהו, במשתנה לעד, במקרי ובמותר — בכל אותן תופעות אשר המקר מן הסדר שקבעה ההכרה כימוי העולם האנושי. זהו סדר גמיש, נטול מוחלטים, המאפשר את זרימתו החופשית של התהליך המנטאלי יוצר הסך-רעויות. ומכאן, שסדר זה הוא בראש וראשונה סדר לא-נרקיסיסטי, הבורח מאידיאליזציות אל עבר האותנטי. איננו מתכוונים להתחוות למה שאיננו, איננו ממציאים לנו ודאויות גאולות ואשליות. אנו מצביעים בעד הספק ובעד היות הכרעה, הנובעת מתוקתו הפרטית של כל יחיד — תוקה שאצל רבים היא סמויה עדיין כאותם כוכבים רחוקים, המגמיעים להוליות מארץ. יוצא אפוא, שהסדר האמנותי, שבו אנו דנים, אינו רק אובייקטיווי עליפי כמיתתו למרות נטייתו אל הסובייקטיווי אלא גם אתו.

היפה של אמנות ימינו התרחק לעתים, לכאורה, מן המוסרי. המשוררים המקוללים בודלר, רמבו וורלן ולאנה הן אלה שפרצו, לכאורה, בראשונות את האחדות בין היפה והמוסרי. יצירותיהם מבליטות את צד היופי שבתשוקות בלתי מוסריות והרסניות ואת הקול האותנטי. אך קולם האותנטי הוא שביטר אתיקה חדשה ואחדות חדשה בין היפה והמוסרי. יצירתם היתה מעשה של שבירת מתכונות בדרך להבנה חדשה של האדם, מתוך אותה שאיפה שיצרה את ההבנות המודרניות של פסיכולוגית המעמקים. בסופו של דבר, כך [illegible] נתון. אם לעשות כמו פאראפראזה על כותרת ספרו של א' נוימן "פסיכולוגיית מעמקים ומוסר חדש" אפשר לסכם ולומר, שהסדר המדעי והסדר האסתטי מכתיבים לנו סדר מוסרי חדש הולם.

דליה מגנט

איש נושם כמו ילד

שעה של חסד,
איש נושם כמו ילד.
מלב נשל המשאלה נשאלת.

לאט לאט, מתוך השקט
מגליד הכאב כמו צלקת.
הגוף מתחיל לשבות,
רק העור זוכר.
גם זה כאב, אבל סוג אחר.

כמה לראות, אולי אתה יכול,
ביקר העצב בנגיעות מבחוץ
פתוח בין פנות החדר.
כן, אני יודעת, זה מבחוץ —
מה שכאב אתמול
כואב היום פחות.

שעה של חסד,
[illegible]
שעות כאלה.

מכתב לעורך

האמנם נתנחם ברעות?

ומה? — באין טובות נתנחם ברעות. נבדוק לכל אלה בשתי אצבעות.
ת. לנסקי/זה הילל התריף

מאמרו של מ. דנגר, "לנסקי — אוצר גדול/לקראת מהדורה של שירי לנסקי" ("הארץ", 19.9.86), התמיה אותי ביותר. אף שאין קל מהודות עם כוונותיו הטובות של מאמר שתוכו רצוף אהבה למשורר ולשירתו, הרי למרבה הצער, גם אם כוונותיו רצויות, הצעותיו האופרטיוויות אינן רצויות. יתר-על-כן, אם הצעותיו תקיפנה הלכה למעשה, תיבנה התוצאה לאור עוד מהדורת-כישל, בת האחות לנפלי-הדפוס השמודים עמנו כבר על המדף. משום כך דחוף להתריע על הדבר לבל יתבצע.

על רשימת הביקורת ניתן להשיג מכיוונים שונים, הנם שבסופו של עניין עשויות ההשגות להיפגש: ראשית ניתן לתקוף את הרשימה על שיש בה נבטנות כראש ל"ויתור על הטובות" השניות על שהיא מתנדבת להמליץ על "ההתנחמות ברעות", והשור עליו שבהתנחמות כזו תצבתנה גם דעות תרשות. ב"ויתור על הטובות" כוונתי להשלמה מלכתחילה עם היות הצעתו-לאור של מהדורה סללה ומדויקת של הבלטריסטיקה של לנסקי, אשר בה סוף סוף "יראו אור (מי יודע מתי...) כל שירי לנסקי (ואשר בה) יהיה מרום להביא שינויי נוסחאות של המחברת, עד כמה שניתן להיות בטוחים בה, בסוף הספר" (פיגור האותיות שלי, א. ביק) בהשגה על "התנחמות ברעות" כוונתי לכך שהמהדורה החליפית, שעקרונות עריכתה הותוו על-ידי מ. דנגר, לא תהא שונה באופן מהותי מקודמותיה וסופה שתכפפה בבקיבון הפרטי שלה, את כל הליקויים העקרוניים שבהן, כיוון שלא יהיה בה הילוף של עיקרון בעייתי אחד בעיקרון אחר, בעייתי פחות, אלא שיק החלפה של מבצע במבצע (עורך בעורך). משתמע מכך שגם הפעם שיקולי העריכה הקונקרטיים ("המקומיים") לא יהיו פתוחים לביקורת, כיוון שהנוסח האותנטי והלוגאנטי לצורך ההשוואה "קרי המהבית" לא יהא בהישג ידו של הקורא. את הנוסחאות שייפסלו על-ידי העורך האחראי, ואשר ייבנו שוב בכספת "המרכז לחקר יהדות מזרח אירופה", יצטרך לגלות מחדש, כדור הבא, איזה הסטודנטיקשן.

כל משך הקריאה ב"לנסקי-אוצר גדול", לא יכולתי להשתחרר מן התחושה שאני [illegible] כמו גם את הכמיהה העזה לאיזה פתרון אבסד אחד, מכחיס קושי או אי-בעיתות פסיכולוגיים שבגילוי רשו לגויות שונות בכתיבתו של משורר אהוב ואי-נכונות להשלים עם מציאות, שבה המשוואה האידיאלית "האותנטי הוא הטוב הוא היפה" כלל אינה מתקיימת. בשל אי-נחות זו ומציאות היותר אסתטי בגירסאות רפוס באחן הכותה מתקוה שבפני העורכים עמדה, בוודאי, נוסחאות אחרות. אף שאיש אינו יכול למסול על הקף אפשרות כזו, הבאתה של דוגמה אחת בלבד על-ידי דנגר ("עניין לשעת טלטול (מהורה)") אינה מקרית כלל ועיקר. עניין ולדוגמה התייחסתי כבר בהערה במאמרי ב"מחקרי ירושלים לספרות עברית", תשמ"ז: דנגר אינו יכול להביא מתוך כתב-היד הופר מבבבע של דוגמאות שיש בהן שוני, מפני שהללו בסלות ביותר בשסים בבלל הגירסאות. לא אבל להפליג כאן בעניינים בהם דנתי בהרחבה במאמר הנ"ל, אך אומר רק זאת: אם יבדוק הכותה, לצד נוסח הכתב גם בר-סות מי היו הכתובים לפני שהועברו למבנן "גנזים", אם ישווה נוסחאות אלה לדפוסים הראשונים, יגיע למסקנה שאותם כתבי יד, שהועברו סמוך לכתיבתם לידי עורכי ולמרח, הועתקו נאמנה לכתבי-העת שלהם. ואילו הכתובים שהיו בידי קריב ופיכמן עברו שינויים ושיבוצים והשינויים שבעקבו בסדרים "החדשים", אלה שנתגלו לראשונה במחברות והקבים בהעתקה מכבה לדפוסי "מעבר נהר הלוי" (1960), הם, כמובן, מעשי ידיהם של גודרי הנסקיקרים.

מכל זה יוצא, שסוכת המהדורה החדשה שהיא תיבנה על בסיס עיקרון כולל (ולא הטלא מורש בפתרונות מקביים, בלתי-מבוקרים, של עורך כלשהו. יש לתת עדיפות לשיקול האותנטיות על שיקול האסתטיות, ומכאן שהספר חייב להסתמך על המחברות המפורסמות. את השונה ניתן להשלים בסוף הספר, בהערות שיטתיות-ברוסה, שבאמצעותן ניתן יהא לצאת ידי חובת כל "הנוסחאות היפות" של הדפוסים. נראה לי כי בשנת 1986, כארבעים וחמש שנה לאחר התקנתה של המחברות בידי המשורר, לא יהא זה מקום לצפות שלושים הקורא העומד סוף סוף במהדורה שאינה פשרנית או פושרת. לא בשכים היא, הן מבחינת ההיקף והן מבחינת האיכות. מבחינת ההיקף, נדמה לי, די בתוספת של לא יותר מכ-25-30 עמודים, על מה שבמהדורה הנוכחית, כדי להשלים את החסר: בין יצירות שלא פורסמו הן שפורסמו ולא הובאו בקובץ האחרון ואם מלים יצירת-סקור בלבד, והרי זה, מגילה, היקף התקרובות לקובץ שעקב, ויהא מה שיהא לכשעצמו, הוא אך משני בחשיבותו ביחס לקורפוס המקורי. לספר יש לצרף נספח השוואת גירסאות בצורת הערות (נוסח מקביל שלם לא יהא דרוש אלא במקרה אחד או שניים, אם בכלל). אם ייקבע כי במסגרת כזו יתייחסו גם להיבט של הניקוד תפתר גם בעיית האידיוסינקראטיות הניקודיות של לנסקי ("ניקוד השימיה" שלו), רק מתודה כזו תשים קץ לרעות החולות אשר ליוו את שירתו של לנסקי בכל אשר פנתה.

ד"ר אורה באומגרטן-קורס
ירושלים

ולאדימיר נאבוקוב / קטע מתוך מתת

"מתת" (1938), החשוב בספריו הרוסיים של ולדימיר נבוקוב, הוא גם ספרו האוטוביוגראפי ביותר; ידועה העובדה, שלמרות היותו רומן בדיוני, היסודות האוטוביוגראפיים המשוקעים ב"מתת" הם מובהקים ואותנטיים יותר מאלה המעולים בספר זכרונותיו הרשמי של נבוקוב, "דבר, זיכרון".

גיבור הספר, פיודור קונסטנטינוביץ' גודונוב-צ'רדינצב, הוא משורר רוסי צעיר שהגר ממולדתו אחרי המהפכה וחי בגלות בברלין. בקטע המובא כאן (בהשמטות אחדות) מתוארים הרהוריו הנרגשים של הגיבור עם צאת קובץ שיריו הראשון, קובץ המוקדש כולו-כולו לנושא אחד — חוויות הילדות, וכל שיריו עשויים במתכונת הז'אנר הפופולארי והנושן של "השירה האלבומית" (הרמז לעתים-מצא שנרשמו — כבסיסית המדוקדקת ברוח-כלל — באלבומים שנועדו לצורך זה). פיודור קונסטנטינוביץ' מהרהר בספר החדש בשעת טיול קצר ברחוב, ואחר-כך, כשנודע לו (מפי ידידו אלכסנדר יאקובלביץ') שכבר נתפרסם בעיתון מאמר ביקורת על הקובץ, הוא חוזר ומשתקע בשירים ומפליג אגב כך בשטף של תמונות-זיכרון פרוסטאניות, שמורים כהן פה ושם, דרך אירוניה, גיבוריו ה"אובייקטיביים" של המבקר, כפי שהמשורר הצעיר מדמיינם לעצמו. העירוב בין גוף ראשון לגוף שלישי בהרהוריו של הגיבור אופייני לדרך הסיפור של נבוקוב לאורך כל הספר.

סניה היא אחותו של פיודור קונסטנטינוביץ'.

... הוא עבר את הכביש בדרכו אל בית המרקחת שבפינה ובלי-משים הפך פניו לאחור (בדקאר גיחו מרקחת) וראה — באותו חיוך מהיר העולה על שפתינו למראה הד או קשת-בענן — איך נפרקת עכשיו מן הקרונית מקבילית של שמים לבנים, מסמורים — שידה-ראספקלריה, שעל-פניה, כמו על מסך-הראינוע, חולפת בבואה בהירה להפליא של ענפים, שנערו-הוליקו לא כדרכם של אילנות, אלא כמתוך איזה רטט אנושי, מכח טבעם של אלה שנשאו על גבם את השמים האלה, את אלה הענפים, את התמונה המתנועעת הזאת.

הוא המשיך דרכו בכיוון אל בית המרקחת, אך המראה שראה עתה-זה — אם מפני שהסב לו הנאה שקורצה מאותו חומר עצמו, ואם מפני שטלטלו טלטלת-פתאום (כמו שנופלים ילדים מן הקורה על ערמת-תבן בעלטה הנמישה) — המראה הזה שב ועורר בו את תחושת הנועם ההיא, שזה ימים אחדים היתה מתגנבת לה במבולה האפלולית של כל מחשבה ממחשבותיו, והיתה משתרגת עליו כליל עם כל דחף קל: הקובץ שלי יצא לאור; ושעה שנפל כך לפתע-פתאום, כמו ברגע הזה, היינו שעה שנזכר באותם חמשים השירים שראו אור זה עתה, היה מרפרף במוח שבהתיו על כל הספר כולו בהיעלם אחד. עד שבערפל הרגעי של המוסיקה המתנגנת בין דפיו המאושת כך עד שירוף לא היה אפשר לתפוס את פשרם של טורי השיר הנרצצים — המלים המוכרות היו נישאות בסערה, מתערבלות בקצף השוצף (שנעשה המבעבע היה נהפך לשטף מרוצה סוחפת כל-אימת שהצמיד אליו את המבט, כמו שהיינו עושים בימים-משכבר בעומדנו על הגשר המתנודד של מתנת-הדיים, עד שלא מתגלגל הגשר הזה בירכתיים של אוניה היה שלהם) — הקצף הזה, הריצה, ושורה אחת של שיר שמהדרניצה לה עוד ועוד: הנה האשכול שכינו שב אינו גדול מאשר כלי-ענבים ומתחתיו — פסוברגוג העשנה, המפוצמת, הכפורית, משחוררת פה ושם, איזה, על-פני מיטב המנוגר תיהם של ציירינו.

אבל די להתלוצץ: היה יפה מאוד, שקט מאוד באמת, העצים בגן נראו כבבואות של עצמם, ועל הכול כמו היתה נסוכה רוחו של אמן מתחן עד בלי די. סניה ואני היינו מלגלגים על מזחלותיהן של בני גילנו. וביחוד אם היו מכוסות בשטיחונים עם גדילים מצויצים ומצוירות במרשבים גבוהים (ואפילו משעמום) ובמושכות, שהגולש אוחז בידו בעודו בולם את המזחלה במנפיו. לסניה ולי היו מזחלות כבדות מתוצרת סגנאלי, שמלשים בהן בשמיכה על הכסף-כיית קטיפה מרוכבת נתמכת על פסי ברזל בפרפים. את המזחלה הזאת שלא הצטיבת לגרור אחריה, הוא פיוזר-הוזה על השלג, שאך לשמא פיזר עליו חול, התוליקה על-פניו בקליליות קנרתניזו כליכך, ששב ושב היתה נתפסת ברגליך מאחור. הנה הזה.

אל ראש תל נצץ כברוך
לטפס, ובמזחלת
על גחון, כוח מקשת
לעוטף אל תוך התבלת.
ופתאום תמונה אחרת:
בוערים, מושכה
שנית של הכ-מולד בערות,
או אסכרה של הנ-פסטא.
ואו לשום עלי-פני הקרוח
— מבהיק, הוי המרוצים —
באויה גן, ספק סכבורופי
ספק של ארץ להר"ם...

כמה הלינו, סניה ואני, פעמים ביותר, פעמים בוה לכיוה, צועקת ממרוקים בזמנה פראית, קוראת לנו, במדומה, לשוב הביתה — כל אלה, יחד עם לובן-השמנת של הכריכה נתמזגו בנפשו לתחושה אחת של אושר טוהר מכל טוהר... "מה אני עושה, בעצם?" — נתעשת פתאום, משנוכח כי בהיכנסו אל בית המרקחת הטיל מיד את העודף שקיבל זה עתה בתוך בנות המבק וסיודו על איהגומי הקטן שנבסבו דלפק הזכוכית, שמבעד לרפעותיו השתקפו והבצמעטקים של צלוחיות-הבשמים המוזהבות, שעה שמבטה של הזבנית, כולו אומר סליחה למשגה, נבעץ בסקרנות ביד הנאת מחודחדת, המשלמת בעד חפץ שעוד לא נודע כלל מה.

"תני לי סבון-שקדים, בבקשה", אמר בנעימה של חשיבות.

אחר-כך, ממשיך במעצור המכונת, חזר אל הבית.

— בעלת-הבית באה לקרוא לו לטלפון והוא הלך אחריה לחדר-האבילה, משהונה דרך גימוס, "ראשית, אדוני המכבר", אמר אלכסנדר יאקובלביץ', "למה הם גרתעים שם כליבך במנעיון שלך כשמבקשים מהם את מספרך החדש צוננת בבשלופניס, מן המתחה ושנית, רציתי לברך אותך... מה — עוד לא ראית באמת? ("הוא עוד לא ראה כלום", פנה אלכסנדר יאקובלביץ' בבר האחר של קולו אל מישהו מחוץ לטלפון). "נו, אם כך, תנשום נשימה עמוקה ותקשיב, אני קורא: 'ספר השירים שראה אור זה מקרוב, פרי עטו של משורר ששמו לא נודע עד כה, פיודור גודונוב-צ'רדינצב, נראה לנו כתופעה ספרותית עזת-דוושמה כשרונו הפיוטי של המחבר הוא מעל לכל ספק' — אתה יודע מה, נעצור פה, ובערב תבוא אלינו ותקבל את כל המאמר. לא, פיודור קונסטנטינוביץ' יקירי, לא אומר עכשיו כלום לא מה, לא איפה, ואם לדעתי תשאל — אבא, אל תיעלב, אבל הוא הפריז בשבחיך. אם כן, תבואו מצוין. גזמה לך."

בהניחו את השפופרת כמעט העיף מן השולחן את הכן עם קנה המתכת הקפיצי שעיפרון מחובר אליה, ניסה לתפסו ואז הטיל אותו ארצה. אחר-כך חכט את ידכו בזווית המגנת, אחר-כך: שסס מיד את הסיגריה שהוציא מן התפיסה אגב הליכה ולבסוף לא חישב נכונה את תנופת הדלת ונקש ברעם כה עז, שבעלת-הבית, אשר עברה במסדרון ופינכת הלב בידה, פלטה בקול קריאת-קול: אמפא הוא ביקש לומר לה שמצלתה הוהדירה-והדורה עם העבעונים הכחולים היא יפה להפליא, שהפסוקת בשערה המפולסל משווה לה איזה הוד-מלכות נוסח "דוד" מאנה, שחדר-האבילה שלה מהודר במידה שאין למעלה הימנה אבל הוא התמסק בחיוך קורן, ומעד וכמעט נפל על הפסים הנבוריים. שבוש להדביק את התהולה בשעה שויניקה הבהיה אך בסופו של דבר הרי לא מקמק בכך מעודו, תמיד ידע שמגנט כך יהיה, שהעולם, בדמות כמה מאות חובבי ספרות שנקל מסתרכות, מסוסקה והקיבה, יכיר מיד בכשרונו ויעריכנו כערכו.

הבך, משנעל את דלת חדרו ולקח בידו את ספרו, מיהר השליך עצמו על הספה — צריך היה לקרוא בו תיקף ומיד, קודם שתשקך התרגשותו, ובהבשעה היה עליו לבחון את איכותם של השירים ולדמות לו את פרטי השבחים שכך להם מעט של שופט נבון, גלבב ועלום-שם לפי שעה.

... הנה תיאור שורות שעניינן יסורי הילד — מתלאות הווכף בעיר, כמו למשל: גרבי הצמר המתחכבים-מגרדים בברכיים, או הבבית הממתנות לך בספה צרה להצייד על אצבעותיך המוטלות על גרדור הדלפק. הנכיך עוד הגביעה הגבולה של הקרס (שבפעם הראשונה קיפצץ לך המרה) בעודך עומד בפישוט ידיים, מחכה שירכסו לך את צווארונהו-הרוח; ולעומת זאת אויה שינוי משעשע של האקוסטיקה, של נמוית הצלילים, שעה שווקפים את המואורך: הכיוון שהוכרגו את חרש השמע; מה נפלאה ובלתי נשכחת המוסיקה המשיית, המתהרקה-מתלחשת שעה שקושרים לך (נוים את הסגור) את רצועות מגיני האוזניים.

בעליצות מתרוצצים להם הילדים בכספר, בבניסה לגן המושלג — הופעה מבר הבלונים, מעליה, גדול ממנו פי שלושה — אשכול ענק, מאושש. הביטה, ילדים, איך הם מרטטים ומתחכבים זה בזה, מלאים כולם רסיסיאור ארומים, כחולים, ירוקים, שמשות קטנות של אלוהים הטובו איזה יופי הוד, אני רוצה את הבי גדול (זה הלבן עם התרנגול המצויר ועם העובר שבק לך שם בפנים, שאחר-כך, עם ניפוץ הרום, יועף לתקרה וידיד משם כעבור יום, מקומט וצייתני). הנה קנו הילדים המאושרים בלון ברובל, והמוכר טוב-הלב משכו הוציאו מתוך הבחיל המצופה, הבה, שוכב, אל תוכוקו, תן לתתוך את החוט, ומיד הוא חוזר ומושך את הכפפה על ידו, בודק את התבל הכרוך לו למותניו ומספיים משתלשלים ממנו, בוחש בעקבו ומתגול להיבשא אס-אס, כנו זקוף, אל כותל הקיקע, מתרומם אחר זה. ומה נוראים היו יסורי שעה שסמעתי, בין דלת אתת העטורת, בועם במרוק וכין הכדורה המאמפוקה, הבבלמת חרש, את צעיוה המתפרצים ואת צווחה המצטלצל, שכולו שורדה-נפש כלפי, כולו בריר את שמיימית, הוא רווק עד בלי די מן הריטות העבות שלי, הבורופרות שעוניות של הודל, מרגלי הזיזות ומבשרי הכבד, הכפות. ואולם, אף הלותה היא — מה גשמי, ממשי, מה מצקר-נזרגלי בדימוי בעיני המביטי עליה, שרועה על משכבה, ערטילאית, נעלמת, פניה אל הועלמות העליונים ורק קליפתה הנפלה מוסבית אליו הבה נתאר; והערכות האחרונות לפני התבוסות, עוד בטרם נעלמת מדוזוג של היום, בעודך מעלים את מפני עצמך את זום הקדחת, את שבקרן הבחניים, המתעפי בליגתך כדרך המקסיקנים אתה מסתיר את אילתוי המדמומרות תחת מסווה המשחק תודקו — והנעבור מוצרת השעה, משבבעת הנעצאת מוטל על מיטתך. שב אין הגוף מאמין כלל שעתידו עוד שיזוק הביזוק, עוד זוזי על הרצפה המרוצפה, על השמיה, על הצריה, מתות לשיח. נתאר גם את הרמזמי הקרות, שצומחים בהם מיני מספרים עצומים ומנפחים את המות, מלוחים ברוחשי פטפוט חרישי, מתמשך ללא הרף, כאילו בגן האפלולי שליד בית-המשוגעים של ספר-השכן נתקבצו כמה מרמשותיו, שיצאו למתנה אם ליתר דיוק כדי חמשים ושבעה חלקי מאה האחוז עשר) מעולמן הנורא, עולם של ריבית-דריבית, שנגזר עליהן למלא בו תפקידים של קבע — שני רוכבי אופניים, ארבעה פועלים שותפי מבורה ופלוני שהוריש לילדיו שירה של שברים, הן מגלגלות שיחה-חולין בכל מלמולם הלילי של האילנות, מלהגות על איזה עניין ביתי, תמים ונואל עד בלי די, שדווקא משום כך הוא מעורר מלצת שעה שמתגלה לאיךמעוט כי הארהוא המספרים האלה עצמם, אותו היקום המתפשט לאיךמעצוד (והדבר מאיר באור מוזר, לדידי, את התאוריות המאקרוקוסמיות של הפיסיקאים בני דורנו). נתאר גם את ההחלמה, שעה שאין טעם עוד לבער את הכספית והמדחום מוטל לו ביושל על השולחן, מקום שהמון ספרים שבאו לאחל רפואה שלמה וכמה צעצועים סקולים מסלקים ממנו אט-אט את בקבוקי התרופות הריקים למחצה.

... וכיתותיים התחמם מעט האוויר בשירים, ואנו מכינים עצמנו לשוב אל הכפר, שכן עד שהתחלתי ללכת לבית-הספר (ולא הלכתי בכך אלא משמלאו לי שתים-עשרה) אירע לא אחת שעקרנו אל הכפר כבר בחודש אפריל.

בסגוג השלג, האוויר
האביבי רוי רגשה
ואברשיכו ביעורו גם
הסולפרים בקול אוושה.
אך למה לי לבין כפש
של אשתקד, נגעי-הורית,
ולישונית קמסתרבני
שעפה בשקיפות התוויה
חביב עלי יותר מראה:
ארבע כנפי המלכה
המופלאות — זה סם עגנג
שבין כתמי לבנה נבלע.

זה השיר האהוב מכולם על המחבר עצמו. אך הוא לא כללו בקובץ, הואיל ונושאו כרוך בנושא האב, ותבנית היצירה הורתה לו למשוך ידיו ממנו לפי שעה. במקומו העלו רשמי אביב אחרים, כמו התחושה הראשונה עם היציאה מבית-התחיבות: רכות האדמה, קרבתה לקיהרגל, משל היתה שאותרבשת, והסגיב הראש — האוויר הזורם לו דרך-הרות, בלא מכשול ומעצור. מתפחים זה בזה עד הורגה, ועקים בכל עת, מורקים על דוכניהם ובנופפים בידם הצביה, מתבלים את צוהותיהם בבקבוק צורמני, מוטעם, עם רכבי הכרכרות על ראשי הנופשים. במרחק מה המוזין לנו אוטומוביל פתוח, ארגמני מלכד ומלבה מושב ההיהדות כבד נתן את אותותיו בשיפוע הגגה (העצים שלהוף היו יבינו את כוונתי), אך כלל מראהו עדיין שמור (מתוך איזו הגינות מגויסת, כבראה) על זיקה מתרפסת לצורת הכרכרה; ואלם, אפילו היתה כאן שאיפה להתקינות, היה דים המבוע (ללא משתק) שם אותה לָאל מבוהתרבה, ושאבנתו פראית כלליך, ששעה ארוכה לפני שהופעתו לעיניו היה הופיע על העגלה הבאה מסול מוגק ארצה ומקצה את סוף הדרה: לא אחת הדי שכיים יוליו מתגלגלים לתעלה ואפילו לשדה — משם, בלי לתת עוד את הדעת עלינו ועל ענן-האבק שלנו, כבר שבה הדומיה ואמצאת אטאאק, עמוקה ונוגה, מתוחה רק שרק דקיקה-דק לשירת העפרוני.

*מתוך "מתת" מאת ולדימיר נבוקוב. העומד לראות אור במהדורה "הספריה" (1987) בהוצאת הקיבוץ המאוחד/ספרי סימן קריאה/בית ההוצאה כתר.

מרוסית: נילי מירסקי

זמורה ביתן מוציאים לאור
דביר

ספרים טובים

"באיפיון הדמויות איש אינו עולה עליו מאז דיקנס"

כך כותב הניו-יורק טיימס על ספרו של פול תרו - חוף מוסקיטו.

"רומן מדהים, סיפור הרפתקה בעל איכות קלאסית" - (סנדי טיימס); "חוף מוסקיטו אינו רק רומן חשוב מאוד, הוא גם קריא מאוד" - (טיימס ליטררי ספלמנט); "כשרון גדול. עושר אמיתי" - (סנדיי טלגרף).

"סיפור מהנה, הרפתקה מרגשת, עיצוב מאלף של תרבות ואופי. סיפור מעולה שהוא גם מוצר מעולה של הדמיון" - (ניו-יורק טיימס בוק רביו).

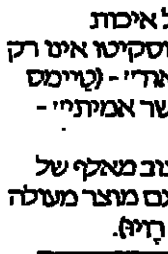

חדש!

פול תרו / חוף מוסקיטו

עוד יצאו לאחרונה: ארנולד צוויג/ הריב על הסמל גרישה. יוסף רוח/ קברות הקפוצינים. ברנרד קלדמן/ המנהרה. אדמון רוסטאן/ סיראנו דה ברז'ראק. יוסף בולוף/ מכיכר השוק הישן. גרטרוד סטיין/ האוטוביוגרפיה של אליס ב. טוקלאס.

מרכז זלמן שזר

ספרים חדשים

ריכארד ואגנר — בסבך האנטישמיות
פרופ' יעקב כ"ץ

שנאתו של ריכארד ואגנר ליהודים מוציאה אותו מכלל סתם אנטישמי בעטיו של התפקיד שהמוזיקה שלו מילאה בחיי אדולף היטלר ותנועת הנאצים.

רק ידיעת העובדות ההיסטוריות על פרטיהן ודיוקן מאפשרת להגיע לשיפוט אינטליגנטי אף בשאלת החורם על ואגנר. ידיעה זו מעניק ספרו של כ"ץ שכבר הופיע בשלוש לשונות: גרמנית, אנגלית וצרפתית, ועתה הוא מוגש גם לקוראי העברית.

מחיר הספר: 16 ש"ח

The Return to the Land of Israel
מאת: ד"ר ירחמיאל כהן

מונוגרפיה באנגלית העוסקת בעליות לא"י מסוף המאה ה-18 עד הקמת מדינת ישראל. זאת על רקע עלייתן ונפילתן של מעצמות והתמורות שהתרחשו בחיי היהודים, אשר הטביעו את חותמם על אופיין של העליות ועל אופיה של הכרונה.

מהדורה אלגנטית מהודרת, הכוללת תמונות, מפות והסבר למבינים ולמדעים.

מחיר הספר: 20 ש"ח

יופיע בקרוב

תולדות היהודים בארצות האיסלאם
(כרכים ב'-ג')

עתה, עם צאתם לאור של שני הכרכים המשלימים את מאה השנים האחרונות, הושלם מפעל חשוב, ראשון מסוגו בהיקף ובתאר את תולדות היהודים בארצות האיסלאם למן איראן ותימן שבמזרח ועד לקהילות מרוקו שלחוף האוקיאנוס האטלנטי, מתולדות העת החדשה ועד לימינו.

בספר:
תצלומים רבים ומפות, ביבליוגרפיה מפורטת, הסבר של מונחים ושמות, לוחות ותאריכים, מפתחות, 1200 עמודים בכריכה קשה - בקפסה.
מחיר שלושת הכרכים - 75 ש"ח
מחיר כרכים ב' וג' — 60 ש"ח

לכל הזמנה יש להוסיף 5 ש"ח דמי אריזה ומשלוח

ספרים אלו ויתר ספרי ההוצאה ניתן להשיג ישירות במרכז זלמן שזר, רח' רשב"א 22, ירושלים טל: 637171 669464 ובחנויות הספרים ברחבי הארץ.

במודעה של
החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון — חד"ש
מיום חמישי 16.10.86

נפלה טעות

צ"ל: ישראל היא חלק מהאנושות, הסכנה לשלום העולם היא סכנה קיומית גם לעם ישראל

לכן מחובת כל אחד מאיתנו לא להיות אדיש אלא לתבוע מממשלת ישראל לבטל את הצטרפותה לתוכנית "מלחמת הכוכבים" ובכך לסייע למניעת שואה גרעינית.

صورة عن الأصل

[illegible] الأصل

מכתבים למערכת הארץ

כהן ולוי — פרס נובל

יש משהו סמלי בצירוף מקרי זה של שמותיהם של שני זוכי פרס נובל לרפואה 1986: ד"ר ריטה לוי מונטלצ'יני (איטליה) וד"ר סטנלי כהן (ארה"ב). מאז 1901, השנה הראשונה לחלוקת הפרס, נמנו כ-450 עם הזוכים, שהשיעור ה"יהודי" בהם מגיע ל-18 אחוזים. בשביל העם היהודי, המהווה פחות מפרומיל אחד מאוכלוסיית העולם, זהו הישג אדיר ונדיר, ששום עם אחר אינו מתקרב אליו. ב-1908 זכה מדען יהודי לראשונה בפרס: פאול אהרליך, חלוץ מדעי הכי־מותרפיה והאימונולוגיה. מ-1969 החל במתן הפרס גם לכלכלה ושיעור הכלכלנים היהודיים המופיע ברשימה גבוה.

למרבה הצער, מתעלמים הלק־סיקונים והאנציקלופדיות מציון מוצאם היהודי של זוכי הפרס. עיון במקורות מידע פופולאריים אלה מגלה, כי אנרי ברגסון היה פילוסוף צרפתי והוא הדין בשרה ברנר. אלברט איינשטיין מופיע כפיסיקאי אמריקאי שנולד בגרמניה ויאשה חפץ הוא מוסיקאי אמריקאי שנולד ברוסיה.

יש במובן הטוענים כי גם אצל מי שאינם יהודים לא מצוינת דתם. אמת, אך כתוצאה מהפרדה זו בין דת ללאום עלולה להישכח תרומתה של היהדות לתרבות האנושית.

צוהלה — אליהו טל

יישר כוח למוטה גור

בשלב זה לא ברור עדיין כיצד יסתכם טיפולו של היועץ המשפטי לממשלה בפרשת השב"כ המסובכת ורבת־ההשלכות. בינתיים נתגבשה בעניין זה רק עובדה מוחשית אחת בעלת משקל נכבד: התפטרותו של מוטה גור מן הממשלה בראשות יצחק שמיר.

למרות הערות־גנאי קנטרניות על צעדו זה של שר הבריאות מצד עסקנים מפלגתיים שונים, אין לי ספק להטיל ספק באמיתות הסברו הברור של גור — אי השלמתו המוחלטת עם חלקו של ראש הממשלה הזוהר בפרשת השב"כ.

פירוש הדבר, כי בתוך כל הביצה הזו של "פרשת השב"כ", על חזיונותיה העגומים הידועים, קם לפחות איש אחד מן הדרג הפוליטי הבכיר, ובעל עבר צבאי מרשים, המתנהג כאדם בעל־מצפון ובעל ערכים מוסריים ההולמים את תנועתו [illegible].

ירושלים — יהודה בן־משה

גם אתה, שריד

חבר הכנסת יוסי שריד תוקף במאמרו "גם אתה רובינשטיין" ("הארץ", 9.10) את תופעת ההד־בקות לכיסא, המאפיינת את הפו־ליטיקאים בישראל.

יוסי שריד מביא דוגמאות ל־תופעה זו, אך שוכח את עצמו.

לאחר הרכבת ממשלת האחדות הלאומית פרש יוסי שריד ממפלגת העבודה ונהד עם הכבוד שהועסק למפלגה זו אל מפלגתו הנוכחית. בשיטת הבחירות הנהוגה אצלנו, העם בוחר במפלגה ולא בפו־ליטיקאי. על כן, אם היה יוסי שריד ישר הגון היה עליו להחזיר את המנדט לידי מפלגת העבודה, אך צעד זה היה כידוע גורם את אובדן הכיסא.

במקום תירץ יוסי שריד את מעשהו בטענה, שהופעתו ברשימת מועמדי המערך לכנסת הגדילה את מספר הבוחרים במערך.

טיעון זה פועל כבומרנג: אפשר לטעון, בלא פחות לגיטימיות, שדווקא הופעת יוסי שריד ברשימת המערך הקטינה את מספר הבוחרים במפלגה זו.

קיראון — עוז בן־יהודה

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

החוויה הישראלית הגברית

החוויה הישראלית מורכבת ורבת־פנים. בחלקה היא חוויה גברית טהורה, שלנשים אין חלק בה. כוונתי למלחמות, שמשתת־פים בהן הגברים ואילו הנשים, שלעתים הנטל עליהן כבד מנשוא, אינן מתמודדות פנים אל פנים עם חוויות הקרב — כגברים הישראלים, בני הדורות השונים. זו התמודדות מהותית מבחינת החוויה הישראלית הכ־ללית.

זה שנים אני מנסה להבין כיצד ישנים גברים ישראלים בלילות, לאחר כל מה שראו וחוו. האם עוקרים אותם סיוטים? כיצד הם ממשיכים בחיים נורמ־ליים־לכאורה, לאחר שראו חב־רים קרובים, מפקדים ופקודים, נופלים בקרב. וגם את חללי האויב ראו, שהם המיתום. לחב־רים רבים שדיברתי עמם מתי־המקים משאלה זו, מדעת ושלא מדעת. התשובות שאני מקבלת רובן חלקיות. אני חשה שיש נושאים שלא רוצים או לא יכו־לים לדבר בהם בגילוי־לב גמור.

פועלת כאן מין הרחקה. כך אני מוצאת את עצמי כמנסה לחדור לתחומים אינטימיים מ־אוד, ובמקום שיחות אישיות ומתמכללות, אני באה לעתים בהופעות פומביות יותר. אחת מהן "בחווה הסינית", תכנית לציון שלוש־עשרה שנים למל־חמת יום־כיפורים. מבחינתי זה היה לא רק דיווח וסיכום של פרק על "לחמה שלא היתה כמותה", אלא חשיפה של גברים במלחמה וכקטל שלא היה כמוהו.

הנחה את התכנית רון בן־ישי. זכר כתבתו ממלחמת יום־כיפו־רים מעביר בי עד היום צמר־מורת. הוא שהצליח, במידת האפשר, להעביר את המלחמה לבתינו. ככתב צבאי הוא מכיר את השטח ואת סיפור־המלחמה לפרטיו. הוא יודע מה ואיך להדגיש ולהבהיר. הדיון במתנאי יום־כיפור היה מרגש עד לדמ־עות. לי לפחות גרם לנסות ולהתקרב לאקון, כדי להבין ולקלוט עוד ועוד.

זו אחת הפעמים היחידות שהבנתי את משמעות קרב הצב־תים ב"חווה הסינית", מבחינה טאקטית ואסטרטגית. קרב זה היה "נקודת־היפוך עיקרית עם הצבא המצרי". למרות לדעת היכן ציר "עכביש", ומה קרה ב"טרטור", וכיצד הוקם [illegible] ראש־הגשר, ומה היו משמעותו ותוצאותיו של הכישלון המד־יני.

הלוחמים שנאספו באולפן, מהם קציני צה"ל בכירים, האלו־פים אמנון שחק ויצחק מרדכי, תא"ל (מיל') דב תמרי, ומהם לוחמים מן השורה, ירדו והוצא בד־יוק עצמו, הד"ר פנחס לבנה. הם מספרים על הקרב ב"חווה הסינית". (לאמיתו של דבר זאת היתה חווה לפיתוח חקלאי, עם ציוד יפאני, שלא דרכה בה מעולם רגלו של סיני). "קרב נועז של גבורה ושוות... שילמנו מחיר יקר", אומר יצחק מרדכי, מבכירי המפקדים; זה האלוף שהואשם בפרשת ה־שב"כ. "טובי הלוחמים שלנו נפלו שם", מספר מרדכי. רשימת השמות ארוכה והרב השמות מוכרים יותר או פחות, שמות לוחמים מהוללים שכבר נעשו חלק מן ההיסטוריה החיית הדם של מלחמת יום־כיפור.

הסיפורים מרתקים באימתם. לעתים מתגנבת אליהם נימת פיוט מקאברי. כבדברי האלוף שחק, המתאר את הלילה הגורלי שבין ה-15 ל-16 באוקטובר. זה נועד להיות ליל הצליחה. "לילה שלא נועד למלחמה, ליל ירח בהיר, באיזור מישורי לגמרי". סילי סאנד משטחים במלל המדבר, מאירים אותו באורות לבנים נודדים. בתחילה אין איש מכיר את האורות העלומים האלה, המתגלים כאורות קס־לנים. לאטה נחשפת האימה.

הד"ר פנחס לבנה, אז רופא צעיר, מספר על לילה נורא. בלילה זה זכה לדבריו לגלות את הארס, את אחוות הלוחמים המופלאה — חוויה שקשה לו עד היום להשתחרר ממנה. מרדכי, מפקד קשוח, מספר על "גבעת הפצועים", שבה נקרעו הפצועים ההוללים (מפלוגה אחת בלבד, של 82 איש, נותרו חיים וב־יאים רק 27 חיילים. האיש לא יכול להושיע.

רמת רומינגטונית ונוצצה על כולם עולה שוב ושוב הסיפורים, לנוכח הלגעים מיוחד ממלי־ אל"מ עוזי יאירי ז"ל, שאמנון שחק היה סגנו. יאירי, מצא את מותו כעבור שנה, בקרב עם טרוריסטים במלון סבוי בתל־אביב. גם אז השליך את נפשו מנגד. את יאירי מזכירים עתה באהבה, בהערכה, בשברון־לב. הבעת פניהם של הדוברים מעידה על רגשותיהם כלפיו. כאשר קולו של יאירי נשמע בהקלטה ישנה, מדווח על הקרב ב"חווה הסינית", נראים לוחמים קשוחים, שכבר ראו הכל, נר־גשים עד דמעות. עוזי, הם מספרים, בקרב. הוא ראה עצמו אחראי לכל מה שקרה. ולא רק הוא. "כל מי שהיה שם, אתנו לילה, לקח אתו מטען לכל החיים. ועוד סוב מטען כבר מכולם".

רון בן־ישי נמנע במכוון מלהביא לדיון את ההוראים הישירים. הוא הכריז בתחילת הדיון, כי אינו רוצה להיכנס לפרטי מלחמת הגנרלים. אבל עניין המחדל המודיעיני עלה, כקללה לכל מי שמעורב בזה. אם לא תכנית טלוויזיה — הדי ההיסטוריה של מלחמות ישראל תודרך את הדין.

ב"חווה הסינית" נחשפה לרגעים החוויה הישראלית הגברית, שהיא לי בגדר מסתורין. הנה אני מגלה כי המטען אבן כבד מנשוא. הסיוטים רודפים את הלוחמים בלילות, והם למדו לחיות אתם. וגם עם חוויית הלילה הנורא ההוא, ב"חווה הסינית".

החווה הסינית במלחמת יום הכיפורים: חוויית הגבריות הישראלית

תשדיר שירות לממשלת האחדות הלאומית

לעומת הצלחת הפרק הראשון בסדרה התעודית "באמצע ה־דרך" — שני הפרקים האחרים, המוקדשים לשרטט דיוקנים פולי־טיים של שני האישים המרכזיים בדרמה, שמעון פרס ויצחק שמיר, התנדנדו לכדי אוסף מקרי למדי של אינפורמציה מוכרת. הפרקים האלה חסרו לגמרי יסודות דרמטיים — הד־בר כולם פרימבה על רקע האירועים בימים האחרונים.

מניסיוני אני יודעת עד כמה כפוית־טובה המלאכה לנסות ולחדש משהו. בכתבה על דמות פוליטית מרכזית לאחר גודש המידע המשתפך, הערכות־המצב, הציטוטים, הידיעות — מה לא. הרצון להיות מקורי וייחודי, מועד לכשלון — אלא אם כן זה דיוקן או פרק ביוגראפי, שהוש־קע בו מחקר יסודי. כתבה עי־תונות מיידית אינה יכולה להרשות לעצמה מותרות כאלה.

אבל אין טעם לחזור לעייפה, ובנוסח שאבלתי למדי, על עוב־דות מוכרות, ולא לנסות אפילו להשתמש נכונה ביסודות הזור־תיים. הטענה שלי על עורך הסדרה, שמעון טסלר — שכ־נראה איבד את התלהבותו עוד בראשית הדרך — היא ששני הפרקים האחרונים בסדרה היו זהים לכתבות בעיתונות הכ־תובה. הם נראו כחזרה עד לעייפה על מה שנאמר כבר קודם־לכן, בעיתונות הזו.

טסלר לא העז משום־מה להסתבך עם המצלמות, תוך מכבה "טריקים" הסרי־חשיבות. אבל בכל הנוגע לדיוקנים של שני האישים — לא היו שם אותם קלוזאפים חושפניים, ש־הם טלוויזיה במיטבה, המעניקים זווית־ראייה שונה ואופי דרמטי לאנשים ולאירועים.

כך יצאו פרס גם שמיר מעונבים ומחויטים, בין עצים ופרחים, באווירה רוגעת, פאס־טוראלית, משמיעים מראות לעוסות, בהרגשת מוכרות. הם לא עוררו שום רגשות. נשארנו אדישים כלפיהם, קצת משועמ־מים. אם לשפוט לפי שתי התכניות, קשה להבין מדוע שניים אלה לא יסתדרו ביניהם — מה גם שטסלר מכוון לשאלות הקשות באמת, כמו פרשת השב"כ, לחמוק ללא תשובה.

השקעה בסדרה מלאכה רבה, אבל שגרתית, וללא רעיונות מקוריים צילומיים, חזותיים וא־רים. במקרה הטוב היא עשויה אולי לשמש תשדיר־השירות הטוב ביותר לממשלת אחדות לאומית.

חנחונים פרטיים מאד

היה מקום להשוואה, אולי לא נוחה, ב"סיבה למסיבה". לנוכח אווירת ההיסטוריה סביב ריטה, שהפכה לנכס לאומי — השוואה כזאת [illegible] ההתלבטות הבלבלית סביב ביצועה של ריטה ל"הכני־סיני תחת כנפך", והשיר נעשה להיט, כתבתי שאני מעדיפה את הביצוע של נחמה (הלבט) הנדל. לדעתי, היא היטיבה להבין את משמעות השיר ואת רוחו.

והנה עכשיו נחמה (הלבט) הנדל ב"סיבה למסיבה", עדיין היא זמרת תרבותית ומרתקת, מוסיקלית מאין כמוה, בעלת קול מגוון ופיסוק אינטליגנטי. ההתייחסות לבעיית הירידה מ־עוררת לרוב תגובות מרתיעות, צדקניות: יש כבראה הבדל מהותי בין יורדים ליורדים (למשל, מקרה ריקלים). אך אם נתעלם מעניין זה, הרי הופעתם המשותפת של נחמה הנדל ודן אלירן, ומיד לאחריהם, הצמד העכשווי ביותר במדינה, ריטה ורמי קלינשטיין, העלתה בי מחשבות נוגות.

אמנם אינני בקיאה כמוני, ואין לי כלים לשפוט את הופעתו של רמי קלינשטיין. אומרי אין הוא מלוהב, אך שמעתי מבינים כי הוא זמר טוב ואישיות, סימ־פאטית. אבל התנהגותם של ריטה — גם כבינור שני — מתחילים לעלות לי על העצבים ממש כך. אמנם היא זמרת בעלת קול מיוחד במינו, ויש לה אישיות בעלת איכויות מאוד דרמאטיות. אבל היא משחקת את עצמה ללא הרף, במין מתיקות פראית מכוונת, והמעצבים אין ספור. היא מעניקה לשיר כמו "הכני־סיני" משמעות ואפקטים דר־מאטיים שאינם מהותו, כאילו לא הבינה את משמעותו האמי־תית: היא מרכז הכל, ולא השיר.

ומרתיע מכל: השניים "ממס־חרים" את חייהם הפרטיים. הם מציגים אותם לראווה, למרות כל הדיבורים על פרטיות. כך אפילו אנחנו משתכנעים, שאין דבר חשוב בעיניהם מאהבתם, הקריירה שלהם, משפחת בחשי־כותה, לעומת האהבה בתי־האלמוות שלהם, וכיוצא באלה סיפורים. [illegible] להוסיף למציצנים, בסקרנות אינ־טימיות [illegible] מחייהם הפרטיים. בשיר הראשון שהם מוסרים, כשהם מביטים זה בעיני העגו־לות של זה, במבטים עורגים ורבי־משמעות. הם מביאים לנו להבין שהיינו שותפים, כמעט בעל כורח למשהו אינטימי ומרגש מאוד — וגם פרטי מאוד. כמובן, ממש דביקות אינטימית. מה לעשות, אני מהורהרת גם על החוויה וגם על המופע.

"סיבה למסיבה" עם רבקה מיכאלי אמנם שינתה את אופיה, אבל אין די בכישרון של מיכאלי בלבד, להעניק לתכנית משהו שאפשר לנעוץ בו שיניים וליהנות. הכל על הבובות הנד־שונע בבישרונה הקומי של רבקה מיכאלי, על מערכון כזה שבו הופיעה עם מיקי קם.

דיוקן

להאזין לאלוף ברק

האלוף ברק: סמכותי ומשכנע

האלוף אהוד ברק הוא אחד המפקדים הצעירים בצה"ל, ש־ראוי לעקוב אחריו. במידה רבה הוא מצטייר בעיני כדמות הריגה בפיקוד הגבוה כיום. יש בו תש־לובת של נתונים רבים: הוא אינטליגנטי מאוד, אפילו מבריק, בעל כושר חשיבה ויכולת לנסח את דבריו בצורה מרשימה. הוא גם יודע כיצד לתמרן וליישם את הידע שלו לצרכים מידיים. הוא סמכותי ומשכנע, למרות גילו הצעיר.

הפעם הוא מופיע בהקשר להאשמותיהם של אנשי גרעין שכם, שהתפרעו בקבר יוסף. בדרכם הם מאשימים את חיילי צה"ל באלימות, מטיחים בשר הביטחון שהשתמש בצה"ל בצו־רה ברוטאלית מאין כמוה. האיש "כך" הוא אחד מדובריהם.

בתשובה להאשמות, מספר האלוף ברק על התנהגות פרועה, על בעיטות ונשיכות בחיילים, על 100 חיילים שהועסקו שם בערב החג, ועוד 70 במוצאי החג, כדי להבטיח שלא תבוזה שם מערכת הביטחון. "גם חייל יהודי מייצג את צה"ל כולו", קובע האלוף ברק, "וחובה לסור להוראותיו ברוחן ובלשונן". ברק מוסיף ואומר: "מה שעמד למבחן בשכם, אינה התפילה בקבר יוסף, אלא עצם מרותה של מדינת ישראל על אזרחיה".

לתשומת לבם של העצבני, קצובר, האחרים. האלוף ברק עדיין אינו נמנה על עוכרי ישראל הרשמיים, גם לא לפי אנשי גוש אמונים. אולי הם שמים עתה את מבטחם באנשי "כך" ולא באלוף ברק. מכל מקום, טובה גדולה לא תצמח לא להם ולא לנו מבעלי־ברית כאלה.

המלכה כקרבן

האם הוולט בטלוויזיה להאד־רים את ביקורה של המלכה־האם יוליאנה ובעלה הנסיך ברנארד? אם יש הולטה כזאת, הרי היא מתמיהה מאוד. קשה להבין מדוע ב"מבט" של יום שלישי בערב, רק לאחר תחזית מזג־האוויר, גונזו ברגע אחרון בביקור המלכותי.

יעקב אחימאיר מדווח על הביקור ומספר מה אמרה המלכה הנרגשת, ועוד כהנה וכהנה — ללא שום סיקור חזותי. הרי מה שמעניין את הצופים, דווקא במקרה כזה הוא לצפות במרי־אות. זה הצידוק לדיווח טלוו־יזיוני. כל העניין הוא בגדר תעלומה. האם המלכה נפלה קרבן לקיצוצים של אחד הנוע־דים?

מבחר דירות, בתים, קוטג'ים, פנטהאוזים ודירות פאר בכל הגדלים, בכל המחירים ובכל רחבי הארץ. אחד מהם ודאי מתאים לך.

יריד סוכות
יריד הדירות של
רסקו

חינם!
דירת 3 חדרים
הגרלה מס' 2

מה צריך לעשות כדי לזכות בדירה?

פשוט מאוד. הכנס עד היום לאחד מסניפי רסקו ברחבי הארץ ויועצי המכירות ייתנו לך את כל הייעוץ הדרוש לך, וללא כל התחייבות מצידך — אם מצאת ברסקו את הבית שחיפשת — וחתמת חוזה עד לתאריך 30/11/86, כבר זכית בדירה טובה משלך. ומלבד זאת, אתה זכאי להכנס להגרלה מס' 2 של דירת 3 חדרים **חינם!**

ההגרלה תתקיים ב־15/12/86, בנוכחות נציגי רסקו, רואי החשבון, ועו"ד החברה ונציגי משרד הפרסום.

בקר ביריד **היום** והרווח יהיה כולו שלך.

בוא ליריד הדירות מס' 2 של רסקו — יריד סוכות — יריד של איכות ויוקרה. יריד שרק מרוויחים בו — מרוויחים בו ייעוץ אישי ומקצועי, דירות ובתים של איכות מכל הגדלים. והרכישה — בשיטת "המסלול הממוחשב", שיטת קניות ממוחשבת המאפשרת לך לבנות בעצמך את מסלול התשלומים הנוח והמתאים לאפשרויותיך האישיות, וכן משכנתאות, הלוואות ועוד ועוד.

לבחירתך ביריד:

איזור הצפון
קרית־ים
רמות יערה
מגדל העמק

איזור המרכז
קרית בן־גוריון
אריאל
הוד־השרון

ירושלים
גילה ד'
גילה ה'
פסגת זאב
רמות 03
הר־נוף (לציבור החרדי)
מבשרת ציון

איזור הדרום
באר־שבע, רובע ט'
שדרות

היכנס או התקשר עוד היום לאחד מסניפי "רסקו" ברחבי הארץ. יועץ המכירות שלנו ישמח לתת לך את כל הפרטים:

תל אביב: רח' הר סיני 1 (מאחורי ביהכנ"ס הגדול ברח' אלנבי), טל. 03-627811, 03-627823-5.
ירושלים: רח' שמאי 8, קומה ב', טל. 02-224421/2/3.
חיפה: רח' הרצל 1, קומה ד', טל. 04-641396, 04-668161.
באר־שבע: בית רסקו, שד' הנשיאים, טל. 057-77144/5, 057-33459.

לנוחיותך, משרדי המכירות פתוחים גם בימי חול המועד סוכות.

רסקו
בית שתוכל להתגאות בו.